

చేస్తుంది :

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారిచే

ప్రింట్ చేయబడినది.

All Rights Reserved.]

[వెల. రూ. 1-0-0]

శ్రీ రస్తు.

వీరభద్రవిజయము

బమ్మెర పోతనామాత్యప్రణీతము.

వంగోలుతాలూకా త్రోవగుంటవాస్తవ్యులగు

ఉ. వే. శ్రీమాన్

ఉత్పల కౌళిక వేంకటనరసింహాచార్యులవారిచే

పరిష్కృతము.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు ఆండ్ సన్స్ వారిచే.

ప్రకటితము.

[Rights Reserved.]

[మొదలు. 1-0-0]

ఆంధ్రగ్రంథములు.

పద్యకావ్యము. ౧

	ప్రతి 1-కి రు. ఆ
అచ్చతెనుగురామాయణము, శుద్ధప్రతి	... (అచ్చ
అథ్యాత్మరామాయణము, క్రొత్తకూర్పు	... 1
అనంతునిభందము, భందోదర్పణము	... 1
అనిరుద్ధచరిత్రము, కనుపర్తి అబ్బయామాత్యప్రణీతము	... 0
డిటూ కాలికోబైందు	... 0
అప్పకవీయము, శ్రీగిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారివిమర్శతో నున్నది	... 0
అంబరీషోపాఖ్యానము, సటీక (భాగవతము)	... 0
అముక్తమాల్యద, (విష్ణుచిత్తీయము)	... 6
అంజనేయదండకము, హనుమద్దండకము	... 0
ఆంధ్రభాగవతము, పోతనామాత్యప్రణీతము, ఇదివఱకు ముద్రితమైన ప్రతులకన్న అన్నివిధముల బాగుగ నున్నది...	(అచ్చ
శ్రీమదాంధ్రభారతము, పద్యకావ్యము:—	
అది, సభాపర్వములుగల సంపుటము	... 3
ఆరణ్యపర్వము	... (అచ్చ
విరాటోద్యోగపర్వములు	... ”
భీష్మద్రోణపర్వములు	... ”
కర్ణశల్యసౌప్తిక స్త్రీపర్వములు	... ”
కాంతిపర్వము	... 3
అనుకాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మోసల, మహాప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణపర్వములుగల సంపుటము	... 3
అదిపంచకము, ఒకటేసంపుటము	... (అచ్చ
యుద్ధపంచకము, స్త్రీపర్వము	... ”
కాంతిసప్తకము	... 6
అదిపర్వముమాత్రము, పెద్దచ్చు, చిన్ననైజా	... 1
అనందరంగరాట్టండము	... 1

శ్రీ ర స్త.

వీ ర భ ద్ర వి జ య ము

బమ్మెర పోతనామాత్యప్రణీతము.

వంగోలుతాలూకా త్రోవగుంటగ్రామవాస్తవ్యులగు

ఉ. వే. శ్రీమాన్

ఉత్పల కౌశిక వేంకటనరసింహాచార్యులవారిచే

పరిష్కృతము.

చెన్నపురి :

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు ఆండ్ సన్స్ వారిచే.

ప్రకటితము.

1942.

All Rights Reserved.

Printed by
V. VENKATESWARA SASTRULU
of V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS
at the 'Vavilla' Press
Madras.—1942.

విషయసూచిక.

ప్రీతిక.

విషయము.

పుట.

దేవతాప్రార్థన

...

1

కవివంశాభివర్ణన

...

7

షష్ఠ్యంతములు

...

10

ప్రథమాశ్వాసము.

కథాప్రారంభము

...

11

దక్షుఁడు రజతగిరి కరుగుట

...

18

దక్షుఁడు దివిజూలఁ బిలుచుట

...

21

నారదుఁడు పార్వతికి దక్షుఁడు యజ్ఞముచేయుటఁ దెలుపుట

„

దాక్షాయణి దక్షునింటి కరుగుట

...

25

దక్షుఁడు దాక్షాయణిం దిరస్కరించుట

...

27

దాక్షాయణి దేహంబుఁ దొఱఁగుట

...

33

శంకరుండు దక్షునకు శాపం బిచ్చుట

...

35

దాక్షాయణి హిమవత్పుత్రియై పుట్టుట

...

„

హిమవంతుఁడు స్తుతిసేయుట

...

37

హిమవంతుఁడు పార్వతికి శివునిం జూపుట

...

44

నగజను శివునికి శుశ్రూషచేయ నప్పగించుట

...

47

ఆశ్వాసాంతము

...

49

ద్వితీయాశ్వాసము.

విషయము.	పుట.
బృహస్పతి బ్రహ్మకుఁ దారకాసురుఁడుచేయు బాధలం దెలుపుట	52
అమరావతీవర్ణనము	57
కందర్పుఁడు రతీదేవికి తానరిగినవృత్తాంతంబు చెప్పుట	65
రతీదేవి శివునిపైఁ బోవలదని మన్తధుని మందలించుట	66
హిమవంతుఁడు తనయింటికి కూతుం గొంపోవుట.	86
శంకరుఁడు వెలఁదియై శీతాచలంబునకు వచ్చుట	87
నగజకు నెఱుకఁ దెలుపుట	91
పార్వతి తపముసేయ వనముకు నేగుట	100
శంకరుఁడు బ్రహ్మచారియై వనమునకు వచ్చుట	103
శంకరుఁడు ప్రత్యక్షం బగుట	111
ఆశ్వాసాంతము	115

తృతీయాశ్వాసము.

హిమవంతుఁడు పార్వతిఁ జూచి పలుకుట	117
పార్వతిచెలులు హిమవంతునకు జరిగినవృత్తాంతంబు చెప్పుట	118
శంకరుఁడు సప్తమహార్షులను బిలుచుట	121
సప్తమహార్షులను శీతాచలంబునకుఁ బంపుట	122
హిమవద్గిరివర్ణనము.	124
హిమవంతుఁడు మునులం బూజించుట	125
మునులు దాము జరిగించినకార్యమును శంకరునకుఁ దెలుపుట...	129
పార్వతీపరిణయమునకు బ్రహ్మదేవతలు వచ్చుట	134
దేవతలక్షేమము నీశ్వరుం డడుగుట	137
గజాననుని పార్వతీపరిణయమునకుఁ దీసికొని పోవుట	138

విషయము.	పుట.
నందివాహనుం డై శంకరుండు పరిణయంబునకుం జనుట ...	138
హిమవంతుపురంబు నలంకరించుట ...	142
చంద్రోదయవర్ణనము ...	144
సూర్యోదయవర్ణనము ...	145
శివుండు భూసమత్వంబునకై యగస్త్యుని దక్షిణదిక్కునకుం బంపుట	149
అంగనాజనంబు లీశ్వరునిఁ జూడవచ్చుట ...	”
శివుండు పార్వతీసహితుండై మంగళస్నానాదుల చేయుట ...	155
హిమవంతుండు కన్యాదానము చేయుట ...	157
బ్రహ్మాదులు నమస్కరించి మన్నఘనివృత్తాంతముఁ దెల్పుట ...	159
పార్వతిని రజతశైలంబునకుం బంపుట ...	160
శివుండు గౌరితో సుఖముగా నుండుట ...	162
పార్వతి శంకరుని నీలగళకారణం బడుగుట ...	”
క్షీరసాగరమథనము ...	167
క్షీరాబ్ధిని హాలాహలము బుట్టుట ...	168
దేవతలు బ్రహ్మను వేడుట ...	169
శంకరుని దేవతలు స్తుతించుట ...	170
ఈశ్వరుండు హాలాహలమును మ్రింగుట ...	173

చతుర్థాశ్వాసము.

దధీచి దక్షుని మందలించుట ...	181
దక్షునియజ్ఞవృత్తాంతము దధీచి శివునకుం దెల్పుట ...	187
శివునిహుంకారంబున వీరభద్రుండు పుట్టుట ...	188
పార్వతికోపంబున భద్రేశ్వరి యను కన్యపుట్టుట ...	190
ప్రమథగణములతో వీరభద్రుండు దండెత్తుట ...	194

విషయము.	పుట.
వీరేశ్వరుండు దేవతల సంహరించుట	... 199
వీరభద్రుఁ డింద్రుఁడు మున్నగువారిని శిక్షించుట	... 203
దత్తునిశిరంబుఁ ద్రుంచుట	... 209
వీరభద్రుఁడు విష్ణువుతో యుద్ధము చేయుట	... 210
బ్రహ్మ వీరేశ్వరునకు రథము తెచ్చుట	... „
వీరభద్రుం డింద్రాదులతోఁ బోరాడుట	... 215
పరమేశ్వరునితో వీరేశ్వరుండు ధ్వంసవృత్తాంతమంతయుఁ దెల్పుట	223
శివుండు బ్రహ్మమొదలగువారి ననుగ్రహించుట	... 226
శివుండు వీరభద్రునకుఁ బట్టంబు గట్టుట	... 230

ఆంధ్రగ్రంథములు.

— పద్యకావ్యములు. —

ప్రతి 1-కి రూ. అ.

ఆంధ్రభాగవతము, పోతనామాత్యప్రణీతము, ఇది వఱకు ముద్రితమైన ప్రతులకన్న అన్నివిధముల బాగుగనున్నది	...	4	0
,, అత్యుత్తమప్రతి, 2 సంపుటములు	...	6	8
,, 3 సంపుటములు	...	7	8

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము, పద్యకావ్యము:—

అనేకవ్రాతప్రతులసాహాయ్యమున చిరకాలమునుండి
సంపూర్ణపరిశ్రమతోఁ బరిష్కరింపబడినది. మేలు
కాగితములపై స్ఫుటముగ అచ్చొత్తించి మంచి
కాలికోబైండు చేయబడియున్నది.

7 సంపుటములప్రతి	...	14	0
3 సంపుటములప్రతి	...	13	0
ఆది, సభాపర్వములుగల సంపుటము	...	2	0
ఆరణ్యపర్వము	,,	2	0
విరాటోద్యోగపర్వములు	,,	2	0
భీష్మద్రోణపర్వములు	,,	2	0
కర్ణశల్యసౌప్తిక స్త్రీపర్వములు,,	...	2	0
శాంతిపర్వము	,,	2	0
ఆనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మౌనసల, మహా ప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణపర్వములుగల సంపుటము	2	0	
ఆదిపంచకము, ఒక టేసంపుటము	...	5	8
యుద్ధపంచకము, స్త్రీపర్వముగల సంపుటము	...	3	12

	ప్రతి 1-కి రూ. అ.	
శాంతిసప్తకము	...	3 12
ఆదిపర్వముమాత్రము, పెద్దచ్చు, చిన్నపైజు	...	1 0
చిత్రభారతము, చరిగొండ ధర్మనకృతము, కాలికో	...	1 4
జైమినిభారతము, అశ్వమేధపర్వము, పిల్లలమర్రి		
పినవీరభద్రకవి	...	1 0
డిటా కాలికోబైండు	...	1 6
అచ్చతెనుగురామాయణము, తిమ్మకవిప్రణీతము	...	1 4
డిటా కాలికోబైండు	...	1 10
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి పాపరాజ ప్రణీతము	...	2 0
గోపీనాథరామాయణము, 2 సంపుటములు,		
శ్రీమద్రామాయణమునకు సరియైనతర్జుమా,		
కవనము మిక్కిలిసొంపు, పీఠిక అతివిపులము	...	7 8
నిర్వచనోత్తరరామాయణము, తిక్కనామాత్య		
ప్రణీతము	...	1 0
డిటా కాలికోబైండు	...	1 6
భాస్కరరామాయణము, చక్కనిప్రతి	...	4 0
మొల్లరామాయణము, ఆతుకూరిమొల్ల	...	0 10
డిటా కాలికోబైండు	...	0 14
రంగనాథరామాయణము, ద్విపద కాలికోబైండు	...	2 8
హాసివృరామాయణము, ద్విపద, తరిగొండ వెంకమ్మ	...	1 0
శతకంఠరామాయణము, మర్దనకవికృతము	...	0 10
సహస్రకంఠరామాయణము, రామావజ్ఞుల కొండయ్య	...	0 12

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

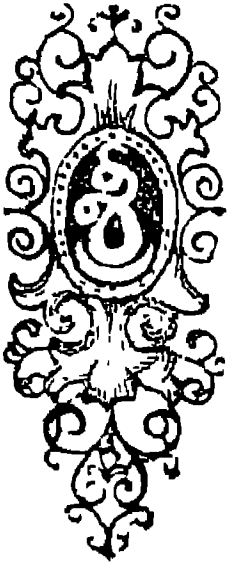
292, ఎస్.ప్ల నేడ్, మదరాసు.

శ్రీ రస్తు.
వీరభద్రవిజయము

ప్రథమాశ్వాసము.

— దేవతాప్రార్థన. —

లలితంపుభూతియును శేషవిభూషణమున్ శిరంబుపై
వేలుపుటేరు పాపటను వెన్నెలపాపఁడు మేన గొండ
రా, చూలియుఁ గేల మువ్వైనలశూలము నీల
గళంబు గల్గునా, వేలుపుశ్రీమహానగము వేలుపు
మాకుఁ బ్రసన్నుఁడయ్యెడున్. 1

చ. సిరియును వాణి గౌరియును జెన్నగుకన్యకుమేను వాక్కుఁ
బె,న్నరమును నుంకు విచ్చి ముద మొప్ప వరించి జగంబు
లన్నియుం, దిరములు సేయఁబ్రోవఁ దుదిఁ దీర్పఁగఁ ద్ర్యప్త
యుగేక్షణుండు నై, హరివిధిశంభుమూర్తి యగునాథ్యుండు
మాకుఁ బ్రసన్నుఁ డయ్యెడున్. 2

వ. అని నిఖిలదేవతాప్రార్థనంబుఁ జేసి. 3

*సీ. భవభక్తులగువారిఁ బాటించి చూచుచోఁ

జల్లని సంపూర్ణచంద్రుఁ డనఁగ
శరణార్థులగువారిఁ జాలరక్షించుచో
సలలితవజ్రపంజర మనంగ

బలుశివద్రోహుల భస్మీకరించుచో
 నద్భుతప్రళయకాలాగ్ని యనంగ
 బ్రహ్మాండములనంటబెట్టి ధట్టించుచో
 నడరివిజృంభించు హరుఁ డనంగ

ఆ. వెలయునట్టిదేవు వీరభద్రేశ్వరు
 నఖిలదేవగర్వహరణశూరు
 నాత్మఁ దలఁచి మ్రొక్కి యద్దేవుకరుణ నా
 మనములోన నమ్మి మహిమతోడ.

4

చ. కరతల మల్లఁ జాచి పులకండము నెయ్యియుఁ బిండి యుం
 డ్రముల్, పొరిఁబొరిఁగల్లు సేయుచును బుగ్గలఁ బెట్టుచుఁ
 బావుకొంచు న,చ్చెరువుగ లీలతో నమలి చిక్కుచు
 సొక్కుచు గౌరిముందఱన్, గురువులువారు ప్రేగడుపుఁ
 గుట్టఁడు మాకుఁ బ్రసన్నుఁ డయ్యెడిన్.

5

సీ. కల్పవల్లియుఁబోలు కౌఁదీఁగెనునుకాంతి
 మెఱుఁగుదీగెలతోడ మేలమాడ

పసిఁడికుండలఁబోలు పాలిండ్లుకవకట్టు
 చక్రవాకములతో సాటిసేయ

గండుమీలనుబోలు కన్నులచెలువంబు
 నీలోత్పలంబుల గేలిసేయ

నించుచందురుఁబోలు నెమ్మోముదీధితి
 కమలపత్రంబులకాంతి నవ్వ

ఆ. మొనసి నిఖిలభువనమోహనలక్ష్మీయై
 పరఁగుచున్న పద్మపాణి వాణి

నన్ను నమ్మినారు నావారు వీ రని
వాకు లిచ్చుఁగాత మాకు నెపుడు.

6

వ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబు నేసి

7

క. శ్రీరామాయణకథ భువి
వారక నిర్మించినట్టి వాల్మీకి మన
స్ఫారూఁ బరాశరనందను
శ్రీరమ్యుని వాయకెపుడుఁ జింతింతు మదిన్.

8

సీ. బాణు నంచితశబ్దపారీణు నసమాన
కవితాగుణావాసుఁ గాళిదాసు
మాఘువాక్యామోఘు మణిభద్రుశివభద్రు
రమణీయతరకవిరాజుభోజుఁ
బ్రకటితవిమలప్రభారవిభారవి
నున్నతగుణధుర్యు నన్నపార్యు
సేవితకవిరాజి శ్రీనామయాజిని
శృంగారకవినాథు రంగనాథు

తే. నవని రెండవశారదయై వెలుంగు
వైభవోద్దాము వేములవాడభీము
నాదిగాఁ గలకవులను నధికభక్తిఁ
దలఁచి వర్ణించి తత్ప్రసాదంబు వడసి.

9

క. భవిఁ జూడక భవిడాయక
భవుపదములు గొల్చి ఘోరభవభంజనులై
భవదూరులై నపుణ్యుల
భవు నర్చనచేసి వరము వడసినవారిన్

10

సీ. శిరియాలుఁ గరికాలుఁ జేరమునుద్భటు
 బాణుఁ గేశవరాజు బసవరాజుఁ
 గన్నప్ప జన్నయ్య కరయూరచోడయ్య
 కుమ్మరగుండయ్య నెమ్మినాథుఁ
 బండితారాధ్యుని భల్లాణునమినంది
 మా హేళుమడివాలుమాచిరాజుఁ
 చేరమరాజయ్యచిరుతొండనోహళి
 సాంఖ్యతొండనిసురిచముడ దేవు

ఆ. వెలయ మఱియుఁ గల్గువీరమా హేశ్వరా
 చారనరుల వీరసత్యవ్రతుల
 వీరసచ్చరితుల వీరవిక్రములను
 బరంగ మ్రొక్కి తలఁచి భక్తితోడ.

11

వ. తత్ప్రసాదకరుణావిశేషప్రవర్ధమానకవితామహత్వసంపన్నం
 డ నై మదీయాంతరంగంబున.

12

సీ. ఏపుణ్యకథ చెప్పి ఈభూమితలములోఁ
 బాపసంచయమెల్లఁ బాయవచ్చు
 నేపుణ్యకథ చెప్పి యితరులు వొగడంగఁ
 గోటిపుణ్యంబులు గూర్పవచ్చు
 నేపుణ్యకథ చెప్పి యితరలోకంబులోఁ
 బరమకళ్యాణంబుఁ బడయవచ్చు
 నేపుణ్యకథ చెప్పి యింద్రాదిసురలచేఁ
 బొలుపార సత్పూజఁ బొందవచ్చు

ఆ. నెట్టికథ రచించి యెవ్వరు నెఱుంగని
 యీశు నాదిదేవు నెఱుంగవచ్చు

నేమికథ యొనర్చి యిలలోన సత్కిర్తి
దనరవచ్చు నంచుఁ దలఁచి తలఁచి.

13

వ. తదీయవిచారచిత్తుండవై తత్కథారంభం బూహించు
చున్న సమయంబున.

14

సీ. పరమభద్రాసనప్రముఖమార్గంబుల
యోగీంద్రు లితఁ డాదియోగి యనఁగ
వీరవ్రతంబున వీరమాహేశులు
వీరమాహేశ్వరవిభుఁ డనంగ
సంతతానుష్ఠాన సత్కర్త నిరతిమై
బ్రాహ్మణు లుత్తమబ్రాహ్మణుఁ డన
వేదాంతసిద్ధాంతవిమలుడై చెలఁగుచో
జనులెల్లధర్మశాసనుఁ డనంగ

ఆ. వెలయుశంభుమూర్తివీరమాహేశ్వరా
చారవిభుఁడు భక్తిసాగరుండు
యనఘుఁ డివ్వటూరి యారాధ్యచంద్రుండు
సోమనాథసముండు సోమగురుండు.

15

మ. సరసుల్ పెద్దలు నీతిమంతులు కవుల్ జాణల్ బుధుల్ బంధు
వుల్, దొరలుం జాలఁబురోహితుల్ హితులు మంత్రుల్లాయ
కుల్ పాఠకుల్, స్వరవేదుల్ భరతజ్ఞు లాశ్రితులు దైవజ్ఞుల్
పురాణజ్ఞులున్, నరనాథుల్ శివభక్తులున్నిరుపమానందాత్ములై
కొల్వఁగన్.

16

వ. ఒక్కనాఁ డసమానమానసుం డై యగమ్యరత్నాంచిత
మగువేదికాతలంబున సమున్నతకనకాసనంబున సుఖం బుండి
శైవపురాణప్రసంగాంతరంగుం డై నన్ను రావించిన.

17

- ఆ. భయము సంభ్రమంబు భక్తియుఁ గదురంగ
నతనిపాదయుగము నల్లఁజేరి
పాణియుగము ఫాలభాగంబుఁ గదియించి
ముదముతోడ నేను మ్రొక్కియున్న. 18
- వ. అయ్యవసరంబున సోమశేఖరుం డిట్లనియె. 19
- సీ. సమయంబులాటును చర్చించి చర్చించి
చదువులునాల్గును చదివిచదివి
బహుపురాణంబులు భాషించిభాషించి
యితహాసముల నెల్ల నెఱిగియెఱిగి
కావ్యంబు లేన్నేని ఘర్షించి ఘర్షించి
యఖిలవిద్యలు నాత్మ నరసియరసి
ఘనులతో సద్గోష్ఠిఁ గావించికావించి
సకలకృత్యంబులు జరిపిజరిపి
- తే. యున్న నిప్పుడు మాకెల్ల నూహలోన
వితపండువుబోలెను వీరభద్ర
విజయ మెల్లను వినఁ గడువేడ్క యయ్యె
నది దెలుంగున రచియింపు మభిమతముగ. 20
- ఆ. పిన్న వాడ ననియుఁ బెక్కుసంస్కృతులను
విననివాడ ననియు వెఱపుమాను
మత్ప్రసాదదివ్యమహిమచే నెంతైన
కవిత చెప్పలావు గలదు నీకు. 21
- వ. అదియునుంగాక నీకు వీరభద్రేశ్వరప్రసాదంబుఁ గలదు
కావున వాయుపురాణసారం బగు నీకథావృత్తాంతం
బంతయుఁ దెలుంగున రచియింపు మని యాన తిచ్చిన మద్దు

రుని మధురవాక్యంబులకు నత్యంతానురాగ సంతుష్టుండనై
తదీయానుమతంబున మదీయవంశావళివర్ణనం బొ నరించెద.

— క వి వం శా భి వ ర్ణ న. —

క. వేమరు జగములు సేయఁగ

ధీమతిఁబరమేశు నానతిని దక్షుం డై

శ్రీమాధవుపొక్కిటఁగల

తామర నొకనలుమొగాలధాత జనించెన్.

23

క. విదితముగ నతనిమొగములఁ

జదువులు నాల్గును జనించె సరసతగాన

చ్చదువులు నాతనిసృష్టికి

సదమలుఁడు వసిష్ఠతపసి జననం బయ్యెన్.

24

వ. అట్టి వసిష్ఠపుత్రుం డగు కౌండిన్యుండు.

25

మ ధనదుం డాయతపుణ్యమూర్తి మునిమందారుండు సన్తాన్యుఁ
డు, న్తుని నిర్నిద్రదయాత్ముఁడు స్వహితుఁడు న్నారాండ
తేజుండు భూ,తనయాధీశ్వరవర్ణనీయుఁడు తపోగణ్యుండు
నైనట్టికౌం,డినకుండ న్తుని సన్తునీంద్రపరుఁడై యిద్ధాత్రిఁ
గీర్తింపఁగన్.

26

వ. అట్టికౌండిన్యగోత్రంబునం దాపస్తంబసూత్రంబున.

27

ఉ. మల్లయభీమనాహ్వయకుమారకుఁ డన్నయమంత్రికిఁ దయా
వెల్లికి గౌరమాంబ కరవిందదశేక్షణుఁ డై జనించి వ
ర్ధిల్ల వెలుంగుసజ్జనవిధేయుఁడు సోమననామధేయుఁ డా
మల్లమయందుఁగాంచె సుకుమారులధీరుల సత్కుమారులన్.

ఉ. నీతి యుగంధరుం డనఁగ నిర్మలుఁడై ఘననాగరీకుఁడై

యాతత కీర్తిరేచనయు నన్నయమంత్రియు సర్వశైవలో

కాతురహారుఁడెల్లనయు నయ్యలు ప్రగ్గడయు న్దయాగుణ
వ్రాతవిభూషణుండు జనవంద్యుఁడు మాచయ నాఁగ
నున్న తేన్. 29

క. అందుల మధ్యముఁ డెల్లన
మందరధీమండు నీతిమంతుఁడు వనితా
కందర్పుఁడు మాచాంబిక
నందంబుగఁ జెండ్లియాడె నభినవకీర్తిన్. 30

ఉ. మానిని మాచమాంబకుఁ గుమారుఁడు యెల్లనకుం బ్రసిద్ధి
గా, మానుగ నుద్భవించిరి కుమారులు కేసనయుం గుణా
వళి, న్మానితుఁ డైనమాధవుఁడు మాన్యుఁడు నిమ్మడి నాఁగ
మువ్వరున్, భూనుతులైరి తేజమునఁ బోలిరి ధర్మజభీమ
పాథులన్. 31

ఉ. ఇమ్ముల నర్థికోటి ధన మిమ్మని పల్కిన పల్కుకంటెఁ దా
నిమ్మడి నిచ్చు నిచ్చు మది నిమ్మడి పుణ్యముఁ బొందుభాతి లో
కమ్ములఁ గీర్తిఁ జెందగణక ప్రజమాన్యుఁడు మానికంబు మా
యిమ్మడి సర్వమార్గముల నిమ్మడి గాక తలంప నల్పమే. 32

క. సాధుగుణాఢ్యుఁడు కేసన
మాధవనందనుఁడు రూపమహితవిభూతిన్
మాధనతల్పము దక్షత
మాధవుఁ డనుకంపవృత్తి మాధవుఁడయ్యెన్. 33

ఉ. భూసురవంద్యునిన్ సుగుణభూషణు నాశ్రితకల్పవృక్షమున్
దాసజనప్రపన్ను శివతత్త్వమనోరథకౌతుకోన్నతున్
కేసనమంత్రి సత్యనిధిఁ గీర్తివిశాలుఁ జిరాయురున్నతున్ [న్.
జేసి యుమామహేశ్వరులు చెన్నుగఁగాతురుగాక సత్కృప

క. మంచిగుణంబుల నీతఁడు

మంచిగదా మంచిపేరుమహిఁదగు ననఁగా

నంచితవితరణఖనియై

మించిన తేజఃస్థుతోడ మెఱసె ధరిత్రిన్.

35

ఉ. అట్టి ఘనుండు మంచికి దయాగుణధీమణి మాచమాంబకుం
బుట్టినలక్ష్మీకన్య యనఁ బొల్పుగుగోపనకూర్తి చెల్లెలిన్
నెట్టనఁ బెండ్లియాడె మహాసీయుఁడు కేసనమంత్రి శ్రీసతిన్
దట్టపువేడ్కఁ గేశవుఁడు దాను వరించినభంగిఁ బొంగుచున్.

ఉ. పావనగంగ భోగశచి భాగ్యపుకౌరి గభీరభూమి సం

భావనకుంతి రూపగుణభారతీసంపదలక్ష్మీదేవి సం

నేవితసంజ్ఞ నిశ్చలవిశేష యరుంధతి యైనలక్ష్మీ దాఁ

గేవలకన్యయే తలఁపఁ గీర్తనసేయఁదగున్ ధరాస్థలిన్. 37

క. ఆ దంపతులకు సంతత

మోదితచిత్తులకు మిథునముఖ్యులకు దయా

పాదితగుణులకు శంకర

పాదయుగాంభోజభక్తిపారీణులకున్.

38

శా. సారాచారుఁడు కాంతివై భవగతిన్ సంపూర్ణ చంద్రుండు భూ
దారాహింద్రసమానదత్తుఁడు సదాధర్మాకరుం డర్థి మం
దారుం డంచితరూపరేఖలను గందర్పుండు భూయోయశ
శ్రీరమ్యుం డగుతిప్పనార్యుఁడు జనించెన్ వంశవర్ధిష్టుఁ డై.

వ. తదనుజుండ నై యేను జన్మించి పోతయనామధేయుండ నై
పరఁగి జనకశిక్షితవిహితాక్ష రాభ్యాసుండ నై వీరభద్ర
ప్రసాదలబ్ధకవితాతిశయంబున.

40

ఉ. *భాగవతప్రబంధమతిభాసురతఁ రచియించి దక్షుడు
 ర్యాగకథాప్రసంగమున నల్పవచస్కుఁడ నైతి తన్నిమి
 త్తాగతవక్త్రదోష పరిహారముకై యజనైకశైవశా
 స్త్రాగమ వీరభద్రవిజయంబు రచించెద వేడ్కనామదిన్. 41

❧ పవ్యంతములు. ❧

క. కరుణాంచితగుణమణికిని
 సురుచిరబాలేందుబింబచూడామణికిఁ
 వరదైవశిఖామణికిని
 జిరతరధీమణికి భక్తచింతామణికిన్. 42

క. హాలాహలభక్షునకును
 శైలాదిప్రముఖదేవజనరక్షునకుఁ
 ఫాలానలచక్షునకుఁ
 శ్రీలలితవిచక్షుణకును జితదక్షునకున్. 43

క. ముకుళితకరసురపతికిని
 సకలబ్రహ్మాండభాండచయమాయానా
 టకతంత్రసూత్రధారికిఁ
 బ్రకటితవిస్ఫారమతికిఁ బార్వతిపతికిన్. 44

ప్రథమాశ్వాసము.

కథాప్రారంభము.

వ. మత్స్యమర్పితం బగువితతవిస్ఫురితవీరభద్రవిజయాంచితకథా
ప్రసంగప్రారంభం బెట్టిదనిన మహితమాతులుంగమందార
చందనసాల భల్లాతకీప్రముఖరాజితకుంభినీవిరాజితంబును
కురువిందకుందమ హిమ్నూత మధుకశతపత్ర కమలకల్పారకర
వీరమల్లికాదివల్లీసంపుల్లపుష్పవల్లీలలిత పరిమళసుగంధబంధు
రదిగంతరాశంబును నిజవిరోధంబుఁ దొరంగినగతి వసియించు
చంచరీక శారి కాకీరనాకీలచక్రవాకనీలకంఠకనకనయన కంక
నాశలింగక్రౌంచకారంభ కారండ కానకపోత పారావతశకుని
భరద్వాజచకోరలావుకజీవంజీవవాయ సారాతికోయష్టికడిం
డిభసార సశాతఖండనారంగత్పదారంగగణనాద ప్రమోది
తంబును మండితగండ భేరుండ వేదండకంఠీరవశరభ శార్దూల
శంబరజంబూకగవయవ రారోహాష్టవంగ శల్యసారంగచమరీ
మృగగోకర్ణవృకాదిమహామృగమందిరంబును దందశూక
గాధేయమార్జారాలమూషకనివాసంబును సకలపుణ్యతరంగిణీ
మంగళసంగమంబును వినిర్మలసరోవరవిలసితంబును అనుపమ
మునినాదనిరంతరబహుళపాఠనిఖిలనిగమకలకలారావఘటిత
గగనతలంబును ధర్మతపోధనధాన్యదానతాపసోత్తమ సంతత
సంతుష్టహోమధూమసమ్మిళిత బృందారకాలోకనంబును

సర్వభువనమహారణ్యరత్నంబును సకలమునిజనస్తోత్రపాత్రం
బును నగునై మిశౌరణ్యపుణ్యక్షేత్రంబునందు. 45

చ. పెనుపగు దీర్ఘసత్ర మనుపేరిటియాగముఁ జేసి పుణ్యులై
మును లొకకొండ టుత్తములు మోదముతో సుఖగోష్ఠి
నుండ న,య్యనిలుఁడు వచ్చి శైవకథ లన్నియు నిచ్చలుఁ
జెప్పుచుండఁగాఁ, దనరుచు నొక్కనాఁ డచటితాపసు లెల్లను
వాయుదేవుతోన్. 46

ఉ శైవకథాప్రసంగములు శైవజనంబుల దివ్యకీర్తనల్
శైవపురాణసారములు శైవరహస్యములు మహాయశ
శ్రీవర నీకుమానసము సిద్ధము నీ వెటుగంగరాని యా
శైవము లేదు రూపమును సారము నీకు ముఖస్థమారయన్.

చ. శివకథ లెల్ల భేదములచేత నెఱింగినమేటి వీవ యో
పవనసురాసురేంద్రనుత భాసురపుణ్య సురాగ్రగణ్యయా
యవిరళవీరభద్రవిజయాకరసారసుధారసంబు మా
చెవులకు మంత్రనోరథము చెల్వముగాఁ జిలికింపవే దయన్.

వ. అని మఱియు బహుప్రకారంబుల నమృతహామునులు సంస్తుతింప
నవ్వాయుదేవుం డగణితసంతోషమానసుం డై యిట్లనియె.

నీ. దేవాదిదేవుని తెఱఁగిట్టిదందమా

తెఱఁగులెల్లను బుట్టుతెఱఁగుదాన

మదనమదారాతఁ జదివెదమందమా

చదువుల కెల్లను మొదలుదాన

బ్రహ్మాదివంశ్యుని బరికింతమందమా

బ్రహ్మాదులకునైన బ్రహ్మాదాన

దేవతారాధ్యుని దెలిసెదమందమా
తెలిసిన మీఁదటిధృతియుఁదాన

తే. యెంత యనఁగ నేర్తు నేమని వర్ణింతు
నేది యాది యంత్య మేదియరయ
సకలమునకు నతనిసంతతానందంబు
నెఱిఁగి కొలఁదిసేయ నెట్లువచ్చు.

50

వ. ఐనను నా నేర్చువిధంబున మీయడిగినయర్థంబు సవిస్తరంబుగా
వీనిపింతు నని యష్టుహామునులకు వాయుదేవుం డిట్లనియె.

ఉ. తొల్లియుగాదులందు భవదూరుఁడు చంద్రవిభూషణుం
డుమా, వల్లభుఁ డాదినాయకుఁడు వాసవవంద్యుఁడు వెండి
కొండపై, నెల్లఁగణంబులు గొలువ నేర్పునఁ బర్వతరాజ
పుత్రితో, సల్లలితాత్ముఁడై సకలసంపదలం గొలుపుండె
సొంపుతోన్.

52

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరుండు రజతధరణీధరశిఖరంబున నగణ్యరమ్య
తరరత్నసింహాసనంబునం గొలు వున్న సమయంబున.

53

క. హరునకుఁ దమపనులన్నియు
వరుస న్విన్న పము సేయవలెననిదేవా
సురమునిగంధర్వాధిపు
లరయఁగఁ గైలాసమునకు నరిగిరి ప్రీతిన్.

54

క. చదువులు పెక్కులుగల వా
చదువులకును మొదలునాల్గుచదువులు
గలవా చదువులకు మొదలుగలిగిన
చదువులు గల శంభుఁగొలువఁ జదువులు వచ్చెన్.

55

- ఉ. పన్నగవైరినెక్కి యిరుపక్కియల న్నును లర్థిఁ గొల్వఁగా
సన్నుతి నారదాదియతెసంఘమునేయగ నభ్రవీధివై
నున్నతమై మణు ల్వెలుఁగ నూర్జితకీర్తి రమావిభుండు దాఁ
బన్నగకంకణుం గొలువ భాసురుఁడై చనుదెంచె నెమ్మితోన్.
- ఉ. తారతుషారహార హిమధామసితాంబుజశారదాభ్రమం
దారనిభోజ్జ్వలంబగుచుఁ దద్దయు వేగ మరాశవాహుఁడై
భూరిగుణాకరుం డమృతభుక్పతివంద్యుఁడు థాత వచ్చె వి
స్ఫారుఁడు భారతీవిభుఁడు పార్వతినాథునిఁగొల్వ భక్తితోన్.
- ఉ. దేవజనాధినాథులును దేవగురుండును సంస్తుతింప నై
రావణదంతినెక్కి తగురాజకదంబము చక్రవర్తులున్
వావిరిఁగొల్వఁగా నిగమవంద్యునిఁగొల్వ శచీవిభుండు స
ద్భావుఁడు నాకవల్లభుఁడు ధన్యుఁడు వచ్చె నగణ్యపుణ్యుఁడై.
- క. శిఖి లయ్యేడును వెల్లఁగ
సుఖితర మగు నజము నెక్కి శోభిల్లుచుఁ ద
న్నఖిలమునులు నుతి నేయఁగ
నఖిలేశ్వరుఁ గొల్వవచ్చె ననలుఁడు ప్రీతిన్. 59
- క. దండ ప్రచండహస్తులు
మండితగతిఁ దన్నుఁగొలువ మదమహిషారూ
ఢుండై వచ్చెఁ గృతాంతుఁడు
ఖండితశుండాదనుజు కడకుం గొలువన్. 60
- క. మిక్కిలివిభవము మెఱయఁగ
గ్రక్కున మానవునినెక్కి కడువేడుకతోఁ
జక్కునినై రృతి వచ్చెను
చుక్కలరాయనిధరించు సుభగునిఁ గొలువన్. 61

క. మీనంబునెక్కి వరుణుఁడు
కానుక లెన్నేని గొనుచుఁ గాంతలు గొలువన్
దా నరుగుదెంచె రాజిత
మీనధ్వజహరుని గొలువ మించినభక్తిన్.

62

క. గౌరీనాయకుఁ గొలువగ
సారంగధ్వజుఁడు నగుచు సంభ్రమలీలం
దా రాపథమున వచ్చెను
దారాచలశిఖరమునకుఁ దద్దయు వేడ్కన్.

63

ఉ. మంగళదివ్యసంపదలు మానుగ నన్నియుఁ గొంచు గిన్నరుల్
ముంగలఁ జేర్చి తో నడువ మోదముఁబొంది తురంగవాహుఁ
డై, సంగతి సిద్ధులు న్నరులు సంయములుం దను గారవింపఁ
గా, సంగడికానిఁగొల్ప నతిసంపద నేఁగెఁ గుబేరుఁడాధ్యుడై.

క. గణనాథులకొల్వఁగ గో
గణపతివాహనుఁడు భుజగకంకణుఁ గొలువన్
గణుతింపరాని వేడుక
ఫణిధరుఁ డీశానుఁ డరిగె భవ్యాత్మకుడై.

65

వ. ఇవ్విధంబున.

66

సీ. *పవిశిఖాదండాదిపాశధనుఃఖడ్గ
శూలచక్రదండసుభగు లగుచు
హంసతార్క్ష్యవృషాదిహరిహయమృగర్షుష
కాషాయవేషితగమనులగుచు
సరసిజకింక రాసురధునీలఘుచిత్త
ఘనభూతి శ్రీరాజికలితు లగుచు

*ఈపద్యము పెక్కుచూతృకలయందుఁ గన్పట్టదు.

సంవ్యధయోదండమంగమితాభ్రస

త్య ప్రభాభోగనిత్యాత్మ లగుచు

ఆ. హరిశిఖయమదై త్యవరుణచంద్రకుబేర

శివహరియజు లాదిశివుని గొలువ

నరుగుదెంచి రంత నానంద మైన కై

లాసమునకు శివునివాసమునకు.

67

వ. ఇ ట్లరుగుదెంచి సకలభువనప్రధానదేవతలును సప్తలోక

పాలురును సనకసనందనాది యోగీంద్రులును సిద్ధకిన్నరకింపు

రుషగరుడగంధర్వవిద్యాధరులును మార్కండేయఘటజ

మరీచి గౌతమకశ్యప వామదేవాత్రిభృగుదధీచ్యుపమన్యు

దుర్వాస నారదాదు లగుమహామునులును ననంతసంతసం

బునఁ గలధౌతకుధరశిఖరంబుఁ బ్రవేశించి దేవదేవుని

దివ్యాలయంబు డాయం బోయి తదీయద్వారంబున నంద

టుం బొదచారులై దౌవారికు లగుజయవిజయుల నాలో

కించి యి ట్లనిరి.

68

ఉ. ఎచ్చట నున్నవాఁడు శివుఁ డేమివిధంబున నున్నవాఁడొక్కో

వచ్చితి మెల్లవారమును వారిజలోచనుఁ డాదిగాఁగ మా

వచ్చినరాక నిన్ గొలువవచ్చినవా రని చంద్రమాళికిం

జెచ్చెర మీరువిన్నపము చేసి తగన్ మఱుమాట చెప్పుఁడా.

వ. అని పలికిన వారును నగుఁగా కని శంకరునాస్థానమంటపంబు

దరియంజొచ్చి యద్దేవునకు నమస్కారంబు లాచరించి యి

ట్లనిరి.

70

ఉ. శ్రీవనితావిభుండు సరసీరుహగర్భుఁడు నింద్రుఁ డాదిగా

దేవతలు స్తుతీంద్రులును దేవరఁ గన్గొన వచ్చినారు దు

గ్రావిభు కిష్పడే యవసరం బని శ్రీమొగసాలినున్న వా
రేవిధ మింక వారలకు నేర్పడ నానతి యీవె శంకరా. 71

వ. అనవుడు నవ్విన్నపం బవధరించి వారలం దోడి తెండని
యానతిచ్చిన వారును జని దేవతల కి ట్లనిరి 72

క. మీరాక విన్నవించిన
గౌరీపతికొలుపులోనఁ గారుణ్యముతో
వారలఁ బుత్తెమ్మనియెను
మీరలు చనుఁ డవసరంబు మేలని పలుకన్. 73

క. ముదమున హరియును నజౌడును
చదువులు మును లాదిగాఁగ సకలజనంబుల్
మదనారిఁ గొలువ వచ్చిరి
పదపడి సంభ్రమము భయము భక్తియుఁ గదురన్. 74

వ. ఇవిధంబునఁ గొలుపు చొచ్చి యమ్మహాదేవునిం గాంచి
సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి నిటలతటసంఘటిత
ముకుళితకరకమలులును సర్వాంగపులకాంచితులును నై
యిట్లని స్తుతియింపం దొడంగిరి. 75

క. జయజయ గౌరీవల్లభ
జయజయ గంగావతంస జయనిస్సంగా
జయజయ గోపతివాహన
జయజయ వేదాంతవేద్య జయ పరమేశా. 76

క. జయజయ పరమపరాయణ
జయజయ భవ్యానుభావ జయ సర్వేశా
జయజయ త్రిపురాసురహర
జయజయ లోకాధినాథ జయ శ్రీకంఠా. 77

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబుల నుతియించి తత్ప్రసాదకరుణా
విశేషంబుల నానందించి యుచితాసనంబులనుండి రక్కోలు
వగమ్యరమ్యనిఖిల దేవతాజనకిరీటకీలితదివ్యమణిప్రభాపటల
దేదిప్యమానతేజో మహిమాభిరామంబును అగణితగణా
లంకృతంబును నసమానమానితంబును అనంతవైభవప్రమో
దితంబును నై యొప్పుచున్న సమయంబున. 78

మ. హరి లాభంబె శిఖి సుఖంబె యమ నిత్యానంద మే నైరుతీ
యిరవే పార్థివ మేలె మారుతి సుఖంబే కిన్నరాధీశ్వరా
పరిణామంబె శివాశివంబె ద్రుహిణా భద్రంబె గోవింద శ్రీ
కర మేయంచు దయాళుడై యడిగె శ్రీకంతుండు దేవాదులన్.

వ. ఇట్లు పర్వమేశ్వరుం డడిగిన నందఱు నాలాగునఁ దమతమ
పరిణామంబులు విన్నవించి దేవా భవదీయకరుణావిశేషం
బున సర్వసంపన్నం బై యుండుఁ గావున మాకు నేకార్యం
బును నప్రతిహతంబై చెల్లుచుండు నని పలికి సుఖగోష్ఠి
నున్న సమయంబున. 80

❦ దక్షుఁడు రజతగిరి కరుగుట. ❦

క. ఘనుఁ డగుశంభుఁడు గొలు వయి
తనరుట విని మునులు గొలువ దక్షుఁడు వేగన్
జనియె రజతాద్రిశిఖరికిఁ
దనయంతనె యజ్ఞనాథు దర్శింపంగన్. 81

క. చని గిరిమందిరుసన్నిధి
వినయంబున నిల్చియున్న వేడుక నతఁడున్
మునులను సంభావించిన
యనువునఁ దనుఁ గారవించె నప్పుడు కరుణన్. 82

వ. ఇట్లు లభువనాధీశ్వరుండు గారవించిన. 83

ఉ. అద్విర శంకరుండు వినయంబున నా కెదు రేగుదెంచి నా
పెద్దతనం బెఱింగి తగఁ బెద్దటికం బొకయించుకైనఁ దా
గ్రద్దనఁ జేయఁడయ్యె మఱి గౌరియు మన్నన సేయదయ్యె నీ
పెద్దలు నవ్వ లాతిమునిబృందముచాడ్పునఁ జేసి రిమ్మెయిన్.

క. అని తనపాలిటికర్తము
పెనఁగొని తనుఁ జుట్టుముట్టి ప్రేరేపం గాఁ
జెనఁటి యగుదఱుఁ డప్పుడు
మనమునఁ గోపంబు నొంది మలహరు విడిచెన్. 85

వ. ఇట్లు దేవదేవునిమహత్త్వంబుఁ దెలియక వృథావైరంబున
దఱుం డటువాసి చనియె నంత నమ్మహేశ్వరుఁ గొల్వ వచ్చిన
దేవేంద్రాదిబృందారకసంఘంబులు పునగిపునగిప్రణామంబు
లాచరించి చనిరి తదనంతరంబ. 86

క. అక్కడ దఱుం డరుగుచు
బొక్కుచు స్రుక్కుచును సిగ్గు వొందఁగఁ గోపం
బెక్కువ గా నంతంతటఁ
జిక్కుచుఁ దలపోతనొంది చిత్తము గలఁగన్. 87

క. నాకులు వచ్చిన నిచటికి
నాకును రానేల నేడు నా కిందులకు
రాకున్న నేమికోఱతగుఁ
బ్రాకటముగ ధిక్కరింపఁ బడితిం గాదే. 88

క. దేవత లందఱుఁ దమకొక
దేవతవలె నంచుఁ దన్ను దేవర యంచున్

వావిరిఁ గొలిచిన నా కీ

దేవర వలదనుచు మాటుతెచ్చెద ననుచున్.

89

గీ. జాలిఁబడుచు నలఁగి లోలోనఁ గుందుచుఁ

జిన్నవోయి మొగము జేవురింప

నింటి కరిగి యున్న నీక్షించి యిట్లని

పలికె దతుఁ జూచి భార్య ప్రీతి.

90

క. మనయల్లుని మనబిడ్డను

గనుగొంటిరె మంగళంబె కరుణ న్నారే

మని మిమ్ము గారవించిరి

వినిపింపుడు వీనులలర వినియెద ననినన్.

91

వ. దతుం డి ట్లనియె.

92

మత్తకోకిల. మాకు మామ గదా యితం డని మన్ననల్చెదగఁ

జేయఁడే, లోకనాథుఁడ నంచు గర్వము లోలతం బడి

యున్నవాఁ, డీకతంబుల నేమి చెప్పుదు నింతిరో విను నాకు

నున్, నీకుఁ గూతురు నైనగౌరియు నిక్క మేమియుఁ

బల్కుదే.

93

మత్తకోకిల. కాన నింకను దీనికిం బ్రతికార మే నొనరించెదన్

బూని చేసెద మేటియజ్ఞముఁ బూజ చేసెదఁ గేశవున్

మానులున్ వసువుల్ దిగీశులు మర్త్యు లుండఁగ నొప్పుఁగాఁ

మానినీ చనుదెంతు రిచ్చట మాటమాత్రనఁ బిల్చినన్.

94

మత్తకోకిల. పిలుతు దివ్యుల నందఱిన్ వెలిబెట్టు దిప్పుడు భర్గు

నిన్, వెలయ నిశ్చయ మిట్టి దంచును వేదవేద్యమహత్త్వ

మున్, దలఁప గోచర మైన దొట్టిన దామసంబునఁబొంగి

యా,ఖిలుఁడు దతుఁడు పాపచతుఁడు కర్త దతుఁడదతుఁడై.

— దక్షుఁడు దివిజులఁ బిలుచుట. —

క. హరితపనరాజకమలజ
హరిశిఖియమదనుజవరుణవాయుకుబేరే
శ్వరకిన్నర మునివరసుర
గరుడోరగసిద్ధసాధ్యఖచరులఁ బిలిచెన్. 96

క. పిలిచిన సౌరభములతో
నలరుచుఁ జనుదెంచి వార లప్పుడు దమకున్
వలనగుతావుల నుండిరి
కలకలమై వివిధనిగమఘనరవమొదవన్ 97

క. అల్లుండ్రఁ గూతులందఱఁ
బొల్లమితిం బిలిచి తెచ్చి పూజనలిడుచున్
కల్లతనంబున దక్షుఁడు
చెల్లింపఁ దొడంగెఁ గ్రతువు శివరహితముగన్. 98

క. అంతట నారదముని దా
నంతయుఁ గని నవ్వి దేవతారాధ్యుఁడు దా
నెంతయు నిచ్చట లేడని
సంతసమునఁ జనియె రజతశైలముకడకున్. 99

— నారదుఁడు పార్వతికి దక్షుఁడు యజ్ఞముచేయుటఁ దెలుపుట. —

క. చని దాక్షాయణిఁ గనుగొని
వినతుండై కేలుమోడ్చి విన్నపమవధా
రనవరతసురవ రార్చిత
వనజాయతనేత్ర గంధవారణగమనా. 100

ఉ. తల్లి మీజనకుండు దక్షుఁడు మదాంధప్రేరితస్వాంతుఁడై
ఘల్లాంభోజదళాక్షి తత్త్వముఁ దలంపన్ లేక వెల్వెట్టి శో

భిల్లం దక్కినభూరిదేవగణమున్ బిల్పించి దుర్యాగముం
జెల్లెంపం సమకట్టినాఁ డిదె మిముం జింతింపఁ డింతేనియున్.

వ. అని విన్నవించి. 102

క. ఇది నారా కని ముని నా
రదుఁ డరిగినపిదప గౌరి రాజానన దా
మదనారికి నెల్లప్పుడు
మది దప్పనిభార్య గాన మనమునఁ గలఁగెన్. 103

క. చదువులు పెక్కులు చదివెయు
మదిమదిమయి మండి నేడు మలహరువెలిగా
నిదియేల చేయఁ దొడగెను
మదమున నని వగచుఁ బదరు మదిలోఁ బెగడున్. 104

క. ఏ వినుపింపక ముందట
దేవాధీశుండు వినినఁ దెగువన్ గోపం
జేవంక వ్రాలి చొచ్చునొ
యేవిధ మొనరింతు దీని కేమి దలంతున్. 105

ఉ. చెప్పినఁ దప్పువచ్చునొకొ చెప్పక యున్నను దప్పువచ్చునో
తప్పు దొలంగరానియది దారుణ మెమ్మెయి నాథుచేత నే
యొప్పున నైన నుండెదను యొప్పుమి నైనను నిర్వహించెదన్
దప్పినఁబిన్న బుద్ధి యగుఁదా ననుచున్ మది నిశ్చయంబుతోన్.

క. వడవడవడకుచు నుడుగుచుఁ
జిడిముడిమయినొంది కలఁగి చింతాకులయై
వెడఁగుఁదనంబున నిలుచుచుఁ
గడువాడినపువ్వుభంగిఁ గాంతి దొఱంగన్. 107

క. పెదవులు దడపుచుఁ గొంకుచు
నదరుచు బెగడుచును నడుగు లల్లననిడుచున్
వదనము వంచుచు నడఁగుచుఁ
దుదినాలుక తొట్టుపడఁగఁ దొయ్యలి వగతోన్. 108

క. చనుదెంచి శంభుకట్టెదు
రన నిలిచి కరంబు నోడ్చి యవధారుద్విష
ద్భున కుంభిదైత్యవిదళన
వనజాతభవాండజనకవనజాక్షనుతా. 109

క. కఱకంఠ మిమ్ముఁ బిలువక
తెఱగించుక లేక మిమ్ముఁ దెలియక దత్తుం
డఱిముఱి యాగము సేయుచు
మెఱయుచునున్నాఁడు రాజమిహిరాగ్నతా. 110

ఉ. నాథ శచీమనగకమలనాథుఁడు కిన్నరనాథుఁడున్ రమా
నాథుఁడు భారతీహృదయనాథుఁడు పంకజనాథుఁడున్ జగ
న్నాథ దురాత్తునోమునకు నందముఁ బొందుచుఁ బోయి
నారు మా, నాథసురాధినాథదిననాథభుజంగమనాథవందితా.

క. మఱియును దక్కినసురలును
గరుడోరగయక్షదైత్యగంధర్వాధీ
శ్వరు లెల్లఁ జన్నవారలు
దురితాత్తునియాగమునకు దురితారాతీ. 112

క. ఇదితొల్లి లేనిచందం
బదియేమోవంతచంద మవధారనితాఁ
గదలక కుదురై నిలచిన
ముదితం గని కరుణమదిని మునుకొని నిగుడన్. 113

వ. పరమేశ్వరుం డి ట్లనియె.

114

చ. చనుపకగంధి నీపలుకుసంగతి చాలదు వాఁడు దివ్యులన్
మునులను బిల్చి నోము పెనుమూఢత నోచిననోముఁగాక
యో, వనజనిభాసనా యుచితవాక్యములేలాకొ నీతులేలా
కో, మనమునఁ బిల్వమి న్తనకు మాన్యత కేమి కొఱంత చం
డికా.

115

ఉ. మెచ్చనిమామలిండ్లకును మే కొని శోభనవేశఁ బిల్వమిన్
పొచ్చెముగల్లుఁబోఁ దగుట పోలదు నల్లుర కెజ్జగంబులం
బొచ్చెము లేదు కన్యలకుఁ బుట్టినయిండ్లకుఁ బోవ లోకము
నైచ్చును బొమ్మ పబ్బముకు మీతలిదండ్రులఁ జూడఁ బైదలీ.

గీ. అనుచుఁ జంద్రజాటుఁ డానతి యిచ్చిన
శివుఁడు దన్ను వేటుచేసె ననుచు
ఫాలమందు పాణిపద్మము ల్గరియించి
వెలది మ్రొక్కి నిలిచె వెఱపుతోడ.

117

మత్తకోకిల.—

తల్లి యాదిగఁ దండ్రి యాదిగఁ దాత యాదిగఁ గల్లువా
రెల్లభంగుల నీవె కాని మహేశ యన్య మెఱుంగ నే
నుల్లమందునఁ జిత్తగించితి వొప్పుముల్ దగు నయ్య యా
ప్రల్లదుం డట నాకుఁ దండ్రి భరంబు వల్కితి శంకరా.118

వ. ఇట్లని.

119

మత్తకోకిల —

శ్రీలలాటము సంఘటించిన చేతులా నవి నాళినీ
లాలకల్తదభ్రంగముల్ నయనాళికల్వలు జక్కవల్

పాలయిల్లు మరాళముల్ నడభక్తి నీరుకడల్దగన్
గాలిగాఁ గలకంఠి నిల్చెఁ గొలంకుభంగి దలంకుచున్. 120

వ. అప్పుడు దరహాసితవదనుండై యప్పరమేశ్వరుం డిట్లనియె.

ఉ. మాటలు వేయు నేమిటికి మాకడ నీవును నేము నీకడం
బాటలగంధి యుండుదుము పాలకశబ్దము నర్థ మట్ల నా
మాటలుదాఁటఁ గా వలదు మన్నన నీచెలు లెల్లఁ గొల్వఁగా
బోతిరొ పొమ్ము నీజనకు పొందగునోమునకుం గుటుంబినీ.

—ॐ దాక్షాయణి దక్షునింటి కరుగుట. ॐ—

చ. అని నియమించి శంభుఁడు గణాధిపులన్ బిలిపించి దక్షునం
దన తనపుట్టినింటికిని ధన్యత జన్నముఁ జూడఁబోయెడిన్
దినకరమండలప్రభల దివ్యవిమానముఁ దెండురండు పొం
డనవుడు వారు దెచ్చి రతిహాటకదివ్యవిమానరాజమున్.

వ. అంత నప్పరమేశ్వరియు నమ్మహాదేవునకు వినయభృతాంతగ
కరణయై సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి యమ్మహా
దేవు ననేకప్రకారంబుల నుతియించి యద్దేవు ననుమతం
బున నానాసహస్రకోటితరణికిరణ ప్రభోజ్జ్వలంబై నభోభా
గంబు విడంబించు సువర్ణాంచితం బగుదివ్యవిమానంబునఁ
బ్రవేశించి యందు సుందరరత్నాంచితాస నాసీనయై యుండు
నవసరంబున. 124

సీ. వీణియ నీవు దే వీణాసుభాషిణి

మృగనాభి నీవు దే మృగనిభాక్షి

రాజహంసికఁ దెమ్ము రాజహంసికయాన

కీరంబు నీవు దే కీరవాణి

మణిహారములు దెమ్ము మణిగణాలంకృత
 పువ్వులు నీవు దే పువ్వుబోడి
 గంధంబు నీవు దే గంధసింధురయాన
 కనకంబు నీవు దే కనకవర్ణ

గీ. పొలఁతియాడుపసిఁడి బొమ్మలు నీవు దే
 పసిఁడిబొమ్మ బోలుపడఁతి మఱియు
 వలయునట్టి పెక్కువస్తువు*ల్ గొనిరండు
 గౌరివెంట మనకుఁ గదలవలయు.

125

వ. ఇవిధంబున నమ్మహాదేవి చెలికత్తెలు మొత్తంబులై తమలో
 బహుప్రకారంబులఁ బను లేర్పఱిచికొని ప్రమథగణసుందరి
 సమేతంబు గా గజకర్ణలంబకర్ణలంబోదరసూర్యవర్ణసోమ
 వర్ణశతమాయ మహామాయ మహేశ మృత్యుహారాదులు
 మొదలుగాఁగల మహాప్రమథగణంబులు గొలువ దివ్య
 విమానారూఢ యై యుండె నప్పు డవిమానంబు ముదం
 బున గడపం దొడంగి రంత నదియును మనోవేగంబున
 దఱుని యాగమంటపమ్ముఁ గదిసిన నక్కన్యకారత్నంబు తన
 సఖీజనంబులుం దానును గగనగమనంబు డిగ్గి.

126

చ. సలలిత మై గణోత్తములు యుల్లనిపించు పసిండిదండముల్
 కలఁగొనఁ బట్టి బిట్టు త్రిజగన్నుతవల్లభ వచ్చె మీరహా
 తలఁగి తొలంగి పాయఁ డని తాపసు లాదిగ వేల్పుమూ
 కలఁ, జలమున బాయఁ ద్రోయుచును సందడి వాపి గణాళిఁ
 గొల్వగన్.

127

* లెల్లను జిక్కకుండఁ దెండు చెలువలెల్ల.

సీ. వేదండగమనలు వింజామరలు వీవ

పల్లవాంఘ్రులు వేడ్కఁ బలసి నడువ
లలితరంభోరువు ల్వేలిగొడుగులు పట్ట
సైకతజఘనలు సన్నుతింప
హరిరాజసమమధ్య లంకించి పాడంగఁ
గరికుంభకుచలు మంగళము నుడువ
కమలబాహులతలు కళ్యాణములువాడ
రాజనిభాస్యలు రమణఁ గొలువ

ఆ. లోల మీనభృంగలోచన ధమ్మిల్ల
వతులు గొంద అతులగతులనడువ
తల్లిదండ్రుచెలుల దర్శింప నమ్మహా
కాళినడచె యాగశాలకడకు.

128

వ. ఇట్లు నడచి.

129

మ. ఘన హేమోన్నతయాగమంటపముపైఁ గళ్యాణి నిల్చుండఁ
గాఁ, గనియుం గాననియట్ల వోయెఁ దగుసత్కారంబులం
దేమిటన్, వనితం దల్పకపోయె తొల్లిటి వృథావైరంబుతోఁ
బూజలన్, దనిపెం గూతుల నల్లురన్ దివిజులన్ దతుండు
దక్షాత్తుఁ డై.

130

— దక్షుండు దాక్షాయణిం దిరస్కరించుట. —

ఆ. అట్టివిధము చూచి యాత్మలోఁ గోపంబు
పుట్టుటయును ధీరబుద్ధి నది
కన్యయైన మేటి గావున సైరించి
సామవృత్తి నాదిభామ పలికె.

131

శా.తండ్రి నీదగునోము చూడఁ దగమా తర్కింప నాపిన్న చె
 ల్లెండ్రం బిల్చియు నన్ను జీరవు మదీయాధీశు నీయున్నయ
 ల్లుండ్రంబిల్చియుఁ బిల్వరావు యిలవేల్పుల్ గర్త లేపూజనల్
 వీండ్రం జేసిన నేమి గల్గు చెపుమా విశ్వేశ్వరుం డుండఁగన్.

శా.దేవేంద్రాదిదిగీశసంఘములకుఁ దివ్యప్రభాలక్షులే
 దేవుం డిచ్చె ధరాధరుం డజరుఁ డేదేవుండు శేషాహి కే
 దేవుం డిచ్చె నగణ్యాదక్షత జగద్దేవేశుఁ డెవ్వఁడు త
 ద్దేవుం డిచ్చకు నేఁడు రావలవదే ధీయుక్తజింతింపుమా.

క. ఏదేవుకతన విష్ణుం

డేదేవునికతన బ్రహ్మ యీడేరిరి తా

మేదేవుఁ గూర్చి బ్రతికేరి

యాదేవుఁడు రాక వీరి కరుగం దగవే?

134

క. ఆనవుడు దక్షుం డదరుచుఁ

గనలుచుఁ గోపించి చూచి కమలదళాక్షీ

విను నీకంఠెను నెక్కుడు

ననిశము నీయున్న కూతులందఱు గౌరి.

135

తరల.—

పరగనీతనయాధినాథులు భాగ్యవంతులు శ్రీయుతుల్
 వరుసఁ దల్లియుఁ దండ్రీయుం గలవారు నిత్యమహాప్రతుల్
 ధరణిలోఁ గులగోత్రవంతులు తద్జ్ఞు లెందుఁ దలంపఁగన్
 తరుణి యిన్నియు నేల నీపతి తల్లిదండ్రులఁ జెప్పుమా. 136

సీ. కట్టంగ దిక్కులే కాని కోకలు లేవు

పూయ గంధములేదు భూతిగాని

కాలకూటమెకాని కంఠమాలికలేదు

ఫణిగాని తొడుగంగ మణులులేవు

నలినాకసమెకాని తలవెండ్రుకలులేవు

తలకుఁ బువ్వులులేవు నెలయకాని

కుడువ గంచములేదు వెడదపున్మయకాని

యెక్క గుఱ్ఱములేదు యెద్దుగాని

ఆ. మూఁడుమూర్తులందు మొగి నెవ్వఁడునుగాఁడు

జాతిలేదు పుట్టుజాడ లేదు

పరముఁ డొంటిగాఁడు బ్రహ్మదు లెటుఁగరు

తిరుగుజోగిఁ దగునె దేవుఁడనఁగ.

137

ఉ. లోకములోన లేఁడు నృపలోకములోనన లేఁడు కుండలీ

ల్లోకములోన లేఁడు మునిలోకములోనను లేఁడు దేవతా

లోకములోన లేఁడు సురలోకములోనను లేఁడు వెఱ్ఱిము

ప్పొకలబోవు పేనెఱిఁగి పూజలుసేయఁగ నెంతవాఁ డొక్కో.

క. తానెక్కడ నే నెక్కడ

తా నాకుం దలప సరియె తనుఁ గొలువంగా

నేనాఁడు వచ్చి నిలచిన

తానాకుఁ బ్రియంబుసేయఁ దలఁచెనె చెపుమా.

139

క. నీనాయకుఁ డల్లుం డగుఁ

గాని మమున్ ధిక్కరించె గాక భవానీ

మానుగఁ గనియును నీవును

కాననిగతి నుండనేల గర్వములేలా.

140.

క. చెలువా పిలువక ముందట

వలనఱి మాయింటి కేల వచ్చితి చెపుమా

పిలువనిపేరంటము పని

గలవారునుబోలె సిగ్గు గాదే రాగన్.

141

వ. అనవుడు నమ్మహాదేవి కోపవివశ యై యయ్యాగమంటపం
బున సుఖాశీను లై యున్న సభాపతుల నవలోకించి యి
ట్లనియె.

142

చ. నిగమములార ధర్మపదనిర్ణయలార మునీంద్రులార యో
నిగమమహాత్ములార ఘననిర్ణయలార దిగీంద్రులార భూ
గగనచరాదులార భవఖండనులార యతీంద్రులార యే
నిగమములందుఁ జెప్పె శివనింద యెఱింగితి రేనిఁ జెప్పరే.

చ. ఎఱుంగరు బ్రహ్మవిష్ణువులు నిం తని కానఁగ లేరు దేవతల్
గురియిడ లేరు తాపసులు గోచరనీయులు గానియోగులా
పరముఁ దలంప లే రతని బాగులగణ్యము లిట్టిచోట వీ
డొఱపున శంకరుం దెగడనోపె సభాసదులార వింటిరే. 144

ఉ. వేదములం దెఱింగినవివేకము లెక్కడఁ బోయె నేడు పు
ణ్యోదయబుద్ధియెం దణఁగి యున్నది నేడు దపంబుఁబొల్లయే
నీదగుదక్షతాద్భుతము నీతియు నెక్కడ దాఁగె నేడు బ్ర
హ్మాదులఁ బోలుప్రజ్ఞ యది యారడి వోయెనె నీకు నక్కటా.

శా. ఏరా దక్ష యదక్షమానస వృథా యీదూషణంబేలరా
యోరీ పాపములెల్లఁ బో విడువరా యుగ్రాక్షుఁ జేపట్టరా
వైరం బొప్పదురా శివుం దలఁపరా వర్ణింపరా రాజితో
త్కారాత్తుం డగు నీలకంఠుఁ దెగడంగా రాదురా దుర్జితీ.

క. చదువులునాలుగు శివుఁ గని

యెదమంచును వెదకుఁ గాని యెబ్బంగులఁ ద

త్సదమలరూపముఁ గానక

పదపడి తమలోనఁ జిక్కుపడ్డవి దక్షా.

147

సీ. కలయ నీరేడులోకముల దొంతులతోడఁ

బాగొప్ప మూఁడురూపములతోడ

మూఁడుమంత్రములతో మూఁడుకాలములతో

భ్రమయించు పుణ్యపాపములతోడ

సలలితభేచరాచరజంతుకోటితో

భూరితేజములతో భూతితోడఁ

జంద్రానలావనీజలవాచుగగనాత్మ

తరణులతోడఁ జిత్రములతోడ

ఆ. భర్గదివ్యమహిమ బ్రహ్మాండములుసేయుఁ

గాచు నడఁచుఁగాని కానరాదు

నిఖిలమెల్లఁ దాన నీవును నేనును

దాన కాన నింద దగదు సేయ.

148

వ. అదియునుంగాక.

149

క. దేవతలు మునులు గృతమిడి

దేవుఁడు పరమేశుఁ డైనదేవుం డనుచున్

భావించినచోఁ జదువులు

దేవుఁడు శ్రీకంఠుఁడనుచుఁ దెలిపెనొ లేదో.

150

క. మఱి యాగంబులలోపలఁ

బురదనుజారాతి ప్రథమపూజ్యం డెలమిన్

సురలకు నందలిహవ్యము

లరయఁగ నతఁ డెలమినిచ్చె నంతయువినమే?

151

క. విశ్వములోపలఁ దనరెడు

శాశ్వత మగు *శివునిమహిమ చెప్పఁగనీకున్

విశ్వాసంబును జెల్లదు

యీశ్వరుమహిమాబ్ధి నీకు నెఱుంగ న్వశమే.

152

మత్తకోకిల —

సాహసంబున మందరంబును సారె కవ్వముఁ జేసితా

రూహక్షీర పయోధిఁ ద్రచ్చుచు నున్న శ్రీరమణాదులన్

దాహదోహలనీలవర్ణులఁ దద్దయు న్నడిఁ జేయుహా

లాహల మ్మఱచేతఁ బట్టి గళంబులోన ధరింపఁడే.

153

క. బ్రహ్మశిరంబును ద్రుంచుట

బ్రహ్మాండము లతనియందుఁ బ్రభవించుటయున్

బ్రహ్మాదు లెఱుంగకుండుట

బ్రహ్మాదులచేత వినవె భర్గునిమహిమల్.

154

క. శివుఁడెచ్చట వేంచేయును

శివతర మచ్చోటు వినుతినేయఁగ వశమే

శివుఁడెచ్చట వేంచేయఁడు

శివుఁడెచ్చో నిండిలేడు సిద్ధము దక్షౌ.

155

క. హరుఁగూర్చి నేయుతప్పులు

హరమై యొప్పిద మొనర్చు నప్పురుషులకున్

హరుని వెలినేయునొప్పులు

హరమై తప్పిదము లనెడునది మఱచితివే.

156

క. ఖండేందుబింబభూషణు

నొండొరులకు నెఱుంగవశమే యోహో వినుమా

* వేదసంజ్ఞపద్విజ్ఞానకున్ శశ్వదై వ్విభిరైజెల్లును.

మండితమగు నీయాగము

పండినతుదిఁ బండుపండు భర్గుఁడుకాఁడే.

157

క. అట్టిమహేశ్వరుఁ డిచటికి

నెట్టనరాఁగలఁడు చెలువ నీయజ్ఞము నీ

పుట్టినదేహముతోఁడను

పట్టున శివుఁజేరరాదు పరమార్థ మిలన్.

158

క. ఈయొడలు రోత గాదే

పాయక పరమేశునొందఁ బని నేయంగా

వేయును నేటికి మాటలు

పోయెదరా కీడునొంది పొగిలి దురాత్మా.

159

❧ దాక్షాయణి దేహంబుఁ దొఱఁగుట. ❧

నీ. అనుచు మహేశ్వరి యమరులు బెగడంగఁ

బూని భద్రాసనాసీన యగుచు

శంకరశ్రీపాదపంకజయుగళంబుఁ

దనమనస్సరసిలోఁ దనర నిలిపి

వెలుగుమూలాధారవేదిపై శివయోగ

వహ్ని మేల్కొలిపి యవ్వలను మిగిలి

తనుదాన చింతించి తరణిచంద్రులవడి

నరుగంగనీక ఘోరాగ్నిఁ దెచ్చి.

ఆ. యందు నిల్చి దివ్యమగు తనమైదీఁగె

రాజహంసగమన రాజవదన

పరమయోగశక్తి భస్మంబుగాఁ జేసి

పుణ్యతనువు తరుణి పొందెనపుడు.

160

- చ. తులు వగుదతునింట మఱితోచిన వేడిమి మంచుకొండలోఁ
 దొలువకపోవ దన్న క్రియఁ దోయజలోచన గౌరి*బాలయై
 లలితలతావరాంగసవిలాసిని యై కొమరాలు నై విని [కున్.
 ర్తలగతి నేగె గొండలకు రా జగుకొండకు మంచుగొండ
- వ. అంతఁ దత్ప్రకారంబు వీక్షించి దక్షమఖమంటపంబున సుఖా
 సీనులై యున్న బ్రహ్మ విష్ణుసూర్యచంద్ర దేవేంద్ర దండధర
 వరుణకుబేరాది దేవజనంబులు మహాభీతచిత్తులైరి మూర్తి
 మంతంబులైన మంత్రంబులు తంత్రంబులు చాలించె పాప
 కర్తుం డగుదతుని నిందించి బ్రహ్మ తనలోకంబునకుం బోయె
 మఱియుఁ దక్కినవార లందఱు తమతమ నివాసంబులకుం
 జనిరి తత్సమయంబున.

162

సీ. కైలాసగిరిమీఁద కఱకంతుఁ డొకనాఁడు

కరమొప్పఁ గొలుపుండి గౌరిఁ దలఁచి
 యిదియేమి రాదయ్యె నీయేణలోచన
 యని యవ్విధంబెల్ల నాత్మ నెఱిగి
 సుందరి తనకుఁ గూర్చుటయెల్ల భావించి
 శంభుండు మనమునఁ జాల నొచ్చి
 యిదియేమి పంపితి నీదతునింటికి
 మినాక్షి తానేల మేను వాసె

ఆ. పొలఁతి నిన్న నేను బొమ్మని తరిమినఁ
 బోవనొల్లననియెఁ బువ్వుబోడి
 పంకజాక్షి నొంటిఁ బంపినకతమున
 వెఱ్ఱితనము వచ్చె వేయునేల.

163

* లోలయై.

వ. అని మఱియుఁ బరమేశ్వరుండు గౌరీదేవి ననంతకరుణా
పూరితమానసుండై తలంచి వెండియుఁ దనమనంబున. 164

మ. పుడమిన్ రాజ్యముఁ గోలుపోయి తగ నేడ్పుం బొంది
శోకించు న, జ్ఞడధీ*శాంతకుఁ డైన యింద్రుని కిలన్ జన్తించి
రోసాంబుధిం, బడ వైవస్వతమన్వనాఁడు ముద మొప్పున్
రాజ్యముం జేయఁగాఁ, గడతేర్తున్న ని పాపదత్తునకు వేగన్
శాప మిచ్చెన్ వడిన్. 165

శంకరుండు దత్తునకు శాపం బిచ్చుట. ౧౬

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరుండు శాపం బిచ్చిన దత్తుండు దదీయప్రకా
రంబు నొందె నంత. 166

శా. ప్రాలేయాచలవల్లభుండు నియతిం బాటించి సద్భక్తితోఁ
గాళి సుందరిఁ గూతుఁ గాఁ దలఁచి వేడ్కల్ పల్లవింపన్
యశ, శ్రీలోలుండు తపంబు నేయ నచటన్ శృంగారసాంగ
త్యమై, లోలానందము బొంది యున్న నతఁ డాలోకించి
సంరంభుఁ డై. 167

దాక్షాయణి హిమవత్పుత్రియై పుట్టుట. ౧౭

ఉ. చంచలనేత్రి యోముగుద చల్లనిచూపులతల్లి నిన్ను నేఁ
గాంచిన యంతనుండి పులకల్ మెయినిండఁగ నంకురింప నీ
మించినరాకయున్ విభుని మేరయు నీదగుపేరుపెంపు నీ
మంచిగుణంబు లన్నియును మంగళవంతములంచు మ్రొక్కు
దున్. 168

వ. అనిన నాకుమారీతిలకం బిట్లనియె. 169

* శాత్తజు, శాత్తకు.

శా.నానాథుండు మహేంద్ర దేవమునిరాణ్ణాగేంద్రదిగ్రాజవాక్
 శ్రీనాథాగ్ర కిరీటకూటవిలసచ్ఛృంగారదివ్యప్రభా
 నానారత్ననికాయ సంతతలస న్నవ్యస్ఫురత్పాదుకే
 శానాలంకృతుఁ డీశుఁ డాతనికి నిల్లాలన్ శివాసుందరిన్.

క. నీకుం గూతుర నయ్యెదఁ
 జేకొనుమీ తండ్రి యనుఁడు శ్రీకంతున కీ
 వేకాంత వైన నిజముగ
 నీకుం గలరూపుచూపు నీవు కుమారి.

171

తే. అనుడును హిమవంతు నాలోకనముఁ జేసి
 తొలఁకునగవు మొగముఁ దొంగలింప
 తండ్రి నీదుపుత్రితానెంతయోకన్న
 లారఁజూడు మనుచు నంబుజాక్షి.

172

సీ. పొలుపారు నీ రేడుభువనంబులకునెల్ల
 మహితమై దేదీప్యమాన మగుచుఁ
 గ్రొవ్వెటుంగులమంటఁగూడియు నెంతయు
 *వితతమైతాకుచు వెనుకరాగ
 వచ్చికూడనిభంగి వలనించుకయులేక
 యేరుపటుపరాక యెటుఁగరాక
 యేవర్ణమునుగాక యేరూపమునుగాక
 కొలఁదియులేకున్కి పొలయునట్లు

ఆ. కమలజాండమెల్లఁ గన్నియ దానయై
 తోచియున్నఁ జూచి తొట్టుపడుచు

* వెన్నెలతోనెండవెలసికాయ.

మూర్ఛవోయి తెలిసిమోడ్పుఁగేలెనయంగఁ
బడఁతి సన్నుతిఁచెఁ బర్వతుండు.

173

— హిమవంతుఁడు స్తుతిసేయుట. —

ఉ. ఈపరిపాటియెంత గల దిట్టివిధం బని నిర్ణయింపఁగా
నాపరమేశుఁ డైన కమలాక్షుఁడు నైన విరించి యైన వా
రోపరు యిట్లు నిన్నెఱుఁగ నోపుదురే పరులెల్ల నమ్మ నీ
రూపము సర్వమున్ గలుగురూపము గాదె తలంపఁ జండికా.

మ. నరదేవాసురపూజితాంఘ్రియుగళా నారాయణీ శాంకరీ
కరుణాపూరితమానసా త్రిణయనీ కళ్యాణ యుక్తా నిశా
చరదర్శోన్నతసంహరీ సదమలా చండార్చినీ యోగినీ
తరుణీ యాగమవందితా భగవతీ తల్లీ జగన్తోహినీ. 175

శా. నాకుం గూఁతురవైతి వీవు తరుణీ నాభోక్త దా నెంతయో
నాకుల్ మెచ్చఁగ నింత దేవరకుఁ గళ్యాణిన్ సమర్పించి యా
శ్రీకంఠాంకున కిట్లు మామ యగునే శీతాచలుం డంచు ము
ల్లోకంబుల్ వినుతింపఁ గంటి నిపు డోలోలాక్షి నీసత్కృపన్.

క. నీయందె సకలగిరులును
నీయందె మహార్ణవములు నిలయున్ జగముల్
నీయందె యుద్భవించును
నీయందె యడఁగియుండు నిరూపమమూర్తి.

177

క. ఉత్పత్తిస్థితిలయముల
కుత్పాదనహేతువనుచు నూహించి నినున్
దాత్పర్యంబున మునులును
సత్పురుషులు చెప్ప విందు సదమలమూర్తి.

178

- క. సన్నములకుఁ గడుసన్నము
నున్నతముల కున్నతంబు నొప్పిదములకున్
జిన్నెయన నొప్పు రుచులకుఁ
దిన్నన నీచిన్నిగుణము దేవీ గౌరీ! 179
- క. నిన్ను మహేశ్వరుఁ డెటుఁగును
నెన్నమహేశ్వరుని నీవు నెటుఁగుదు గౌరీ!
యన్యులకెల్లను దరమే
నిన్నును నీనాథు నెటుగ నిక్కము తల్లీ! 180
- క. ధారుణి దివ్యాకారం
భారయ యొప్పిదముభంగి యది యిది యనఁగా
నేరదు బ్రహ్మాదులు నిను
నేరుతునే నీదుమహిమ నీరజనేత్రా! 181
- వ. అని యనేకవిధంబుల నుతించి మఱియుఁ దుహినధరణీధర
నాయకుం డిట్లనియె. 182
- ఉ. పిన్నపు గమ్ము నీమహిమవెంపుఁ దలంపక తప్పుఁ జేసితిన్
గన్నులపండువయ్యె నినుఁ గంటిఁ గృతార్థుఁడ నైతిఁ జాలు న
మ్మన్న యటంచుఁ బర్వతుఁడు మానుగ మ్రొక్కినఁ జూచి
కన్యయై, క్రన్నన నిల్చి తండ్రి మునుకన్నను ముద్దులుచేసె
వేడ్కతోన్. 183
- వ. ఇట్లు ప్రసన్నయైయున్న నమ్మహీధరనాయకుం డిట్లనియె 184
- శా. శ్రీలావణ్యవిశేషపుణ్య యనుచున్ జింతింపఁగాఁ గంటి శ్రీ
కైలాసాద్రి మహేంద్రవల్లభునకున్ గణ్యుం డనం గంటి నీ
శ్రీలోలం బగుపాదపద్మయుగమున్ సేవింపఁగాఁ గంటి నీ
వాలింపం బరమేష్ఠినిన్ దనిపి యి ట్లర్థించితే బార్వతీ! 185

నీ. కడు నెండిపోయిన ఘనతటాకమునకు
 వారిపూరము నిండ వచ్చినట్లు
 తనరాకతటిఁ జూచి వనజంబు లుబ్బంగఁ
 బొలుపొందనర్కుండు వొడిచినట్లు
 కమలహీనంబైన కమలాకరంబులోఁ
 గమలపుంజంబులు గలిగినట్లు
 ఘనతమగిషటలంబు గప్పినమింటిపైఁ
 దుది చంద్రబింబంబు దోచినట్లు

ఆ. గిరులలోన నొక్కగిరి యైన నాపేరు
 వెలయఁజేసి తిపుడు జలజనయన
 నీకుఁ దండ్రినైతి నాకింత చాలదే
 యిది మహాద్భుతంబు యిందువదన.

186

క. ఏ నీకుఁ దొల్లి కొడుకను
 మానుగ నాకిపుడు నీవు మహిఁ గూతుర వై
 మానిని పుట్టితి విప్పుడు
 భూనుతముగ నాకు నిట్టిపుణ్యము గలదే.

187

చ. అని గిరినాథుఁడుబ్బి కొనియాడుచుఁ గానక కన్న కూతురన్
 వినయముతోడ నెత్తుకొని వీటికి వేగమె యేగి యప్పుడ
 ల్లన తనయుండు రాజధవళాయము చొచ్చి కుమారిఁ జూపు
 డున్, గనుఁగొని సొంపుతో నతని కామిని మేనక సంభ్ర
 మంబునన్.

188

ఆ. పాలయిండ్లమీఁది పయ్యెడ వీడంగ
 బన్న సరము లలర బారసాచి

కొంగిలించి వేడ్కఁ గమలాయతాక్షి తాఁ
గోర్కి పల్లవింపఁ గూతుఁ జూచి.

189

సీ. రా లోకసుందరి రా జగన్తోహినీ
రావమ్మ కైలాసరాజపత్ని
రా కన్యకామణి రా రాజబింబాస్య
రావమ్మ యశావనరాజ్యలక్ష్మి
రా ఓ మహాకాళి రాఓ సరోజాక్షి
రావమ్మ భారతీరమణవినుత
రా ఓ జగన్తాత రాఓ సదానంద
రావమ్మ మత్తేభరాజగమన

ఆ. యనుచుఁ బెక్కుగతుల నంకించి యంకించి
దగిలి మేనకాఖ్య తన్నుఁ బిలువఁ
దండ్రి చెయ్యిడిగ్గి తద్దయు వేడ్కతోఁ
గామినీలలామ గౌరి యపుడు.

190

సీ. కలహంసనడలొప్ప ఘంటలరవమొప్ప
రంజిల్లు నూపురారావమొప్ప
పాటించికట్టిన పట్టుచెం*దియమొప్ప
బాలచన్నులమీఁద పయ్యెదొప్ప
కంఠహారములొప్పఁ గరకంకణములొప్పఁ
గడకఁ గేయూరాదితోడవులొప్ప
సన్నపునడుమొప్ప సవరైనపిఱుదొప్ప
లలితకనకకుండలములునొప్ప

* పట్టువస్త్రబొప్ప.

ఆ. వాలుఁజూపులొప్ప నీలాలకములొప్ప
భూతితో నుదుటఁ ద్రిపుండ్రమొప్పఁ
జిటుత ముద్దులొప్పఁ జెక్కిటమెటుఁగొప్పఁ
దరుణి జేరవచ్చె తల్లికడకు. 191

వ. ఇట్లు పార్వతీమహాదేవి డాయ నేతెంచి. 192

సీ. కమనీయమోహనాకారభారతి వచ్చె
దయతోడ ననుఁ గన్నతల్లి వచ్చె
చాతుర్యగాంభీర్య జగతికన్నియ వచ్చె
లాలితసంపదలక్ష్మీ వచ్చె
భూరిలోకైకవిభూతిధారుణి వచ్చె
మంగళపావన గంగ వచ్చె
తెఱఁగొప్ప దేవాదిదేవవల్లభ వచ్చె
మానితంబగు మహామాయ వచ్చె

గీ. తల్లివచ్చెను నన్నేలుతల్లి వచ్చె
బాల వచ్చెను ప్రౌఢైకబాల వచ్చె
అబల కరుణింపనేతెంచె ననుచుఁ దిగిచి
కొఁగిలించెను మేనక గౌరిఁ జూచి. 193

వ. అప్పు డిట్లనియె. 194

శా. నీవా సర్వజనైకమాతపు సతీ నిన్నున్ మహాభక్తితో
దేవేంద్రాదులు పూజసేయుదురు నీధీరత్వమా యెవ్వరున్
భావింపం గలవారులేరు నిఖిలబ్రహ్మాండభాండావళుల్
నీవే సేయు మహేంద్రజాలతతులే నీలాలకా బాలికా.

సీ. చిలుకలకొల్కివే శృంగారగౌరివే
మముఁగన్నతల్లివే మగువ నీవు

పరమేశు నమ్మినపట్టంపుదేవివే
 మిన్నేటిసవతివే మెలఁత నీవు
 నాతపశఫలమవే నన్నేలుశక్తివే
 నాముద్దుపట్టివే నాతి నీవు
 మూఁడులోకములకు మూలంపుమూర్తివే
 యవ్వలతల్లివే యతివ నీవు

ఆ. అమ్మ నిన్నుఁగన్నయంత నుండియు నాకు
 బలసి కొక్కు లెల్లఁ బల్లవించెఁ
 గోమలాంగి నీవు కూతుర వైతివి
 కన్య యిట్లుభోక్త గలదె నాకు.

196

క. అని యిట్లు మేనకాంగన
 ఘనముగ నిచ్చలును దగిలి గౌరవమున మ
 న్ననసేయుచు భాషించుచుఁ
 బెనుపున గౌరీకుమారిఁ బెనుచుచు నుండెన్.

197

ఆ. ఇట్లు గౌరిదేవి హిమశైలపతియింట
 నమర ముద్దుబాల యై చరించి
 కొంతగాలమునకుఁ గోమలి వెలుగొందె
 సకలజనులు దన్ను సన్నుతింప.

198

సీ. ఒకనాటి కొకనాటి కొక్కొక్కమిక్కిలి
 రేఖ నొప్పెడి చంద్ర రేఖమాడ్కి
 నొరగింపఁ గరఁగింప నొక్కొక్కవన్నియ
 గలుగుచునున్న బంగారుకరణి
 నాఁడునాటికిఁ బోవనవకంబుఁ గొనుచెల్వ
 గంగాప్రవాహంబుఁ దొంగలింప

జనుదోయి క్రిక్కిరి సౌరభ్య తనువుతో
నొప్పులకుప్పయై యుప్పతిల్ల

తే. అనుదినంబును నొకచంద మతిశయిల్ల
నమ్మహాదేవి యభివృద్ధి నలరుచుండె
పొందఁ గల్గునొక్కొ భూతేశు భువనేశుఁ
బంచముఖుని ననుచుఁ బలుకుచుండు.

199

శా. రంగత్ స్ఫారమనోరథభ్రమరికల్ రమ్యాననాంభోజముల్
నింగిం గ్రాలెడు లేతనవ్వునురువుల్ నేవింపఁ బెంపారుదో
ర్భంగంబుల్ తనరారు శంకరమహాపద్మాకరంబందు నా
యంగం బంగజుకేళిపూరమున నోలాడించు టిం కెన్నఁడో?

వ. అని యివ్విధంబున.

201

సీ. శృంగారములునేయ శృంగారి యొల్లదు
పువ్వులు దురుమదు పువ్వుఁబోడి
పలుకంగ నేరదు పలుక నేరనిభాతిఁ
జంచలత్వము నొందుఁ జంచలాక్షి
సరసులఁ గ్రీడింప సరసిజానన వోదు
మానంబుతోఁ గుందు మానవిభవ
గంధంబు పూయదు గంధవారణయాన
చెలువలఁ బలువదు చెలులచెలియ

తే. ముకుర మే ప్రొద్దుఁ జూడదు ముకురవదన
తరుణి మఱియును సర్వకృత్యములు మఱచి
హరునితోడిదె గొండాటయై లతాంగి
యుగ్రతాపంబు సైరింప కున్నఁ జూచి.

202

ఆ. కూడియాడుచున్న కోమలిజనములు
 శిశిరవిధులఁ గొంత నేద దీర్చి
 శైలరాజుఁ గానఁ జనుదెంచి యతనికి
 వెలఁదు లివ్విధమును విన్నవింప. 203

క. అతఁ డంతయు నప్పుడు దన
 సతి యగు మేనకకుఁ జెప్పి చయ్యన గౌరీ
 సతీగానవచ్చి యయ్యెడ
 మతిమంతుఁడు పల్కెఁ దియ్యనూటలు వెలయన్. 204

❦ హిమవంతుఁడు పార్వతికి శివుని జూపుట. ❦

శా. అమ్మా పార్వతి దేవ దేవుఁ డగునాయధేందుచూడామణి
 రమ్మా కానఁగఁబోదమంచు ముదమారం బాలఁ గొంచున్
 బ్రయా,ణమై శీతనగాంతరాళమునకున్ నక్షత్రవీధిన్ మహా
 సమ్మోదంబునఁ బోయి యంతఁగనియెన్ శైలేంద్రుఁడమ్ముం
 దటన్. 205

చ. ఘనతరమాతులుంగవటఖిద్దురరంభకదంబనింబచం
 దననవచంపక క్రముక తాలతమాలవిశాలసాలరో
 చనవరగంధసారఘనసారయుదుంబరచూతక్షేతకీ
 పనసలవంగలుంగతరుపం క్తుల నొప్పినదానివెండియున్. 206

క. కొలకులఁ దిరిగెడుహంసల
 కలకలనాదముల కీరకలకలములునుం
 గలకంతంబులనాదము
 లళినాదములమరు సుందరారామంబున్. 207

వ. కని యమ్మహావనంబు దరియం జొచ్చి తత్ప్రదేశంబున. 208

మ. పరంగ న్నెల్పలిచింత మాని యచలబ్రహ్మసనాసీనుఁ డై
తిర మై రాజితదేహము నివమలభూతిక దీర్చి కూర్చుండె తా
గరుసుల్ సేరక తన్నుఁ దాన తలపై గాఢాత్ముఁడై నిష్కతో
హరుఁడయ్యోగసమాధిమై దవిల నిత్యానందుఁడై యుండఁ
గన్.

209

చ. చెలువయుఁ దాను గాంచి శివుఁ జేర భయంపడి కొంతదవ్వు
లక, నిలచె గిరింద్ర శేఖరుఁడు సీశగళుండును నంతలోనఁబెం
పొలయ సమాధి మాని కడునొప్పగఁ గన్నులు విచ్చి చూచు
చోఁ, బలికె ధరాధరుండలరి పార్వతికిం దగఁ బ్రీతితోడు
తన్.

210

మ అదె శంభుండు సమాధి వోవిడిచె నిత్యానందముం దోఁచె
న, ల్లదె కాన్పించెఁ గృపాక్షులం దెఱచె దా నాలించె లోకం
బులక, మదవేదండసమానయానము నిరాణ్డందారునిం జేరఁ
గా, నదనై యున్నది సమ్ముఖంబునకు డాయం బోదమా
పార్వతీ.

211

వ. అని విచారించి.

212

క. గిరిరాజు తన్ను డగ్గర
నరుదెంచి వినముఁడగుచు నబ్జదళాక్షి
దరిశనము వెట్టి నిలచినఁ
గరుణయు మోదంబుఁ బుట్టె గఱకంతునకున్.

213

సీ. కామునిబాణమో కందర్పదీపమో
కాంతిరేఖయొ వేల్పుకన్యయొక్కొ
మెలఁగెడుతీఁగెయో మెఱుఁగులబొమ్మయో
తీరగుబంగారుతీఁగెయొక్కొ

మోహంపుదీపమో మోహనవార్ధియో
 లాఠితమోహనలక్ష్మీయొక్కొ
 చిత్రంపురేఖయో శృంగారములుదోచు
 రేఖయో పూర్ణేందురేఖయొక్కొ

ఆ యనఁగ నొప్పుదానినభినవలావణ్య
 రూపకాంతులందు రూఢి కెక్కి
 పరఁగుచున్నదానిఁ బర్వతకన్యకఁ
 జూచి వెఱఁగుపడియె సోమధరుఁడు.

214

వ. ఆయ్యవసరంబున.

215

ఉ. ఆచపలాక్షీ చిత్తమున నయ్యురగాధిపబాహుకంకణం
 జూచుచు నుండెఁ గాని మఱిచూచినచూపు మరల్ప లేమినిం
 జూచి మహీధ్రవల్లభుఁడు శూలికి మ్రొక్కఁగదమ్మ బాలికా
 చూచెదుగాని నీవనుచు సుందరి మ్రొక్కఁగఁ బంచి వేడ్క
 తోన్.

216

వ. పరమసమ్మోదంబున నమ్మహాత్మునికి సాష్టాంగదండప్రణా
 మంబులాచరించి కరకమలంబులు ముకుళించి యిట్లనియె.

క. జయజయ శ్రీగిరిమందిర
 జయజయ మందారహార సలలితవర్ణా
 జయజయ భువనాధీశ్వర
 జయజయ యోగీంద్రపారిజాత మహేశా.

218

క. జయజయ హాలాహలధర
 జయజయ దేవేంద్ర కమలసంభవ వినుతా
 జయజయ పన్నగకంకణ
 జయజయ గంగావతంస జయ చంద్రధరా.

219

సీ. కుసుమదామంబులు కోమలి తనమాళిఁ

బెట్టదు నీమాళిఁ బెట్టిగాని

గజరాజనిభయాన గంధంబు తనమేన

నలఁదదు నీమేన నలఁదికాని

రాజీవదళనేత్ర రత్నకంకణములు

దొడుగదు నీకేలఁ దొడిఁగి కాని

పుష్కరానన పట్టుఁబుట్టంబుఁ గట్టదు

కడకఁతో నీకటిఁ గట్టి కాని

ఆ. మహితలోలనేత్ర మాటాడ దెప్పుదుఁ

గొంచెమేని నిన్నుఁ గోరి కాని

యింత పిదప నిప్పు డేమియు నొల్లదు

నిన్నె కాని దేవ నిశ్చయంబు.

220

— నగజను శివునికి శుశ్రూషచేయ నప్పగించుట. —

మ. అవధా రీశ్వర విన్నపంబు మదిలో నాలించి రక్షింపుమీ
యువిదారత్నముఁ బెట్టి పోయెదనుమీయొద్దఁ భవద్దాసియై
తివుటఁ వర్తన సేయు చుండెడిని ప్రీతిం దీని రక్షింపుఁడీ
యవిరోధంబున లీలఁ బంపి పరిచర్యల్ చాల సేయింపుఁడీ.

క. కొండిక బాలిక యెఱుంగదు

సుండీ యెంతయును ముగుదసుండీ యనుచుఁ

ఖండేందుబింబమాళికిఁ

గొండలరా జప్పగించెఁ గూతుం గౌరిన్.

222

వ. ఇవ్విధంబునం బరమేశ్వరునకుఁ బరిచర్యలు సేయ నమ్మహా
దేవిని సమర్పించి యతం డద్దేవునకు వెండియు దండప్రణా
మంబు చేసి తనమందిరంబునకుఁ జనియె నంత.

223

మ. శివుఁ జూచుం దమకించి సిగ్గు నగుడున్ జిక్కం గరంగున్
మదిన్, భవుఁజేరం గమకించు⁶ జంచలపడుం భావించు నెంచు
న్వడిం, గవయంగాఁ బడు నాథుఁగొఁగిటను సింగారింతునో
యంచు నో, శివ రత్నా యని పిల్తునా యనుచు రాజీవాక్షి
సంరబ్ధయై.

224

సీ. పరమేశ్వరూపంబు పలుమాట నందంద

వాడిచూపులఁ జూచు వాని మిగులఁ
బులఁకించు దలఁకించుఁ బొలఁతి విచారించుఁ
జేరి పూవులఁ బూజసేయు నబల
పంపక యట మున్న పరిచర్య లొనరించుఁ
దరిమినచిత్తంబు తరగఁ బట్టు
దేవరమనసు దాఁ దెఱఁగొప్ప వర్తించుఁ
గడు నప్రమత్త యై కన్య మెలఁగు

తే. కాముతాపులఁ థాటికిఁగాక శంభు

నంటి యొక్కొక్కమాటొత్త నప్పళించుఁ
దెంపు సేయంగ వెఱచు నద్దేవి యిట్లు
శివుని కెప్పుడు పరిచర్య సేయుచుండె.

225

ఉ. ప్రాద్దున వచ్చి నిచ్చలును బొల్పుగుశీతశిలాతలంబునం

గ్రద్దన నిల్చి యుండి కఱకంతుఁడు యోగసమాధినిష్ఠ మై
బెద్దయుఁ బ్రాద్దు నిల్పుటయుఁ బిమ్మట గౌరియు నిర్మలాత్మ
యై, ప్రాద్దున వచ్చి వల్లభుని పూజలు సేయు ననేకభంగులన్.

క. విడువక పూజలు సేయఁగ

నుడుగక యోగంబుమీఁద నుండఁగఁ దలఁపు

ల్పాడముటయ కాని కానం

బడ దెంతయు సంగమంబు పతికిన్ సతికిన్.

227

వ. ఇవిధంబునం గొంతకాలంబు దేవి దేవరకుం బరిచర్యలు
సేయుచుండె నని చెప్పి.

228

❧ ఆశ్వాసాంతము. ❧

మత్తకోకిల.—

రాజచందనకుందశంఖమరాశహీరపటీరవి

భ్రాజితాంగమునీంద్రమానసపద్మహంస రమాంగనా

రాజనాయక ధారుణీధరరాజనందననాయకా

రాజరాజమనస్సరోజవిరాజితాంబుజనాయకా.

229

క. ప్రమథగణ హృదయరంజన

ప్రమథగణాంభోధిచంద్ర ప్రమథాధిపతీ

ప్రమథగణవినుతపదయుగ

ప్రమథగణాంభోజ బాలభాస్కరమూర్తి.

230

మాలినీ.—

నిగమభువనదీపా నిర్మలానందరూపా

యగణితగుణధీరా యప్రతర్క్యప్రకారా

గగనజలధిహారా ఖండరాజద్విహారా

యువతిమదనమూర్తి యోగిహృద్యాంతవర్తి.

231

గద్య. ఇది శ్రీమంత హామ హేశ్వర యివుటూరి సోమనారాధ్య

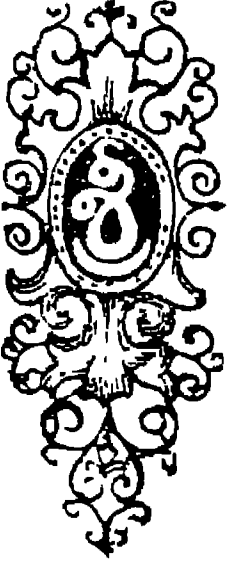
దివ్యశ్రీపాదపద్మారాధక కేసనామాత్యపుత్ర పోతయనామ

ధేయప్రణీతంబైన వీరభద్రవిజయం బనుమహాపురాణ

కథయందు దేవేంద్రాదిదేవగణంబులు శివునిసందర్శనంబు
 నేయుటయు దక్షయాగంబును దాక్షాయణి నారదువలన
 విని శంభుని కెఱింగించుటయు శంభుండు పనుప దివ్యరథా
 రూఢ యై పార్వతీదేవి దక్షునింటికి వచ్చుటయు దక్షుడు
 నేయు శివనింద వినఁజాలక యమ్మహాదేవి దేహంబు దొఱఁ
 గుటయు హిమవంతునికీఁ గుమారియై శాంకరి పొడచూపు
 టయు తదీయతపోమహత్త్వంబును నగజ శివునకుఁ బరి
 చర్యలు నేయుటయు నన్నది ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.
వీ ర భ ద్ర వి జ య ము

ద్వితీ యా శ్వా స ము.

కైలాసనగేంద్ర

ప్రాకటసానుప్రదేశబహువనరాజీ .

వాకరగంధసమేత

శ్రీకరవిభవాభిరామ శ్రీగిరిధామా.

1

వ. పరమజ్ఞానభావుం డగు వాయుదేవుం డమ్మహామునుల కి
ట్లనియె.

2

మ. రమణాఁ ఘోరతపంబు చేసి చెలువారం బ్రహ్మ మెప్పించి లో
కము లెల్లం బరిమార్చినట్టి వెఱపుం దర్పంబుఁ దేజంబు వి
క్రమనైన్యంబును లక్ష్మీయుం బడసి సంగ్రామంబులోఁ దార
కుం, డమరేంద్రాదులఁ గెల్చి వత్తు నని దండై పోయె
నత్యుగ్రుడై.

3

వ. ఇట్లు పోయి.

4

సీ. ఆలంబులో నింద్రు నాలంబు గావించి
వహ్నికీఁ దనకోపవహ్ని చూపి

యంతకునకుఁ దాను నంతకమూర్తియై
 యసురకు నసురయై యలపు మెఱసి
 నీరధీశ్వరుపెంపు నీటుగా నలయించి
 గాలిబలం బెల్లఁగాలి చేసి
 నెఱయంగ ధననాథు నిర్ధనుఁ గావించి
 హరునిబలంబెల్ల హతముఁ జేసి

తే. యమరగంధర్వయక్ష రాక్షసపిశాచ
 గరుడపన్నగ మానవ గ్రహమునీంద్ర
 చయము నెల్లను బలుమాటు చంపి శౌర్య
 భాసురుం డగునత్తారకాసురుండు.

5

చ తమతమరాజ్యసంపదలు తద్దయుఁ జేకొని పోక వెండియున్
 దముఁ బలుమాటుఁదారకుఁడు తల్లడ పెట్టిననింద్రుఁడాదిగా
 నమరులు లోకపాలురును నాపదఁ బొంది కలంగి బ్రహ్మలో
 కమునకుఁబోయిపద్మభవుఁ గాంచిప్రణామములాచరించుచున్.

❧ బృహస్పతి బ్రహ్మకుఁ దారకాసురుఁడుచేయు బాధలం చెలుపుట. ❧

వ. సురాచార్యుండు బ్రహ్మదేవున కి ట్లనియె

7

లయగ్రాహి.—

ఆకొని కరాళగతి భీకరపుఁ జూపులను
 భేకములమూఁతలను వీఁకఁ గని యాద
 ర్వికముల మ్రింగుక్రియ నాకపులతో నిఖిల
 లోకములు దారకుఁడు చేకొని హరింపన్
 బ్రాకటపుఁగామినుల వీఁకఁ జెఱవట్టి మఱి
 నాకముఖపట్టణము లాకగొని యుండన్

డాకకును గాక యిటు నీకు వినిపింప ఘన
శోకమున వచ్చితిమి గైకొను విరించి.

8

క. తాపసుల నెల్లఁ జంపెను
కోపంబున సురలఁ జెఱలు గొని వర్తిల్లెన్
పాపపురక్కసునకు మీ
రేపారఁ ద్రిలోకవిజయ మిత్తురె చెప్పుడా.

9

వ. అనవుడు దరహాసితవదనుండై రాజీవసంభవుం డిట్లనియె.

క. ఏను వర మీక యుండిన
వానితపోవహ్ని జగము వలగొని కాల్చున్
నే నేల వెఱ్ఱి నయ్యెదఁ
గాన సురాధీశులార కలఁగకుఁ డింకన్.

11

వ. అని మఱియును.

12

ఉ. శూలికి శీతలాచలముచూలికిఁ గూరిమితోడఁబుట్టు న
బౌలుఁడు గాని దానవునిఁ బట్టి మహాగ్రతఁ గీటడంపఁగాఁ
జాలఁడు సిద్ధ మీపలుకు సర్వయుపాయములందు భావజున్
ఫాలతలాఱు నీక్షణమె బర్వతకన్యకఁ గూర్పఁ బంపుడా.13

వ. అని కమలసంభవుండు విచారించి కార్యంబు తేటవడం బలి
కిన నగుఁ గాక యని మహామోదంబున.

14

క. నిర్జరలోకము గొలువఁగ
నిర్జరనాథుండు చిత్తనిర్జరుఁ డగుచున్
నిర్జరగేహిను లలరగఁ
నిర్జరపురి కేగెఁ దాను నిర్జరమతియై.

15

వ. అట్లేగి నాకంబునందు.

16

శా.మందారోన్నతపారిజాతకదళీమాకందపుష్పావలీ
 మందారోలసుగంధమారుతమనోమాన్నిత్యసమ్మోదియై
 నందాత్తుల్ సురసిద్ధసాధ్యవిలసన్నా గేంద్రబృందంబు లిం
 పొందం గొల్వ ననంతరాజ్యసిరిఁ గొల్వండెన్ సురేంద్రుం
 డొగిన్.

17

వ. అట్లు కొలు వుండి.

18

నీ. భాసిల్లుపువ్వుల బాణపట్టులవానిఁ
 గొమరారు కెందమ్మగొడుగువానిఁ
 గలహంసశారికా కలకంఠములవాని
 వెలుగొందు తియ్యని వింటివాని
 మందానిలలలామ మదభృంగములవానిఁ
 దెఱగొప్పుపువ్వులతేరువాని
 బలుమీనుటెక్కెంబు పడగనొప్పెడువాని
 నామనిసారథి యైనవాని

తే. అందమైనవాని నకలంకశృంగార
 విభవలక్ష్మీచేత వెలయువాని
 మోదవృత్తివాని మోహనాకృతివానిఁ
 గాముఁ దలఁచె నాకథాముఁ డపుడు.

19

వ. అయ్యవసరంబున.

20

లయగ్రాహి.—

తన్ను మదిలోన వెయికన్నుల పురందరుఁడు
 సన్నుతగతిం దలఁప వెన్నునిసుతుండున్
 చెన్నులు వెసం దలకి యున్నఁ గని తా నతనిఁ
 దిన్నఁగనుఁ గొఁగిటను నున్న రతికాముం

జిన్నతన మేల పెరగన్నియలకు స్వలచి
 నన్ను మరువం దగునె యన్న మదనుండున్
 నిన్ను వెలిగా సతుల నన్యులఁ దలంతునె ప్ర
 నన్నమతితోడ విను మన్ని యెఱిఁగింతున్. 21

క. నను దేవేంద్రుఁడు దలఁచెను
 పనిగొని నేడేల దలఁచె పంకజనేత్రీ
 తన కేకార్యము గలిగెనొ
 పనిలేక తలంపఁ డతఁడు భామిని నన్నున్. 22

మ. లలనా పంపుము తన్ని మిత్త మరయన్ లక్షింప నీప్రాదై పో
 వలయున్ వజ్ర దలంచుచోట రమణీ వర్ణింపఁగాఁ గార్య
 ముల్, గల వెన్నేనియు నన్న నాపను లెటుంగం జెప్పఁ
 డాలించెదన్, వెలఁదీ ముగ్ధవుగాన రాచపనులుర్విన్ జెప్పఁగా
 వచ్చునే. 23

చ. ఎనయఁగ సర్వలోకములు నేలెడురాజులరాజు గాఁడె యా
 తనిదెస భ్రాంతియే పనులు తప్పక పోయిన బుద్ధి నావుడున్
 పెనుపుగ నింద్రువీటికిని పేర్కొని పోయెద వేని నేను నీ
 వెనుకను వత్తు నంచు సతి వేడుకఁ బల్కిన నల్ల నవ్వుచున్. 24

వ. ఆయువతికి సుమసాయకుం డి ట్లనియె. 25

శా. ఇల్లాండ్రై నకులాంగనల్ మగలతో నేతెంతురా తొల్లి శో
 భిల్లంగాఁ దగ వొప్ప రాట్సభలకు న్తీనాక్షి మున్నెన్న మా
 యిల్లాం ద్రైవరు ప్రాణవల్లభులతో నిట్లాడఁగా నేర్తురే
 సల్లాలిత్యమె దేవతాసభ లనన్ సంకేతశైలంబులే. 26

క. వేలుపులరాచసభకును
 బోలదు నీరాక వినుము పాసఁగదు నీవి

జ్ఞాలపు సురేంద్రు సభకును
నే లని రతి నూరడించె నేచినవేడ్కన్.

27

సీ. పాటించి మృగనాభిపంకంబు మైఁ బూసి
కప్పురంబునఁ దిలకంబుఁ దీర్చి
కమ్మనిపువ్వులసొమ్ములు ధరియించి
లాలితమణికుండలములు వెట్టి
వెన్నెలనిగ్గులై వెలుఁగుచీరెలు గట్టి
పసిడిహంసావళి పట్టుఁ గట్టి
మాధవీమల్లి కామాలతీనవకుండ
దామంబు లింపార తలను దురిమి

తే. పాంథజనములగుండెలు పగిలి నిగుడ
మెరయునందియ డాకాల మ్రోయుచుండ
మగల మగువలఁ గరగించు మాయలాఁడు
లలితశృంగారవైభవలక్ష్మీ మెఱసి.

28

లయగ్రాహి.—

తుమ్మెదలు వెక్కుమురిపమ్ముల వెస న్తుసరి
జుమ్మ రని పద్మముకుళమ్ముల మహాశం
ఖమ్ములు భ్రమింప రసికమ్ము వెలయం బొగడు
సమ్మదపుఁ జిల్కలరవమ్ములు చెలంగన్
గ్రమ్మి కలకంఠములు నిమ్ముల మరాళములు
గ్రమ్మగను గాలి గడుఁ గమ్మనయి వీవన్
కమ్మ నగువిల్లుఁ బువ్వుటమ్ములను బట్టి వెల
య మ్మరుఁడు పువ్వులరథమ్ము వెస నెక్కెన్.

29

వ. ఇ ట్లగణ్యశృంగారవైభవాడంబరుం డై రతీదేవిదీవెనలు
గైకొని వీడ్కొని కదలి యక్కందర్పుం డమరేంద్రపురం
బునకుం బ్రయాణంబు చేసి గగనంబున వచ్చుచు. 30

— అ మ రా వ తీ ప ర్ణ న ము. —

సీ. కొమరొంది పొడవైనగోపురంబులచేత
దనరారు దివ్యసౌధములచేత
బహురత్న కాంచనప్రాసాదములచేత
గమనీయవిషణిమార్గములచేత
పుణ్యజనాళిచే బృందారకాప్పరో
గంధర్వకిన్నరగణముచేత
బహువిమానములచే బహువాద్యములచేత
బహువనాంతరసరఃప్రతతిచేత

ఆ పసిడికొండమీద బహువైభవముల
లలిత దేవరాజ్యలక్ష్మీమెఱసి
సకలభువనభవనచారుదీపం బైన
పట్టణంబు వజ్ర పట్టణంబు

31

వ. కనుంగొని యనంతవైభవంబున నన్నగరంబు ప్రవేశించి
గోవిందనందనుం డసమానసుందరుం డై చనుదెంచుచున్న
సమయంబున. 32

ఉ. ఓలీ నలంకరించుకొని యొండొరు మెచ్చనివైభవంబున
గ్రాలుచు మేడ లెక్కి యమరావతిలోఁ గలకన్నె లందఱు
సోలుచు జాలకావలులఁ జూచుచు నోసతులార యీరతీ
లోలునిఁ గంటిరే యనుచు లోలత నప్పు డొకర్తొక ర్తుతోన్.

సీ. కమనీయసంఘల్లకమలాక్షి యీతఁడే
 కామినీమోహనాకారధరుఁడు
 సలలితసంపూర్ణచంద్రాస్య యీతఁడే
 బిరుదుగండరగండబిరుదువాఁడు
 ఘనతరమదమత్తగజయాన యీతఁడే
 పంచబాణంబుల బహుళయశుఁడు
 కొమరారునవపుష్పకోమలి యీతఁడే
 మగువల మగలను మలచుజెట్టి

ఆ. యనుచు జూచి చూచి యంగజునాకార
 సరసిలోన మునిగి జాలి గొనుచు
 నొనర గోడవ్రాసినట్టి రూపంబుల
 కరణి నుండిదివిజకాంతలెల్ల.

34

వ. అంత నద్దేవేంద్రమందిరంబు చేరం బోయి.

35

ఉ. సంగడి గోయిలల్ నడువ సందడి వాయుచుఁ జంచరీకముల్
 మంగళగీతముల్ చదువ మానుగ రాజమరాళసంఘముల్
 చెంగట రాగ వాసవుని శ్రీమొగసాల రథంబు డిగ్గి యా
 యంగభవుండు చొచ్చె నమరాధిపుకొల్వఁ బ్రమోద
 మగ్నుఁ డై.

36

వ. ఇట్లు దివ్యాస్థానమంటపంబు దరియం జొచ్చి.

37

సీ. అతిమోహనాకారుఁ డై వెలింగెడువాని
 నభినవశృంగారుఁ డైనవాని
 కడిమిమై నాకలోకంబు నేలెడువాని
 నొడలెల్లఁ గన్నులై వెలయువాని

పాలుపారః గేల దంభోళియొప్పెడువాని
 నత్యంతవైభవం దైనవాని
 కేయూరకంకణాంకితబాహువులవాని
 నిమై నమణికిరీటమువాని

ఆ. గరుడసిద్ధసాధ్యగంధర్వకిన్నర
 భుజగపతులు గొలువ పాలుపుమిగిలి
 తేజరిల్లువాని దేవేంద్రుఁ బొడఁగాంచి
 సమ్మదమున నంగసంభవుండు.

38

వ. ఇట్లు పొడఁగాంచి నిరుపమనయవినయభయజనితమానసుండై
 నమస్కారంబు చేసినకుసుమసాయకుం గనుంగొని విపుల
 ప్రమోదంబున నెదురు వచ్చి వలదు తగ దని బాహుపల్ల
 వంబుల నల్లన యెత్తి పలుమాటు నందందఁ గౌఁగిలించుకొని
 దేవేంద్రుఁడును నతులితతేజోమహిమాభిరామ కనకమణిగ
 ణాలంకారసింహాసనాసీనుం జేసి మఱియు నొక్కదివ్య
 హారంబు సమర్పించి మహనీయమధురవచనముల నిట్లనియె.

క. చనుదెంచి తె కుసుమాయుధ
 చనుదెంచి తె పంచబాణ శంబరవైరి
 చనుదెంచి తె కందర్పక
 చనుదెంచి తె యెల్లపనులు సన్తోదములే.

40

వ. అని మహేంద్రుం డడిగిన నంగసంభవుం డిట్లనియె.

41

ఉ. ఓమహితప్రతాప భువనోన్నత మీరు గలంతకాలము
 నేమి కొఱంత సమ్మదము నిప్పుడు నన్నుఁ దలంపఁ గారణం
 జేమి సురేంద్ర! నీతలఁచునంతఁ గృతార్థుఁడ నైతిఁ జాలదే
 నీమదిలో ననుం దలఁప నేడొకకార్యము నీకుఁ గల్గెనే.

- వ. అనిన విని పురందరుం డిందిరానందనున కి ట్లనియె. 43
- ఉ. నీభుజదండవిక్రమము నీమహిమాతిశయాభిరామమున్
 శోభితకీర్తి మైఁగలుగఁ *జేకొనెఁ గార్యము మమ్ము జోకతో
 నాభరమైన కార్యముల నారయ నెవ్వరిభార మయ్యయో
 శోభితమూర్తి యోభువనసుందర యోగురుదైర్యమందరా.
- క. నీకును భారము గా దేఁ
 జేకొని యొనరింతు గాక చెప్పెద నొకటిన్
 లోకంబులవారలకును
 నాకులకును నీవు మేలొనర్చుట సుష్టా. 45
- క. వారిజగర్భనివరమునఁ
 దారకుఁ డనుదానవుండు తద్దయుఁ గడిమిన్
 గారించె నఖిలజగములు
 పోరం గడతేరఁ డెట్టిపురుషులచేతన్. 46
- క. పురహరునకు నద్రిజకును
 బరఁగం బ్రభవించునట్టి బలియుఁడు వానిం
 బరిమార్చు నద్రికన్యకఁ
 బురహరునకుఁ గూర్చి కీర్తిఁ బొందుము మదనా. 47
- సీ. ఇదియెంతపని నీకు నిందిరానందన
 తలఁపులోపలఁ బేర్చిఁ దలఁతుగాక
 తలఁచి నీభుజదండదర్పంబు శోభిల్లఁ
 గొనకొని మము వీడుకొందుగాక
 కొనినబలంబులు కొమరారఁగాఁ గొల్వ
 భూతేశువై దండు బోదుగాక

* జోకినకార్యము...జోకెఁబో.

పోయి విజృంభించి పారి నారి సారించి
తీపులవిలైక్కు దీతుగాక

ఆ. తిగిచి పువ్వుటమ్ము తెఱఁగొప్ప సంధించి
విశ్వనాథుమీఁద విడుతుగాక
విడిచి కలఁచి నేర్చి విశ్వేశుమృడుకేళి
యేర్పడంగ గిరిజ కిత్తుఁ గాక. 48

వ. అని ప్రియంబులు వలుకుచున్న పురందరుం గనుంగొని
కందర్పం డి ట్లనియె. 49

శా. ఓహో యీపని నన్ను బంపఁ దగవా యూహింపనాకున్ శివ
ద్రోహం బిమ్మెయిఁ జేయఁగాఁ దగునె యీ ద్రోహంబుఁ
గావింపఁగా, నాహా వద్దని మాన్పఁబట్ట కిదిచేయ న్నీరు
పొమ్మందురే, మోహాతీతుఁడు శంభుఁ డాతనికి నేమో
హంబు లే దెమ్మెయిన్. 50

ఆ. కొలఁది లేదు పేర్చి కోపించె నేని వి
రించి నైన శిరము ద్రెంచికాని
విడువకున్న బిరుదువిన్నాఁడ వెన్నాడ
నభవుఁ జేరవెఱతు సమరనాథ. 51

క. తలఁపులు మఱపులు దమలో
పల మఱచి విరాళవృత్తిఁ బరమేశుఁడు దాఁ
గలఁడని లేఁ డని యెఱుఁగరు
సురలఁ గడచినట్టివాఁడు సొరఁ జొరవేదీ. 52

క. ఆరయ నేకాంతస్థలిఁ
జేరంగా రాదు నాకుఁ జేరఁగఁ దరమే

*ఆరయ నేకావస్థలఁ

జేరి వెలుంగొందు నాకుఁ జేరం దరమే.

53

వ. అదియునుం గాక.

54

సీ. పుండరీకాక్షునిపుత్రుండ నై నేను

నిభచర్తధరునిపై నెట్లువోదు

పోయిన నద్దేవుభూరిప్రతాపాగ్ని

నెరయంగ నాతేజమెందు మోచు

మోచిన పరమేశుమూర్తి యే గనుఁగొని

యెదిరి విజృంభించి యెట్లు వత్తు

వచ్చిన మాతండ్రి వావిరిఁ గోపించి

యేమాపుమాచునో యేను వెఱుతు

ఆ. వెఱుతునయ్య యెన్నివిధములఁ జెప్పి న

కొలఁది గాదు నా కగోచరంబు

నిక్క మివ్విధంబు నీయాన దేవేంద్ర

మృగకులేంద్రు నోర్వ మృగమువశమే.

55

వ. అనవుడు రతీమనోహరునకు శచీమనోహరుం డిట్లనియె. 56

ఆ. పొందుగానిపనికి పొమ్మందునే నిన్ను

నింత చింతయేల యిట్టిపనికి

దర్పచిత్తుఁ డైనతార కాసురుచేతి

బాధ మాన్పి కీర్తిఁ బడయుమయ్య.

57

సీ. జగములోపలఁ గల జంతురాసులఁబట్టి

మనసులఁ గలఁచు నీమహిమ మహిమ

* ధీరతఁ ద్రిపురాంతకుఁడగు ఫాలాక్షునివహ్నిపాలబడనోపఁ జూమి!

నాటుచో గంటు గానఁగరాక వాడి యై
 సరిలేక నాటునీశరము శరము
 పరమేష్ఠిసృష్టి లోపలి పురుషుల కెల్ల
 దీపమై వెలుఁగు నీరూపు రూపు
 అఖిలంబు నెందాఁక నందాఁక నందమై
 పృథుతరంబైన నీబిరుదు బిరుదు
 శూలి నైనఁ దాపసుల నైనబాధింతు
 గాలినైన నెట్టిఘనుల నైనఁ
 గలదె నీదువేర్తి ఘనత తక్కురులకు
 నిన్నుఁ బోల వశమె నిరుపమాంగ.

58

ఒప్పనిపని కేఁ బంపను
 ఒప్పుగఁ బుష్పాలపూజ లొనరించుగతిన్
 గప్పుము దేవరశిరమును
 నిప్పుడు నీపుష్పశరము లింతే చాలున్.

59

లోకాధీశుఁడు శూలి నిన్నుఁ గనినన్ లోకోపకారార్థియై
 యీకాత్యాయనిఁదన్నుఁగూర్చఁదనపై నేతెంచినాఁడంచుదా
 నేకీడుం దలపోయకుండు నలుగం డీమాట సిద్ధంబు నీ
 కీకార్యం బవలీలగా నెఱుఁగుమీ యేపారఁ గందర్పకా.

ఇట్టివిధంబులు చెప్పిన
 నెట్టన నినుఁబోటివాఁడు నెరబిరు దైనన్
 ఘట్టనఁ గావించెద నని
 జెట్టిదములు పలుకుఁ గాక పిఱికియు నగునే.

61

ఎంతపని యైన మైకొని
 పంతంబునఁ జేయు నీవు భయమున నకటా

చింతించెదు పలుమాటును

చింతించుట నీకుః దగదు చిత్తజ వినుమా.

62

సీ. కలకంఠగణముల కలనాదములతోడఁ

గలహంసనాదంబు గడలుకొనఁగ

అరయ డాకాలిపెండెరము నాదమ్ముతో

ఝంకారనాదంబు జడిగొనంగ

భూరిసుందరరాజకీరనాదములతో

వెడవింటినాదంబు సుడిగొనంగ

నందంద చెలరేగి యార్చునాదములతో

శరవేగనాదంబు జడలుకొనఁగ

తే. కలిపి వెన్నెలగాయంగఁ గమ్మగాలి

యెలమి వీవంగఁ బూవింటి నెక్కుద్రోచి

శరము సంధించి యేయుచో శంకరుండు

కలఁగునంగజ మమ్మెల్లఁ గావుమయ్య.

63

వ. అని మఱియును బ్రియంబును కఱకును దొరల నాడు దేవేం

ద్రువచనంబులకు విహ్వలీకృతమానసుం డై కొంతప్రాద్దు

విచారించి యెట్టకేలకు నొడంబడి సురేంద్రా భవదీయమనో

రథంబు సఫలంబుఁ జేసెద నని పల్కి మఱియు నిట్లనియె.

ఉ. బంటుతనంబు పెంపెసఁగఁ బచ్చనికార్తుక మెక్కువెట్టి యా

యొంటరి యైనయట్టి శివయోగసముద్రము నాదుకోలలన్

రెంటలు చేసి శీఘ్రమున నిక్కముగాఁ జలికొండకూతుపు

ట్టింటికి గౌరివెంటఁ జన నీశునితోఁ బఱతున్ సురాధిపా.

అనిన విని పురందరాదిదేవగణంబులు బహుప్రకారంబుల
నంగజాతుని వినుతించి వీడ్కొల్పిన నత్యంతకర్తృపాశబద్ధ
మానసుం డై నిజమందిరంబునకుం జనియె. 66

—కందర్పుడు రతీదేవికి తానరిగినవృత్తాంతంబు చెప్పట. —

తననాథుడు వచ్చుట గని
వినయంబున నెదురువచ్చి విభుచిహ్నముఁ దాఁ
గనుఁగొని పెదవులు దడపుచుఁ
దనపతికి రతీలతాంగి దా నిట్లనియెన్. 67

చిత్తసంభవ నీదుశ్శృంగారవారాశి
మూఁగియున్నదిగాని మ్రోతలేదు
కందర్పనీముఖకమలముకళ యెల్ల
నెక్కడఁ జొచ్చెనో యెఱుఁగరాదు
మదన నీతియ్యనిమాటలు చెలరేఁగి
వింతలై పలుమాట వినఁగరావు
అంగజ నీలోచనారవిందంబులు

సురిఁగి యున్నవి గాని సొంపు లేదు
ఎట్టిపనికిఁ దలఁచె నేమని పంపెనో
భూధరారి నిన్ను బుజ్జగించి
విబుధులెల్లఁ బంప వెట్టివై యేపనుల్
నేయ నియ్యకొంటి చెప్పవయ్య. 68

అని పలికినఁ బ్రాణవల్లభవదనం బాలోకించి పంచబాణుం
డి ట్లనియె. 69

నాతి యిక్కడ నుండి నాకంబుకుం బోయి
యమరావతీపురం బమరఁజేరి

దేవకాంతలు రెండుదెసలఁ జూచుచు నుండ
 దేవేంద్ర మొగసాలఁ దేరు డిగ్గి
 పోయి నే మ్రొక్కినఁ బొలుపార మన్నించి
 నాకాఢినాథుండు నన్నుఁ జూచి
 బాలేందుమాళికఁ బార్వతీకన్నయఁ
 గూర్పంగఁబుట్టెడు కొమరుచేత
 ఆ. దారుణాత్మకుండు తారకదైత్యుండు
 వేఁగు ననుచుఁ జెప్పి వీడుకొలిపె
 వనితపంపు పూని వచ్చితి నింక దం
 డెత్తి పోవవలయు నీశుమీద.

70

❧ రతీదేవి శివునిపైఁ బోవలదని మన్నఘని మందలించుట. ❧

వ. అనవుడు నక్కాంతాతెలకంబు విస్తయాకులచిత్తయై
 మూర్ఛిల్లి తెలివొంది నగవును గోపంబును దైన్యంబును
 సుడివడుచుండ నిట్లనియె.

71

శా. ఏలా మన్నఘ యిట్లు పల్కుఁ దగవా యీచందముల్ మేలె
 నీ, వేలా మూఢుడ వైతి నీదుమది దా నెచ్చోటికిం బోయె
 మి, థ్యాలాపంబులఁ బల్కు నీకుఁ * దగ భవ్యంబౌ రతి
 క్రీడయే, కాలారిఁ ద్రిపురారిఁ జేరవశమే కందర్ప నీబోటికిన్.

వ. అదియునుంగాక.

73

నీ. నిఖిలప్రపంచంబు నిర్మించి శోభిల్లు
 పరమేష్ఠికంటె నీబలము బలమే
 మూఁడువేల్పులఁ బట్టి మూలకుఁ జొనిపిన
 కరివైరికంటె నీవెరవు వెరవె

* దెగి యిట్లాడంగరక్రీడయే.

ఘనభీక రాటోపకలితుఁడై వర్తిల్లు
 లయకాలుకంఠె నీలావృ లావె
 ఖలదైవములనెల్ల ఖండించి మించిన
 యంతకుకంఠె నీయరుదు యరుదె

ఆ. యెట్టిఘనులఁబట్టి యెనయంగఁ దలకొని
 తెచ్చి విఱచి త్రుంచి వచ్చినాఁడు
 వలదు శంభుతోడవైరంబు మన్నథ
 యూరకుండి చచ్చువారు గలరె.

74

చ. కలువలరాజు పువ్వు కడికంచము బ్రహ్మకపాల మన్నువ
 న్నెలపులితోలు చీర పదనిర్తలపద్మము విష్ణువమ్ము వే
 దలలవిభుండు కంకణము తప్పని లెంకలు దేవసంఘముల్
 సలలిత మమ్మహామహిమ సర్వము వాని గణింపవచ్చునే. 75

శా. పుట్టించుక భువనంబు నల్కొగములక బొల్పారఁగా ధాతయై
 పట్టై రక్షణసేయుచుండును సుధాపర్యంకుఁడై రుద్రుఁడై
 కట్టల్కం దెగటార్చు నిల్లు మఱియుం గర్వించి లీలాగతిం
 గట్టా యిట్లు మహేశుమిఁద నరుగంగాఁ బాడియే
 మన్నథా.

76

ఉ. ఏమని చెప్పవచ్చు నతఁ డెంతటివాఁ డని పల్కవచ్చు నీ
 భూమియు నాకసంబు జలపూరము నాత్మయు నగ్ని
 గాలియుక, సోముఁడు చండభానుఁ డగు సూర్యుఁడుఁ
 నాతఁడుఁ దాను బ్రహ్మయుం, దామరసాక్షుఁడు న్నతని
 తత్త్వముఁ గానరు నీకు శక్యమే.

77

మ. చదువుల్ మంత్రములుం బురాణచయముల్ శాస్త్రంబులుం
 గూడి య,మ్ముదుకం గానఁగ లేక తోచినగతిం మోదించి

వర్ణించునా, చదువులో పూర్వులు కన్న విన్నతపసులో స్రష్ట్రం
డములో కుక్షిలో, నుదయం బైనవి గాన నమ్మహిమ దా
నూహింపరా దేరికిన్. 78

శా. కల్లోలధ్వని మంత్రజాలములునుం గాయంబు బాతీనములో
సన్ధ్యాలత్యతతిద్విజుల్ మణులు నక్షత్రావళులో ఘేనములో
తెల్లం బైనత్రిమూర్తు లూర్తులు గతులో దివ్యప్రభావంబు
రం, జిల్లంగా జలపూరసంకుల మహా శ్రీకంఠవారాశికిన్. 79

వ. మఱియు ని ట్లనియె. 80

సీ. భూకాంతతేరును బూవులతేరును
నిర్జరసుభటులు స్థీరభటులు
కనకాచలమువిల్లు కడుతియ్య నగువిల్లు
మేటినందిపడగ మీనుపడగ
బహుమంత్ర వాజులు పచ్చనివాజులు
పెక్కుదలలనారి భృంగనారి
నలుమొగంబులయంత నవవసంతుఁడు యంత
పురుషోత్తముం డమ్ము పూవుటమ్ము

ఆ. వెలయరేయుఁబగలు వెలిఁగించుకన్నులు
తమ్మి కండ్లు త్రిపురదైత్యకోటి
గురి విటవ్రజంబు గురి యతనికి నీకు
నేమి సెప్పవచ్చు నెంత కెంత. 81

క. నిరుపమ నిర్మలనిశ్చల
పరమమహాదివ్యయోగభరితనిజాంతగ
కరణుఁడు శివునిం గెల్పుట
విరహులఁ బొరిగొంటకాదు విరహారాతీ. 82

సీ. ఖద్యోతబృందంబు గర్వింప వచ్చునే
 పరఁగఁ దేజఃప్రదీపంబుమీఁద
 పరఁగఁదేజఃప్రదీపంబు శోభిల్లునే
 యాభీల ఘోరదావాగ్నిమీఁద
 ఆభీలఘోరదావాగ్ని పెంపేర్చునే
 పవలింటి భానుబింబంబుమీఁద
 పవలింటిభానుబింబంబు వెలుంగునే
 ప్రళయకాలానలప్రభలమీఁద

తే. ప్రళయకాలాగ్నికోటిచేఁ బ్రజ్వరిల్లు
 మంటఁ గలకంటఁబరఁగు ముక్కంటిమీఁద
 వ్రాల నేరదు నీ పెంపు దూలుఁ గాని
 జితజగజ్జనసంఘాత చిత్తజాత.

83

క. అని నేర్పు మెఱసి పలుమరుఁ
 దనకుం గడుబుద్ధిచెప్పు దామరసాక్షిం
 గని కర్తపాశహతుఁడై
 తనసతికి మనోభవుండు దా ని ట్లనియెన్.

84

మ. బలభేద్యాదిసురాళితోఁ బలుకు నా పంతంబు * చెల్లింప ను
 త్వలగంధీతలఁపొండె గాని యతఁ డీ బ్రహ్మాండభాండావళుల్
 కలఁగం జేయు సదాశివుం డని యెఱుంగంజాలుదుం జాలునే
 కలకంఠీవరకంబుకంఠి శివు వక్కాణింప నిం కేటికిన్.

85

వ. అని పల్కి మరుండు మదాంధసింధురంబుచుం బోలె నతు
 లితమదోద్రేకమానసుం డై తదవసరంబున.

86

* చెల్లింతును, త్వలగంధిం దగుబొందు. శూలి (చూడు) మతఁడీ

క. ఖండేందుధరునిమీఁదను

దండెత్తఁగవలయు ననుచుఁ దనబలములఁ బి

ల్వొండని కాలరి తుమ్మెద

తండములకొ మరుఁడు బంపె దద్దయువేడ్కన్.

87

ఉ. పంపినఁ గాలరు ల్గదలి పంకజరేణువు రేగునట్లు గా

వింపుచుఁ బోయి జువ్వరని పిల్చినఁ దద్బలముల్ చెలంగఁగాఁ

గంపితులై పతిం గొలువ గ్రక్కున నప్పుడు వచ్చి రోలిమైఁ

దెంపును సొంపుగ్రాలఁ గడుదీప్రగతిం రతినాథుఁ గానగన్.

క. వనములఁ గొలఁకులఁ దిరిగెడి

ఘనకోకిల కీరభృంగకాదంబతతుల్

చనుదెంచి కొల్చె పశ్చిమ

ఘనతరళైలార్క తేజుఁ గామునిఁ గడఁకన్.

89

వ. ఆయ్యవసరంబున.

90

సీ. బలము నేర్పులతోడఁ బన్నించి తెండని

పడవాలు కోకిలపంక్తిఁ బంపె

భేరిమృదంగాదిచారునాదంబులు

నెనయఁ దుమ్మెదల మ్రోయింపఁ బంపె

రాకీరములఁ గట్టి రథ మాయితముసేయ

సంగడికాని వసంతుఁ బంపె

మహనీయమగుచున్న మనబలంబులనెల్ల

గమనింపుమని కమ్మగారిఁ బంపె

ఆ. మేలుబలమువాఁడు మీనుటెక్కిమువాఁడు

నిఖిల మెల్లఁ గలఁచు నేర్పువాఁడు

పచ్చవింటివాఁడు పరగఁ బల్పువుటమ్మ
గలుగువాఁడు ప్రౌఢగతులవాఁడు.

91

క తనతేజము తనబలమును
తనగర్వము తనమదంబు దనసంపదయున్
ఘనతరముగ నచ్చెరువుగఁ
పనిగొని పర మేశుమీఁదఁ బై నంబయ్యెన్.

92

వ. అంత.

93

సీ. కమలషండము నున్నఁగాఁ జేసి యిరుసుగాఁ
గావించి కెందమ్మికండ్లఁ గూర్చి
తగ నించు మోసుల నొగలుగాఁ గావించి
కర మొప్పుఁ గేదఁగికాడివెట్టి
సంపెంగమొగ్గల చనుగొయ్య లొనరించి
పల్లవంబులు మీఁదఁ బఱపుఁజేసి
చెలువైన పొగడదండలచేత బిగియించి
యెలదీఁగెపలుపులు లీలఁ జొనిపి

ఆ. తెఱఁగు లరసి పువ్వుతేనెఁ గందెనవెట్టి
గండురాజకీరగములఁ గట్టి
మెఱయ చిగురుగొడుగు మీనుపెక్కెము గ్రాలఁ
దేరు బన్ని సురభి తెచ్చె నపుడు.

94

వ. ఇట్లు మహిమాతిశయం బగుసుమరథం బాయత్తంబు చేసి
వసంతుఁ డనంతవైభవంబున నంగసంభవుం గాంచి దేవర
యానతిచ్చినవిధంబునఁదేరాయత్తంబుచేసి తెచ్చితి నదియునుం
గాక పికమధురమరాశసేనా నాయకులదండు గండు మొనలై
రతీంద్రా నీరాకగోరుచు మొగసాల నున్న వారని విన్నవించిన

నవధరించి పురారాతెమిఁద దండు గమనించి మెయి వెంచి
 విజృంభించి సమంచితపుష్పబాణాసనతూణీరసమేతుండును
 ద్రిభువనభవనాభినవసుందరుండును రంగద్భృంగమంగళ
 సంగీతపాతకానేక నిర్మలమహనీయ నాదమోదిత మాన
 సుండును భూరికీరకై వారనిజగుణాలంకారుండును కలహంస
 నాదగణపరివృతుండును నగణ్యపుష్పరథారూఢుండును
 జగన్తోహనుండును నగోచరచారుశృంగారుండును హారకే
 యూరమణిమకుటాభిరాముండును రమణీయరతిరామాసం
 యుతుండును కలకంఠకీరసేనాధిష్ఠితుండును బల్లవచత్ర
 చామరకేతనాలంకృతుండు నైనభోభాగంబునం బోవు
 చుండె నయ్యవసరంబున. 95

మ. కనియెం గాముఁడు మాతులుంగకదలీఖర్జూరపున్నాగచం
 దనజంబీరకదంబరంభ ఫలినీదాడీమమందారకాం
 చనవాగార్జునబింబకంటకఫలానంతప్రవాళావళీ
 వనసంరంభము శీతవంతమును శర్వాణీ ప్రియోపాంతమున్.

వ. కని యమ్మహావనంబు దరియం జొచ్చి. 97

సీ. తనమనోవీధిపై దర్పంబురెట్టించి
 చెన్నొంద వెడవిల్లుఁ జేతఁ బట్టి
 దట్టపుమొల్లలు తలబొమ్మికము వెట్టి
 సొంపారఁ బూవులజోడుఁ దొడిగి
 తనబలంబులనెల్ల మొనలుగాఁ గావించి
 కలువలతూణీరములు ధరించి
 యక్కజముగ మీనలెక్కె మెత్తించి రా
 చిల్కలతేరెక్కి చివురుగొడుగు

ఆ. బాలకోకిలంబు బట్టంగఁ గడువేడ్క
గీరచయము తన్నుఁ గీర్తిసేయఁ
గమ్మగాలితోడఁ గదనసన్నద్ధుడై
కాముఁ డేగె సోమజూటుకడకు.

98

వ. ఇవిధంబున నత్యంతసమృద్ధంబున సకలసన్నాహబలపరి
వృత్తుండై నిదురబోయినపంచాననంబు నందంద మేలు
కొలుపు మదగజంబుచందంబున నిందిరానందనుండు నిరుపమ
నిర్వాణనిర్వంచకనిర్విషయనిరానందమానసుండును సకల
బ్రహ్మాండభాండసందోహవిలంబితనిర్మలపరమభద్రాసీన దివ్య
యోగధ్యానసంతతభరితాంతరంగుండును నిర్గుణుండును
నిర్వికారుండును నై తన్నుం దాన తలపోయుచు నశ్రాంత
సచ్చిదానందహృదయుం డగునమ్మహేశ్వరుం గాంచి యల్ల
నల్లన డాయం బోయి తదీయాభిముఖుండై మనోభవుండు.

లయగ్రాహి —

ఇంచువిలుకాడు వెస నించువిలుఁ జూచి మెయిఁ
బెంచి తమక మ్మినుమడించి గుణముల్తో
యించి దివిజారి నలయించి విటచిత్తములు
చించి పుపుటమ్ము మెఱయించి కడిమిన్ సం
ధించి శివు నేయఁ గమకించి తనచిత్తమునఁ
బంచముఖుమానససమంచితము నాలో
కించి వెఱఁగంది గుఱి యించుకయుఁ గానక చ
లించి నిలిచెన్ గళవళించి భయవృత్తిన్.

100

మ. విలుజూచున్ వెలిజూచుఁజూచుసురలన్ విశ్వేశ్వరుంజూచుఁ
గొం,దలమందుం దలపోయఁజొచ్చుఁ గడిమిన్ దర్శికరాలం

కృతో, జ్వలవిభ్రాజితనిత్యనిర్గుణతపోవారాన్నిధిం జెచ్చెరం
గలఁజం జూఁచుఁ గలంఁజ లేక తలకుం గాముండునిశ్చేష్టుఁడై.

క. అంత శివార్చన సేయఁగఁ

గాంతాతెలకంబు శైలకన్నియ వచ్చెన్

కంతునిదీపమొ యనఁగా

నెంతయు లావణ్యమున మహేశ్వరుకడకున్.

102

క. గిరిచందన డాయం జని

యరుదుగ మఱిపూజసేయ నత్తఱి మాఱిన్

గిరిజకరంబులుసోఁకీనఁ

బరమేశునిచిత్త మెల్లఁ బరవశమయ్యెన్.

103

వ. ఆసమయంబున.

104

శా. టంకారధ్వని నింగి నిండ వెడవింటం పుష్పబాణంబు ని

శృంకం బూని సురేంద్రు కిచ్చినప్రతిజ్ఞాసిద్ధి గాఁ జేసి తాఁ

గింక నివ్వలెగఁ దీసి గౌరి శివునిం గేలెత్తి పూజించుచో

హుంకారించుచు నీశు నేనె మదనుం డుజ్జ్వంభసంరంభుఁడై.

క. మదనుం డేసినబాణము

హృదయంబునఁ గాఁడి పార నీశుఁడు దన్నున్

బెదరించె నెవ్వఁ డక్కడ

మదచిత్తుఁడు ఘోరకర్తమానసుఁ డనుచున్.

106

క. ఏసియు నంతట దనియక

భాసిలి వెండియును బుష్పబాణము నారిం

బోసిన మానససంభవు

నీశుఁడు గను విచ్చి చూచె నెవ్వఁడో యనుచున్.

107

వ. ఇట్లు చూచిన.

108

మ. కులశైలంబులు భేదిలన్ జలనిధుల్ కోలాహలంబై వెసం
గలఁగన్ దిక్కులు ఘూర్చి లన్ జగము లాకంపింపవిశ్వంభరా
స్థల మల్లాడ నభస్థలిం గరుడగంధర్వామరాధీశ్వరుల్ [లన్.
పలుమాటుం బెగడొందఁ జుక్కలురలన్ బ్రహ్మాదులున్ భీతి

క. భుగభుగ యను వెనుమంటలు

భగభగ మని మండ నంత బ్రహ్మాండంబున్
దిగుదిగులు దిగులుదిగు లనఁ

దెగి మరుపైఁ జిచ్చుకన్న దేవుఁడు విచ్చెన్.

110

క. దిక్కులెఱమంటఁ గప్పెను

మిక్కిలిగా మింటనెగయుమిడుఁగురుగములున్

గ్రక్కదలి రాల వడిగాఁ

జుక్కలు ధరఁ బడఁగ మింట సురలుం గలఁగన్.

111

వ. అంత.

112

సీ. కలహంసములతోడ గండుగోయిలలతో

మేలైన కమ్మదెమ్మెరలతోడ

చిలుకలగములతో నలరులతేరుతో

శరముపూన్చిన శరాసనముతోడ

పుష్పహారములతోఁ * బుష్పవస్త్రములతోఁ

దనరారు మకరకేతనముతోడ

పువ్వులజోడుతోఁ బువ్వులదొనలతోఁ

గొమరారు చిగురాకుగొడుగుతోడ

* బుష్పాస్త్రములతోడఁ.

ఆ. మఱియుఁ దగినయట్టి మహితశృంగారంబు
తోడఁ గూడి వేగఁ దూలి తూలి
శివునినుదుటికంటిచిచ్చుచే సుడివడి
పంచవింటిజోదు భస్మమయ్యె.

113

క. ఓహో దారుణతమ మిది
యాహా మరుఁ డీలై నీలై నని శివమదనో
గ్రాహవము చూచి మింటను
హాహానాదంబులిచ్చి నమరేంద్రాదుల్.

114

వ. మఱియు నయ్యవసరంబున ఫాలలోచనాభీలపావకకరాళ
జ్వాలావళీపాతభస్మీభూతుం డై చేతోజాతుండు దెగుటఁ
గనుంగొని విస్తయాకులచిత్తయై యతని సతియైన రతీదేవి
జల్లని యుల్లంబుపల్లటీల్ల నొల్లం బోయి మూర్ఛిల్లి యల్లన
తెలివొంది శోకంపు వెల్లి మునింగి కలంగుచుఁ దొలంగరాని
బలునగలపా లై తూలుచు వదనంబును శిరంబును వదన
గహ్వరంబు నందంద మోదుకొనుచు మదనుండు వొలిసిన
చోటికి డాయం బోయి యిట్లని విలపింపం దొడంగె. 115

ఉ. హా వలరాజ హా మదన హా మధురాయతచారులోచనా
హా*విరహాభిధూనననిరంతరచాపలసత్ప్రతాప
హావనజాతనేత్రతనయా యెట డాఁగితి నాకుఁ జెప్పుమా
నేవితమైననీబలము చెల్వము మంటలలోన దాఁగెనో. 116

శా. కట్టా దేవరకంటిమంటలు నినుం గారించుచో మన్మథా
చుట్టాలం దలిదండ్రులం దలఁచితో శోకంబునుం బొందితో

* విటలోకమానసనిరంతరతాప.

పట్టంజాలని శోకవార్ధిఁ బడి నీప్రాణేశ్వరిం బిల్పితో
యెట్టుం బోవఁగ లేక మంటలకు నై యేమంటి వోమన్నథా.

ఉ. గ్రక్కున రావె నామదన కావవె నావలరాజ నన్ను నీ
చక్కఁదనంబు మోహమునుశౌర్యమునేఁగతిఁదూలిపోయెనీ
వెక్కడఁ బోయి తింక నది యెక్కడ నున్నది బాప దైవమా
అక్కట చెల్లబో కటకటా యిదివ్రాతఫలంబు తప్పునే. 118

సీ. పారిబోరిఁ బుంఖానుపుంఖంబులై తాఁకు
పుష్పబాణములెందుఁ బోయె నేఁడు
ఈరేడుజగముల నేపుమైఁ గరగించు
కడిది యెచ్చట దూలిగ్రాఁగె నేఁడు
కాముకవ్రాతంబు గర్వంబు గబళించు
టంకారరవ మెందు డాఁగె నేఁడు
విటులగుండెలలోన విదళించుచిగురాకు
సంపెటవ్రే టెందు సమసె నేఁడు

ఆ. నిన్నుఁగాన నిపుడు నీవెందుఁ బోయితి
ప్రాణనాథ నన్నుఁ బాయఁదగునె
విరహించి త్తచోర విఖ్యాతసుకుమార
అమరశైలధీర హరికుమార!

119

క. వారక నిఖిలజనంబుల
నీరసమున సతులఁ బతుల నేచి కలంపన్
నేరిచి శివునిఁ గలంపఁగ
నేరువలేవైతి మదన నిన్నేమందున్.

120

శా. తల్లిందండ్రియుఁ దాతయుం గురుఁడునుం దైవంబు నాప్రాణ
మున్, ఉల్లంబందున నీవె కాఁ దలఁచి నే నొప్పారగాఁ

నియ్యోడన్, జెల్లంబో నిను నమ్మియుండఁగను వే శ్రీకంఠువై
వచ్చి నీ, పొత్తై పోవుట నేనెఱుంగుదు నె నీపుణ్యంబు లిట్లు
య్యోనే. 121

ఉ. తల్లులు పుణ్యగేహినులు దండ్రులు పుణ్యజనంబు లంచు నా
యుల్లమునందు నేఁ దలతు నోసురగేహినులార మీదు నా
తల్లులు నేను గూతురను ధర్మపునోములదానఁ గాన మీ
యల్లుని నిచ్చి నన్తరల నైదువఁ జేయరె మీకు మ్రొక్కె
దన్. 122

ఉ. దేవతలార మీకొఱకు ధీరగతిం వెడవింటిజోదు దా
దేవరచేతఁ జచ్చె వన దేవతలెల్లను సాక్షి నాకు నా
దేవర మీకు నీదగవు తెల్లముగా శివుఁ గొల్చి యిచ్చినన్
గావరె ప్రోవరె వగపు గ్రక్కునఁ బాపరె మీకు మ్రొక్కె
దన్. 123

ఉ. ఏ వలరాజుభార్యను నువేంద్రునికోడల శంభుచేత నా
దేవరఁ గోలుపోయి కడు దీనత నొందుచునున్నదానఁ జుం
డోవనవీధి నున్న ఖచరోత్తములార దిగింద్రులార రం
డోవనవాసులార వినరో మునులార యనాథవాక్యముల్.

సీ. పురుషభిక్షమువెట్టి పుణ్యంబు సేయరే
తపముసేయుచునున్న తపసులార
ధర్మమెంతయు భర్తృదానంబు సేయరే
దివినున్న యింద్రాదిదివిజులార
నావల్లభుని నిచ్చి నన్ను రక్షింపరే
తలలెత్తి చూచి గంధర్వులార

దిక్కుమాలినదాన దిక్కుయి కావరే
 ధర్తమానసులగు తండ్రులార
 తే. అమరశరణంబు వేడెద నన్నలార
 అధిపుఁ గోల్పడి కడుదీన నైనదానఁ
 గరుణఁ గావంగ నింక నెవ్వరును లేరు
 పుణ్యమాను మొరాలించి ప్రోవరయ్య. 125

శా. రారే యేడుపు మాన్పరే మధురిపుణ రప్పింపరే కావరే
 పోరే కు య్యెరిగింపరే సిరికి నాపుణ్యంబు విన్పింపరే
 తేరే దేవర వేడి నా పెనిమిటిఁ దీర్ఘాయుషోపేతుగా
 నీరే మంగళసూత్రబంధనము మీ కెంతేనిపుణ్యం బగున్.

సీ. పరమేశుఁ డనియెడిపడమటికొండపైఁ
 గుసుమబాణార్కుండు గ్రుంకె నేడు
 గౌరీశుఁ డనియెడు గంభీరవార్ధిలో
 నరిగి మన్తధకలం బవిసె నేడు
 ఫాలాక్షుఁ డనియెడి బడబానలములోనఁ
 గందర్పకాంభోధి గ్రాగె నేడు
 మలహరుఁ డనియెడు మహితమార్తాండుచే
 మదనాంధకారము మ్రగ్గె నేడు

ఆ. నేడు మునులతపము నిష్కళంకత నొందె
 నేడు యతులమనసు నిండియుండె
 నేడు జగము లెల్ల నిర్తలాత్తక మయ్యె
 నేమి సేయనేర్తు నెందుఁ జొత్తు. 127

చ. అఱిముఱిఁ జిన్ననాడు చెలులందఱు గొల్వగఁ గూడియాడ
 నీ, చిలుతది పుణ్యకాంత యనిచేతులవ్రాతలు చూచి పెద్ద

లే, మెలుగుదు మంచు చెప్పుటలు యెంతయు, తథ్యము
గాకపోవునే, యెటుకలు మాలి పోబిదప నే విలపించుట
తెల్లమయ్యెఁ బో. 128

సీ. ఉచితమార్గంబున నుపలాలనముచేసి
యెలమి రక్షించువా రెవ్వరింక
అటవారు నిటవారు నయ్యేడుగడయు నై
యెలమి నన్నేలువా రెవ్వ రింక
లీల నర్థించిన లేదని పలుకక
యిష్టంబు లిచ్చువా రెవ్వ రింక
కర్ణంబులకు నింపు గా నిష్టవాక్యంబు
లేపారఁ బల్కువా రెవ్వరింక

ఆ. నేఁడు నాథ నీవు నీతైన పిమ్మట
తివిరి నన్నుఁ గావ దిక్కు లేమి
తలఁపులోనఁ దలఁపఁ దగదయ్యె చెల్లబో
వీరసూకళ త్ర విష్ణుపుత్ర. 129

క. అంగజ నే ననుమాటలు

వెంగలి యై వినవె కాక వేగమ నీకుం
సంగరరంగములోపల

గంగాధరుఁ గవయఁ దరము గాదంటిఁ గదే. 130

మ. కొలదిన్ మీఱినశంభుయోగశరధిం గుప్పింప రాదంటిఁగాఁ
గలలో నైనను నొప్పసంటి భవుఁడాకన్ వద్దువద్దంటి దు
ర్బలమై యూరక వచ్చి శూలిరుషకుం బాలై తివే యక్కటా
తొలి నేనోచిననోము లిప్పుడు భవద్దూరంబు గావించెనే.

సీ. ఎప్పుడు గోపించి యెనయంగ యోగంబు
మానునో యాయంగమాయగొంత
యెప్పుడు మరుని దా నీక్షించి తెలిసెనో
ధృతిఁ బుట్టువులులేని తిరిపజోగి
యెప్పు విజృంభించి యెఱమంట లెగయంగ
ముక్కన్ను దెఱచెనో ముదుకతపసి
యెప్పుడు గృహమాలి యెప్పుడు గాలెన్చెనో
కులగోత్రములులేని గూఢబలుఁడు

ఆ. అనుచు నెంతవైర మనుచు నెద్దియుఁ జూడఁ
డనుచు మదనువనిత యవనిమీఁద
మూర్ఛనోయి తెలిసి మోమెత్తి బిట్టెడ్చెఁ
గడఁగి శోకవార్ధి గడలుకొనఁగ.

132

వ. మఱియు నత్యంతదురంతసంతాపచింతాక్రాంత యై అంత
కంతకు నక్కాంతాతలకంబు మహాశోకవేగంబున.

133

సీ. మెఱుఁగుఁదీఁగెయుఁబోలు మైఁదీఁగె నులియంగ
పదపడి వలికిలోఁ బొదలుపెట్టు
కోకద్వయముబోని కుచకుంభములు గంద
నలినాక్షి కరతాడనంబు సేయు
నీలాలగతిఁ బోలు నీలంపుటలకలు
ముడివడయూచి యమ్మదితయేడ్చు
కల్వారములఁ బోలుకన్నులు గతిచెడఁ
గమలాక్షి కడునశ్రుకణము లొలుక

తే ఇంతి విలపించు నత్యంతమేడ్చుఁ బొక్కు
నధిప చనుదెంచి కావవె యనుచుఁ జివుకు

సుక్కు మూర్చిల్లుఁ దెలివొందు సురలఁ దిట్టు
మగువ యెంతయు సంతాపమగ్న యగుచు. 134

వ. తనమనంబున ని ట్లనియె. 135

మ. నిను వేభంగులఁ బాయఁ జాల వనితా నిర్భేదమం దేమియు
న్తనప్రాణంబులు రెండు నొక్కటిసుమీ నారీమణి నమ్ముమీ
యని కావించినబాస లన్నియును గల్గయ్యెం గదా లక్ష్మీనం
దన యెవ్వారికినైన దైవఘటనలో తప్పింపఁగా వచ్చునే. 136

క. అని విలపించుచుఁ గుందుచుఁ
దనచేరువ నున్నయట్టి తాపసవర్యుఁ
ధననాథమిత్ర నీశ్వరుఁ
గనుఁగొని శోకాతురమునఁ గన్నియ పలికెన్. 137

క. తగు నంబిక శంభునిఁ గని
తగ మిష్టిద్దఱను గూర్పఁదగు నమ్మరుపైఁ
బగమీఱఁ గృపఁ దలంపఁక
తెగఁ జిచ్చరకన్ను మీకుఁ దెరువం దగునే. 138

క. తొలి నీవు దుష్టజనులం
బొలియింతువు లోకపతులఁ బోషింతువు నిం
దలఁ బొందవు మరు నిట్టులఁ
బొలియించుట నాదునోముపుణ్యము రుద్రా. 139

క. యేచినమన్తధు దశశత
లోచనుఁ డిటఁ దెచ్చి నీదులోచనవహ్నిం
ద్రోచెనె యిటుగా నోచితి
యీచందము లైననోము లిప్పుడు రుద్రా. 140

క. అనుమాటలు విని శంభుఁడు
తనమది నీవనిత శోకతాపాకులయై
తను నేమనియాడునొ యని
చనియెన్ శీఘ్రమున రజతశైలముకడకున్. 141

వ. అంతఁ గంతుచెలికాఁడు వసంతుం డిట్లుని విలపింపం దొణంగె.

ఉ. సంగతితోడ నావలచుజాణఁడు పాంథజనాపహారి నా
సంగడికాఁడు నన్వలచు చల్లనియేలిక దేవతార్థ మీ
జంగముమీఁద వచ్చి బలసంపద నాతనికంటిమంటలన్
సంగరభూమిలో మడిసెఁ జయ్యన దేహముఁ బాసి దైవమా.

ఉ. శంకర జోగిదెచ్చి సమసారనివాసునిఁ జేయ కున్నచో
నంకిలిగల్గు నీజగము లన్నియు నిర్జరకోటితోడ నే
వంకకు వ్రాలునంచు సురవల్లభుఁ డక్కట తన్నుఁ బంప మీ
నాంకుఁడు వచ్చి నేఁడు త్రిపురాంతకుచేఁ దెగటారెఁజెల్లఁబో

క. మానిని మదనునియుద్ధము
గానంగా నేర నైతి కాముఁడు రాగన్
దా నేల పాసిపోయితి
భూనుతగుణహారుఁ గోలుపోయితి నకటా. 145

క. అని యామని విలపింపఁగఁ
గని తూలుచు మోదికొనుచుఁ గడువగతోడన్
మనసిజవల్లభ మఱి దా
విను మని యామనికిఁ బలికె విపులాతురయై. 146

క. అన్నా నీచెలికాఁ డిటు
వెన్నెలధరుమీఁద వచ్చివేఁగుట నీకున్

- బన్నుగ నెవ్వరు చెప్పిరి
 కన్నారంగ నట్టివేళ గాంచితో లేదో. 147
- క. తారకు తపోమహత్వము
 నారయ దేవతలు నతనియానందంబున్
 గౌరినాయకు కోపము
 కోరిక మరుఁ బట్టి భుక్తి గొనియెం జుమ్మి. 148
- ఆ. ప్రాణనాథుఁ బాసి ప్రాణంబు నిలువదు
 పోవవలయు నాకుఁ బోవకున్న
 సురభి యింక నీవు సొదఁ బేర్చు వేవేగఁ
 జిచ్చుఁ జొత్తు గాముఁ జేరవలసి. 149
- క. అనలముఖంబున సతులకు
 ననుగమనముచేసి దివికి నధిపుఁడు దానుం
 జనుట మహాధర్మం బని
 వినిపించెడిబుధులమాట వినవే చెపుమా. 150
- వ. అనిన వసంతుండు ప్రలాపించు తదీయప్రకారంబుల విచా
 రించి సముచితప్రకారంబున ని ట్లనియె. 151
- సీ. యేల నిట్లాడెద వేకచిత్తంబున
 నామాట వినవమ్మ నలిననేత్ర
 గౌరినాయకుఁ డింక గౌరిసమేతుఁ డై
 సుఖమున్న నింద్రాదిసురలు వచ్చి
 నీప్రాణనాథుండు నిష్పాపుఁ డని చెప్ప
 మరలను బడయు దీవరుదుగాఁగ
 అదిగాక మన్తధుం డమరులపంపునఁ
 జెడినవాఁడును గానఁ జెప్పి బలిమి

ఆ. విబుధు లెల్ల విన్నవించిన పరమేశ్వ
రుండు భక్తవత్సలుండు గాన
పంచబాణు నిచ్చు భావింపు మిమ్మాట
వెలది నమ్మ నీవు వేయునేల. 152

క. అని పలికిన పలుకులకును
ననుగుణమై యీప్రకారమగు నిజమనుచున్
వినువీధి నొక్కనినదము
ననుగుణముగ మ్రోసె జనుల కాశ్చర్యముగన్. 153

వ. ఇట్లు పలికిన గగనవాణిపలుకులును వసంతుపలుకులు
నాలించి రతీదేవి యిట్లనియె. 154

ఉ. ఎచ్చటనుండి యిందుధరుఁ డిప్పుడు పార్వతిఁ గూడుఁ గూడెఁ
బో, యిచ్చునె మన్తథుం దివిజు లెప్పుడు చెప్పుదు రిట్టివాక్య
ముల్, మెచ్చునె లోకముల్ వినిన మేదినిఁ జచ్చిన వారు
వత్తురే, చెచ్చెర నిప్పుడీబయలు చెప్పినమాటలు నమ్మవచ్చునే.

ఉ. ఏలదురాశ పోవిడువు మెన్ని తెఱంగులనైన శోకసం
గాకులచిత్త నై విధవ నై గతిమాలిన దీనురాల నై
తూలుచుఁ గాలుచు న్వగల దుస్థితిఁ బొందఁగఁజాలఁబావక
జ్వాలలఁ జొచ్చి నాహృదయవల్లభు మన్తథుఁ గానఁ బోయె
దన్. 156

వ. అని బహుప్రకారంబుల రతియును వసంతుండును దమలో
నుచితాలాపంబులు వలుకుచున్న సమయంబున. 157

ఉ. ఏల మృగాక్షి నాపలుకు లేటికి నమ్మవు శూలి కొండరా
చూలి వివాహ మైనయెడ శోభనమంగళవృత్తి నున్నచో
వేలుపు లెల్ల నంగజుఁడు వేగుటఁ జెప్పినఁ గామునిచ్చు నా

నీలగళాంకుఁ డీవిధము నిక్క మటంచు నభంబు మ్రోయుఁ
డున్. 158

క. మింట నశరీరవాణియుఁ

దొంటివిధంబునను బలికెఁ దోయజనేత్రీ
వింటివె నీనాయకుఁడే

వెంట స్తరలంగ వచ్చు వికచాబ్జముఖి. 159

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబుల నూరడించిన వసంతునిపలుకు
లగుం గాక యని నత్యంతవిహ్వలచిత్తంబున. 160

క. సతతంబు నతులవేదన

మతి బొందుచు హృదయకమలమధ్యమునందున్
బలిఁ దలఁచి చింతసేయుచు

రతి దా వర్తించె నొండు రతిలేనిగతిన్. 161

ఉ. కాముని బిల్చి పెద్దయును గౌరవ మొప్పఁగ బుజ్జగించి సు
త్రాముఁడు శంభుపై బనుప దర్పకుఁడుంజను దెంచియేయుచో
సోమకళావతంసుఁడును సుక్కక మూఁడవకంటిచూపునన్
గాముని నీటుసేయుట జగంబుల మ్రోయుటయు న్నఖండమై.

❧ హిమవంతుఁడు తనయింటికి కూతుం గొంపోవుట. ❧

శా. అంతన్ గొండలరాజు నెమ్మనములో నావార్త యాలించి వే
సంతాపంబునఁ జిన్నవోయి చని తా సర్వేశ్వరుం గాన క
త్యంతాందోళవిచార యైనతనయ న్దా వేగఁ గొంపోయె న
క్కంతారత్నము తండ్రిదోకొని చనంగానేగె శీతాద్రికిన్.

క. ప్రమదంబునఁ దలిదండ్రులు

కమలాక్షికిఁ జెలుల నిచ్చి గౌరతసేయం

హిమవంతుపట్టణంబునఁ

గమలానన గౌరి కొంతకాలము గడపెన్.

164

వ. అంత నొక్కనాఁడు పరమేశ్వరుండు కైలాసంబున సుఖం
బుండి గౌరీదేవిం దలంచి ప్రేమచేసి యుండు టెఱింగి
నిజాంతర్గతంబున.

165

శంకరుఁడు వెలదియై శీతాచలంబునకు వచ్చుట.

ఆ. గౌరిమీఁదఁ బ్రేమ కడు నంకురింపంగ

సమ్మదంబుతోడ సంభ్రమించి

అద్రిరాజు వీటి కరుగుదునో యని

తలఁచె దృఢముగాఁ గ మలహరుండు.

166

వ. ఇట్లు తలంచి.

167

క. ఏవెంట నరుగవచ్చును

యేవెంట లతాంగిఁ జూతు నిందువదనతో

నేవెంట మాటలాడుదు

నేవెంట మృగాక్షిఁ గదియ నెంతయు నొప్పున్.

168

వ. అని విచారించి.

169

సీ. కాకోదరాధీశకంకణంబులు దాఁచి

శంఖకంకణములు చాలఁ దొడిగి

సామజదనుజేంద్రచర్తాంబరము దాఁచి

*రమణీయమలినాంబరమ్ము గట్టి

గంగానిశానాథకలితజూటము దాఁచి

కుటువెండ్రుకలు గలకొప్పుపెట్టి

* కమనీయకనకాంబరమును గట్టి.

- పావక రాజిత ఫాలభాగము దాచి
తలకంబుతో ఫాలమలరుజేసి
- ఆ. భూతి దాచి పసపు పూసి త్రిశూలహ
స్తంబు దాచి చేత సజ్జ యమర
వెలది మేనగల్లు వీరుడు వెలదియై
యెటుక యెటుక యనుచు నేగుదెంచె. 170
- వ. మఱియును. 171
- సీ. కడునొప్పుదిశ లెల్లఁ గనకంబు గావించు
తాటంకరోచులు దనరుచుండ
చనుదోయిపైఁ గ్రాలుశంఖహారావళి
పయ్యెదలోపల బయలుదూఁగ
సందిట నిఱికినసజ్జయ రమ్యమై
రత్న పేటికభంగి రమణ మెఱయ
యన్నవ యగుమధ్య మల్లలనాడంగ
నడుగిడ యానంబు తడబడంగ
- ఆ. చిలుకపలుకు లొప్ప సేసముత్యము లొప్ప
నలివరూపు దనకు నచ్చుపడఁగ
మంచుకొండపురికి మలహారుఁ డేతెంచె
నింతులార యెటుక యెటుక యనుచు. 172
- వ. ఇట్లు మాయావేషధారి యై హిమవంతుఁబట్టణంబున కరుగు .
దెంచి యందు. 173
- క. మహిలో జనములు వొగడఁగ
బహువిధముల నెటుకచెప్పి ప్రాధతనమునం

దుహినగిరి కరిగి చేరువ

విహితంబుగ నెటుక యనుచు వెలఁది చెలంగెన్. 174

ఉ. చంచలనేత్రి గౌరి యొకసౌధముపై చెలిఁ గూడి తా వినో
దించుచు నయ్యెలుంగు విని తేటపడంగ సఖిలలామతోఁ
బంచశరారిఁ గూడఁ గనుభాగ్యము నాకు లభించునట్లు గా
వించునొ చూత మీయెటుక వల్లభ నే నడుగంగఁ బోలునే.

వ. అని విచారించి. 176

ఉ. సమ్మదముం గుతూహలము సంభ్రమముం జనియింప నవ్వినో
దమ్ములు గౌరి మాని యొకతన్వికరాబ్జము వట్టి తద్గవా
క్షమ్ములవెంటఁ జూచి రభసంబునఁ జేరువ రాజవీధులం
గ్రుమ్మరుప్రాధ నాయెటుకఁ గోరికఁ గన్గొనియెన్ లతాంగిదాన్.

వ. ఆట్లు గాంచి. 178

ఉ. ఈముఖపంకజంబురుచు లీనయనోత్పలపత్రనిర్మలం
బీమెయిచాయ లీనగవు లీమురిపెంబులు నీవిలాసమున్
గామినులార యెందు మఱి కల్గఁగ నేర్చునె తొల్లి బాపురే
సామజయాన యీయెటుకసానికీ దాఁజెలువిత యుప్పునే.

క. పిలువుఁడు ప్రోడ నిచటికిన్

గలసందేహముల నడుగఁగావలయు వెసన్

గలుగుట లేకుండుట నీ

వెలఁదిగదా మనతలంపు వివరమునేయున్.

180

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె.

181

క. వాలాయము పిలిపింపుఁడు

నీలాలకలార రండు నేరుపుతోడన్

శై లేందుఁ డెటుఁగకుండఁగ

నీలలనామణిని గొనుచు నిచటికి వేగన్.

182

చ. అనవుడు నెందఱేని గమలాతులు వేగమ పోయి వీధికిఁ
జని గిరిజాత యోయెటుకసాని నినుం బిలువంగఁ బంచె వే
పనివిను మన్న సందియము వల్కుచు నేఁగిన గౌరిపంపునన్
గొనకొని కన్యకామణులు గొందఱు డగ్గఱ నేఁగి యి
ట్లనున్.

183

మత్తకోకిల —

ఏలపోయెదు నిల్వవో ధరణీధ్రకన్యక పిల్వఁగాఁ

బోలునేయిటు ద్రోచి పోవఁగఁ బోకు మొక్కటి చెప్పెదన్

చాలు నంతయు నీవు కోరినసంపదన్ గరుణించు నీ

కాలు నొవ్వఁగఁ బ్రోలిలోఁ దిరుగంగ నేటికిఁ జెప్పుమా. 184

వ. అనవుడు నక్కపటగామిని యి ట్లనియె. 185

ఉ. రాజగృహాంతరంబులను రాజతనూజ కెటుంగఁ జెప్పఁగా

రాజును రాజసుందరియు రాజనిభాననలార నన్ను నే

యోజఁ దలంతురో యనుచు నూరక పోయెదఁ గాక గౌరి

నం, భోజదళేక్షణన్ గదియుపుణ్యము చాలదె వేయు

నేటికిన్.

186

వ. అని మఱల నరుగుదెంచుసమయంబున.

187

చ. వెఱవగ వద్దు నీకు నరవిందనిభానన యేను బిల్వఁగా

వెఱవక రమ్మ నాతలఁపు వేగమె చెప్పినమెచ్చు వెట్టెదన్

మఱియు నభీష్టసంపదలు మానుగ నిచ్చెద నిశ్చలంబుమై

నెటుకలసాని రమ్మనుచు నెంతయుఁ శ్రేమ భవాని పిల్వఁగన్.

వ. అరుగుదెంచి తదీయహర్త్యస్తానంబునకుం జని పార్వతీదేవిం
గనుంగొని నిలచియున్న యనంతరంబ. 189

—ॐ నగజకు నెఱుకఁ చెలుపుట. ॐ—

క. కడకంటఁ గరుణ వొడమఁగఁ
బడఁతుక సఖు లేందఱేనిఁ బరివేష్టింపన్
మృడుసతియును నెఱుకతతో
నడిగినకృత్యంబుచెప్ప నగుగతి గలదే. 190

వ. అని పలికి హిరణ్యమణిమరకతవజ్రవైడూర్యఖచితంబు నగు
విలసితాసనంబునం గూర్చుండి దేవేంద్రకమలసంభవనారా
యణప్రముఖులై నదేవతులు నెఱుంగరు భవదీయచిత్తంబున
నేది యేనియుం దలంపు చెప్పెద నదియునుం గాక విను
మని యిట్లనియె. 191

సీ. చింతించి యాబ్రహ్మ సృష్టిఁ బుట్టించుచో
నెలనాఁగ ననుఁ గాంచి యెఱుక లడిగె
నగములు సాధింప నగభేది రావించి
యెలనాఁగ ననుఁ గాంచి యెఱుక లడిగె
దనుజుల నిర్జింప దనుజారి పోవుచో
నెలనాఁగ ననుఁ గాంచి యెఱుక లడిగె
మఱి హలాహలవహ్ని దెరలి వేల్పులమూక
యెలనాఁగ ననుఁ గూర్చి యెఱుక లడిగె

ఆ. పరమమునులు యతులు పరమయోగీంద్రులు
సభలమున్నునన్ను సంతసమున
నెఱుక లడిగి కాదె యెల్లశుభంబులు
గలిగియుండు టెల్ల కమలనేత్ర. 192

వ. అని మఱియు సముచితాలాపంబులు పలుకఁ బరమయో
గీంద్రప్రాడం గనుంగొని యొకతలంపు దలంచెదఁ జెప్పు
మని కనకమయపాత్రంబున ముక్తాఫలంబు లమరించి వానిం
జూచి భావంబున నిట్లని తలంచె. 193

సీ. నగరాజుపురమున నాకెన్నిదినములు
నిశ్చయంబుగ నేను నిలువవలయు
నటమీఁదఁ దడసిన నడవులలోపల
శివునికై తప మెంత నేయవలయు
తపము గావించినఁ దాపసాధీశ్వరుం
డమరంగ నెంతకాలమున మెచ్చు
మెచ్చిన పిమ్మట మీనధ్వజారాతి
కే లిచ్చి నన్ను నేక్రియ వరించుఁ

ఆ. దప్పకుండఁ జెప్పు ధర్మ దేవత యని
యబల చెలులతోడ ననుమతించి
తలఁపు తథ్యమేని తలకొని చెప్పుమా
యనుచు నిజము గోరి యద్రిపుత్రి. 194

వ ఇట్లు నియమింపఁ దలంచిన. 195

ఆ. నాకు వాకు వచ్చె నలినాక్షి రమ్మిటఁ
గరము దెమ్ము నాదుకరము వట్టి
యనుచుఁ బ్రేమతోడ నబల పాణిగ్రహ
ణమ్ముఁ జేసెఁ గపటనాటకుండు. 196

క. ఒకమాటు గరము లంటుచు
నొకమాటు లతాంగిచిత్త మూరించుచు వే .

- తొకమాటు కుచము లంటుచు
ప్రకటించుచు నెటుకచెప్పెఁ బార్వతిసతికిన్. 197
- సీ. హరుఁ గూర్చి తలఁచితి వంబుజలోచన
తలఁపు లన్యులమీఁది తలఁపుగాదు
శైలాధిపతియింట సతి వసించెద నన్నఁ
దలఁపు వేడ్కలమీఁది తలఁపుగాదు
ఘోరాటవులలోనఁ గ్రుమ్మరియెదనన్న
తలఁపు వేతొకచోటిఁ తలఁపుగాదు
పరమేశు నర్చించి భార్య నయ్యెద నన్న
తలఁపుఁ లెవ్వరిమీఁది తలఁపుగాదు
- ఆ. కాదు నిశ్చయంబు గంగాధరునిమీఁది
భక్తి గలదు నీకు భరితమగుచు
నాతి నీతలంపు నామాటయును నేక
మగుటయెల్లఁ దలఁపు మంబుజాక్షి. 198
- వ. అదియునుం గాక 199
- క. నాకేమి మెచ్చు వెట్టెదు
నీకున్ సిద్ధించు మేలు నిర్ణయమై నా
వాకునకుఁ దోచుచున్నది
వీకను నెఱిగింతు నీకు విమలేందుముఖి. 200
- వ. అనిన విని పార్వతీదేవి యి ట్లనియె. 201
- క. మణికేయూరము లిచ్చెద
మణితాటంకంబు లిత్తు మంజులవాణి
మణులుం గనకము లిచ్చెద
మణికోటీరములు నీకు మఱియు న్నిత్తున్ 202

- వ. అనవుడు నక్కపటవెలది యిట్లనియె. 203
- క. మణిక్షేయూరము లొల్లను
మణితాటంకంబు లొల్ల మంజులవాణీ
మణులుం గనకము లొల్లను
మణికోటీరంబులొల్ల మన్నన లొల్లన్. 204
- క. ననుఁ గూడి తిరుగ నొసఁగుము
ధనములు నాకేమి సేయు ధనములు వేలున్
నినుఁ గూడి యుంటఁ బోలునె
యనవుడు నగుగాఁకఁ జెప్పు మని సతి యనియెన్. 205
- వ. అనవుడు నాప్రాడ యిట్లనియె. 206
- సీ. కువలయలోచన కొన్ని దినంబులు
కొండలరాజింట నుండఁగలవు
ఉండి వనంబున నువిదతో నేఁగియు
శివునికై తప మర్థిఁ జేయఁ గలవు
తపమర్థి జేసినఁ దరళాక్షి నినుఁ గూర్చి
మీనాంకవైరియు మెచ్చఁ గలఁడు
మెచ్చి సంభావించి మీతండ్రియింటను
వేడుక నినుఁ బెండ్లియాడఁగలఁడు
- ఆ. అమరఁ బెండ్లియాడి యర్థాంగలక్ష్మీవై
సకలభువనరాజ్యసంపదలను
గలిగి మోము లాటుగలసుతుఁ గాంచి మో
దమున నుండఁగలవు ధవళనేత్ర. 207
- చ. అని మఱియును. 208

ఆ. నిన్నుఁ బొందఁ దలఁచి నెలఁత యుద్విష్ణూరు
చున్న వాఁడు శంభుఁ డుగ్రమూర్తి
శంకరుండు భవుఁడు శాశ్వతుం డఖిలాండ
చక్రవర్తి యైనచంద్రధరుఁడు.

209

వ. ఇందేల యున్న దానవు వనవాసప్రయాణంబు చేసి పరమే
శ్వరు నేలుకొమ్ము నీకుం గానరాఁడు పరమేశ్వరుండు వీడే
నినుఁ జూచి పోవుచున్నాఁడు నిశ్చయం బనిచెప్పి వీడ్కొని
తనపూర్వప్రకారంబుఁ దాల్చి కైలాసంబునకుం జనియె నంత
నచ్చెలియు నొక్కనాఁడు తనమనంబున ఖండేందుభూషణుం
దలఁచి కామమోహవేశంబున నిట్లని తలపోయం దొడంగె.

ఉ. లోలత నాకు వల్లభుఁడు లోఁబడి తప్పి సమాధినిష్ఠమై
సోలెడికాయముం గరఁగఁ జూచుచు నుండుసుఖంబు గానశ్రీ
శైలనివాసునొద్దఁ బరిచర్యలు నేయఁగ లేదు చెల్లరే ద్రున్.
మేలొనఁ గూడి కూడి యిటు మిన్నక పోయె నిఁకేమి చేయు

సీ. వినరమ్మ నామాట విశ్వేశ్వరునిఁ బాసి
నిలువంగ నేరనో నెలఁతలార
నాగేంద్రధరుమీఁద నాకోరికలు పర్వి
పాయంగ నేరనో భామలార
వలరాజు వెసఁ దోఁచి యలరులబాణంబు
లేసి నొప్పించెనో యింతులార
నగములరాజుతో నాప్రకారం బెల్లఁ
దెలియంగఁ జెప్పరే తెరవలార

ఆ. రమణులార నిలువరాదింకఁ దాపంబు
సరసిజాక్షులార సైచరాదు

ఒక్కదినముగడుచు టొక్కవత్సరముదాఁ

గడచుటయ్యె నాకుఁ గాంతలార.

212

ఉ. బాలశశాంకభూషణునిఁ బాసి చరించుట దుస్తరంబు నీ
లాలకలార చంద్రముఖులార తపోవనభూమిలోపలన్
జాల తపంబు చేసి హరుశంకరుసన్నిధిఁ గాంతు నింక మీ
కేల విచారముల్ హిమనగేంద్రునితో వినుపింతునింతయున్

వ. అని నిశ్చయంబు చేసి.

214

మ చెలులుం దానును గూడి వచ్చి కడఁకన్ శీతాచలాధీశ్వరున్
లలనారత్నము గాంచి మ్రొక్క వినయాలాపంబులన్ శీతలా
చలుఁడున్ మన్ననచేసెఁ జేసెడితఱిన్ జంద్రాస్య హస్తాంబుజం
బులు ఫాలంబునఁ జేర్చి పల్కె వినయంబున్ భక్తియున్
రంజిలన్.

215

క. ఘనసారపుష్పచందన

కనకాంబరభూషణాదిఘనవైభవముల్

మనయింట నేమిగొఱతయుఁ

గనుఁగొనఁగా రాదు మిగులఁ గలవు గిరింద్రా.

216

వ. అ ట్లయినను.

217

మ. శివదేవుం దలపోయఁ జొచ్చు నభవున్ జింతించుదేవేశ్వరున్
ధవళాంగుం ఫణిరాజకంకణధరున్ దర్శించుఁ గాంక్షించు
వైభవముం జేయదు నామనంబు దప మొప్పం జేసి నీపం
పునన్, భువనాధీశ్వరు గాంచి వత్తు ననుచున్ భూమీధరేం
ద్రోత్తమా.

218

ఆ. ఏమి చెప్ప నేర్తు నేనేమి నేయుదు

నావశంబుగాక నామనంబు

లోకనాథుఁ దవిలి లోఁబడిపాయదు

భ్రాంతిఁ దపముసేయఁ బనుపుమయ్య.

219

శా.అయ్యా సిద్ధము దాటరాదు మదిలో నాలింపమియానతిన్

నెయ్యిం బొప్పఁగ మీరు నన్ బనుపఁగా నే నిష్టమై యుంట

యొప్పయ్యెన్ వే ననుఁ బంపు మన్న విని యత్యానంద

చిత్తంబుతో, ధీయుక్తిం గిరిరాజు కూర్చితనయన్ దీవించి

కీర్తించుచున్.

220

మ. సతి నీవాక్యము వేదవాక్యము సుమీ చంద్రాస్య యాతందె

పో, గతియంచున్ దననాథు నేడుగడయుంగాఁ జూచి

సేవింపఁగా, ధృతి మై సుత్తమకన్యయంద్రు మృగనేత్రిం

గన్న యాతంద్రియున్, మతిలో సజ్జనమాన్యుఁ డంచు

జగముల్ మన్నించుఁ గాంతామణి

221

మ. త్రిదశారాధిత వై జగజ్జనని వై దేవేంద్రసంపూజ్య వై

మదనారాతికిఁ బ్రాణవల్లభవునై మాయాప్రపంచాత్మవై

మది మోదించిన నీవు కూతురవు నై మన్నించి తీవెంపు చా

లదె పుణ్యాత్ముడ నైతి నీకరుణఁ గళ్యాణీ కృపాంభోనిధి.

క. వనితా నావిన్నప మిది

వినుము మది నీకుఁ బోవ వేడుక పుట్టెన్

దనరఁగ నీవేడుకమై

ననయము వర్తించు మనుచు నగపతి పల్కెన్.

223

వ ఇట్లు పలుకువల్లభుఁ జూచి యగ్గిరీంద్రవల్లభ యగుమేనకా

దేవి గౌరీదేవి కి ట్లనియె.

224

క. ఏమియుఁ గొఱత దపోవన

భూములలోఁ దపము సేయఁ బోయెద ననుచు

- న్వేమరు భాషించెదవో
 భామా ని న్నడవి కెట్లు పంపుదుఁ జెపుమా. 225
- క. వాలాయించి వనంబుల
 నేలమ్మ తపంబు సేయ నిభకుంభకుచా
 హాలాహాలభక్షుఁడు మన
 లీలావనభూములందు లేడే చెపుమా. 226
- క. లలనా వనభూములలో
 మలహరు వెదుకంగ నేల మంజులవాణీ
 వలచినచోటనె శంభుఁడు
 గలుగుట సందేహ మమ్మ కంజాతముఖి. 227
- క. నీముద్దులు నీమాటలు
 నీమధురాలాపములును నీమురిపంబుల్
 రామా చూచిన పిమ్మట
 నామది యెట్లుండ నేర్చు నలినదళాక్షి. 228
- సీ. గంగావతంసునిఁ గరము మజ్జన మార్ప
 గంగాజలంబులు గలవు మనకు
 ఘననాగకంకణుఁ గరమలంకారింప
 ఘనకంకణంబులు గలవు మనకు
 గంధేభదనుజారిఁ గఱకంతు నలఁదింప
 గంధంబు లెన్నియుఁ గలవు మనకు
 అలరుసాయకవైరి నలరించి పూజింప
 నలరు లెన్నెన్నియొ కలవు మనకు
 ఆ. మఱియు నేమియైన మలహరుఁ బూజింపఁ
 గమలనేత్ర మనకుఁ గలిగియుండఁ

- గాననముల కేగఁ గలకంతి యేలమ్మ
వనము లేడ ముగ్ధవనిత లేడ. 229
- వ. అనవుడు కుమారీతలకంబు తల్లి కి ట్లనియె. 230
- శా. తల్లి శంభుఁడు లేనిచోటు గలదే తర్కింప సందేహమే
ముల్లోకంబులు శంభుఁ డంచుఁ జదువుల్ మ్రోయంగ నెవ్వా
రికిఁ, చెల్లింపం దగదమ్మ యిండ్లఁ దపముల్ చిత్తంబు రెండై
ఫలం, బెల్లం జేరక పోవుఁ గాక జననీ యెన్నెన్నిమార్గం
బులన్. 231
- క. తా మరిగినచిత్తములోఁ
దామరుగుఁ జుమి లతాంగి తద్దయుఁ బ్రీతిక
తా మరుగనిచిత్తములో
తామరుగఁడు పాయుఁ గాని తామరసాక్షి. 232
- క. తనువలచినఁ దనువలచును
దనువలువక పాసియున్నఁ దనువలువఁ డిలక
దనదు పటాటోపంబులు
తనమాయలు పనికి రావు తథ్యము తల్లి. 233
- క. చని కందమాలఫలములు
తిని వనటలఁ జాల డస్సి ధీరాత్మకులై
వనములఁ దపములు సలిపెడు
వనవాసులు వెట్టు లమ్మ వారిజనేత్ర. 234
- క. ఆరయ నీలోకంబుల
మీరెటుఁగనిపనులు గలవె మీకును దగవుల్
వారక చెప్పెడు దాననె
యేరూపంబైన నుద్ధరింపుఁడు నన్నున్. 235

5. అనుచున్న గౌరీదేవి పలుకులు విని గిరింద్ర శేఖరుండు మేనకా
దేవియుం దానును సంతసిల్లి దేవి యింక మాటుమాటులు
పలుక వెఱతుము భవదీయమనోరథంబులెల్ల నమోఘం
బులై ఫలించుఁగాక యని కీర్తించి దీవించి వనవాసప్రయా
ణంబునకుఁ దల్లిదండ్రు లనుమతించిన. 236

❧ పార్వతి తపమునేయ వనముకు నేగుట. ❧

౨. హరినీలములఁబోని యలకలజడలల్లి
మహితరుద్రాక్షదామములు చుట్టి
బాలచందురుఁబోని ఫాలస్థలంబున
భస్మత్రిపుండ్రంబు పరఁగఁ దీర్చి
తరుణవల్లియుఁబోని తనువల్లి నిండాఁరఁ
బద నిచ్చి పలుచనిభస్మ మలఁది
కాముచక్రముఁ బోలు కటిచక్రతలములఁ
దనరు కాషాయవస్త్రంబుఁ గట్టి

౩. బిసముబోలి కేల నెసగఁ గమండలు

దండపుండరీకతనుకళాస

ములు ధరించి భువనమోహన శ్రీయగు

గౌరి తపసివేషధారి యయ్యె.

237

వ. ఇట్లు వివిధవిలసితవిచిత్రతపోవేషధారియై తనసఖీజనం
బులుం దానును దలిదండ్రులమనంబులు సంతసిల్ల వీడ్కొని
వనవాసప్రయాణం బై పోయి కతిపయదూరంబున నకాల
పల్లవఫలభరితశాఖాలోకవిరాజితమందార మాతులుంగ
చందనపున్నాగతిలక కేసరకదళీజంబీరకదంబనింబ తమాల
రసాలహింతాళ ప్రముఖనానాభూజాత సంఘాతవిలసితం

బును నిర్తలసరోవరజనితపుల్ల సల్లలితకమలప్రసూనబంధుర
గంధవాహధూత బలపరాగ ధూళీపటలదశదిశాలంకృతం
బును ననంతలతాసితసంపుల్లపరిమళమోదమారుత సమ్మిళిత
దూరదేశంబును మరాళశారి కాకీరమధుకరకోకిలాది నానా
విహంగమృదుమధుర వచనప్రమోదితంబును నై సకలతపో
వనరాజ్యలక్ష్మీశోభితవైభవం బనంబొల్చు నొక్కవనంబుఁ
గాంచి సంతసించి దరియం జొచ్చి సంభ్రమంబున. 238

ఉ. ఈవనధారుణీరుహము లెంతయు వింతఁ దనర్చి యుండునే
యీవనపుష్పవల్లికల కింత సుగంధవిభూతి యొప్పునే
యీవనజాంతరాన్వితము నేమని చెప్పఁగ వచ్చు బాపురే
యీవనశోభితంబు దివి నింద్రువనంబున కైనఁ గల్గునే. 239

క. అంగజఁ డివ్వనమునఁ గల
భృంగంబులఁ గూడుకొనిన బిరుదై కడిమిన్
భంగించుఁ గాక మదమరి
గంగాధరుకంటిమంటఁ గ్రాగునె తలఁపన్. 240

ఆ. ఈవనంబులోని యేపారుపుష్పంబు
లేయ మఱచెఁ గాక యేసె నేని
కాముచేత నాఁడు కామారి చిక్కఁడే
సకలమైనవారు సంతసిల్ల. 241

వ. అని మఱియు ననేకప్రకారంబుల నవ్వనలక్ష్మీఁ గీర్తించి
చెలుల నందఱి నాలోకించి వారి వారిం దగులాగున వర్తింప
నియోగించి స్థలశోధనంబు లాచరించి సర్వాంగవిభూతి
స్నాతయై చెలువు మిగుల తపంబునేయం దొణంగె నిరుపమ
నిర్తలత్వంబున. 242

- ఆ. బాలచంద్రమాలి పాదాంబుజంబులు
విమలహృదయకమలవీధి నిల్పి
నీరజాతనేత్ర నిష్కళంకాత్మ యై
చెలువు మిగిలి తపము నేయఁ దొడఁగె. 243
- క. నాలుగుదిక్కుల మంటలు
గ్రాలఁగ వినువీధినున్న గ్రహపతి కెదురై
తొలపయి నిలిచి వేసవి
కాలము తప మాచరించె గన్నియ ప్రీతిన్. 244
- క. పిడుగులు మెఱుపులు నురుములు
నడరఁగ మేఘములు జలము లనిశము గురియ
న్గడుదొడఁగి వానకాలము
తడియుచుఁ బెనుబయలఁ జేసె దారుణతపమున్. 245
- క. నీట మెడమునుఁగుబంటిని
జాటరితల మంచుగురియఁ జలికాలము మి
న్నేటిదరిఁ దలఁచు వెచ్చని
చోటను సుఖమున్న భంగి సుందరి గడఁకన్. 246
- క. ఇది పగలని యిది రే యని
యిది చలి యిది యెండ వాన యిదియని సతి దా
మదిఁ దలపోయక యీక్రియఁ
బదపడి కాలంబు సలిపె పరమతపంబున్. 247
- వ. అంతఁ దదీయదివ్యతపోమహత్వంబు లన్నియు నవలంబించి
ఆవరణఘోరం బై. 248
- శా. లంఘించెం గమలోద్భవుండు మదిఁ దా లఱ్ఱించి తద్దేవతా
సంఘం బెల్లఁ గలంగె మేలుకొనియెం జక్రాయుధం డంత వే

గంఘీంకారము లిచ్చె దిగ్గజములుం గైలాసశైలంబు దు
ర్లంఘ్యం బైనగణాలితోఁ గదలి దొర్లం బాటె నల్లాడుచున్.

క. ఆకైలాసముమీఁదను

శ్రీకరముగ నున్న యట్టిశ్రీకంఠుఁడు దా
నాకతముఁ దెలిసి తనలోఁ

బ్రాకటముగ నుబ్బి చెలఁగెఁ బరిణామముతోన్. 250

సీ. తపము సేయక కాని తన్ను వరింపనే

శృంగారి తపము సేయంగనేల

తనుఁ గవయఁగఁ గోరి తపము సేయుచునున్న

ననుఁ గూర్చి యీనిష్ఠ తనకునేల

తన్నుఁ బాయనిప్రేమఁ దలపోసి యలరంగఁ

దపమున డయ్యంగఁ దనకునేల

యేనొక్కవింతయే యేనొక్క బ్రాతియే

యిందీవరాక్షికి నింతయేల

ఆ. అని శశాంకజూటుఁ డానందచిత్తుడై

కరుణతోయరాశి కరము మెఱయ

చిన్ననగవు లేతచెక్కులఁ దొలఁకాఁడ

నీశ్వరుండు పార్వతీశ్వరుండు. 251

శంకరుండు బ్రహ్మచారియై వనమునకు వచ్చుట.

ఉ. గ్రక్కున భూతియు న్నొసలి కన్నును బెబ్బులితోలుచీరయున్
చుక్కల రేనిజూటమును జొక్కపు గంగయు మేనఁ బాము
లున్, చిక్కనిశూలలాతములచేతులు రెండును పుట్టెకుండ
దాఁజక్కఁగ దాఁచి వచ్చె నెఱజాణుఁడు శంభుఁడు సంభ్ర
మంబునన్. 252

సీ. తనర ముమ్మాలు చుట్టినదర్భముంజితోఁ
 గ్రొమ్మెలుంగువలంతే గోఁచితోడ
 మొలనున్న ధవళంపుముద్దుపేలికతోడ
 నిమ్మైన కృష్ణాజినముతోడ
 వలపలఁ బెట్టిన వెలిజన్నిదముతోడ
 రమ్యభస్మత్రీపుండ్రములతోడ
 నక్షమాలికతోడ నాచిన్ని కూకటి
 జుట్టుతో మేధావిబొట్టుతోడ

ఆ. నెడమ కేలఁ దనదు పొడవుదండము వ్రేల
 నుంగరమును దర్భయును వెలుంగ
 గొడుగువట్టి వటువుకుట్టఁ దై చనియెను
 శూలి మంచుకొండచూలికడకు.

253

ఆ. అట్లు పోవునప్పు డమ్మహాతేజంబు
 వేడ్కతోడ నెట్టివిధము నైన
 పాయ దమృతకోటి భానుబింబంబుల
 ప్రభలగ్రేణిసేయు భరిత మగుచు.

254

వ. అంత నయ్యవసరంబున.

255

చ. సదమలమైన వాఁడు కడుచక్కనిరూపము వాఁడు కాంతిచేఁ
 బొదలినమోమువాఁడు మెయి భూతినలందినవాఁడుదివ్యమై
 యొదవినబ్రహ్మచారిగతినొప్పిన వాఁడిటు వచ్చుచున్న వాఁ
 డదె యొక గుఱ్ఱతాపసుఁ డహా వనితామణులార కంటిరే.

వ. అని యివ్విధంబున.

257

మత్తకోకిల. —

కాంత లవ్వలనం గనుంగొని గట్టుకూతురి నెచ్చెలుల్
 వింతలీలల నవ్వనంబున వే చరించుట మాని యు
 న్నంత నూతనయాశావనాంచిత యద్రీకన్నియఁ జేరఁగా
 సంతసంబునఁ బోయి రయ్యెడ జగ్గున న్వటువేషితోన్. 258

ఉ. అల్లనఁ జేర వచ్చి సతు లర్చన చేసెద మన్న నన్నియుం
 జెల్లును చాలుచాలు నని చేతుల సన్నలు చేసి నిక్కమే
 సల్లలితంపుఁదాపసునిచాడ్చున నిల్చి శివుండు లోల సం
 పుల్లసరోజనేత్రి యగుపొత్తుక నంబికఁ జూచి యిట్లనున్.

ఉ. నీతలిదండ్రు లెవ్వరొకొ నీరజలోచన యెవ్వ రీవు నీ
 వీ తప మేల చేసెద వదెవ్వఁడొకో నిను నేలువాఁడు దా
 నో తరుణీలలామ భువనోన్నతమోహనమూర్తి రాజ సం
 కేతము మాని యాయడవి కేగి తపం బిటు నేయ నేటికిన్.

వ. అనిన నన్తూయావటునకు నబలచెలు లిట్లనిరి. 261

మత్తకోకిల. —

తల్లి మేనక పుణ్యకామిని తండ్రి కొండలరాజు యీ
 మొల్లగంధికి గౌరి నామము మూఁడుకన్నులదేవరక్
 వల్లభుం డని కోరి నేయును వారిజాక్షి తపంబు మే
 మెల్లి దాసుల మై చరించెద మింతికిన్ మునివల్లభా. 262

వ. అనవుడు నక్కపటతాపసుం డిట్లనియె. 263

ఉ. ఈనగుమోము లీయలక లీ తెలిగన్నులు నీసుధాధరం
 బీనును మేనికాంతియును నీచనుకట్టును నీకరాంబుజం
 బీనడు మీనితంబమును నీతొడ లీపదపల్లవంబు లే
 మానినియందుఁ గానము సమగ్రమనోహరరూపసందన్.

ఉ. *ఈపువుబోడి నీమగువ నీతరలాయతచారులోచనన్
దాపసిఁ జేసి పొచ్చునుచు దైర్యము నిల్పి వనాంతరంబునన్
చాపలనేత్రలార సతిజవ్వన మారడి బుచ్చుఁ జెల్ల రే
తాపసవృత్తి నుంచు నలదైవము నేమన నేర్తు నక్కటా.

వ. అదియునుం గాక.

266

సీ. పాలుచు మైఁ దీగెతోఁ బోల్చు టింతియఁ కాక
యీవన్నె గలరేఖ యెందుఁ గలదు
యింతిపాలిండ్లతో నీడు సేయుటగాక
యీచక్క నైనబాగెందుఁ గలదు
పూఁబోడిమోముతోఁ బురుడు సేయుటగాక
యీ నిర్మలపుఁగాంతి యెందుఁ గలదు
సతికనుదోయితో సాటిసేయుట కాక
యీమోహరుచిజాల మెందుఁ గలదు

ఆ. కలిగెనేని తెగనికాముబాణములందుఁ
గందులేని యిందు నందుఁ బసిడిఁ
గరిశిరంబు లందచిరముండు మెటుపుల
యందుఁ గాక తక్కు నెందుఁ గలదె.

267

ఉ. చూచితి నాగకన్నియలఁ జూచితి దానవదైత్యకన్యలన్
జూచితి దేవకన్నియలఁ జూచితి భేచరసిద్ధకన్యలన్
జూచితి మర్త్యకన్నియలఁ జూచితి సాధ్యముసీంద్రకన్యలన్
జూచితిఁగాని యేయెడలఁ జూడ గిరింద్రజఁ బోలుకన్యకన్.

వ. అని పలికి గౌరీదేవి నుపలక్షించి యల్లనల్లన యిట్లనియె.

*రూపవివేకభోగముల రూఢికి నెక్కిన మోహనాంగి ను
ద్దీపితసత్య భాషిణి సుధీకరసౌఖ్యముఁ బొంద నీకనో,

ఉ. కొండలరాజుగారవపుఁగూతురవై నవయావనాంగి వై
నిండినలక్ష్మీతోఁ జెలులు నిచ్చలు గొల్వఁగఁ గేలిమై సుఖం
బుండుట మాని సౌఖ్యముల నొల్లనిజంగమునానిఁ గోరి యీ
కొండకు వత్తురే వనటఁ గుందుదురే యిచటం దలోదరి.

చ. అదియునుగాక యీజగము లన్నియుఁ జూచితేఁ గాని యె
య్యెడన్, బదపడి నాథులన్ వెదక బాలలు వోయినచోటు
లేదు లే,దిదివిను వద్దు శంభుఁ డన నెంతటివాఁడు యతండు
వల్కులం,బొదలుకెలంకులందుఁ బలుభూతములందు వసించు
బాలికా.

271

ఉ. ఎక్కడ భర్తఁడుంట యిట నెక్కడ నీతప ముంట కన్యకా
చుక్కలరాజమాళిఁ దొలి చూచినదానవొ కాక యూరకే
యెక్కడ నాతనిన్వలచి యేఁగినభామలఁ గానఁ జెల్లరే
నిక్కము చెప్పితెన్ మగువ నేరుపుఁదప్పితి వీవు జాణవే 272

సీ. తరళాక్షి యాతండు ధనవంతుఁ డందమా

కోరివేడినగానిఁ గూడులేదు

చిన్నారివయసున చిన్ని వాఁ డందమా

యెన్నటివాఁడొకో యెటుఁగరాదు

ఆకారసంపద నతిమేటి యందమా

యాకార మెట్టిదో యరయరాదు

కులగోత్రములు రెండుఁ దెలియుద మందమా

తలిదండ్రు లెవ్వరు ధరణిలేరు

ఆ. తిరిప రొంటిగాఁడు దేవుండు చూడఁడే

మాయమందు కపటమంత్రములను

మగువ నిన్ను నెట్లు మరగించుకొన్నాడో
కాని తగినవాడు కాడు కాడు.

273

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

274

క. అంటినఁ గందెడుయొడ లీ

వెంటకొ గుడియింప వలదు విను మాతని నీ
వంటెద నని తలఁచెద వతఁ
డంటడు నిను సర్వభంగులందుఁ గుమారీ.

275

మత్తకోకిల —

ఓలతాంగి యెటుంగ వాతఁడు నొక్కజాలరికన్యకున్
లోలుఁడై జడ లిచ్చినాడఁట లోక మెల్ల యెటుంగ నీ
వేల చింతన సేయ వక్కట యీతఁ డొక్కఁడై కాని నీ
లాలకా కన లేరె దేశమునందులోన మగ ల్పఱిన్. 276

నీ. చీనాంబరంబులు చెలువొప్పఁ గట్టఁడు

మదసింధురేంద్రచర్మంబుఁ గాని
రత్నకంకణములు రమణమై దొడగఁడు
ఫణిలోక రాజకంకణముగాని

చందనగంధంబు జాణఁడై పూయఁడు

మదపంచబాణభస్మంబుఁ గాని
పువ్వులు దండలు భోగియై తురుమఁడు
వెలయింత లేని రేవెలుగు గాని

ఆ. యూరనుండనొల్లఁ డొలుకులలోఁ గాని

యెనసి హయమునెక్కఁ డెద్దుగాని
చెలువ యేమిచెప్ప సిగ్గయ్యెడిని వెఱ్ఱి
యనఁగ నెపుడు శివుని వినవె చెపుమ.

277

మ త్తకోకిల.—

కంతుఁ జంపినవాఁడు వెండియు కంతు కెయ్యెడ లోఁబడం
డింత సిద్ధము గామ్య మొల్లఁడు యేల యీ యడియాస నీ
వంత కంతకు నిష్ఠ మై నవయంగ నేల మహాటవిన్
సంతసంబునఁ గొంచుఁ బోయెదఁ జక్క రమ్మ కుమారికా.

చ. ఇరవుగ సర్వలోకముల నేలేడువాఁడ మహేంద్రనిర్జరే
శ్వరతతిలోనఁ బేరు గలవాఁడ జగంబులఁ బెద్దవాఁడ ఖే
చరగతి నొప్పువాఁడ సహచారిణిదుగ్ధము లేనివాఁడ శ్రీ
వరునకు బ్రహ్మకు న్తోదలివాఁడఁ జుమి యలినీలకుంతలా.

ఆ. ముదిమిలేనివాఁడ మోహనాకారుండఁ

దరుణి నిన్ను నేలఁ దగినవాఁడ

నన్నుఁ దగిలి సీవు నావెంటఁ జనుదెమ్ము

వనటఁ గుందనేల వనజనేత్ర.

280

క. అనుడు వినదగనిమాటలు

గొనకొని వీఁ డాడెనేని కూకటి వేగం

బునఁ బట్టి వనము వెడలఁగ

ననుపుం డని చెలుల కంత యానతి యిచ్చెన్.

281

క. అని పలికిన చెలు లందఱు

తనుఁ బట్టెద రని తలంచి తత్తరపడఁగాఁ

గనుఁగొని దండముఁ ద్రిప్పుచు

వనితలతో బ్రహ్మచారి వటుఁ డి ట్లనియెన్.

282

శా. నన్నున్ బట్టెడువారె మీవశమె యన్యాయంబుగా నిప్పు
డున్, నన్నున్ జిన్నగఁ జూడవద్దు వినుఁ డానారాయణ
బ్రహ్మలున్, నన్నున్ బట్టఁగలేరు చిక్కఁబడునే నాబోఁటి

మీచేత మీ, సన్నం బైనతలంపు వోవిడువుఁ డోచంద్రాస్య
లిం కియ్యెడన్. 283

ఉ. ఇచ్చుఁ గులంబు గోత్రమును నించుక లేనిలతాంగికిఁ శిరం
బిచ్చి వరించినాఁడ నిపు డియ్యెడ నీయువతీలలామ నా
కిచ్చినఁ జాలుఁ గాని సతి కిప్పుడ మీరలు చూడ దేహ మే
నిచ్చెదఁ గాంతలార వరియింపఁగఁ గన్యకు బుద్ధిసెప్పరే. 284

ఉ. మాటలు వేయు నేమిటికి మానినులార వినుండు చెప్పెదన్
పాటలగంధి నాకుఁ దగు భామిని కేఁ దగుదున్ వరింప ని
చ్చోటనె పెండ్లియాడెదను సుందరి యేరతి నాస నేయునో
వాటము గాఁగ నారతుల వారక తేల్చెద నంచుఁ బల్కుగన్.

వ. విని యమ్మహాదేవి యి ట్లనియె. 286

ఉ. వీడఁట బ్రహ్మచారి యట వీనుల బెట్టఁగరాని మాటలే
యాడుచు నున్న వాఁడు మదనాంధుఁడు వీడు నమశ్శివాయ
యొ, డాడఁగ వద్దు వీనిఁ గపటాత్ముని నిచ్చట నుండ నీక పం
డ్లూడఁగ వేసి ద్రొబ్బుఁ డని యుగ్రతఁ బల్కినఁ గాంత
లందఱున్. 287

సీ. దండంబు విసరినఁ దప్పించుకొని పోయి
పొలఁతులు కొందఱు పొదివి పట్టి
బాహుదండంబునఁ బట్టినగొడుగును
బలిమిమై నల్లంతఁ బాటవైచి
కరము బిగ్గనఁ బట్టి కట్టిన యొల్లయ
నొడిసి వ్రాలినఁ గోచి విడిచిపుచ్చి
కూకటిఁ బలుమాటఁ గుదియించి కుదియించి
చేడియల్ నవ్వుచు శిరము వంపఁ

ఆ. బిన్న వాడుపోలే పెనగులాడుచునుండి
బాలుఁ డైనకపటబ్రహ్మచారి
మాయమయ్యో * నపుడు మగువకు ముందట
మహితమైన చిత్రమహిమతోడ.

288

— శంకరుఁడు ప్రత్యక్షం బగుట. —

క. వనములు కొలకులు గిరులును
వినువీధియు ధరయు నొక్క వెలుంగై వెలుంగన్
మునుమిడి పువ్వులవానలు
గొనకొని కురియంగ సురలు కోర్కులఁ దేలన్.

289

నీ. పై నొప్పఁబెట్టిన భద్రదంతావళ
తోలుతో మొలపులితోలుతోడ
కమనీయమైనట్టి కందుకంతముతోడఁ
బొలుపారు నెఱపూత భూతితోడ
ఘనతరం బగునాగకంకణంబులతోడఁ
దనరారు శూలాయుధంబుతోడఁ
బటుజటావలిలోని బాలచంద్రునితోడ
దయతోడ నభయహస్తంబుతోడ

ఆ. లీల నందినెక్కి లేనవ్వు దొలుకాడఁ
బడఁతి కభయ మీయఁ బల్లవించి
భక్తబాంధవుండు భవుఁడు ప్రత్యక్షమై
శైలరాజపుత్రి మ్రోల నిలచె.

290

క నిలచినఁ గనుఁగొని భయమునఁ
జెలులందఱు నన్ని దిశలఁ జేరిరి వేగం

* దోచె మగువలముందట.

దలపోయ వడుగు శివుడై

వెలుగుటకును జాలబెగడి విస్తయమతు లై. 291

5. ఆసమయంబున.

292

సత్తకోకిల.—

దేవి దేవరఁ జూచె దేవర దేవిఁ జూచెను నంతలో
భావజన్తుఁడు దోచి యేసెను భావబంధము లొందఁగా
నేవమై దొలి ఫాలలోచను నేయఁ జంకిన పుష్పబా
ణావళుల్ జత గూర్చి భర్తని నప్పు డేసె జెలంగుచున్.

. తనువలచుశివుఁడు ముందటఁ

దనకుం బ్రత్యక్షమైనఁ దద్దయువేడ్కన్

దనుమధ్య చూచుచుండెను

తనువునఁ బులకాంకురములు దళుకొత్తంగన్. 294

. చుటుకులు దట్టముల్ మెఱపుచుక్కలు తీరగుచెక్కు లుగ్ర
ముల్, మెఱపులు కాముబాణములు మించులతీవెలు చంచ
లావళుల్, కటకులు మోహబంధములు కాముశరంబుల
పుట్టినిల్లు కి,న్నెరులు వెడంద లందములు నీరజలోచన
చూపుచందముల్. 295

. కామినిచూచుచూపులకుఁ గాక కలంగి శివుండు పాంథుడై
కామునిఁ దొల్లి గెల్చినమగంటమి యెల్లఁ దలంక లోలతన్
గామినిఁ జూచుచుండె మఱికామినియున్ మదనాస్త్రపాతయై
కామవిరోధిచూపులకుఁ గాక తలంకె మనగకళంక యై. 296

మఱియును.

297

మత్తకోకిల —

చూచుఁ జింతన సేయు నోరగఁ జూచు వర్ణన సేయఁగా
జూచుచుం దమకించు సిగ్గునఁ జొక్కుఁ బ్రార్థనసేయఁగాఁ
జూచు నంతన డయ్యుఁ ద న్నటచున్ ముదంబున వెండియున్
జూచుఁ జేష్టలు లేక యంబిక సోమశేఖరు నీశ్వరున్. 298

వ. ఇవ్విధంబున.

299

ఉ. ఒండొరు సుందరాంబువుల నోలి మునింగియుఁ దేలి తెప్పలై
యొండొరుఁబాయలే కునికి నున్నదులై నిజబోధ వీధి నొం
డొండన దెప్పలై గుణగణోన్నతి కూటమిఁజేర్చి శంభుఁడా
కొండలరాజుకూతునకుఁ గూరిమి నిట్లనియెన్ బ్రసన్నుడై.

శా. ఓ వామేశ్వర యోకురంగనయనా యోకాంత నీయిష్టమై
నీవా నన్నును నేలుకొంటివి సతీ నీవాఁడ నేనైతి ని
చ్చో వ ద్దింకను నంది నెక్కి గడఁకన్ శోభిల్లగాఁ బ్రీతితో
రావే పోదము వెండికొండకు మనోరాగంబుతోఁ గన్యకా.

చ. అనవుడు సంతసిల్లి తరలాయతలోచనబోంట్లు నేర్పుతో
వినయము లొప్ప మ్రొక్కఁగను విశ్వవిభుండు కృపాకటా
క్షుడై, కనుఁగొని యుంటఁ జూచి కరకంజము లంజలి చేసి
దై వమాతనరినవిన్న పంబు లవధారు ప్రసన్నత నాదరింపవే.

ఉ. వేదపురాణశాస్త్రములు విస్తుతి నిన్నును జేయ లేవు బ్ర
హ్మాదులుఁ గానలేరు సనకాదులుఁ గానఁగలేరు నిర్జరేం
ద్రాదులుఁ గానలేరు ధనదాదులుఁ గానఁగలేరు లక్ష్మీనా
థాదులకైన నీదుమహిమాతిశయంబుఁ దలంప శక్యమే.

చ. ఇతరులు నీమహామహిమ యింతని చెప్పఁగ నెంతవారు మా
నితతర మైననీమహిమ నీవె యెఱుంగుదు వట్టి నీవు మా

సతికి దయాపరుండవును సన్నిధి వైతి విదేమి పుణ్యమో
సతతము శైలవల్లభఁడు సల్పిననిష్ఠ ఫలించె శంకరా. 304

క. జయజయ కరుణాంభోనిధి
జయజయ దేవాదిదేవ జయచంద్రధరా
జయజయ భక్తమనోహర
జయజయ శ్రీనీలకంఠ జయపురవైరీ. 305

క. పన్నగకంకణ నీకయి
చెన్నుగ ధరణీధ్రవిభుఁడు చేసిన తపముల్
సన్నుతిఁ *దలఁచుగ వలదే
మన్నింతురు గాక యేలి మన్ననతనిన్. 306

మత్తకోకిల.—

పంకజాననఁ బుట్టినింటికిఁ బంపి యీకృపఁ జూచి మా
వంక మేలు దలంచుచున్ హేమవంతునింటికి మీర లే
ణాంక శేఖర కొందఱన్ విమలాత్తులన్ గమలాక్షికై
యుంకు వీదగువారిఁ బంపుట యొప్పునయ్య మహేశ్వరా.

వ. అనిన విని యప్పురమేశ్వరుండు చెలులవిన్నపం బవధరించి
శైలకన్యకాతిలకంబు నవలోకించి యిట్లనియె. 308

క. మీతండ్రి యున్నచోటికిఁ
బ్రీతిగ నిన్నడుగఁ దగినపెద్దల వేగం
బాతతగతిఁ బుత్రైంతుఁ జూ
మీ తలపోయవల దింక మీననిభాక్షి. 309

ఆ. నిన్నుఁ బాసి నిలువనేర్తునే నేర్చిన
తలఁపు లెట్లు నిలుచుఁ దరలనయన

తలఁపు నిలచెనేని తనుమధ్య యొంటిమై

ప్రాణ మెట్లు నిల్చుఁ బంకజాక్షి.

310

వ. అని మఱియు తగినలాగున నమ్మహాదేవిని మన్నించి రజత
ధరణీధరంబునకు నీశ్వరుండు వేంచేసె ననంతరంబ యక్కాం
తాతెలకంబగుగౌరీదేవియుఁ దన్ను మహేశ్వరుండు మన్నిం
చినమన్ననలకు నత్యంత ప్రమోదంబు నొంది తనసఖిజనం
బులుం దానును దపోవనవాసంబు చాలించి తుహినాచల
శిఖరంబుఁ బ్రయాణంబు చేసె నని చెప్పి.

311

— ఆశ్వాసాంతము. —

ఉ. రాజిత రాజరాజదినరాజభుజంగమరాజభారతీ
రాజనిలింపరాజమునిరాజపయోనిధి రాజరాజగో
రాజవిహంగరాజయమరాజసరోజనివాసవాసినీ
రాజసురాధిరాజగిరిరాజనిరంతరవంద్య శంకరా.

312

క. మదసామజా జినాంబర

యుదయార్క సహస్రకోటిసూజ్జ్వలతేజా

మదనోన్మదహరలోచన

సదమలయోగీంద్రహృదయ శరనిధిచంద్రా.

313

మాలినీ —

ధవళవృషభవాహ తారశైలేంద్రగేహా

భవహరణగరిష్ఠాపద్మజాండప్రతిష్ఠా

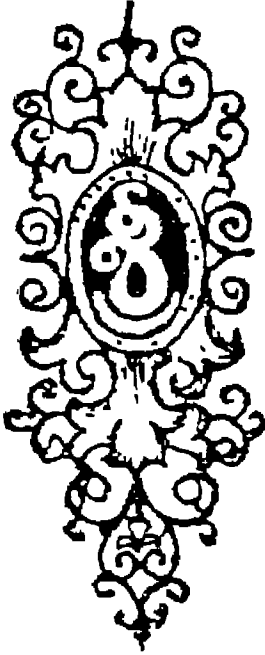
దివిజరిపువిదారా దేవదైత్యాస్థిహారా

దివిజవినుతమూర్తీ దేవతాచక్రవర్తీ.

314

గద్య. ఇతి శ్రీ మన్మహామహేశ్వరయివటూరి సోమనారాధ్య
 దివ్య శ్రీపాద పద్మారాధక కేసనామాత్యపుత్ర పోతయనామ
 ధేయ ప్రణీతం బైనశ్రీవీరభద్రవిజయం బనుమహాపురాణ
 కథయందుఁ దారకాసురసంగ్రామంబును దేవతలపరాజ
 యంబును దేవేంద్రబ్రహ్మసంవాదంబును అమరులయమరా
 వతీప్రవేశంబును మరుండు సురనగరంబునకుఁ బ్రయా
 ణంబు నేయుటయు మన్మథపురందరసంవాదంబును మదన
 రతీసంవాదంబును జిత్తజుండు పరమేశ్వరునిపైదండెత్తిపోవు
 టయుఁ గామదహనంబును రతీవిలాపంబును గపటదైవజ్ఞ
 వృత్తాంతంబును గౌరీదేవి తపంబు నేయుచుండ శివుండు
 బ్రహ్మచారివేషంబున వచ్చుటయుఁ బార్వతీదేవి తపగిప్రయా
 సంబునకు నీశ్వరుండు మెచ్చి ప్రత్యక్షం బగుటయు నన్నది
 ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.
వీ ర భ ద్ర వి జ య ము
తృ తీ యా శ్వా స ము.

గౌరీఘనసు స్తన

భాగాంకితగంధసారభాసురవక్షో

భాగ నిశానాథజటా

భాగా లోకాధినాథ పార్వతినాథా.

1

వ. పరమజ్ఞానభావుం డగువాయుదేవుం డమ్మహామునుల కి
ట్లనియె నవ్విధంబునఁ దనకుఁ బరమేశ్వరుండు ప్రత్యక్షం
బై యాదరించిననోషధిప్రస్థానపురంబున కరుగుదెంచి సుందరీ
జనంబులుం దానును వినయవినత లై నిలిచినఁ బార్వతీదేవిని
గనుంగొని ధరాధరేంద్రుండు నిజసుందరీసహితుం డై సవిన
యంబునఁ గొగిలించుకొని దీవించి యమ్మహాదేవిచిహ్నంబు
లవలోకించి యి ట్లనియె.

2

—ॐ హిమవంతుఁడు పార్వతిఁ జూచి పలుకుట. ॐ—

మ. లలనా నీముఖపద్మ మేంతయు మహాలంకార మై కాంతి ని
శ్చల మై యున్నది నేఁడు నీనయనము ల్సంఘల్లనీలోత్పలం

బులసత్కాంతికి నీడు దోచినవి నీబోట్లందఱుసొంపు మై
 గలుగం బొంగినవార లేమి చెపుమా కాంతామణీ ధీమణీ
 మ. ఉవిదా నీతప మీశ్వరుం డెఱిగిన ట్లొప్పారెనే మించెనే
 భవదూరుండును సన్నిధై నిలచెనే పాటించి మన్నించెనే
 తివుటం గన్నియ సన్నిధిన్ని లచెనే తెల్లంబుగా నొండొరుల్
 తవులన్నిల్చితిరే యభీష్టములు సంధానంబులై యుండునే 4
 వ. అని పలుమాఱుఁ గుమారిని గీర్తించుచు దేవీ నీకు పర
 మేశ్వరుండు ప్రత్యక్ష మైన తెఱంగు తేటపడ వినం
 గుతూహలం బైయున్నది వినిపింపు మని యడిగినఁ దుహి
 నాచలేంద్రునకుఁ బార్వతీదేవిచెలు లగుజయవిజయ లి
 ట్లనిరి. 5

— పార్వతీచెలులు హిమవంతునకు జరిగినవృత్తాంతంబు చెప్పట. —

చ. వినుము గిరింద్ర నీతనయ వేగ తపోవనభూమిలోనికి
 జని విమలాత్మ యై తగిలి సంతతమున్ హృదయంబులోన శం
 భునిపదపూజనల్ సలిపి భూరివిచిత్రతపంబు చేసె నీ
 వనజదళాక్షి మంచుకును వానకు నెండకు నోర్చి ధీరతన్. 6
 వ. ఇవిధంబున నశ్రాంతంబును నత్యంతఘోరంబునునగు తపంబు
 సేయుచుండ నొక్కనాడు గిరింద్రా నీ కేమి చెప్ప నప్పర
 మేశ్వరుండు లీలావినోదంబున బాలుం డై వటువేషంబు
 దాల్చికొని యేము చరించుచున్నవనంబునకుఁ జనుదెంచి
 మమ్ము డగ్గరి యీబాల యెవ్వరిబాల యని యడిగిన
 నేమును సముచితభాషణంబుల మునీంద్రా యీకన్నె హిమ
 నగేంద్రునికన్నియ యని పలికిన నతండును మాతో
 మఱియు ని ట్లనియె. 7

క. ముదితలు మీరందఱు స

మృదమున సేవింప రాజమందిరములలోఁ

గదలక వర్తింపఁగ సతి

యిది యేలా సేయఁ దొడఁగె నీతప మనియెన్.

8

క. అనిపలుక నంత నెఱుఁగక

మునినాయకుఁ డొక్కఁడనుచు ముక్కంటిశివు

న్వనజాక్షి కోరి చేసెడి

ఘనతప మని పలుకుటయును గాంతామణియున్.

9

వ. నగేంద్రా యావటుకకుమారుఁ డైనశివుండు దాని కిట్లనియె.

సీ. చెల్లరే యీజాడ శివుఁడు నీసాటియే

దేశంబు దిరిగెడి తిరివెఱాఁడె

ఆహారవాంఛమై నడుగ నింటింటికి

సొరిది భిక్షముఁ దెచ్చు జోగిగాఁడె

ఎక్క గుఱ్ఱములేక యెద్దు నెక్కుచునుండు

తొలుత నెంతయు దరిద్రుండుగాఁడె

కట్టఁ జీరెలు లేక ఘనగజచర్మంబు

గట్టిన పెద్దజంగంబు గాఁడె

ఆ. ఒంటిగాఁడు గాఁడె యెలుకులలో భూత

తతియుఁ దాను నుండు తపసిగాఁడె

యేల కోరె దతని నెత్తి కొంపోయెద

నన్నుఁ దగిలి రమ్మ నలిననేత్ర.

11

వ. అని మఱియు నతండు తననిజగుణంబులు చెప్పుటయును

బార్వతీదేవికి నింద్యంబు లై తోచిన నక్కపటతాపసిం

జూచి వీని వనంబువెడలఁ ద్రోయుం డని పంచిన నేమునుం

గదసి పెనంగెడుసమయంబున నంతర్హితం డై ప్రసన్న
త్వంబు నొంది యీశ్వరుండు నిజదివ్యాకారశోభితం డై
నిలచి తరుణియుం దానును కైలాసంబునకుం బోవ గమకించిన
భవదీయభక్తివశంబున మావిన్నపంబవధరించినవాడై గౌరీ
దేవి నుపలావించి నిజమందిరంబునకుం దానేచనియె మేమును
జనుదెంచితిమి కతిపయదివసంబులలోపల మనయింటికి నీ
కుమారీతిలకంబు నడుగ దగువారలం బుత్తేరంగలవాడని
యేర్పడఁ జెప్పిన.

12

క. త్రిభువనపతికిని శివునకు
నభినవకీర్తులను మామ నయ్యెద ననుచున్
విభవంబున సంతతమును
రభసంబున శైలవిభుఁడు రంజిలుచుండెన్.

13

క. తనుమధ్యనిమిత్తంబున
ఘనకీర్తులు గలిగె ననుచు గౌరీకాంతన్
తనుఁ జేర దిగిచి గారవ
మున నలకలు దువ్వి శిరము మూర్కొని ప్రీతిన్.

14

తరల.—

వనజలోచనతోడ నాహిమవంతు డి ట్లనె బాలికా
యనిమిషుల్ నుతియింపఁ గంటి ననంతరాజ్యముఁ గంటి శం
భునికి మామ హిమాచలుం డనుపుణ్యకీర్తులు గంటి నా
తనయ వై నను గారవించినదానఁ జేసి తలోదరి.

15

క. అని పలుమాటును బొగడుచు
వినయంబున సతియుఁ దాను విమలేందుముఖన్

జనని యని సేవ సేయుచు

ననురాగముఁ బొందె శీతలాచలపతియున్.

16

శంకరుఁడు సప్తమహర్షులను బిలుచుట.

వ. అంత నక్కడ మహేశ్వరుండు మునీంద్రులారా దేవ
కార్యంబుఁ దీర్ప నెల్లరు నిచ్చోటికి విచ్చేయుదురుగాక. 17

క. అని సప్తర్షులఁ దలఁచినఁ

జనుదెంచిరి తలపులోనఁ జయ్యన వారుం

జనుదెంచి నిలిచి నిజకర

వనజంబులు మొగిచి మ్రొక్కి వలనొప్పారన్.

18

వ. ఇట్లు స్తుతియింపఁ దొడంగిరి.

19

క. శంకర పాపభయంకర

కంకాశకపాలహస్త గంగాధిపతీ

ఓంకార మంత్రమందిర

కంకణభుజగాధినాథ కారుణ్యనిధీ.

20

సీ. శరణార్థి కలధౌతశై లేంద్రమందిర

శరణార్థి దిననాథచంద్రనయన

శరణార్థి పరమేశ సర్వజ్ఞ శేఖర

శరణార్థి గణనాథచక్రవర్తి

శరణార్థి దేవేంద్ర సంతతార్చితపాద

శరణార్థి నిర్మలచారువదన

శరణార్థి యోగీంద్రసంతానభూజాత

శరణార్థి గజదైత్యచర్మధార

ఆ. వరద దేవదేవ వాసుదేవప్రియ

సకలలోకనాథ శైలనాథ

కనకశైలచాప ఖడ్గమూలస్తంభ
దేవ సత్ప్రతాప దివ్యరూప.

21

మత్తకోకిల.—

వాసుకీకరకంకణం డగు వామదేవుడు గౌరిగై
లాసశైలముమీఁద నుండి తలంచి యాచలికొండకున్
భాసురంబుగఁ బోయి యుంకువ బాలకిచ్చి నిజంబుగాఁ
జేసి రాగలవార లెవ్వరు శిష్టనైపుణమానసుల్.

22

క. బలము గలవారు నిపుణత

గలవారును బుద్ధినీతి గలవారును ని
ర్మలత గలవారు సంపద
గలవారు వివాహతతికే గావలయు ధరన్.

23

క. పంచశరాంతకలోచన

పంచానన పంచరూప భాసురకీర్తి
పంచేంద్రియాదినిర్జిత
పంచాక్షర దివ్యరూప ప్రమథాధిపతీ.

24

శా ఏవేదంబులకైన గూఢతరమై యేపారునీరూపమున్
దేవా కంటిమి యెంతపుణ్యుల మొగో దేవేశ మీ రాత్మలో
భావింపం బనియేమి మీతలఁపు మాభాగ్యంబు సిద్ధించెనో
కైవల్యాధిప యానతిమ్ము కరుణన్ గర్జంబు సర్వేశ్వరా. 25

— సప్తమహర్షులను శీతాచలంబునకుఁ బంపుట. —

వ. అని విన్నవించిన మునిజనంబులం గనుంగొని మహేశ్వరుం
డతులితకరుణాపూరితమానసుం డై యిట్లనియె

26

సీ. శీతాచలేంద్రునికూతుఁ బార్వతికన్య
నతిమోదమున మాకు నడిగి రండు.

ఉడురాజవదనకు నుంకు వేమడిగిన

నెంతైన మైకొని యిచ్చి రండు
మదిరాక్షి నాతండు మనకిచ్చునట్లుగాఁ
బెంపారనుంగ్రముఁ బెట్టిరండు
పాలకూళ్లు గుడిచి బాలను మనసొమ్ము
చేసిరం డనువొందఁజేసిరండు

ఆ. ఇదియె మాకు మెచ్చు నెల్ల భంగులనైన
దీనిఁజేయవలయుఁ దెఱఁగు మెఱసి
కదలిపోవ నిదియె కడుమంచిలగ్నంబు
భూధ రేంద్రపురికిఁ బోయిరండు.

27

వ. అని పలికి యన్యపురుషావలోకనంబు సేయక వసిష్ఠపాదావ
లోకనంబు సేయుచున్న పతివ్రతాశిరోమణి యగునరుంధతిం
జూచి శివుం డి ట్లనియె.

28

మ. వనితా కూతులఁ బెండ్లి సేయు నెడలన్ వాచాలకుల్
తల్లులే,యని లోకంబులు పల్కుఁ గాన సతి నీవద్రీశునిల్లా
లితో,నొనరంగన్ని యకున్ వరుండు దగు మీరూహింపఁగా
నేల యి,మ్మని కార్యంబు ఘటింపఁగాఁ బలుకుమీ యం
భోజపత్రేక్షణా.

29

వ. అని యానతిచ్చిన మహామునులు నరుంధతీసమేతులై పర
మేశ్వరునకు సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి
వీడ్కొని పరమానందంబున నత్యంతశుభసూచకంబులు
పొడగాంచుచుం దుహినశిఖరంబునకుఁ బ్రయాణంబు చేసి
పోవుచున్న నతిదూరంబున.

30

—ॐ హిమవద్గిరిపర్జనము. ॐ—

సీ. మింటిచుక్కలతోడ మేలమాడుచునున్న
 ఘనమేఘసంఘంబు గలుగుదాని
 భూరితపోవనభూమిరుహంబులు
 కమలాకరంబులు గలుగుదాని
 గంధర్వభేచరగణవిమానంబులు
 గప్పిన రత్నశృంగములదాని
 శుకపికళారికానికరధ్వనులచేత
 నతిరమణీయమై యలరుదాని

ఆ. సిద్ధదంపతులు వశీకృతకాములై
 సానుతలములందు సరసమాడఁ
 జెలువుమిగులుదాని శీతాచలేంద్రంబుఁ
 గరమువేడ్కతోడఁ గనిరి మునులు.

31

వ. మఱియును.

32

చ. సలలితకామధేనువులఁ జందనకల్పమహీరుహంబులన్
 లలితతరంగిణీతటములం గరుడామరసిద్ధకన్యలన్
 విలసితసూర్యకాంతముల విస్ఫురితేందుశిలాతలంబులన్
 చెలువగుభూధరేంద్రమును శీతనగేంద్రముఁ గాంచి సంయ
 ముల్.

33

వ తమలో ని ట్లని తలంచిరి.

34

సీ. వేదంబు లాతని వెదకి కానఁగలేని
 గంగాధరుండు తాఁ గరుణమెఱసి
 మనల నాధ్యుల జగన్తానులఁ బూజ్యుల
 నాత్మలో రప్పించి యర్థితోడ

నగవల్లభునియింటి కరిగి యాతఁడు కన్న
కూతురు పార్వతీకోమలాంగి
తనకుఁగా నడిగి రండని ప్రీతిఁ బుత్తెంచు
చున్నాఁడు యీభూధరోత్తముండు

ఆ. ఎంత పుణ్యఁడగునొ యిట్లొప్పునే యీతఁ
డెంత ధన్యుఁ డగునొ యెంతభక్తి
చేసినాఁడో తొల్లి శివునకు బాపురే
యనుచుఁ గీర్తి చేసి రాదిమునులు.

35

వ. అని మఱిమఱి కీర్తించు నమ్మహామునులు ప్రాలేయాచలంబు
డాయంబోయి మహీధ్రవల్లభు మందిరంబు వీక్షించి భేచరత
మాని భూచరులై యతనిపెద్దమొగసాల నిలచి యున్న
సమయంబున.

36

చ. అనఘులు దీర్ఘదేహు లుదయార్కనిభుల్ విమలాత్మకుల్
మృగా, జినధరు లగ్నితేజులు విశిష్టతరాకృతు లార్ద్రు
లంబుజా, సనసము లాదిసంయములు సప్తఋషు ల్చనుదెంచి
యున్నవా, రని హిమశైలభర్త ఫణిహారులచే విని నిత్య
భక్తితోన్.

37

— హిమవంతుఁడు మునులం బూజించుట. —

వ. అత్యంతసంభ్రమంబునఁ దనయనుంగు మొగసాలకుఁ బఱ
తెంచి వారలం గని వినయంబునఁ బ్రణామంబులు చేసి
యమ్మహాత్ములఁ దనయంతగిపురంబునకుం గొని పోయి ప్రియ
పూర్వకంబుగా నర్ఘ్యపాద్యాది విధులం బూజించి కనకరత్న
పీఠంబుల నుండ నియోగించి నిజకరంబులు మొగిడ్చి మంద
మధురాలాపంబుల నిట్లనియె.

38

శా. నన్నున్ బెద్దరికంబు చేసి కరుణన్ నాయుంటికిన్ మీర లి
 ట్లెన్నం డేనియు రానివారలు ప్రియం బేపార వేంచేసి నే
 డున్నా రిచ్చట నెంతపుణ్యుడ నొకో యోమానులారా
 మిమున్, గన్నారం గనుగొంటి మంటి విలసత్కల్యాణలో
 లుండ నై. 39

వ. ముసీంద్రులారా మీరు వేంచేయుటకుఁ గారణం బేమి
 యానతిత్తురుగాక యనవుడు నద్దివ్యసంయము లి ట్లనిరి. 40

క. ఉడురాజధరుడు శంభుడు
 మృడుడు మహేశ్వరుడు శివుడు మీయింటికిఁ బెం
 పడరఁగ నీసుతఁ బార్వతి
 నడుగఁగఁ బుత్తెంచె మమ్ము నచలాధిపతీ. 41

వ. అనిన విని సర్వాంగపులకాంకితుం డై భక్తిసంభ్రమపరమా
 నందచిత్తుండై కైలాసపర్వతంబు దెసం గనుంగొని కరంబులు
 మొగిడ్చి తనమనంబునఁ బరమేశ్వరునకుఁ బ్రణామంబు చేసి
 యి ట్లనియె. 42

ఆ. శివుడు మునులచేత శీతాచలముకూతు
 నడుగఁ బంపె ననఁగ నవనిలోన
 నన్నుఁ బెద్దచేసి మన్ననసేయంగఁ
 దలఁచె గాక యేను దనకునెంత. 43

వ. అదియునుం గాక. 44

క. ఎవ్వరిసొమ్ము తలోదరి
 యెవ్వరిదాసుండ నేను నెల్లప్పుడు మా
 కెవ్వఁడు దైవము శంభుడు
 సర్వేశుడు దానె కాదె సకలవిధములన్. 45

వ. మమ్ము నేప్రకారంబుల నైనఁ గారుణ్యభావంబున రక్షించు
గాకయని పలికినఁ దుహినజై లేంద్రునకు నమ్మునీంద్రు లిట్లునిరి.

మ. అరయంగఁ శివభక్తి యింత వలదే యానా జగన్తాత నీ
చరితం బిట్టిది గానఁ గాక యిచటఁ జన్మించునే తొల్లి త
త్పురజిత్తుండును మమ్ము నొండెడలకుఁ బుత్తైంచునే ధారుణీ
ధరమాత్రంబుల కింత కీర్తి గలదే ధాత్రీధరేంద్రోత్తమా.

ఆ. నిన్నుఁ బోలవశమె నీయంతపుణ్యండు
అఖిలజగములందు నరయఁ గలఁడె
యీశ్వరేశుపంపు నింతఁ బాటెంటువె
యిట్టిభక్తి గలదె హిమనగేంద్ర.

48

క. శంకరదేవుఁడు మాతా
నుంకువడిగినంత పెట్టు మువిదకు నన్నాఁ
డింకిట నెయ్యది గొనియెదు
కొంకక మాతోడఁ జెప్పు కుధరాధిపతి.

49

వ. అనవుఁ డిట్లునియె మిమ్ముఁ బార్వతీదేవికి నుంకువ యిచ్చి
రండని యానతిచ్చె నేని మునీంద్రులారా వీఁడు నావాడని
యెల్లభంగులందును నిరంతరకరుణాయత్తచిత్తుం డై నన్ను
మన్నించుటయ నాకు నాకూతురకును పదివే లుంకువలు
పెట్టుటయగు మీయానసుండీ మీకుం దగినపని చేయుదు
బాలిక నాలోకింపవలయు నని కుమారీతిలకంబు నలంక
రించిన

50

క వనితామణి రూపమునకుఁ
గనుచాటుగఁ జేర్చి కప్పు గప్పినభంగి

ఘనకుసుమగంధ నవమణి

కనకాంబరములను చాలఁ గై నేసి రొగిన్.

51

క. మానిను లిరుదెసఁ గొల్వొగ

జానుగ నల్లల్లశైలజను దోకొనుచున్

మేనక చనుదెంచుటయును

మకానులతో శైలవిభుఁడు మఱి యిట్లనియెన్.

52

క. అదె మా బాలిక వచ్చెను

సదమలతరహృదయులార సర్వేశునకున్

ముదితకు సీడుగఁ జూడుఁడు

పదపడి శుభలక్షణములు పరికింపుఁ డొగిన్.

53

వ. అనిన విని మునీంద్రులు కుమారి నాలోకించి జగదభినవ

కల్యాణరూపంబునకు నాశ్చర్యామోఘహృదయు లై యి
ట్లనిరి.

54

క. ఆదియు నంత్యము దవ్వగు

వేదాతీతుండు శివుఁడు విభుఁడుగఁ బడఁచెన్

బైదలిశుభలక్షణములు

వేదంబులకైనఁ దరమె వివరింపంగన్.

55

వ. గిరీంద్రా యష్టహాదేవి శివదేవునకుఁ బరిణయంబు గాఁదగు

నిద్దఱికి నీడయియున్నది కార్యంబును గొలికికి వచ్చినది

‘శుభస్య శీఘ్ర’ వృత్తి పెద్దలు పలుకుదురు గావున దీనికిఁ

దడయ నేల సంఘటింపుమని మునీంద్రులు*వాంఛితకోమల

భావాంకురంబులు వెలుంగ మంగళంబులగు నాకాశగంగా

తరంగిణీ జలంబులును సల్లలితంబులగు నశ్వత్థపల్లవంబులును

* నవాంఛితకోమలి దర్శాంకురములు.

తాంబూలకనకకలశ కుసుమగంధాక్షతంబులును మఱియుఁ
దక్కినమంగళద్రవ్యంబులు దెప్పించి సువర్ణపీఠంబున శుభ
ముహూర్తంబున నక్కాంతాతెలకంబు నుండ నియోగించి
విధ్యుక్తప్రకారంబున నర్పించి అధికపుణ్యాహంబు చేసి
పుణ్యాహజలంబులు శిరంబునం బ్రోక్షించుకొని కళ్యాణ
వాద్యంబులు చెలంగ ముదితకు ముద్రారోహణంబు చేసి
గిరింద్రునకు నుంకువ ముడుపిచ్చి సంయమింద్రులు పర
మానందంబున.

56

ఆ. పాలకూళ్లు గుడిచి శైలాధిపునియింట
రమణతోడ నాఁటిరాత్రి యుండి
గౌరితండ్రి తమకుఁ గట్టంగ నిచ్చిన
సత్ప్రియంబుతోడ సమ్మతించి

57

వ. మఱునాఁ డమ్మహామునీంద్రులు మనంబార వీడ్కొని రజత
ధరణీధరశిఖరంబునకుఁ బ్రయాణంబుచేసి సర్వేశ్వరుం
గాంచి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి దేవా దేవర
యానతిచ్చినపనులెల్లను శుభకరంబులై సిద్ధించె నని తత్ప్ర
కారంబు తెలియ విన్నవించినవారై యిట్లనిరి.

58

❖ మునులు దాము జరిగించినకార్యమును శంకరునకుఁ దెలుపుట. ❖

సీ. దేవేశ మీరానతిచ్చినపనిఁ బూని
యిరవొప్పఁ బయనమై యేము బోయి
తనయింటికరిగినతఱి మముఁ బొడఁగని
యెంతయుదవ్వు మాకెనురు వచ్చి
యతిభక్తితో మ్రొక్కి యర్ఘ్యపాద్యాదుల
నమరఁ బూజించి పీఠములు వెట్టి

క్షేమంబులరసి తాఁ జేతులు మొగిడించి
యేతేరఁ గారణంబేమి యనిన

ఆ. నీలకంధరుండు నీకూతు పార్వతి
భామఁ దనకు నడుగఁ బంపె ననుడు
భక్తితోడ మ్రొక్కి పలుదెఱంగుల నిట్లు
గారవించి పలికెఁ గామవైరి.

59

క. సరి మీమన్ననలకుఁ దగు
వరుదా యిటువంటిభక్తి వలదే మనకున్
గిరిరాజుసేయుభక్తికి
సరి యెన్నఁగఁ గలదె భక్తి చంద్రాభరణా.

60

క. పలుమరు ముల్లోకంబులఁ
జెలులం జూచితమి గాని చింతింపఁగ నా
లలనకుఁ గలలక్షణములు
కలయఁగ నేచెలులయందుఁ గానము దేవా.

61

క. ఆకన్నులు నాచన్నులు
నాకురు లాముద్దుమోము నానెరు లార
మ్యాకారము నామధ్యము
నేకాంతలయందు నెఱుఁగ మిభచర్తధరా.

62

క. నీలాహిమేనికంటెను
నీలాళులకంటె నింద్రనీలముకంటెన్
నీలరుచి బోలునంబిక
నీలాలక లేమి చెప్ప నీలగ్రీవా

63

క. బాలేందుఁడు చంద్రానన
ఫాలముతోసాటి యనఁగఁ బలుకుదురు కవుల్

బాలిక ఫాలరుచులపై

బాలేందుం డెంతవాడు బాలేందుధరా.

64

క. సుదతీలలామబొమలకు

వదలక సరిసేయ నొకటి వచ్చునె నీచే

గదనమునఁ *దెగడ యేనియు

మదనున కది విల్లుగాదె మదనారాతీ.

65

ఉ. సోమునిఁ దోడుతెచ్చుకొని స్తుక్కక చిల్కలుఁ దేంట్లు

గొల్వఁగాఁ, గాముఁడు విల్లునమ్ములు నఖండతఁ బట్టినయట్లు

దోఁచు నా,భామముఖాబ్జరేఖయును బల్కును గొప్పును

భ్రూలతాంగమున్, గాముఁడు నీవు చంపుటయుఁ గల్గని

పించె శశాంకశేఖరా.

66

క. సుందరిమృగలోచనముల

యందము లందందుఁ గల్గు టది నూనము దా

నిందీవరములయందును

గందర్పునిశరములందుఁ గంజములందున్.

67

నీ. జలజాక్షి నెమ్మోముఁ జందురుఁ బోల్తమా

చందురునందునఁ గందు గలదు

కన్నియవదనంబుఁ గమలంబుఁ బోల్తమా

కమలంబు పుట్టుచోఁ గసటు గలదు

మోహనాంగిముఖంబు ముకురంబుఁ బోల్తమా

ముకురంబునందున మృదువు లేదు

* దెగదెయదియున్ మదనుని ననవిల్లె కాని; దెగనిదేనియు మదనుని

విల్లెమొకాని.

- మానినివదనంబు మణిపంక్తిఁ బోల్తమా
మణులెల్ల రా లనుమాట గలదు
- ఆ. ఇంక నేమిబోల్తమింతియాననముతో
సృష్టి నేమిసాటి సేయవచ్చు
మగువమొగముకాంతి మలహర నీయాన
త్రిభువనంబులందు నభినవంబు. 68
- క. చిలుకలకోయిలపలుకుల
వెలయంగా టొంకు గలదు వీణేయుఁ దానై
పలుకఁగ నేరదు కన్నియ
పలుకులతోసాటి యేమిపలుకుదుము శివా. 69
- ఆ. చెలువకరముకెంపు చిరతరారుణకోమ
లంబు లైనపల్లవంబులందు
నందమైనయట్టి కెందామరలయందుఁ
గలుగనోపుఁ గాని గలుగ జెందు. 70
- సీ. తరుణిచన్నులు భద్రదంతికుంభములన్న
దంతికుంభములకుఁ గాంతిలేదు
కొమరాలికుచములు కోకద్వయములన్నఁ
గోకంబు లొకచోటఁ గూడకుండు
కన్నియచనుదోయి కనకకుంభములన్నఁ
గనకకుంభము లవి గరఁగఁబడును
*పొలఁతుకపాలిండ్లు పూబంతు లందమా
పూబంతులంటినఁ బ్రోదిమణఁగు

* కంజాక్షిపాలిండ్లు ఘనమైన గిరులన్న గిరులకు నునుపైనయెరుపు లేదు.

ఆ. గానఁ బోల్పఁ దగదు కాంతపయోధర
యుగశమునకు నింక జగములోన
నేమి పోల్పవచ్చు నీశాన చెప్పవే
పణఁతిఁ బొగడవశమె బ్రహ్మకైన.

71

క. తెఱవకుఁ జన్నులప్రేగున
మఱి యల్లలనాడుచున్న మధ్యము ప్రేగై
విఱుగునది విఱుగకుండుట
వెఱఁగయ్యెను మాకుఁ జూడ విశ్వాధిపతి.

72

క. చెలువకుఁ గేకిసములకును
కలహంసాధీశునకును గజరాజునకున్
వెలఁది నడుచుక్రియ లట్లను
నలీ నడవం దరముగాదు నాగేంద్రధరా.

73

క. లలనామణి యగుపార్వతి
విలసితకల్యాణరూపవిభవము చెప్పన్
మలహర నీయాన సుమీ
జలజాసను కైనఁ జనదు చంద్రాభరణా.

74

ఆ. అతివ యిట్టి దట్టి దని చెప్పరా దెందు
దేవదేవుఁ డైన దేవ నిన్ను
సధిపుఁ గాఁగఁ బడసె నంతయ చాలదే
వెలఁదిలక్షణములు వేయు నేల.

75

వ. దేవా మానేర్చుప్రకారంబున నీయనుగ్రహంబున మీకుఁ
బరిణయంబుగా నిశ్చయించి పార్వతీదేవికి ముద్రారోహ
ణంబు చేసి వచ్చితీమి యింకఁ దడయ నేల వివాహలగ్నంబు
నిర్ణయించి హిమనగేంద్రుఁ డున్నచోటికి లేఖలు పంపు

దురు గాక మహాత్మా గరళకంధరా మీకళ్యాణమహిమాభి
రామంబు చూడ వచ్చెదము సోమశేఖరా శరణం బని
విన్నవించిన మునినాథుల ననుకంప సొంపుమిగుల నానంద
రసంబుల నోలలార్చి యమ్మహేశ్వరుండు. 76

— పార్వతీపరిణయమునకుఁ బ్రహ్లాదిచేవతలు వచ్చుట. —

ఆ. దేవిఁ బెండ్లియాడ దినమేది లెస్సయో
యెఱుఁగవలయు నంచు నీశ్వరుండు
భారతీశుఁ దలఁచె బాలేందుజూటుని
తలఁపుతోనఁ గూడ ధాత వచ్చె. 77

వ. ఇట్లు చనుదెంచి బ్రహ్మ తనకుం బ్రణామంబు చేసి నిలచినఁ
గనుంగొని సముచితప్రకారంబుల గారవించి యతని నప్పర
మేశ్వరుండు విధ్యుక్తప్రకారంబుల వివాహాలగ్నంబు
నిర్ణయించి తనపెండ్లికి రమ్మని చతుర్దశభువనంబులందుఁ
జాటింపం బంచిన. 78

ఉ. దేవరపెండ్లి నేఁ డనుచుఁ దేజము సొంపున భోగరాయఁడై
దేవతలందఱుం గొలువ దేవమునుల్ నుతి నేయఁగా శచీ
దేవియుఁ దాను గూడి చనుదెంచె మహేంద్రుండు పెంపు
తోడ నై, రావణదంతి నెక్కి మునిరంజనుకొండకు వెండి
కొండకున్. 79

ఉ. నాలుగుశృంగముల్ మెఱయ నాలుక లేడు వెలుంగఁ
గోర్కులన్, దేలుచు మూఁడుపాదములు తేటపడన్ నిజ
వైభవోన్నతిన్, వ్రాలుచు నేగుదెంచె నజవాహనమెక్కి
ధనంజయుండు నిల్లాలును దానుఁ గూడి త్రిపురాంతకు
కొండకు వెండికొండకున్. 80

ఉ. దండధరుల్ మహాఘను లుద గ్రులు కింకరు లోలిఁ గొల్వ ను
ద్దండలులాయ వాహుఁడయి దర్పముతో మణిభూషణాంగుఁ
డై, దండధరుండు వచ్చె ఘనదండము కేల వెలుంగఁ
గామినీ, మండితుఁ డై మనోజమదమర్దనుకొండకు వెండి
కొండకున్. 81

ఉ. మానవు నెక్కి రాక్షసులు మన్నన సేయఁగ నభవీధిపై
మానవకేతనం బడర మానినియున్ దనతోఁడ రాఁగ స
న్తానితవస్త్రభూషణసమానధరుండయి వచ్చెఁ బ్రీతితో
దానవనాయకుండు జితదైత్యునికొండకు వెండికొండకున్.

ఉ. మోదత సప్తసంద్రములు ముంగలఁ గొల్వఁ గెలంకులందు
గం, గాచిమహానదుల్ సముదయంబుగ రా ఝషకాంత
వాహుఁ డై, శ్రీ దనరార నేఁగె రుచిఁ జెన్నగుకానుక
లెల్లఁ గొంచుఁ దా, బైదలిఁ గూడి వార్ధిపతి భర్గునికొండకు
వెండికొండకున్. 83

చ. మునినికరంబులుంగొలువ మోదము నొందుచు మానసంబు
లన్, జనములు పల్లవింపఁ గడుఁజల్లని కమ్మనిగాడ్చు వీచుచున్
వనజదళాక్షితో హరిణవల్లభు నెక్కి జగజ్జనానురం
జనమున నేఁగె నమ్మదనసంహరుకొండకు వెండికొండకున్. 84

ఉ. సంగడికానిపెండ్లి యని సంతస మందుచు మేలురాజ్యల
క్ష్మీం గడుఁ దేజరిల్లుచును జెల్వయుఁ దాను దుకూలరత్నమా
తంగతురంగ కాంచనకదంబముఁ గొంచుఁ దురంగవాహుఁడై
సంగతి నేఁగె విత్తపతి శంకరుకొండకు వెండికొండకున్. 85

చ. నొసల విభూతిఁబూసి కడు నున్ననియేనుఁగుతోలుఁగప్పి రా
జసమున పాములం దొడిగి చారు త్రిశూలపినాకహస్తఁ డై

యెసఁగినవేడ్కతోఁ దనదు నింతియుఁ దానును వచ్చె శూలి
దా, బసవని నెక్కి జూటహిమభానునికొండకు వెండికొండ
కున్. 86

మ ఘనశృంగారముతో మహామహిమతోఁ గళ్యాణియుం
దాను సజ్జనితోల్లాసులు పుణ్యభాగవతులున్ సంసార
దూరాత్తకుల్, సనకాదుల్ కడుఁ గొల్వ మింట నరిగెన్
సంప్రీతితో మాధవుం, డనఘుం డాధ్యుఁడు వెండికొండకు
ఖగేంద్రారూఢుఁడై రూఢితోన్. 87

క. వలనొప్ప మునులు గొలువఁగఁ
గలహంసాధీశు నెక్కి గ్రక్కున వాణి
లలనయుఁ దానును వచ్చెను
జలజాతభవుండు రజతశైలము కడకున్. 88

క. తారాగ్రహములు గొలువఁగఁ
దారాహితకమలహితులు తద్దయు వేడ్కన్
దీరొప్ప నేగు దెంచిరి
తారాచలశిఖరమునకు ధన్యాత్మకులై. 89

క. నరకిన్నరగరుడోరగ
సురదనుజేంద్రాది సిద్ధసురముని విద్యా
ధరగంధర్వాధీశులు
వరుసం గైలాసమునకు వచ్చిరి ప్రీతిన్. 90

వ. ఇట్లు గౌరీకళ్యాణవిలోకనకాంక్షు లై సకలమైనవారును
కలధౌతధరణీశిఖరంబుఁ బ్రవేశించి పరమేశ్వరుం గాంచి
వినతులై వినుతించుచున్న సమయంబున వారలఁ గరుణ
తోడం గనుంగొని యమ్మహేశ్వరుం డిట్లనియె. 91

— దేవతలక్షేమము నీశ్వరుం డడుగుట. —

మ. లలీతానందమె పాకశాసన మనోల్లాసంబె సప్తార్చి మం
గళమే భానుజ లెస్సలే దనుజ సౌఖ్యంబే జలాధీశ సం
జలమే మారుతి మోదమే ధనద విశ్రామంబె యీ శాన శ్రీ
పాలువే మాధవ యంచు సేమ మరనె భూతేశుఁ డింద్రా
దులన్. 92

వ. ఇ ట్లడిగిన నంత నమ్మహాదేవునకు దేవత లి ట్లనిరి. 93

క. శరణార్థిభ క్తవత్సల
శరణార్థిపురాణయోగిజనమందారా
శరణార్థిదురితసంహర
శరణార్థిమహేశ రుద్ర జలజాక్షనుతా. 94

క. దేవా మీకృప గలుగఁగ
భావింఁగ మాకు నెపుడు భద్రము సుమ్మి
దేవేశ మిమ్ముఁ గంటిమి
కావున ధన్యులము గామె గంగాధిపతీ. 95

వ. అని మఱియు బహుప్రకారంబుల వినుతింప నద్దేవసమూ
హంబులముందఱ నిల్చి విరించి యి ట్లనియె. 96

మ. గమనింపం గడు లెస్స నేడు శుభలగ్నం బెల్లి బృందార
కుల్, కమలాక్షాదులు వచ్చినారు తడయంగా నేల వేం
చేయుఁ డీ, హిమశై లేంద్రునివీటినుండి వినయం బేపార
నిచ్చోటికిఁ, రమణా లేఖలు వచ్చెఁ బెండ్లికి మిమున్
రమ్మంచు సర్వేశ్వరా. 97

వ. అని విన్నవించిన విరించివచనంబులకుఁ బంచాననుండు
రంజిల్లి లొకకాచారంబు విచారించి తనమనంబున. 98

గీ. గౌరి తానపోయి కలయంగ నిటమీఁద
భువనమెల్ల శైలపుత్రి యనఁగ
సవతితల్లి యనుచు జాలి బొందెడు నని
ప్రీతి నేకదంతుఁ బిల్వఁ బంచె.

99

❧ గజాననుని పార్వతీపరిణయమునకుఁ దీసికొని పోవుట. ❧

శా. రావో కుఱ్ఱుడ యంచుఁ గౌఁగిటికిఁ జేరం బిల్చి యూరార్చి
య, దేవుం డేనుఁగుతుండముం బుణికి మూర్ధస్థానముం
జేసి స, ద్భావుం డంకతలంబుపై నునిచి సంభావించి ప్రేమాభిఁ
దా, దై వారం దనముద్దుపట్టికిని గందర్పాంతకుం డిట్లనెన్.

శా. లెమ్మా శీతనగేంద్ర పట్టణమునన్ లీలార్థ మై యున్న మీ
యమ్మం దేవలె నుండనీ దగవు నీ వాయత్త మై తోడితే
రమ్మా నీవును నీగణంబులును సంరంభమ్మతో ముందఱం
బొమ్మా మేమును గూడ వచ్చెదము సమ్మోదంబుతోఁ
బుత్త కా.

101

వ. అని గణనాథచక్రవర్తిని గైసేసి.

102

❧ నందివాహనుం డై శంకరుండు పరిణయంబునకుం జనుట. ❧

సీ. గగనవాహినికప్పుమకుటంబు ధరియించి

లేతవెన్నెలఁ బువ్వుభాతిఁ దుఱిమి

ప్రాతపాములనెల్ల పరిహారమునుచేసి

మఱిక్రొత్తపాములమణులు దొడిగి

దందశూకాధీశుఁ దలచుట్టుగాఁ జుట్టి

పాలుపార నెద భూతిపూతఁ బూసి

పొడలనున్న నిక్రొత్తపుట్టంబు ధరియించి

యేనుగుచర్మంబు మేనఁ గప్పి

ఆ. నీలకంధరమున నెమ్మితోఁ బటికంపుఁ
బూససరులు వైచి పొలుపు మిగులఁ
జెలుపు చేసి యిట్లు శివుఁడు చతుర్దశ
భువనరాజ్యలక్ష్మీ పొలుపు మిగుల. 103

వ. మఱియును శృంగారవారాశి యై మారారాతి మహామో
దంబున. 104

సీ. ఘణిఘణిల్లునవైచు ఘనమైన అంకెలఁ
గులశైలగుహలు ఘూర్నిలి చెలంగ
మహితవారోద్ధూత మారుతవశమున
దిక్కులు చొరుగు లై తిరుగుచుండ
కొండలు కోరాడు కొమ్ముల నమ్మేటి
ధారాధరంబులు దగులుపడఁగ
పదఘట్టనమున భూభారదటుం డగు
శేషాహి యల్లన శిరము వంపఁ

ఆ. గొమరుశృంగములును ఖురములుఁ గింకిణీ
ఘంటలును జెలంగఁ గడఁతతోడ
నందమైనయట్టి నందికేశ్వరు నెక్కి
పుష్పవృష్టి గురియ భూతవిభుఁడు. 105

క. హరుఁ గొల్చి సకలజనములు
కరమొప్పగ నడువఁ గదలి గణనాథుం డా
సరిబొజ్జపెంచి నిక్కుచు
మురియుచు మాషకము నెక్కి ముందట నడిచెన్. 106

వ. ఇట్లు గతశృంగారవైభవాడంబరంబున నప్పరమేశ్వరుండు
గోరాజగమనుం డై గౌరీకళ్యాణం బవధరించుతలంపు

మనంబున సందడింప సొంపు మిగిలి తుహినగిరికుధరంబునకుఁ
 బ్రయాణంబు నేయ గమకించి సమంచితాలంకారుం డై తన
 పూర్వభాగంబునఁ దుంబురునారదాదివీణానాదంబులవారును
 దివ్యదుందుభినిస్సాణశంఖకాహళఘంటికా వాద్యంబుల
 వారును దండిచండీశ్వరాది మంగళపాఠకజనంబులుఁ గొలిచి
 నడువ వారలం గదిసి తానును తనయిరుగెలంకులందు
 నాసన్నవర్తులై తమతమవాహనంబులతో నారాయణ
 భారతీశులును వారలం గదిసి దేవేంద్రాగ్నిదినేంద్రతనయ
 దితీసుతవరుణవాయుకుబేరప్రముఖులైనదిక్పాలకులును
 వారలదక్షిణోత్తరభాగంబుల సూర్యచంద్రాదినవగ్రహం
 బులును మఱియును దనయుఁపరిభాగంబున సుబలసుమంత
 మాండవ్య మరీచిమందపాలమార్కండేయ దధీచ్యుపమన్య
 వామదేవ దూర్వాస వసిష్ఠ గౌత మాగస్త్య కౌశిక
 కణ్వాది మునిజనంబులును మూర్తిమంతంబులైనవేదశాస్త్ర
 తపోధర్మసత్యంబులును వారలపిఱుంద వాలఖిల్యాదిమహా
 పురాణసిద్ధులును సనఃసనందనసనత్కుమారాది యోగీంద్రు
 లును దివిజముని గరుడకిన్నరగంధర్వసిద్ధవిద్యాధర కన్యకా
 జనంబులును భృంగిరిటివీరభద్రాదిగణంబులును గతిపయ
 దూరంబునఁ బ్రమథగణంబులును దైత్యదానవాధీశ్వరులును
 బరివేష్టించ నమ్మహామూకలలోనఁ జొచ్చి యెడనెడ సందడి
 నేయుచు సూర్యవర్ణసోమవర్ణాది మహాప్రమథనాయకులు
 మహాలెక్కలై కొలువ నందంద కుసుమవర్షంబులు విడు
 వక జడివట్టి కురియ నానాలోకరంజనామోదసుగంధ
 మారుతస్పర్శనంబున జనంబుల మనంబులు పల్లవింప నమ్మ

హేశ్వరుండు జగన్తోహనమహిమాభిరాముండై వినా
హంబునకు వచ్చుచున్న సమయంబున. 107

క. మలహరుండును బెండ్లికి రాఁ
గలవాడని మున్నెయిటిఁగి గౌరవమున బం
ధులకును లేఖలు బంపఁగఁ
దలఁచె గిరింద్రుండు వేగఁ దగఁ జారులచేన్. 108

సీ. మలహరుఁ డీశుండు మనపాప నడుగంగఁ
బుత్తెంచుటయు మేము సత్తెఱంగు
మహిఁ బెద్ద లగువారి మన్నన బంధుల
రప్పించి తగ విచారంబు చేసి
వామదేవుండు తగువరుఁ డని భావించి
నెలతకు నీడు గా నిర్ణయించి
యుంకువఁ గొంటిమి యొనరంగ నిటమిఁదఁ
బెండ్లి లగ్నంబు సంప్రీతితోడఁ

తే. బేర్చి నీశోభనము చక్కఁ బెట్టవలయుఁ
గరుణ వేంచేసి మీరెల్లఁ గలఫలంబు
లీలఁ దన్నొంటిఁజేయక లేఖఁ గన్న
యపుడ రండని ప్రీతితో నద్రివిభుండు. 109

మత్తకోకిల.—

వెండికొండకుఁ బైడికొండకు వింధ్యయన్ బలుకొండకున్
చండభానుండు దోచుకొండకు సాగరాంతపుఁగొండకున్
మండనం బన నొప్పుకొండకు మందరం బనుకొండకున్
కొండరాయుండు పంపె లేఖలు కోటికాలరిపంక్తిచేన్. 110

వ. ఇట్లు తనసర్వబంధుజనులకు గౌరీవివాహమహోత్సవం బెఱిం
గించి పంచిన వారును నిజబంధుసహితు లై తక్షణంబునఁ
జనుదెంచిన. 111

—ॐ హిమవంతుపురంబు నలంకరించుట. ॐ—

ఉ. భూరివిలాసుఁ డై త్రిదశపుంగవసంగతసంగుఁ డై జటా
భారసుధామరీచి మనపార్వతిపెండ్లికి వచ్చుచున్న వాఁ
డారయ నీక్షణం బనుచు నందము గాఁ దనయున్నప్రోలు
శృంగారము సేయఁ బంచె శుభకౌతుకచిత్రవిభూతి నొప్పఁ
గన్. 112

వ. ఇట్లు పురంబు శృంగారంబు చేయం బంచిన. 113

క. మణులను గనకంబుల ద
ర్పణముల నవపల్లవముల బహువస్త్రములన్
బ్రణుతగతిని నెత్తిరి తో
రణములు పురవీధులందు రచ్చలయందున్. 114

సీ. మృగనాభిజలములు * ముంగిళ్లఁ జల్లిరి
ముగ్గులు దీర్చిరి ముత్తియములఁ
దనర నంగళ్లఁ జిత్తరువులు వ్రాసిరి
హేమకుంభము లెత్తి రిండ్ల నెల్లఁ
బహుమార్గముల నంది పడగలు గట్టిరి
కీలించి కట్టిరి మేలుకట్లు
కమనీయగతుల వాద్యములు మ్రోయించిరి
యెలమి శృంగారించి రెల్లచోట్లఁ

ఆ. బరగ సకలలోకపతికి సమర్పింప
నాయితములు చేసి రఖిలమణులు
సర్వజనులు మిగుల సంపద నొందిరి
భూధరేంద్రుఁ డేలుపురమునందు. 115

వ. మఱియు ననేక ప్రకారంబుల నాదిమపురుషుఁ డగువిశ్వ
కర్తచే నిర్మితంబైన యోషధిప్రస్థపురంబు శృంగారంబు
చేయించి తనపర్వతంబునం గలబిలంబులు కొలంకులు సాను
దేశంబులు నలంకరించె నగ్గిరింద్రుం డంత. 116

సీ. తారకాసురుచేతి దారుణకృత్యముల్
మానుగ నిటమీఁద మానుననియుఁ
దారలదీధితి తలకొని మాయించు
ఁజెంత యింతటఁ గరుణింతు ననియు
హరుపెండ్లిచూడ రండని మేరుగిరి చాటు
వారికిఁ జెప్పఁ బోవలయు ననియు
గౌరివివాహలగ్నం బెల్లి ప్రాద్దునఁ
దిరిగి తూర్పునఁ బొడ తెంతు ననియు

ఆ. సంభ్రమించి పెండ్లి సాటించి యవ్వలి
దిక్కు మొగముచేసి తీవ్రగతుల
సకలజాణీవ్రజంబులు హర్షాబ్ధిఁ
గుంక నపరవార్ధిఁ గ్రుంకె నినుఁడు. 117

క. కమలారి పనుపుగూఢ
క్రమమున జని వేగుచూచు కాలరులక్రియన్
గమలములరాజు గ్రుంకిన
క్రమమున నొక్కొక్క చుక్క గానంబడియెన్. 118

ఉ. చీకటి గప్పె నాకసము జీకటి గప్పె దిగీభకుంభముల్
 చీకటి గప్పె భూతలముఁ జీకటి గప్పెఁ జరాచరాదులన్
 జీకటి గప్పె దంపతులచిత్తపయోజవనాంతరంబులన్
 జీకటి గప్పె లోకములు చీకులు సేయుచు నంతకంతకున్.

వ. ఇట్లు నిబిడాంధకారబంధురపటలంబున నందంబులై భూత
 జాలంబు సుప్తంబునుం బొంది యున్న సమయంబున. 120

సీ. రత్నాకరముద్రచ్చ రాజుపుట్టెడువేళఁ
 దొడఁగిన యమృతబిందువు లనంగ
 కమలవైరిని రాహుగబళింప నంతంతఁ
 దొరఁగువెన్నెలరేని తునుక లనఁగ
 నాకాశలక్ష్మీ దా హరునిపెండ్లికి నిరు
 కేలఁ బట్టిన సేసఁబ్రా లనంగ
 నిఖలేశునకు బ్రహ్మ నీలాంబరమున మే
 ల్కట్టుకట్టిన మా క్తికంబు లనఁగ

ఆ. వీధులేర్పడంగ వెలుఁగు మెఱుంగుల
 చిదుపలమరుభంగిఁ జెలువు మిగిలి
 గగనవీధినుండి ఘనతర నిబిడాంధ
 కారమవియఁ దారకంబు లొప్పె.

121

— చంద్రోదయవర్ణనము. —

సీ. మఱిఁగినవిరహాల మానంబు లెడలించి
 యిరవైన చీకటియిండ్ల కనిపి
 *మఱి గోకముల నెల్ల మఱువులుగాఁదోలి
 నీలోత్పలంబుల మేలుకొలిపి

* మఱిచోరకులనెల్ల మఱువులు చొఱఁదోలి.

వెలయుఁ జకోరకావలికి విందులు వెట్టి
 నీరజాతంబుల నిద్ర పుచ్చి
 వనధుల నుబ్బించి వలరాజు నెగయించి
 మందమారుతము కానందమొసఁగి

ఆ. తనదు తెలుపుచేతఁ దలకొని నిఖిలంబు
 తెలుపుఁ గాఁగఁ దూర్పుడిక్కునందుఁ
 జల్లదనము చూపి జగము లన్నింటికి
 మామ యనఁగఁ జందమామ వొడిచె. 122

వ. మఱియుఁ దదీయసాంద్ర చంద్రికావితానపటపరిభ్రమణ
 సంభ్రమణంబు నభినవవితానవిరాజితం బై చకోరసము
 దయసామ్రాజ్యవైభవంబై కుసునుశరభుజబలాతిశయాభి
 రామహేతుభూతంబై విరహిణీజననికరహృదయవిహ్వలీ
 కృతాకారం బై జగన్తోహనం బై యొప్పుచుండె నంతఁ
 గ్రమక్రమంబున. 123

— సూర్యోదయవర్ణనము. —

సీ. నలినదళంబుల కలకొని వెలయించి
 కువలయదళముల క్రొవ్వణించి
 కుసుమబాణునిపెంపు కొంత నివారించి
 విరహులఁ బట్టినవెట్టిఁ దెలిపి
 యంధ కారమునెల్ల హతమును గావించి
 చుక్కలతేజంబు జక్కఁబెట్టి
 మదచకోరంబులమదములు విడిపించి
 నిఖిలజగంబుల నిద్ర మాన్చి

ఆ. వేడిదీప్తి దిశల వెదచల్లి మునులను
నమరసంఘములును నర్ఘ్యజలము
లోసంగఁ బూర్వశైల దెస నభిరమ్యమై
తామ్రకిరణుడైన తరణి వొడిచె.

124

వ. ఇట్లు ప్రభాతసమయం బై యొప్పె నంతకమున్న తదీయ
ప్రభాతకాలనిశ్చయాలోకన మనోరథుండైతుషారధరణీధ
రేంద్రుండు వందిమాగధ మంగళపాత కాదిజనంబులుకళ్యాణ
వాద్యంబులతో నత్యంతశోభనతూర్యంబు లవార్యంబు
లై చెలంగ నాలించి ప్రాతస్నానప్రాణాయామ సంధ్యాది
సముచితకృత్యంబులు నిర్వర్తించి గృహదేవతాప్రార్థనంబు
చేసి ధనకనక ధేనుధాన్యాదిమహాదానంబుల ననేకభూసుర
నికరంబులకు నుపచరించి తదీయమంగళాశీర్వాద ప్రమోద
మానమానసుం డై తదనంతరంబున.

125

మ. తమపెద్దింటియరుంగుమీఁదఁ గడఁకఁ ధాన్యంబుపైఁ బెండ్లిల
గ్నము సాధింపఁ బసిండి పేర్పున నభోగంగానదీతోయముల్
రమణం బోసి యలంకరించి ఘడియారం బొప్పఁ గట్టించి య
య్యమరాచార్యునిచే మహామహిమతో నర్కప్రతాపంబు
నన్.

126

వ. ఇట్లు ఘడియారంబు వెట్టించి పరమేశ్వరుండు వేంచేయు
చున్నాఁడు. ఎదుగొన్ని పోవలయుఁ దడవు సేయ రాదని
సంభ్రమానందంబున.

127

సీ. గంధమాదనమేరుకైలాస శైలాది

కులశైలభర్తలు గొలిచి నడువ

పుణ్యకాహళులును బుణ్యదుందుభులును
 బుణ్యశంఖంబులు పొలిచి మ్రోయ
 మంగళపాతక మాగధవందిజ
 నంబులు శుభకీర్తనములు సేయ
 కదసి పేరంటాండ్రు కళ్యాణములఁ బాడ
 పరిజనంబులు తన్నుఁ బలసి కొలువ

తే. లలితసామ్రాజ్యవైభవలక్ష్మి మెఱసి
 పరఁగ నంతంత మ్రొక్కుచు భక్తితోడ
 శైలములకెల్ల రాజగుశైలవిభుఁడు
 ఎలమి నేతెంచె బరమేశు నెదురుకొనఁగ.

128

వ. ఇవిధంబున నెదురుకొనం జనుదెంచి పంచాననుం డాదిగా
 నెల్లవారలమీఁద సేసలు చల్లుచుఁ గరపల్లవంబులు మొగిడ్చి
 వినయంబునఁ బ్రణామంబులు చేసి భక్తవత్సల పరమేశ్వర
 సర్వదేవతామయ శంకరస్వామి మహేశ్వర మహాదేవ
 దేవతాసార్వభౌమ శరణ్యంబని పలికినం గనుగొని యల్లల్ల
 నవ్వుచు శ్రీవల్లభుం జూచి చూచితే యని పలుకుచు నమ్మ
 హేశ్వరుండు తన్ను డాయ రమ్మని చేసన్నచేసినం గదిసి
 తుహినాచలేంద్రుండు.

129

మ జగదీశాయ నమో నమో నవసుధాసంకాశితాంగాయ శ్రీ
 నగనాథాయ నమో నమో శుభకరానందాయ వేదార్థపా
 రగవంద్యాయ నమో నమో సురనదీరంగ త్తరంగావళీ
 మకుటాగ్రాయ నమో నమో మునిమనోమందారసర్వేశ్వరా.

ఉత్సాహ.—

విదితతంత్ర మంత్రవాద వేదధర్మమర్థముల్
వెదకుఁ గాని నిన్నుఁగాన లేవు యిట్టి నీకు స
వ్యదముతోడఁ గన్నె నిచ్చి మామ నైతిఁ బుణ్యసం
పదలు గంటిఁ గీర్తిఁ గంటిఁ బంచవదన శంకరా. 131

వ. అని వినుతించుచున్న గిరీశ్వరుం జూచి విరించి మొదలగు
దేవతాబృందంబు లిట్లనిరి. 132

తే. పరఁగ విహిత మైనపనులను జేయంగఁ
బోవవలయునేని పోవు మిపుడు
దేవదేవుఁ డేగుదెంచుచు నున్నాఁడు
తడవుసేయఁ దగదు ధారుణీధ్ర. 133

వ. అనిన విని విహితకృత్యంబులు సర్వాయ త్తంబు లై యున్నవి
మహాత్ములార మీతోడ నే చంద్రశేఖరుఁ గొలిచి వచ్చెద
నని పలికిన నయ్యవసరంబున. 134

క. గౌరీనాథునిపెండ్లికి
నీరేడుజగంబు లెల్ల నేతెంచుటయున్
భారమునకు సైరింపక
తారాచలవల్లభుండు తద్దయుఁ గడఁకన్. 135

తే. దేవదేవుపెండ్లి తెఱఁగొప్ప నంతయుఁ
జూడఁ దలచి నిక్కి చూచె ననఁగ
దక్షిణంబుదిక్కు ధారుణి యంతయుఁ
గడలనొడ్డగెడవు గాఁగ నెగసె. 136

వ. అంత నంతయుం బరికించి సకలలోకరక్షకుఁ డగునారాయణ
దేవుం డప్తుహాదేవున కిట్లనియె. 137

శా స్వామీ శంకర కంకణోరగపతీ సంపూజ్యబృందారకా
కామధ్వంసక సర్వలోకములు మీకశ్యాణముం జూడ స
త్ప్రేమక వచ్చుటఁ జేసి యుండఁగ మహాప్రేమగై భరంబోర్వకీ
భూమీచక్రము గ్రుంగె నీవు సమతం బొందించి రక్షింపవే.

❧ { శివుఁడు భూసమత్వంబునకై యగస్త్యుని దక్షిణదిక్కునకుఁ బంపుట. } ❧

వ. అనవుడు సర్వేశ్వరుండు

139

తరల.—

వరమునీశ్వర పద్మజాసనవర్ణ నీయు మహాత్మునిక
శరధు లెల్లను లీలఁద్రావిన చండకోపునిఁ గోటిభా
స్కరసమానవిభుక ధరాసమసత్త్వఁ గుంభజుఁ బంపె సు
స్థిరతమై సమమయ్యె దక్షిణదిక్కు ధారుణి చెచ్చెరన్. 140

వ. అంత.

141

మ. వెలయుక శంభుఁడు శైలరాజపురికిక వేంచేసె నమ్మాకతో
నలి నవ్వేశఁ బురాంగనాజనము లానందంబుతో నందఱుక
జెలులుం దామును నుత్సవం బొదవఁగా శృంగారముం జేసి
త,త్కలధౌతాచలనాథుఁ జూడ మదిలోఁ గాంక్షించి
యోర్తోర్తుతోన్. 142

❧ అంగనాజనంబు లీశ్వరునిఁ జూడవచ్చుట. ❧

ఉ. కాలునిఁగెల్చి లీలమెయిఁ గాముఁ బరాజితుఁ జేసి కొండరా
చూలికిఁ జిక్కి జూటమున చుక్కలరేని ధరించి జాణఁ దై
వేలుపుటేటిమిండఁ డొగి వేడుక వచ్చుచు నున్నవాఁడు నీ
లాలకలార రండు మనమారఁగఁ జూతము కోర్కీ దీరఁగన్.

చ. పురహారుఁ జూడ రండు శివుఁ బూర్ణమనోరథుఁ చూడ
రండు నిర్జరనుతుఁ జూడ రండు నెఱజాణనిఁ జూడఁగ
రండు యిందుశే,ఖరు మదిఁ జూడ రండు విషకంధరుఁ
జూడఁగ రండు దేవశే,ఖరుఁ శివుఁ జూడ రండునుచుఁ గాంత
లనంతమనోరథంబులన్. 144

చ. కనకలతాసమూహములొ కాటుమెఱుంగులొ కాముదీ
ములొ, మనసిజబాణజాలములొ మన్తధ*రాజిత లక్ష్మలొ
యనం, సనవగుమోహజాలములొ చక్కనిచుక్కలొ చంద్ర
రేఖలొ, యనఁగఁ దలొదరుల్ త్రిభువనాభినవప్రభ లుల్ల
సిల్లఁగన్. 145

ఉ. బాలలు పూర్ణయావనలుఁ బ్రౌఢలు లోలలుఁ బుణ్యపణ్య
నీ,లాలక లంబుజాతవిమలానన లోలి నలంకరించుచో
వేలుపురేని దా వెలయ వీనులఁ బూజలు సేయుచాడ్పునన్
గ్రాలినహేమపత్రములు గర్జములం దిడి వచ్చె నోర్తు దాన్.

మ. తిరమై తుమ్మెదమొత్తముల్ కమలపంక్తిం గప్పు భావంబు
నన్, హరినీలాంచితమేఖలావళులు దా మందంద శీఘ్రం
బుగన్, హరుఁ జూడన్ బఱతెంచు వేగమునఁ బాదాంభోజ
యుగ్మంబులన్, బరఁగన్ బాటుచు మ్రొల నేగిరి సతుల్
ఫాలాక్షు నీక్షింపఁగన్. 147

క. మృదుఁ జూచు లోచనంబులఁ
దొడరి మదాంధములనెల్లఁ దొలఁగఁగ నిడి తా

* రాజితరాజ్యలక్ష్మలొ
సునిశిత మోహదీపములొ చుక్కలొ చక్కనిచంద్రరేఖలొ.

వెడలించినక్రియ నొక్కతె

కడకంటం బారఁ దీర్చెఁ గాటుక రేఖల్.

148

క. అత్తటి నొక్కతె పదముల

లత్తుక హత్తించి క్రొత్తలత్తుకతో న

చ్చొత్తిన కమలంబులగతి

జొత్తిల్లఁ జంద్రమాళిఁ జూడఁగ వచ్చెన్.

149

చ. అడుగుల నశ్వవేగ మిభయానకు నంచుఁ జెలంగుపోలికఁ

గడుకొని పాదపద్మముల ఘల్లని యందెలు మ్రోయఁ జెచ్చె

రఁ, తొడవులు వేడుకం దొడిగి తొయ్యలియొక్కతె పుష్ప

మాల క్రొమ్మడిపయిఁ గానరాఁ జెదిరి ముందట వచ్చె

మహేశుఁ జూడఁగన్.

150

మ. పరమేశుం బరికించు సంభ్రమగతుల్ భావంబు లో నెంత

యుఁ, స్థిరమై యొప్పినలోలతం గదియఁ దా శృంగారముఁ

జేయఁగాఁ, గర మర్థిఁ మఱపొంది యెంతయును శృంగా

రంబుగా వచ్చె సత్వరయై మోదముఁ బొంది యొక్కసతి

కైవల్యాధిపుం జూడఁగన్.

151

క. ఉడురాజధరల కెల్లను

దొడవయ్యెడు నాకుఁ దొడవుఁ దొడుగఁగ నేలా

తొడవులు దొడిగినఁ గొఱతెని

యుడురాజోత్తమునిఁ జూడ నొక్కతె వచ్చెన్.

152

క. మారారికిఁ దిలకంబగు

తారాపతి గేలిసేయఁ దలఁచినభంగిఁ

నీరజలోచన తిలకము

చారుగతిని గప్పుర మిడి సయ్యన వచ్చెన్.

153

సీ. పన్నీట మృగమదపంకంబు మేదించి
 నిపుణత మైదీఁగెనిండ నలఁది
 చతురలై కొప్పుల జడచొల్లెములు వెట్టి
 లీలమైఁ బుష్పమాలికలు చేర్చి
 బహువస్త్రములు గట్టి పాలిండ్లకవలకు
 నల్లల్లమాంటుపయ్యదలు దిగిచి
 వివిధభూషణములు వెఱవొప్ప ధరియించి
 ఘనసారములఁ దిలకములువెట్టి

ఆ. యఖిలభువనమోహనాకారములు గ్రాలఁ
 బూర్ణచంద్రుఁబోలు మోము లమర
 విశ్వనాథుఁ జూడ వేడుక దళుకొత్త
 సంతసమునఁ బురముకాంతలెల్ల.

154

వ. ఇట్లు విలసితాలంకారంబున.

155

ఉ. చంచలనేత్రి దాను దనచన్నులుఁ గన్నులు ముద్దుమో
 ములుక, బంచశరాపహారికిని భాతిగ నల్లనఁ జూపి చూడ్కి
 నా,టించెద నేర్పు లెల్లఁబ్రకటించెద లోలత నన్ను డా
 య ర,ప్పించెద మన్తధుం గెలుచుబీర మణంచెద చూడు
 బాలికా.

156

ఉ. ఒక్కటి చెప్పెదన్ వినుమ యొయ్యన రమ్మ లతాంగి నేడు
 నా,చక్కఁదనంబు చూచి మదసామజచర్తధరుండు శూలి
 దా, చిక్కునొ చిక్కఁడో నిజము చెప్పుము నాకుఁ గురంగ
 లోచనా, చిక్కినఁ జిక్కకున్న మఱి చెల్వలతో వినుపింప
 కుండుమీ..

157

శా. లోలాక్షీ తగు నీదువిభ్రమము నాలోకించి కామార్థియై
 వాలాయంబుగఁ జిక్కుఁ జంద్రధరుఁ డోవామేక్షణా
 నేఁడు శ్రీకైలాసాద్రివిభుండు పొందు ఘనగంగావాహినీ
 మాళి నా, శూలిం గన్నియచూడ్కి లోబఱచు నంచుకొ
 దారు గీర్తించుచున్.

158

వ. ఇట్లు బహుప్రకారంబులఁ దమలో నొండొరులు నుపశ
 మించుచు మంత్రధాలాపంబులు పలుకుచున్న మంత్రభోత్వా
 హమానసు లై సంభ్రమంబున.

159

సీ. కుంభికుంభముఁ బోలు కుచకుంభభరమున
 వెడ వెడనడుములు వీఁగియాడ
 బాలేందుఁడునుబోలు ఫాలస్థలంబున
 నీలకుంతలములు దూలుచుండఁ
 జారుచక్రముఁ బోలు జఘనచక్రంబుల
 నమరఁగట్టిన మేఖలములు వీడఁ
 బంకజంబులబోలు పాదయుగ్మంబుల
 వడివడి నడుఁగులు తడఁబడంగ

ఆ. గోపతీశుఁ జూచుకోర్కులు ముడివడఁ
 జేడె లొకతొకర్తుఁ గూడఁ బాటి
 యల్లవాఁడె వచ్చె నమరులతోఁ బంచ
 వదనుఁ డల్లవాఁడె వాఁడె యనుచు.

160

మత్తకోకిల.—

వేడుకం బురకన్యకల్ దమవీధులం బొడ వైనయా
 మేడమాడువు లెక్కి చూచుచు మేలిజాలకపంక్తులకొ

గూడి చూచుచు శంభుఁ జూచుచు గోపవాహునుతించుచున్
బాడుచుం దమలోన ని ట్లని పల్కి రప్పుడు ప్రీతితోన్.

సీ. కమలాక్షి యీతఁడే కళ్యాణమూర్తి యై
సమ్మోదమునవచ్చు జాణమగఁడు
కామిని యీతఁడే ఘనజటావలిలోన
మిన్నేరుఁ దాఁచిన మిండగీఁడు
వెలఁదిరో యీతఁడే వెన్నెలపాపని
పువ్వుగాఁ దురిమినపుట్టుభోగి
మగువరో యీతఁడే మనగౌరి నలరింప
మాయపువటువైన మాయలాఁడు

ఆ. ఉత్తమాంగి యితఁడె విత్తేశుచెలికాఁడు
విమలనేత్రి యితఁడె వేల్పుటేఁడు
యిందువదన యితఁడె మందిరకైలాస
కంధరుండు నీలకంధరుండు.

162

వ. అని మఱియు.

163

సీ. గోరాజగమనునిఁ గొనియాడువారును
శంభువై సేసలు చల్లువారు
పరమేశు నాత్మలో భావించువారును
గిరిరాజునల్లు నగ్గించువారు
లోకైకనాథు నాలోకించువారును
శివదేవుకై కూర్చి సేయువారు
తరుణేందుధరుఁ బొందఁ దమకించువారును
మృదునకుఁ గేలేత్తి మ్రొక్కువారు

ఆ. భూధ రేంద్రుఁ జాల భూషించువారును
సారిది నమరకోటిఁ జూచువారు
కొమరుమిగుల నీకుఁ గొనియాడువారును
మెలఁగిరప్పురంబు మెలఁతలెల్ల.

164

— శివుండు పార్వతీసహితుడై మంగళస్నానాదుల చేయుట. —

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరుండు పురంబుఁ బ్రవేశించి యందుఁ దుహి
నాచలేంద్రుండు తనకు నియమించిన విడిదికి నెయ్యంబు
తోడ నిట్లు వచ్చిన

165

సీ. అతివలు కస్తూరి నలికించి ముత్యాల
ముగ్గులు దీరిచి ముదముతోడ
రత్నపీఠమునకు రాజాస్య మేనక
తోఁ బార్వతీదేవిఁ దోడి తెచ్చి
పసుపుటక్షింతలు పరఁగంగ దీవించి

పెట్టి వాద్యంబులు బెరసి మ్రోయ
తల్లి దలంటంగఁ దగుమజ్జనము లార్చి
యొప్పారఁ దడియొత్తు లోలిఁ దాల్చి

ఆ. బహుళ రత్నచయము బడిసి పొందుగ వైచి
పట్టుపుట్టములను గట్ట నిచ్చి
పేరఁటాండ్రుచూడ పెండ్లికుమారిఁ గై
నేయఁదలఁచి గడగి చెలువుమిగుల.

166

ఆ. దేవిరూపమునకు దృష్టిదాఁకెడు నంచు
మాటునేయుభంగి మణిసువర్ణ
పుష్పవస్త్రగంధముల నలంకారించి
రెలమితోడ గౌరి నిందుముఖులు.

167

వ. ఇట్లు శృంగారించి శైలవల్లభుపెండ్లింటిలోనికి దోడి
తెప్పించి రంత నప్పరమేశ్వరుం డంతఁ దనయున్న మందిరం
బున శ్రౌతపుణ్యాహవాచనంబులు బ్రహ్మచేతం జేయించి
వివాహకౌతూహలంబున 168

ఉ. పొందుగఁ బుష్పమేఘములు పువ్వులవానలు జల్లుజల్లునన్
దుందుభికాహశధ్వనులు తూర్యరవంబులతో గణాధిపుల్
సందడిచేయ దేవతలు సంభ్రమతం జయపెట్టి బ్రహ్మగోగ్రన్:
విందపురందరుల్ గదిసి వెడ్క గెలంకులయందుఁ గొల్వఁ

చ. చెలువ పులోమనందనయు శ్రీయు నరుంధతియున్ సరస్వతీ
లలనయుఁ బెక్కువస్తువులు లాలితవృత్తిఁ బసిండిపల్లెరం
బుల నమరించి దేవమునిపుణ్యావధూజనకోటితోడఁ గ్రం
తలుగొని పాడుచున్ నడువ ధన్యులు దిక్పతు లెల్లఁగొల్వఁ
గన్. 170

క. వేదంబులు గీర్తింపఁగ
నాదటసన్తునులు గొల్వ హర్షముతోడన్
ఆదిగిరింద్రునియింటికి
వేదాంతవిదుండు శివుఁడు వేంచేసె నొగిన్. 171

ఆ. వామదేవువైభవంబుతోడనె వైభ
వంబు మెఱసి యప్పురంబు వెలసె
చందురుండు మోడమ నందంద ఘూర్ణిల్లు
పాలవెల్లిభంగిఁ బ్రజ్వరిల్లి. 172

వ. అమృతాదేవుండు తుహినాచలమందిరంబుఁ బ్రవేశించి నంది
కేశ్వరుండు డిగ్గునవసరంబున నంతట సుందరీజనంబులు
పసిండిపల్లెరంబులతోడ మణిమరకతవజ్రవైడూర్య పుష్య

రాగ గోమేధిక నీలముక్తాఫలంబు లమరించి నివాళించి
రంత. 173

క. ఎదురుగ సేసలు చల్లుచు
బదపడి సింహాసనంబుపైఁ బరమేశున్
ముదమార నునిచి దేవర
పదకమలము లద్రిరాజు భక్తిం గడిగెన్. 174

క. మెఱయంగా మధుసర్కము
కఱకంతుని కిచ్చి వెనుక కమనీయముగా
మఱిఁ గట్ట నిచ్చి కన్యకు
మలుపుగఁ దెరవారఁ బంచె మహితాత్మకుడై. 175

వ. ఇట్లు తెరవారంబంచిన. 176

క. కరుణాపాంగుఁడు శంభుఁడు
సురపతి కైదండఁ గొనుచు సురుచిరగతులన్
దెరమ్రాల వచ్చి నిలిచెను
దెరమీఁదను గోటిచంద్రదీప్తులు వాఱన్. 177

క. ఇరువురు దమ రొండొరువుల
వరవదనాబ్జములు చూడ వాంఛితమతు లై
తెర యెప్పుడు వాయునొ యని
సరినువ్విష్ణూరి రపుడు సతయుం బతియున్. 178

— హిమవంతుండు కన్యాదానము చేయుట. —

క. తెర వాసినసమయంబునఁ
బరమేశ్వరుఁ జూడవమ్మ బాలిక యనుచున్
గిరిరాజు మంతనంబునఁ
దరళాక్షికి హైమవతికిఁ దా వినిపించెన్. 179

వ. అంత.

180

శా.కన్యాదానము చేసె బర్వతుడు గంగామాళికే లగ్నమా
సన్నం బైన సురేంద్రమంత్రి కణకన్ సర్వంబు సంసిద్ధమై
జెన్నారం సుముహూర్త మన్నఁ దెరవాసెన్ మ్రోసె వాద్యం
బుల, న్యోన్యాలోకన మయ్యె దంపతులకున్తోహనురాగం
బునన్.

181

క. దేవరపదపద్మంబులు

దేవియు మణిపూజ చేసె దృగ్దీప్తులచేన్
దేవీవిలాస వననిధి

బావుగ నోలాడఁ జొచ్చె భవుచూడ్కుల దాన్. 182

శా. లీలన్ బార్వతి సేసలన్ శివునిమాళిక బోసె దాఁ గోరికల్
కేలిం దోయిటఁ బట్టి శంకరునిపైఁ గీలిం చెనో నాఁగ న
వ్వేళన్ సత్కృప దోయిలించి సతిపై విశ్వేశ్వరుం డిచ్చె
నాఁ, బోలన్ శంభుడు ప్రాలుపోసె దలపైఁ బూర్ణేందు
బింబాస్యకున్.

183

సీ. దేవాదిదేవుండు తెఱఁగొప్ప నంతలో

సతివామహస్తంబు చక్కఁ బట్టి
పెద్దింటిలోనుండిపెంపారఁగాఁ బెండ్లి
యరుఁగుమీఁదికివచ్చి యర్థితోడ
బహురత్నపీఠంబుపై నొప్ప వేంచేసి
కమలజన్ముడు యాజకంబుసేయ
వేదోక్తవిధిని బ్ర వేశహోమముచేసి
వెలుపటికన్య దాపలికిఁ దెచ్చి

ఆ. యొనర*లాజకాదిహోమంబుఁ గావించి
మఱియుఁ దగినకృత్యముల నొనర్చి
సకలలోకభర్త శంభుండు ముదముతో
నచలవృత్తి నున్న యవసరమున.

184

❧ బ్రహ్మాదులు నమస్కరించి మన్నఁఁగునివృత్తాంతముఁ జెల్పుట. ❧

క. దేవతలు మునులు బ్రహ్మయు
దేవేంద్రుఁడుఁగూడి మ్రొక్కి ధృతినవనతులై
భావజసంహరణ మహా
దేవా యవధారు దేవదేవమహేశా!.

185

నీ. ఈశాన మేమెల్ల యీమంగళముచూడ
భావించి రప్పించి పంచబాణుఁ
బుత్తేరఁగా వచ్చె భూతేశ మీయెడ
నతఁడు భక్తుండు మీయడుగులాన
కాముచేసినతప్పు గౌరీశ మమ్మును
మన్నించి సైరించి మానితముగఁ
గంతునాకారంబు కఱకంత కృపచేసి
యిమ్మని మ్రొక్కిన నీశ్వరుండు

ఆ. భక్తవత్సలుండు పార్వతికన్నియ
మోముచూడఁ బుట్టె కాముఁడంత
నాగధరునిపెండ్లి నాలుగుదినములు
ప్రీతితోడ నుండెఁ బెంపు మిగిలి.

186

వ. ఆయ్యవసరంబున.

187

* నాజయాది.

ఉ. అమ్మరునాఁడు రేపు తుహినాచలనాథుఁడు కూతుఁ బార్వ
తిఁ,రమ్మని చేరఁ బిల్చి నిను రాజకళాధరు కిచ్చినట్టి భా
గ్యమ్ము ఘటించె నంచుఁ బులకల్ మెయి నిండఁగ నంత
బాష్పముల్,గ్రమ్మ శిరంబు మూర్కొనుచు గౌరతమై కురు
లెల్ల దువ్వుచున్.

188

— పార్వతిని రజశశైలంబునకుఁ బంపుట. —

సీ. కనుసన్న లాలించి కడునప్రమత్తవై
దేవేశుమనసు రాఁ దిరుగుమమ్మ
పంపకయట మున్నభర్తచిత్తములోని
పనులెల్ల నాయితపటుపు మమ్మ
యటవారు నిటవారు నయ్యేడుగడయును
విభుఁడుగాఁ జూచి నేవింపుమమ్మ
యెన్నెన్ని భంగుల నేరూపములయందుఁ
గరళకంధరు కెడగాకుమమ్మ

ఆ. యాశ్రయించువారి నమ్మరక్షించుమీ
యలర నత్తమామ గలిగిరేని
యప్పగింపవచ్చు నతనికి నెవ్వరు
చెలువ లేరుగానఁ జెప్పవలసె.

189

వ. అని యష్టహీధరుండు.

190

సీ. కన్నియ నీరాజు గంధంబు బూయఁడు
మదనాంగ భస్మంబుమాకు లేదు
శృంగారి నీభర్త జీరలు గట్టఁడు
యిభదైత్యుతోలు మాయంట లేదు

పొలఁతి నీనాథుండు పువ్వులు ముడువఁడు
యింకొక్క క్రొన్నెల యింట లేదు
లేమ నీభర్త పల్లెరమునఁ గుడువడు
విధికపాలమ్ము మావెంట లేదు

ఆ. గాన మనువుగడప గరళకంధరునకు
ధనము గొఱతయైనఁ దగినయట్టి
యుచితధనము లొసఁగకున్నచోఁ గన్నియ
జగముమెచ్చుగాదు తగవుగాదు.

191

వ. అని మహాదేవి నొడం బఱచి.

192

సీ. సన్నంబులుగఁ బెక్కువన్నెలచీరెలు
భూరి నానాహేమభూషణములు
మత్తగజంబులు నుత్తమాశ్వంబులు
నాతపత్రంబులు నందలములు
పురములు చామరంబులు పుష్పకంబులు
కొలఁకులు వనములు గోగణములు
భాసిల్లుధనమును దాసీజనంబులు
మణిపీఠములు దివ్యమందిరములు

ఆ. పరఁగ పర్వతములు బహుపుణ్యాభూములు
వలయునట్టి వివిధవస్తువులును
గరుణతోడ నపుడు గౌరీకుమారికి
నరణమిచ్చి యనిపె నచలవిభుఁడు.

193

వ. తత్సమయంబున.

194

శా. శ్రీకంఠుండు సదాశివుండు నియతిఁ శృంగారలోలుండు గౌ
రీకాంతాసహితంబు సమ్మదము పేర్చిం బోవ వేంచేసె సు

శ్రీకైలాసగిరింద్రపర్వతముకున్ శ్రీకామినీనాథ వా
ణీకాంతాధిపముఖ్యులెల్లఁ గొలువన్ నిత్యోత్సవప్రీతితోన్.

క. వరదుఁడు శంభుం డల్లుఁడు

కరమర్దిం జేసినట్టి గౌరవమునకున్

గిరిరాజు ప్రీతుఁ డయ్యెను

పరువడి దేవతలు జనిరి పరిణామముతోన్.

196

— శివుఁడు గౌరితో సుఖముగా నుండుట. —

ఉ. వేలుపుటేఁడు శంకరుఁడు విశ్వవిభుండు గురుండు కొండరా
చూలియుఁ దానుఁ గూడి బహుసుందరలీలల వెండికొండపై
సోలుచు నుండె లోకములు సుస్థితిఁ బొందె ననేకకాలమున్
లాలితవృత్తితోడ నకలంకగతిన్ గడచెన్ ముదంబునన్ 197

వ. అని గౌరీదేవి వివాహోత్సవక్రమంబు తెలియం జెప్పిన విని
వాయుదేవునకు నమ్మహామును లి ట్లనిరి. 198

క. నీలగళుం డనునామము

ఫాలాక్షున కెట్లు వచ్చె భర్గుఁడు కడిమిన్

హాలాహాలవిషవహ్నుల

నేలా భక్షించె మాకు నేర్పడఁ జెపుమా.

199

వ. అనిన వాయుదేవుం డి ట్లనియె.

200

— పార్వతి శంకరుని నీలగళకారణం బడుగుట. —

సీ. కలధౌతగిరిమీఁద గౌరీశుఁ డొకనాఁడు

తపనీయమయశిలాతలమునందుఁ

దొడలపైఁ దనకూర్చి తొయ్యలి నగజాత

నెక్కించుకొని గోష్ఠి నేర్పుమెఱసి

వేంచేసియున్న చో విశ్వేశువదనార
 విందంబు తెఱఁగొప్ప వెలఁది చూచి
 యోభూతనాయక యోగోపతిధ్వజ
 కొమరారు నీకంతకోణమందు

ఆ. నలతెనలుపుకప్పు నిలువఁ గారణమేమి
 నాకుఁ జెప్పుమనిన నవ్వి శివుఁడు
 వనితకోర్కెఁ దీర్పవలయుఁ బొమ్మని చెప్పెఁ
 గొలువువారు వినఁగ మెలఁతతోడ. 201

వ. నాఁడేను పరమేశ్వరుకొలువున నున్న వాఁడఁ దన్నిమిత్తం
 బునఁ గొంత యెఱుంగుదు వినుండు విన్నవించెద నని
 మఱియు నమ్మహాదేవి మహాదేవున కిట్లనియె. 202

శా. కైలాసాచలవాస నీవు ధవళాకారుండ వై యుండఁ గాఁ
 గాలాంభోధరదీప్తి మెచ్చక భుజంగభృంగసంకాశ మై
 నీలచ్ఛాయ యిదేమి భంగిఁ బొడమెన్ నీకంతకోణంబునన్
 వాలాయంబుగ నాకుఁ జెప్పుము కృపన్ వాగీశసంపూజితా.

వ. అనినఁ జంద్రశేఖరుం డి ట్లనియె. 204

మ. పొలఁతీ తొల్లి సురాసురేంద్రులు సుధాంభోరాశిలో మం
 దరా,చలముం గవ్వము చేసి వాసుకిని బెల్చుం ద్రాడుఁగాఁ
 దర్పఁదా,మలువన్ ఘోరవిషంబు పుట్ట నది హాహా యంచుఁ
 గంతస్థలిన్, నిలుపన్ లోకము నీలకంధరుఁ డనెన్ నీలాలకా
 బాలికా. 205

వ. అని మఱియు నీప్రకారంబు సవిస్తారంబుగా నెఱింగించెద
 వినుమని కాలకంధరుం డి ట్లనియె. 206

క. శైలారియుఁ బావకుఁడును

గాలుఁడు దనుజేశ్వరుండుఁ గంధులరాజున్

గాలియుఁ గిన్నరవిభుఁడును

శూలియును ననేకకోటిసురసంఘంబుల్.

207

వ. తొల్లి మహాయుగంబున నప్రతిహతపరాక్రమగర్వదుర్వారు
లును అనేకసకలభువనరాజ్యధురంధరులును నిరంతరలక్ష్మీ
నివాసులు నై యొక్కనాఁడు మేరుధరణీధరశిఖరంబునఁ
గొలుపున్న సమయంబున లోకోపకారార్థంబుగా నమృతంబు
వడయవలయు నని విచారించి పాలవెల్లిఁ దరువం దలంచి
యమృతశరధిశయనుం డగుభుజంగశాయిపాలికిం జని విన
తులై మహాత్మా మే మందఱము నొక్కప్రయత్నంబు
సేయం గమకించినారము నీవు భూభారదటుండ వవధరింపు
మని విన్నవించిరి.

208

క. అమృతంబుఁ బడయువేడుక

నమృతాబ్ధి మధింపఁ దలంచి యరుదెంచితి మో

యమృతాబ్ధిశయన *నీవును

మముఁ బనిగొనవలయు నయ్య మన్ననతోడన్.

209

వ. అని యివ్విధంబున దేవతలు పలుకఁ గమలామనోనాథుండు
వారిపై దయాపూరితచిత్తుండై యిట్లనియె.

210

సీ. సురలార మీకు భాసురలీల నమృతంబు

దొరకునుపాయంబు సరవి వినుఁడు

కరమర్ధి దనుజులఁ గపటంపుసంధిగాఁ

జేసి వారును మీరు చెలువుతోడ

* మాకీయమృతంచేరితి దొరకునభినవలీలన్

మందరాచలము సంభ్రమముతోఁ గొని వచ్చి
కవ్వంబుగాఁ జేసి కడిమి మీఱఁ
దాలిమితో శేషుఁ దరిత్రాడుగాఁ జుట్టి
సరసత్వమునఁ జాల జలధిఁ దరువఁ

ఆ. గలిగినట్టితాల్చి గలిగినమీకెల్ల
నమృత మబ్బు వేగ నర్థి దాని
వలన ముదిమి చావు కలుగదు సేవింపఁ
గాన వేగఁ జేయఁ గడఁగుఁ డింక.

211

వ. అని బుద్ధికరపిన వారలు నిజనివాసంబులకుఁ జనుదెంచి
యారాత్మ సుఖంబుండి మఱునాఁడు సురేంద్రుండు సకల
దివ్యులు దన్నుఁ బరివేష్టించియుండఁ జింతామణిదివ్య
సింహాసనంబున నుండి తత్సమయంబున వాచస్పతిం గనుం
గొని యి ట్లనియె.

212

క. హరి యానతిచ్చె నమృతము
దొరకు నుపాయంబుఁ గడిమితోఁ జని రాత్రిం
చరవరులఁ బొందుపఱపుచు
నిరవుగఁ గొనిరండు మీర లిప్పుడు వారిన్.

213

వ. అని పలికిన నగుంగాకయని సురగురుండు దైత్యులపాలికిం
జని హరివచనంబుల వినిపించి వారలం దోడ్కొని వచ్చిన
దేవనాథుండు పూర్వదేవతాసహితుండై మధుసూదనుండు
తోడరా మందరనగేంద్రంబుకడకుం జని యమృతహాళై లంబుఁ
బెకలించి మూపులం దాల్చి సంభ్రమాయత్తచిత్తులై పవన
వేగంబునఁ జనుచుండఁ బాదఘట్టనంబులం గులపర్వతంబులు
కందుకంబులంబోలి తూలి యాడుచున్న సమయంబున. 214

శా. జంభారాతి దిగీశులున్ దనుజులున్ శైలంబుమూలంబులన్
శుంభస్త్రీలల మ్రోవలేమిఁ గని దానూఁదెన్ భుజాగ్రంబునన్
అంభోజాక్షుఁడు పట్టి వైచెఁ జలనంబై కుంభనాదంబుతో
నంభోరాశిజలంబు మిన్నడువ నయ్యంభోధి నుజ్జ్రంభుడై.

వ. ఉవేంద్ర యేప్రకారంబున మహార్ణవంబు డగ్గరి తరవ
వచ్చు దీనికిం జేరును గుదురును గవ్వంబును నేమి గావలయు
నానతిచ్చి రక్షింపు మని పలికిన నయ్యిందిరావల్లభుం డి
ట్లనియె.

216

చ. గొనకొని మీకు నంబుధికిఁ గుంభినికిం గుదురై వసించెదన్
ఘనతరమందరాచలముఁ గవ్వము చేసెద నెత్తి తెచ్చెదన్
వననిధిలోన నిల్చెదను వాసుకిఁ జేరుగఁ జేసి తెచ్చెదన్
వినుఁ డమృతంబు గాంచెదను వేలుపులార భవత్సహాయీ నై.

వ. అని పలికి మఱియు నవ్వుహాత్తుండు దేవేంద్రదండధర వరుణ
కుజేరప్రముఖు లగు దిక్పాలకులును దనుజభుజంగకిన్నరకిం
పురుష గరుడగంధర్వనాయకసమూహంబులును నపరిమిత
భుజబలపరాక్రమవంతులును ననేక దేవజనంబులును నుద్దండ
సాహసులును శరధిమథనసాహసు లై తన్నుఁ బరివేష్టించి
కొలిచి నడువం జనుదెంచి యల్లకల్లలోలమాలికారావ నిరం
తరబధిరీభూత దిగంతరాశంబును మకరకమతకర్కటక
మండూకతిమితిమింగలాది జలచరావాసంబును క్రౌంచ
కాదంబకారండవకర్కశ సారసచక్రవాకాదివిహంగనివా
సంబును అకాలకుసుమఫలభరితనానాతరులతావిరాజిత
వేలాయుతంబును సనకసనందనాది మునీంద్రసంచారణంబును
ననంతగంభీరంబును నఖిలరత్నసముదయ జనదేశంబును

జలజనయనశయనస్థానంబును నమృతజలమయంబును నై
వై కుంతపురసమీపంబున నొప్పుచున్న క్షీరాక్షవంబు బొడ
గని డాయనేతెంచి సంభ్రమంబున. 218

❧ క్షీరసాగరమథనము. ❧

శా. అంభోజప్రభవాండముల్ దిరిగి పాడై క్రుంగి ఘూర్ణిల్లు
బ్రా,రంభం బొప్పంగ మందరాద్రి నెఱెవారన్ వీడ మై నెత్తి
య,య్యంభోజాక్షుడు పట్టి వైచె చలితం బై కుంభనాదం
బుతో, నంభోరాశియు భూమియు న్నడల నయ్యంభోధి
నుజ్జ్రంభుఁ డై. 219

వ. ఇవ్విధంబున ననంతసుందరం బగుమహార్ణవమధ్యంబున
మందరగిరి కవ్వం బై తిరుగ నియమించి ధరణీధరము నడుగు
వలయంబునకుఁ గమతపతిఁ గుదురుగా నియమించి వాసుకి
మహానాగంబును దరువం జేరుఁ గావించి పంచబాణజన
కుండు సురాసురుల నవలోకించి యి ట్లనియె. 220

చ. పలువురు గూడి మీర లతిబాహుబలాధ్యుల మంచు నెప్పు
డున్, మలయుచుఁ బోరుచుండుదురు మందరశైలముఁ ద్రిప్పి
మీభుజా,బలములు నేడు చూపుఁ డని పంచిన వాసుకి జేరి
దానవుల్, తలయును దోక నిర్జరులు దద్దయు నుగ్రతఁ బట్టి
ర త్తఱిన్. 221

వ. ఇవ్విధంబున. 222

మ. ఉరగేంద్రుండు విషంబుఁగ్రక్క భరమై యొండొండ ఘూ
ర్ణిల్లుచున్, ధరణీచక్రము దిద్దిరం దిరుగ భూతప్రాతముల్
భీతిలన్, బారి నంభోనిధి గుబ్బుగుబ్బు రనుచున్ బోర్కల్ల

దేవాసురుల్, కరశౌర్యోన్నతిఁ బేర్చి దర్చిరి సుధాకల్లోలినీ
వల్లభున్. 223

వ. మఱియు నిలింపదనుజసముదయంబులు తమతమబాహు
బలంబులు మెచ్చక మత్సరంబునఁ బెన్నుద్దులై నింగిముట్ట
నార్చుచు హంకారంబున బింకంబులం బలుకుచు ననంత
పరాక్రము లై తనర్చునియమంబునఁ దరువ మంద రాచలంబు
దిద్దిరం దిరుగుడుపడి యష్టుహార్ష వంబు జలంబు లన్నియు
దిగంతంబులఁ జెదరి భూతలంబులం బగులఁ జేయంజాలిన
ఘుమఘుమారావంబులతో వెలినురుఁగు లెగయ మహాద్భు
తంబున నాలోలకల్లోలంబై నిఖిలజలచరసందోహంబుతో
వలయాకారంబుఁ గొని తేరుగుపడిన నయ్యవసరంబున నఖిల
భువనక్షోభం బైనఁ జరాచరజంతుజాలంబులు దొరలుచుండె
నన్విధంబున. 224

— శ్రీరాధిని హాహాలము బుట్టుట. —

ఉ. జెట్టిమగల్ సుధాంబునిధిఁ జేరి మధింపగ నందుఁ జంద్రుఁ
డుం, బుట్టకమున్న లక్ష్మీయును బుట్టకమున్న సుధాజలం
బుచుం, బుట్టకముందటన్ నిఖిలభూతభయంకర మై సురా
సురుల్, పట్టిన చేతులు నివ్విడిచి పాఱగఁ బుట్టె విషాగ్నికీల
ముల్. 225

వ. మఱియును విలయసమయంబున జలధరా నేకనిర్ఘాతగంభీర
ఘోషణంబులుంబోలె గుభులుగుభు ల్లనునాదంబుల బ్రహ్మాం
డంబులన్నియు నదరి బెగడి తిరిగి పరస్పరనినాదంబు చెలంగి
చరాచరజంతుజాలంబులు ప్రళయకాలంబు గదిసెనో యని
నిలచినవిధంబున డెందంబులు భయంబునం దల్లడిల్లి మూర్ఛిల్లి

యొండొంటి పయింబడి తూలంబోవ సకలసాగరవలయితం
 బగు వసుంధరావలయంబు గ్రుంగి భుజంగపతేషయిం బడ
 భుజంగపతేయును గమతపతేషయింబడఁ బ్రళయకాలా
 గ్నియుం బోలె సకలభూతభయంకరం బై నిటలనయ
 నాగ్నియుంబోలె మహాహుతేసందోహం బై బడబాగ్ని
 యుంబోలె నిష్ఠురంబై ప్రళయకాలభద్రబడబానలంబులు
 సంబంధులైకూడి చరించుచందంబున నందంబై యందంద
 బృందారకబృందంబులు హాహాకారంబులతో మందరవల
 యితం బగు నాగంబు విడిచి కులశైలగుహాంతరాళంబులఁ
 బడి పరుగులిడ వెను తగిలి గిరులును తరులును నదులును
 సాగరంబులు పురంబులు కాల్పుచుఁ గోలాహలంబు నేయు
 సమయంబున.

226

ఆ. కమలలోచనుండు కమలాధినాథుండు

వనధి డాసియున్న వాఁడు గాన

కాలకూటవహ్ని గదిసి సోకేన రక్త

వర్ణుఁ డంత నీలవర్ణుఁ డయ్యె.

227

క. అంత సురాసురనాథులు

సంతాపము నొంది బ్రహ్మసన్నిధికి భయ

భ్రాంతు లయి పోయి వాణి

కాంతునిఁ బొడఁ గాంచి దీనగతి నవమతు లై.

228

—ॐ దేవతలు బ్రహ్మను వేడుట. ॐ—

వ ఇట్లు విన్నవించిరి.

229

శా.దుగ్ధాంభోనిధిశాయి దోడుగ భుజాదుర్వారదర్శిన్నతిక్
 దుగ్ధాంభోధి మధించుచో విషశిఖల్ తోరంబులై పుట్టి ని

ర్థగుణ జేసె రమేశ్వరుణ వెనుకొనెన్ దైత్యామరశ్రేణి సం
దిగ్ధం బయ్యె జగంబు లింక నణఁచున్ దెల్లంబు వాణీపతీ.

వ. అనిన బ్రహ్మదేవుం డి ట్లనియె. 231

మ. ఇది నాచేత నణంగ నేరదు వినుం డీరేడులోకంబులన్
త్రిదశుం డెవ్వఁడు వాఁడు దీని నణఁచున్ దేవాసురవ్రాతమా
త్రిదశారాధ్యుని భక్తవత్సలు మహాదేవుణ్ శివుం గాంచియా
పిదపన్ రండని బ్రహ్మయ్యైయ్యనరుగన్ బృందారక వ్రాతమున్.

వ. కైలాసకంధరంబునకు నరిగి వార లందఱు నమ్మహేశ్వరుం
గాంచి సాష్టాంగదండప్రణామంబులు గావించి వినయంబునఁ
గరకమలంబులు నిటలతటంబులం గదియించి యి ట్లని
విన్నవించిరి 233

శంకరుని దేవతలు స్తుతించుట.

క. అవధారు చంద్రశేఖర
యవధారు గజేంద్రదానవాంతకమూర్తి
యవధారు భువననాయక
యవధా రొకవిన్నపంబు నాలింపఁగదే. 234

చ. ఎఱుంగక మేము మందరమహీధ్రముఁ గవ్వము చేసి వాసుకిన్
నెరయగఁ జేరు చేసి మఱి నీరధి నీరజనాభుఁ గూడి యం
దఱమును ద్రచ్చుచో నొకయుదగ్రవిషాగ్ని జనించె
లోకముల్, దరికొని కాల్పఁగాఁ దొడఁగె దాని నడంచి
మహేశ కావవే. 235

ఉ. కాయజసంహరాయ శశిఖండధరాయ నమశ్శివాయ కా
లాయ హరాయ భీషణబలాయ కపాలధరాయ దేవదే

- వాయ యమాంతకాయ దృఢవజ్రపినాకత్రిశూలదండహస్తాయ మునీంద్రయోగివరదాయ సురాధిపతే! నమోస్తుతే.
- ఉ. ఆయతమంగళాయ భుజగాధిపరమ్యకరాయ రోహిణీ
నాయకభానువహ్నినయనాయ మహేశ్వర బ్రహ్మవిష్ణురూపాయ పురాంతకాయ పరిపంథిసురారిహరాయ సాంఖ్యయోగాయ త్రిలోచనాయ సుభగాయ శివాయనమోనమోస్తుతే.
- ఉ. కారణకారణాయ భుజగర్వమదాంధకసంహరాయ సంసారమహార్ణవజ్వలితచండ మహాదహనాయ దేవతాస్ఫారకీరీటకూటమణిబంధురపాదపయోరుహాయ యోంకారమయాయ భక్తజనకల్పకుజాయ నమో నమోస్తుతే.
- మ. ఋతుసంవత్సరమాసపక్షజనితారూఢాయ నానాధ్వరవ్రతరూపాయ రవీందుయజ్వజలభూవైశ్వానరవ్యోమమారుతరూపాయ శిఖండకధ్వజయశోరూపాయ యోగీశ్వర[ణే].
స్తుతరూపాయ నమో నమో శివ నమో సోమార్థచూడామక.
- క. వ్యక్తము లై నీగుణములు
భక్తులకుం గానవచ్చు భవమతులకు న
వ్యక్తం బై చరియించును
భక్తజనాధార యభవ భయసంహారా.
- క. భావించి జగము లన్నియు.
గావింపఁగ వాని నన్ని ఖండింపఁగ బ్రహ్మ విష్ణుమహేశ్వరు లన
నీవైతివికాదె దేవ నిఖిలాధిపతీ.
- క. చింతింపరాదు నీక్రియఁ
జింతింపఁగ రాదు నీవు చేసినపనులం

- జింతింపరాదు భక్తుల
చింత్యాచింత్యములు చుద్ర శ్రీగౌరీశా. 242
- క. నిత్యము నీగంభీరత
నిత్యము కరుణాబ్ధి యైననీచిత్తంబున్
నిత్యము నీకృత్యంబులు
నిత్యము నిను గొలువనిమ్ము నిర్మలమూర్తి. 243
- క. వదలక సమయములాటును
చదువులునాలుగును గూడి సంతతనియతిన్
వెదకియుఁ బొడఁగన నేరవు
పదపడి నినుఁ బొగడవశమె ప్రమథాధిపతి. 244
- క. నింగియు నేలయుఁ దానై
పొంగినహాలాహలంబు బొరిమార్చి రహిన్
వెంగలుల మమ్ముఁ గావుము
గంగారంగ త్తరంగ కలితజటాంగా. 245
- వ. అని మఱియు ననేకప్రకారంబుల నుపేంద్రదేవేంద్ర భార
తీంద్రప్రముఖులైనదేవగణంబులు ననన్యశరణంబులై
వేడినం గనుంగొని కరుణాయత్తచిత్తుండ నై యిట్లంటి.
- ఉ. ఎప్పుడు మీరు నేఁ గలుగ నేల తలంక దిగంతరాశముల్
గప్పిన యీహాలాహలము గర్వ మడంచి ధరిత్రి మించి యే
నొప్పు వహింతు నేఁడు దివిజోత్తములార భయంబు
మానుఁ డీ, చొప్పున నెన్నఁ డైన మిముఁ జెందినయాపద
బాపి కాచెదన్. 247

❖ ఈశ్వరుడు హాలాహలమును మ్రొంగుట. ❖

వ. అని పలికి సకలదేవతాసమేతుండనై యేగుడెంచి తదవస
రంబున. 243

సీ. ప్రళయకాలమునాఁటి భానుమండలముల
వెలుగులపొదివోలె వెల్లివెల్లి
విలయాగ్నియును బోలి విస్ఫురత్కణముల
గగనంబు నేలయుఁ గప్పి కప్పి
కాలాగ్నిరుద్రునిఘాలాగ్నియును బోలెఁ
గడునమోఘార్చులఁ గ్రాలి క్రాలి
బడబాగ్నియునుబోలె జడధులు దరికొని
కడుభయంకరవృత్తిఁ గ్రాచిగ్రాచి

ఆ వెన్నుఁడాది గాఁగ వేల్పుల నెల్లను
నల్లఁ జేసి తరులు నదులు గిరులు
జీవులనక కాల్చుశితహాలాహలమును
వహ్నిఁ గాంచి కోపవహ్నితోడ.

249

వ. మఱియు నత్యంతవిజృంభిత సంరంభమానసుండనై కరా
ళించి హాలాహలకీలంబుఁ గనుంగొని యెదురుకొని గౌఁగి
లింపఁ గలయుచందంబున బొమలు ముడివడ నైదు ముఖం
బుల నగణితంబులై భుగులుభుగుల్లని మంటలు మిడుఁగురులు
నెగయ సర్వాంగంబులు గుడుసువడ భుజాదండంబులు చాచి
బ్రహ్మాండంబులు లోనుగాఁ గల మదీయదివ్యాకారంబు
విడంబించి దుర్నిరీక్షం బై వెలుంగుచున్న కాలకూటంబు
నీక్షించి నిలునిలు పోకుపోకు మని యదల్పుచు సమంచిత

శీతలాలోకనంబుల నతిశీతలంబుఁ గావించి త్రిజగద్భయంక
రంబుగా హంకరించిన సమయంబున 250

ఉ. ఎల్లసురేంద్రులకు బొగడ నెంతయుఁ దేజము దూలి
పోయి నా, చల్లనిచూడ్కి జల్లనగ సత్వరతం జనుదెంచి
నూత్నసంఘుల్లపయోజపత్రమును బోలి మదీయకరాంబు
జంబుపై, నల్లన వచ్చి నిల్చి విష మప్పుడు నేరెడుపండు
నాకృతిన్. 251

వ. ఇట్లు నిలచినవిషానలంబుఁ గనుంగొని. 252

క. జలరుహగర్భుఁడు మొదలుగఁ
గలదేవతలెల్లమొక్కఁ గడునద్భుతమై
వెలిఁగెడు తన్విషవహ్నుల
గళమున నే నిలుపుకొంటిఁ గంజాతముఖి. 253

వ. ఇట్లు గరళభక్షణంబు చేసినసమయంబున సకలలోకంబుల
వారును జయజయశబ్దంబుల నతిబల త్రిజగదభినవ భుజ
బలాభిరామ అహోబల బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరరూప అహో
బలసోమసూర్యాగ్ని నేత్ర అహోబలసకలబ్రహ్మాండనాటక
తంత్రావధాన అహోబలదేవాదిదేవ యని కీర్తించుచు
నూర్ధ్వబాహులై సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి
సంభ్రమంబును సంతసంబును నాశ్చర్యంబును భయంబును
భక్తియు సందడింప నిట్లని స్తుతియింపఁ దొణంగిరి. 254

క. శరణమువేడిన మమ్మును
గరుణా రక్షించి విషము గ్రహించుటయుం
గర మాశ్చర్యము చేసెను
శరణాగతపారిజాత సర్వజ్ఞనిధి. 255

క. భ క్తుల నుపలాలింపఁగ

భ క్తులనిగ్రహములెల్ల భంజింప దయన్

భ క్తజనపారిజాతా

భ క్తజనాధార నీకుఁ బరఁగు మహేశా.

256

క. దిక్కులు నేలయు నింగియుఁ

జుక్కలు ననలుండు హరియు సూర్యుఁడు యముఁడున్

చుక్కలరాయుఁడు పవనుఁడు

నిక్కువముగ నీవె కావె నిర్మలమూర్తి.

257

క. యుగములు సంధ్యలు రాత్రులు

జగములు ఋతువులును నెలలు సంవత్సరముల్

నగములు దరువులు దినములు

పగళ్లు పక్షములు నీవె బాలేందుధరా.

258

క. వేదాంతనిమిత్తంబులు

వేదంబులు ధర్మములును విమలాత్మకముల్

వాదంబులు తంత్రంబులు

మోదంబులు నీవె కావె మునిరాజనుతా.

259

క. కలిమియు లేమియు బుద్ధియు

బలునీతులు శూరగుణము భాగ్యంబును బం

ధులు దానంబులు దాతయుఁ

దలిదండ్రులు నీవెకాద తరుణేందుధరా.

260

వ. మహాత్మా నిన్ను వేటువేటి నెన్న నేల సకలభూతాంత

ర్యామి వని వినంబడుచుండు వేదంబులవలన నీమహిమ

కొలఁది వినుతినేయ వశమే పరమేశ్వరా పరమభట్టారకా

సచ్చిదానందస్వరూపా యని బహుప్రకారంబుల వర్ణించు

చున్న కమలసంభవప్రముఖులైనదేవగణంబులం జరియింప
నియోగించి నాటఁగోలె సమస్తజగత్పరిపాలనంబు నేయు
చున్నవాఁడ నని మఱియు నమ్మహాదేవుం డి ట్లనియె. 261

క. గరళము మ్రింగినకతమున

గరళగళుం డండ్రు జనులు గజపతిగమనా

గరళము మ్రింగినచందము

తరుణీ వినుపింపవలసె: దద్దయు నీకున్.

262

సీ. కరమొప్ప నీనీలకంఠస్తవంబులో

నబల యేకశ్లోక మైనఁ జాలుఁ

గరమొప్ప నీనీలకంఠస్తవంబులో

నబల యర్థశ్లోక మైనఁ జాలుఁ

గరమొప్ప నీనీలకంఠస్తవంబులో

నబల పాదశ్లోక మైనఁ జాలుఁ

గరమొప్ప నీనీలకంఠస్తవంబులో

నబల కించింతాత్ర మైనఁ జాలుఁ

ఆ. విమలభక్తితోడ వినినఁ బఠించిన

సజ్జనుండు సకలసంపదలును

గలిగి భవము లేక కైలాసవాసుఁడై

నన్నుఁ జేరియుండు నలిననేత్ర.

263

వ. అనిన మహాదేవుండు దేవికిం జెప్పె నని చెప్పి తదనంతరంబ.

మత్తకోకిల.—

నాగవాహనరంజనా మదనాగవిద్విషభంజనా

నాగదానవఖండనా మునినాథ సాగరమండనా

యోగిరాజసమానచిత్తపయోజషట్పదవేషణా
నాగభూషితభూషణా శరణాగతా మరపోషణా. 265

క. శ్రీనీలరుచిరకంధర
మానితత్రిపురాంబురాశిమందర గౌరీ
పీనపయోధరయుగళ
స్థానపరీరంభమోదసంరంభ శివా. 266

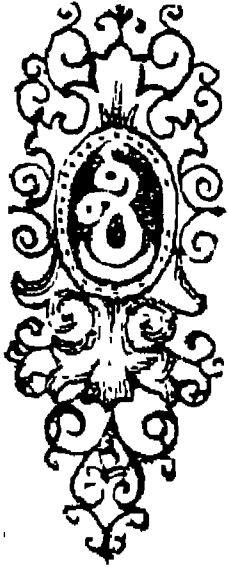
మాలినీ —

కమలనయనబాణా ప్రస్ఫురత్పంచబాణా (?)
యమితగుణకలాపా యచ్యుతానందరూపా
విమలకమలనేత్రా విశ్వతంత్రైకసూత్రా
ప్రమథనుతగభీరా పార్వతీచిత్తచోరా. 267

గద్య. ఇది శ్రీమన్తహేశ్వర యివటూరిసోమనారాధ్య దివ్య
శ్రీపాదపద్మారాధక కేసనామాత్యపుత్రప్రోతయనామధేయ
ప్రణీతం బైనశ్రీవీరభద్రవిజయం బనుమహాపురాణకథ
యందు మహాదేవుపంపున మునులు వోయి ముద్రారోప
ణంబు చేసి వచ్చుటయు హరి విరించ్యాది బృందారకసేవిత్రుం
డై యీశ్వరుండు వివాహంబునకుం జనుటయు హిమ
నగేంద్రునిమహోత్సవంబున భూమిక్రుంగిన శంభుపంపునఁ
గుంభజుం డరిగిన నత్యంతసమతలం బై యుండుటయును
గౌరీవివాహంబును భవానీశంకరసంవాదంబును దేవదాన
వోద్యోగంబును కాలకూటసంభవంబును దానిఁ బరమేశ్వ
రుండు పరహితార్థం బై యుపసంహరించి నీలకంఠుండ నైతి
నని యానతిచ్చుటయు నన్నది తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.
వీ ర భ ద్ర వి జ య ము

చ తు ర్థా శ్వా స ము.

రమణీయవీర సరసీగణరంజితసోమ వాసవాం
భోరుహసంభవప్రముఖభూరినిలింపభుజాబలప్రతా
పోరుమహాంధకారపటలోగ్రవిఖండనచండభాను గం
భీరగుణాభిరామ రణభీమ వినిర్జితకామ శంకరా. 1

వ. పరమజ్ఞానభావుం డగువాయుదేవుం డమ్మహామునులతో
మీ రడిగినయర్థంబు లెల్ల సవిస్తారంబుగా నెఱింగించితి.
మునీంద్రులారా వీరభద్రేశ్వరుని విజయప్రకారంబు నిజంబు
వర్ణింప బ్రహ్మదేవునకు నలవిగా దైనను నాకుం దోచినవిధం
బున విన్నవించెద వినుం డని యి ట్లనియె. 2

క. మఱి వైవస్వతమన్వం
తరమున నొకకాలమందు దత్తుఁ డదత్తుం
దురుతరపాపవిచత్తుఁడు
పరఁగన్ జన్మించె ఘోరపాపాత్మకుఁ డై. 3

క. ప్రాలేయాచలమందున
వేలుపులకు నేకతంబ విహరించుటకున్

మేలైనచోట భూమికి

వ్రాలిన యాకాశగంగ వచ్చినచోటన్.

4

క. శివకరమై యుండెడుచో

శివదేవుని వేటుచేసి శివకల్తఘఁ జై

దివిజులఁ బిలువం దొడఁగెను

నవహితమతి నశ్వమేధయాగము సేయన్.

5

వ. అంత.

6

సీ. అమరేంద్రపావకయమదానవాధీశ

వరుణాదినిఖిలదిగ్వల్లభులను

మూర్తాండ మృగధరమంగళబుధగురు

మందాది గ్రహరాజమండలంబు

కౌశిక గౌతమ కణ్వ మార్కండేయ

కాత్రి వసిష్ఠాదు లై నమునులు

క్రతుకమలోద్భవ కశ్యపాంగీరస

పులహ పులస్త్యాది జలజభవులు

ఆ. అచ్యుతాదిదేవతానాయకులు యక్ష

సాధ్యసిద్ధవసు భుజంగ రుద్ర

గణము లాదిగాఁగఁ గల్గువారందఱు

దత్తుమఖము చూడఁ దగిలి చనిరి.

7

వ. ఇట్లు సకలదేవతలును జనుదెంచిన వారల నుచితోప

చారంబుల సంభావించి పూజించిదత్తుండు మఖంబుం జేయం

దొడంగె నయ్యవసరంబున.

8

చ చెలువుగ వచ్చి వేదములు చెప్పినతావుల నున్న నిర్జరుల్

బలసి మఖంబులోపలను భాగము లియ్య భుజింపఁ గోరుచో

మలహరురామిఁ దా నెఱిఁగి మాన్యులఁ దత్సభవారిఁ జూచి
ని,శ్చలతరవాక్యదోషతమచండమరీచి దధీచి యి ట్లనున్. 9

క. పూజింపఁ దగినవారల

పూజింపక నేర్పు మాలి పూజన లిచ్చెన్

పూజింపఁ దగనివారికి

నీజగమున నింత బుద్ధిహీనుఁడు గలఁడే.

10

క. ఇది దుష్కృత మని యెఱుఁగఁడు

ఇది మిక్కిలి నింద్య మగుట యెంతయు నెఱుఁగం

డిది*గడవ దనుచు నెఱుఁగఁడు

ఇది యెలనొ శంభుఁ బిల్వఁ డితఁ డెబ్బంగిన్.

11

క. పొడవులు తానై పొదలిన

పొడవగు పరమేశు మఱచి పొరిఁ బాపములన్

బొడవై జీవచ్ఛవముల

పొడవుగఁ బూజించు వెఱ్ఱి భూమిం గలఁడే.

12

ఆ. యాగకర్త లేనియాగంబు చెల్లునే

కలయ నంగ మెల్లఁగలిగి యున్న

శిరములేని తనువు చెలరేఁగి యాడునే

పొలయుఁ గాక నేలఁ గలయుఁ గాక.

13

వ. అనిన విని యతండు తదీయాలాపంబులు కర్తవశంబునఁ దన
మనంబుచొరక శూలంబులై తాకిన నదరిపడి సదస్యుల
నాలోకించి మహాత్ములారా భవదాగమనకారణంబునఁ
గృతార్థుండ నైతి నని పలికి పూజించి పిలువఁ దొడంగి నాఁ

* కడుఁ గీడని యెఱుఁగఁడు.

డితఁడు శంకర దేవుఁడు లేనిజన్మము నెయ్యడలఁ గలదే
వేదములారా యని మఱియును. 14

క. మొదలుండ నచటఁ బోయక
తుదిగొమ్ములు నీటఁ దడువఁ దుద నిష్ఫలమై
పొదలుంగా కది ప్రబలునె
పదపడి శివరహితమైన ఫలముం గలదే. 15

చ. చెలువుగ సర్వదైవములఁ జేసినదైవము నాదిదైవముం
బిలువక నన్యదైవములఁ బిల్చియుఁ బూజన చేసి జన్మములో
సలువఁ దొడంగినాఁ డితఁడు శంకర దేవుఁడు లేనిజన్మమున్
దలఁపఁగ నెయ్యెడం గలదే తథ్యము వేదములందుఁజూడరే.

వ. అని పుణ్యచక్షుం డగుదధీచి పాపచక్షుం డగుదక్షున కి
ట్లనియె. 17

— దధీచి దక్షుని మందలించుట. —

శా. ఓయీ దక్ష యిదేమి యీ తెఱఁగు దానూహింప లోకంబు
లో, నేయాచారము యెట్టిధర్మచరితం బేవేదమార్గం బకో
ఏయాచారము యెట్టిధర్మచరితం బేవేద మందైననే [మా.
ధీయుక్తిం బరమేశుఁ బిల్వఁ దగదో తెల్లంబుగాఁ జూడు

ఉ. దేవరకన్ను లై వెలుఁగుధీరులఁ బావకసూర్యచంద్రులన్
దేవరలెంకలౌ మునుల దేవరభృత్యులఁ గేశవాదులన్
దేవత లాదిగాఁ బిలచి దేవపితామహుఁ డైనశ్రీమహా
దేవుని బిల్వఁగాఁ దగదె దివ్యవిచారముమై దలంపుమా.

ఉ. భీమయదేవు నొండొరులు బిల్వ నెలుంగరు గాక ఋగ్వృజా
స్సామయధర్వణాది శ్రుతిసంఘములోఁ బరికించినాడ వీ
భూమిఁ దలంపఁగాఁ దగినప్రోడవు నీవు శివుండు రామికిన్

నీమదిఁ జూడుమా ఫలము నిష్ఫల మొందునొ నిన్నుఁ
జెందునో. 20

వ. అనవుడు దతుం డతులితకోపాతురుం డై యి ట్లనియె. 21

క. రుద్రుం డంచును నీవొక
రుద్రుని జెప్పెదవు గాక రుద్రాక్షధరుల్
భద్రతనేగురు నార్దురు
రుద్రులు గల రింక నొక్కరుద్రుని నెఱుంగన్. 22

మ. అదె మాయాగమునందు దేవతలు నయ్యంభోజనాభుండు
నుం, ద్రిదశేంద్రుండును నున్న వారు గడు సంప్రీతిం దగ
న్తంగళ, ప్రద మొంద నివిధిమంత్రపూజితహవిర్భాగంబు
లేనిచ్చెద, నివిదితం బై శ్రుతిపూర్వమై తనరఁ గావించున్
మఖం బున్నతిన్. 23

వ. అనవుడు దధీచి దతున కి ట్లనియె. 24

క. ఈవిష్ణుం డీబ్రహ్మాయు
నీవిబుధేశ్వరులు మఱియు నీరుద్రులు నే
దేవేశువలనఁ బుట్టిరి
భావింపఁగ నేర వీవు పాపవిచారా. 25

సీ. పరఁగ నేదేవుండు ప్రళయకాలంబున
నెందఱుబ్రహ్మల యేపు మాపె
వెలయ నేదేవుండు విలయావసరమున
నెందఱువిష్ణుల యేపు మాపె
జడియకే దేవుండు సంహారవేళల
నెందఱునింద్రుల యేపు మాపె

నరయంగ నేదేవుఁ డంత్యకాలములోన
నెందఱురుద్రుల యేపు మాపె

ఆ. నట్టిదేవదేవు నభవు నవ్యయు నీశుఁ
గమలజాండనాథు గౌరినాథు
నిఖిలలోకనాథు నిందింపఁగారాదు
పాతకంబు దక్ష పాపచక్షు.

26

క. మూఁడేసికండ్లు కలిగిన
పోడిమితో రుద్రు లంచుఁ బొగడెడువారిన్
మూఁడేసికండ్లు నిజమో
పోడిమియొ తలంచి చూడ పోలికయొక్కో.

27

క. కన్నులు గానక ప్రే లేదు
క్రొన్నెలధరు వేరు చేసి కొలిచెద వీవున్
నిన్నును నీతర మెఱుంగవు
యిన్ని జగంబులకుఁ దండ్రి యెవ్వఁడు చెపుమా.

28

వ. అదియునుం గాక.

29

నీ. ఆమర నీరుద్రులే హరి నమ్ముగాఁ జేసి
యిలఁగూలఁ ద్రిపురంబు లేయువారు
నెరయ నీరుద్రులే నిఖిలంబుఁ జెరగొన్న
యంధకాసురుఁ బట్టి యణఁచువారు
బలసి యీరుద్రులే ప్రళయ కాలుని బట్టి
ఖండించి మునిరాజుఁ గాచువారు
కదసి యీరుద్రులే గరళంబు గుదియించి
కంఠకోణమునందుఁ గప్పువారు

ఆ. ఎనయఁ జదువు లెల్ల యెఱుఁగును జెప్పుమా
 యిట్టిరుద్రమహిమ యిజ్జగంబు
 నట్టిరుద్రమహిమ యెఱుఁగంగ నలవియె
 థాత కైన నతని తాత కైన. 30

క. ఈరుద్రులఁ బదివేలను
 గారవమునఁ బూజనేయ క్రతుఫల మదితాఁ
 జేరునె నిన్నును రోయుచు
 నీరసమగుఁ గాక క్రతువు నిష్ఫలగతులన్. 31

ఉ. నీచరియించునోమునకు నీవు ప్రియంబునఁ గొల్చురుద్రులే
 నీచులు వీరు చాలుదురె నీకు ఫలం బొకటైనఁ జెప్పుమా
 యీ చతురాననాదులకు నేడుగడల్ భువిఁ దాన యైన తా
 రాచలనాథు నీవెఱుఁగ నబ్బునె పొందునెదక్షయాయెడన్.

క దేవుఁడు నాకంబునకును
 దేవుఁడు త్రిత్రింశకోటి దేవావలికిన్
 దేవుఁడు లోకంబులకును
 దేవుం డీశ్వరుఁడె కాక దేవుఁడు గలఁడే. 33

ఉ. మేరువు వింటికమ్మి యట మేదిని తేరట సూర్యచంద్రు లిం
 పారఁగ బండికండ్లట ననంతుఁడు నారట బ్రహ్మవిష్ణువుల్
 సారథియున్ శరంబులట సామచయం బట గుఱ్ఱముల్ మనో
 జారికి నెవ్వ రీడు త్రిపురాసురవైరికి నన్యదై వముల్. 34

ఉ. చెచ్చెర బ్రహ్మ తొల్లియును శ్రీపతియుం దమలోన వాదమై
 మచ్చరకించి పాదములు మాళియుఁ గానఁగఁ బూని గర్వలై
 యచ్చుగ మిన్ను మన్నుఁగన హంసయుఁ బందియు నై

కడంకతోఁ, గ్రచ్చరఁ ద్రప్వి యీశ్వరుని గానఁగఁ జాలిరొ
యేపు దూలరొ. 35

క. ఆతని యొక గురిసేయఁగ
నాతని నొకకొలఁది సేయనగునే తమలో
నీతి యెఱుంగక వారలుఁ
చేతోమోదంబుతోడఁ జిక్కులఁ బడరే. 36

క. పుతంబులాడి శంకరు
నెంతయుఁ బొడగానవలయు ననియును దమలోఁ
జింతింపఁ జిక్కువడ్డవి
యెంతయు వేదంబు లొరుల కెఱుఁగన్వశమే?. 37

క. గౌరీమనోహరునకు
ధారుణి బ్రహ్మాదిసురలు దాసులు గారే
నారాయణుఁ డరయంగా
మారారికిఁ బ్రియుఁడు కాఁడె మతకరిదయ్యో!. 38

క. సకలాధిపతికి శివునకు
నకలంకున కమితమతికి సభవున కిలలో
నొకపేదవేల్పు సరియే
ప్రకటింపఁగఁ దగదు పరమపాపము దయ్యో. 39

క. మత్తిల్లి క్రొవ్వినాడవు
చిత్తంబున సరకుగొనవు శివుఁ డటు నిను ను
వ్వెత్తుగఁ గొనవచ్చిన నీ
పొత్తగువా రెవ్వ రెందుఁ బోయెదు చెపుమా. 40

క. వలదు శశిఖండభూషణుఁ
జెలువుగఁ బిలిపించి పూజసేయుము ప్రీతిక

వలవదు చెప్పితి ననినను

నలరుచు నప్పలుకు వాడు హాస్యము చేసెన్. 41

వ. పుణ్యమానసుం డగుదధీచి కోపమానసుం డై నయనంబుల
వాని వీక్షించి యమ్మఖంబున నతని దగ్ధంబుగా శపింప గమ
కించి నాకు వేగిరపడ నేల యిక్కార్యంబునకుం గైలాస
వాసుం డున్న వాడు గదా యని దేవతలమొగం బై యి
ట్లనియె. 42

ఉ. పన్నుగ మీర లందఱును పాలసముద్రము తొల్లి ద్రచ్చు
చోఁ, గ్రన్నన నుద్భవించి మిముఁ గాలుచుచో నభయంబు
లిచ్చి తా,నన్నుతిఁ జిచ్చు మ్రింగఁ జెయిసాచిన దేవరకీయ
రాని యీ,జన్నములోనఁ జేతు లిటుచాతురె దేవతలార
కష్టులై. 43

ఉ. ఇచ్చట నుండఁగావలవ దిందుశిఖామణి లేనిచోట మీ
వచ్చుటచేటు నావిమలవాక్యము దప్పదు లీలఁగా మునిం
జెచ్చెరఁగూల్చి యున్న పెనుజెట్టి శివుం డిటు వచ్చె నేని మీ
చచ్చుట తెల్ల మో యమరసంఘములార వినుండు చెప్పితిన్.

క. అని పలికి నిర్తలాత్తకుఁ
డనుపమగుణుఁ డచట నుండ కవిరళబుద్ధి
మనమున రోయుచుఁ జనియెను
చనుటం గనుగొనుచుఁ బాసి చనరై రమరుల్.

ఆ. దక్షుఁ బాయ రైరి తలపోయలేరైరి
యిటుచాపవైరి నెఱుంగరైరి
నిందులైరి సురలు నిఖిలలోకంబులఁ
దమకు వచ్చుచేటు దలఁపరైరి.

❧ దత్తుని యజ్ఞవృత్తాంతము దధీచి శివునకుఁ చెల్పుట. ❧

సీ. నీలకంతునకును నెచ్చెలిగాఁడొక్కో

యటమటేఁ డైన యాయంబుజాక్షుఁ
డహికంకణునకు మూఁడవకన్ను గాఁడొక్కో

పాటుమాలిన యట్టి పావకుండు
గంగాధరునకు సంగడికాఁడు గాఁడొక్కో

వెనుకూళ్ల మార్చెన యనిమిషపతి
పురవైరికిని తలపుష్పంబు గాఁడొక్కో

నిర్భాగ్యుఁ డైన యీనీరజారి
తే. యేమి కుడువంగ వచ్చితి రిందు మీరు
తాము పాలించునట్టి లోకముల విడచి
పంచవదనుని కను జేఁగురించెనేని
తక్షణంబునఁ దమయాళ్ల త్రాళ్లు దెగవె.

47

ఉ. ఆచరితంబు లెల్లఁ దనయాత్మ నెఱింగి కలంగి దిక్కులక
జూచి కడిందికోపశిఖి చుట్టి మనంబున సందడింపఁ దా
రాచలనాథుసన్నిధికి నల్లన వచ్చి భవాని నీశునిం
జూచి నమస్కరించి తనచేతులు మోడ్చి మహేశు కి ట్లనెన్.

చ. మలహర నేఁడు దత్తుఁడు రమాపరదిగ్వరవాగ్వరాదులం
బిలిచి హిమాద్రిపై మనలఁ బిల్వక యాగముఁ జేయు
చున్నవాఁ, డలపున మీరు వేగఁ జని యచ్చట శూరుల
వానితోడుత, న్నలవడఁ జెండి పీచము లడంచిననున్ బ్రమ
దాత్తుఁ జేయవే.

49

ఉ. దారుణబాహుదండబలదండధరోన్ముది కుంభికుంభకం
తీరవ వైరిదానవఫణివ్రజశేఖర పన్న గాంతకా

కార భుజంగహార భుజగర్వమదోద్ధతపంచబాణసం
 హార త్రిలోకవీర త్రిపురాసురదర్ప విరామ శంకరా 50
 వ. అని విన్నవించిన నతని పలుకులు విని పరమేశ్వరుండు
 కోపించి. 51

❖ శివునిహుంకారంబున వీరభద్రుండు పుట్టుట. ❖

ఉ. ధారుణి దిద్దిరం దిరుగఁ దామరసప్రభవాండభాండముల్
 బోరున ఘూర్ణిలఁ నిఖిలభూతములుఁ బెగడొంద శూలి
 హుం, కారము చేసెఁ జేసిన నఖండతరప్రళయాగ్నిసన్నిభా
 కారుఁడు వీరభద్రుఁ డతిగర్వసముద్రుఁడు పుట్టె రౌద్రతన్.
 వ. ఇట్లు పుట్టి. 53

సీ. సలలితవేదండచర్తాంబరంబుపై
 భుజగేంద్రచిహ్నంబు పొల్చువాఁడు
 కాలాగ్నిహేతి సంఘంబుకై వడి నొప్పు
 పదినూలుచేతులఁ బరఁగువాఁడు
 ప్రళయాభవిద్యుత్ప్రభాభాసురం బగు
 మెఱుగారుకోటల మెఱయువాఁడు
 భానుబింబముతోటి పర్వతాగ్రముభంగి
 నెత్తేని మణికిరీటమ్మువాఁడు
 ఆ. అలుగువాఁడు నిప్పు లొలుకుఁజూపులవాఁడు
 మంటలెగయు నొసలికంటివాఁడు
 బలిమిఁ బట్టి యెట్టిబ్రహ్మాండముల నైనఁ
 ద్రుంపువాఁడు రిపులఁ జంపువాఁడు. 54

వ. మఱియుఁ బ్రచండమార్తాండమండలమండితోద్ధండ తేజో
 విరాజిత దుర్నిరీక్షణకుండలాభరణుండును సహస్రరవి

మండలతేజోవిలాసప్రకాశిత దివ్యదేహుండును బాల
 సూర్యప్రభాపటలచటుల పద్మరాగ మణిమకుటవిటంక విలం
 బమాన కర్కాటకశిరోవేష్టన కాలకూట త్రినేత్రసంయు
 క్తంబై రౌద్రరసంబు వెదచల్లు హస్తసహస్రంబును గఠోర
 కుఠార గదాదండభిండివాల కరవాల ముసలముద్గరతోమర
 భల్లాంగ ప్రాసపట్టిన కోదండశరచక్రముష్టిసంబగళ గదాత్రి
 శూలపరశులవనిలాంగోష్ఠ్యసి తురికౌతళవంకుళీయమదండ
 నారసజముదాశశక్తిప్రముఖ దివ్యదివ్యాయుధసమూహ
 శిఖాసమాశ్రయం బై బ్రహ్మాండంబు ప్రక్కలించునట్టి దీర్ఘ
 బాహుదండసహస్రంబును నారాయణేంద్రాదినిఖిలదేవ
 తాదుల మణిఘటిత మకుటారణ్యస్థలీరంగవల్లీరణరంగ
 తాండవ క్రియానిర్ఘాత భయదండంబులగు చరణారవింద
 రాజితుండును భుజంగరుద్రాక్షమాలికా విభూతిత్రిపుండ్ర
 శార్దూల చర్మాంబర సామజచర్మాంబర రథారూఢుండును
 వజ్రవైడూర్యేంద్ర నీలగోమేధికపుష్కరాగ మరకత పద్మ
 రాగాదిమాక్తికహారకేయూర కంకణాంగుళీయక మంజీరాం
 కితదివ్యదేహుండును ప్రళయకాల సమయపయోధరగర్జిత
 నిర్ఘాతజనిత నినదసన్నిభసకలభువనభయంకర సింహనాదుం
 డును సకలబ్రహ్మాండభాండసముదయభయదవిపరీతాట్టహా
 సుండును విపులవిలయకాలానల మారుతశైల శిఖరప్రసాత
 నాసికాపుటకుటీనిశ్శ్వాసుండును మదగజగండ భేషండ
 సింహశరభశార్దూలాదిసంగర విద్యావిశారదుండును నిఖిల
 లోకైకోత్పత్తిస్థితిలయప్రకారుండును నిర్జరారాతిసంఘాత

నిరస్తగహనక్రియాకలాపుండును అఖిలభూతసమాశ్ర
యండును నైనధూమకేతుండును త్రైలోక్యదానవవిదా
రుండును అనేకసహస్రకోటి మధ్యందినమార్తాండపటల
ప్రభోజ్జ్వలుండును శైవదూషకజనవక్త్రపదతాడన నిర్హత
సంఘటితుండును అగణితగుణగణాలంకృతుండును అసహ
యశూరుండును అతులితదుర్వారగర్వదర్పిద్ధతుండును
నైయొప్పుచున్న వీరభద్రేశ్వరుండు. 55

— పార్వతి కోపంబున భద్రేశ్వరి యను కన్యపుట్టుట. —

క. రుద్రునకుం బొడచూపెను
రుద్రాణియు నంతలోన రోషాత్తక యై
భద్రేశ్వరి యనుకన్యక
రౌద్రతఁ బుట్టించె ఘనకరాళానన యై. 56

వ. అంతఁ దత్సమయంబున వీరభద్రేశ్వరుండు భద్రేశ్వరిం
గూడుకొని పరమేశ్వరునిపాదపంకజంబులకు సాష్టాంగ
దండప్రణామంబు లాచరించి కరసహస్రంబులు మొగిడ్చి
దేవా మీరు నన్నుం బుట్టించఁ గారణం బేమియో యవ
ధరింపుఁ డని యిట్లనియె. 57

సీ. నీయాజ్ఞఁ గడచి యీనిఖిలంబులకు బ్రహ్మ
కొన్ని మిక్కిలి నేయుచున్నవాఁడొ
నీయాజ్ఞగడచి యీనీరజనాభుండు
నొండుజాడలఁ బోవుచున్నవాఁడొ
నినుమీటి పవనుండు నేలయు నింగియు
నొక్కటిగావించుచున్నవాఁడొ

*నీసంపుదప్పి యీనింగి మార్తాండుండు
పన్ని మిక్కిలి కాయుచున్న వాడొ

†గీ. అట్లుగాకయుఁ బడబాగ్ని యంతజలముఁ
గరము గ్రోలుచున్నదియొకో కాముఁడేచు(?)
చున్న వాఁడేమో యీశాన చెప్పవేమి
చిక్కఁబట్టి కేలున వారి నుక్కణంతు. (?)

53

క. కట్టలుక మీరు నన్నును
బుట్టింపఁగనేల వలసెఁ బొలుపుగ నాకున్
నెట్టిన యానతియీవే
పుట్టువు నంత్యంబులేని భూతాధిపతీ.

59

వ. అనిన విని యల్లన నవ్వుమొగంబున నద్దేవున కి ట్లనియె. 60

శా. వింటేయంతయు వీరశేఖర మమున్ వెల్వెట్టి దతుండు నీ
వెంటన్ వేల్వఁ దొడంగినాఁడుమరలన్ విష్ణుండు నింద్రుండు న
వ్వెంటన్ బోయినవారు వారి నచటన్ వేవేగ దండించి నీ
వింటన్ బుట్టుశరానలంబున రణోర్వి న్నీలుగావింపుమా.

ఉ. ఇమ్ములనీవు వేగ చని యేచి మహారణకేళి యాడు మీ
యమ్మఁను నేను పచ్చి మునియాశ్రమభూమి వసించి నీవిలా
సమ్ములు చూచుచుండెదము జర్జరితంబుగ దతుఁ జంపి యా
గమ్ము హరించి రమ్మనుచు నానతి యిచ్చిన వీరుఁ డిట్లనెన్.

* నీపేరుదలఁచక నిఖిలలోకంబులు నన్యమై వములయం దున్నవారో?.

†ఆ. అట్లుకాక వాయు వగ్గలంబయ్యెనో

కలఁగి జలములెల్లఁ గలఁగఁబడఁగ
యేమి తెఱఁగు నాకు నీశాన చెప్పవే
యొక్కనొకని కేల నుక్కడంతు.

క. భావజమదసంహార నా

నావేదాతీత వినుత నాగాధిపతీ

దేవేంద్రార్చిత పదయుగ

దేవా దేవాదిదేవ త్రిదశాధిపతీ.

63

ఉ. కుంభిని ద్రైతునో జమునిగుండెలు చెందుదునో సురాచల

స్తంభము ద్రైతునో సురలచట్టలు చీరుదునో కడంగి ది

క్కుంభుల ద్రైతునో యజుని క్రొవ్వణగింతునో సూర్యచం

ద్రులన్, జృంభణమెల్ల మాన్పుదునో చుక్కల డుల్తునో

పార్వతీశ్వరా.

64

శా. బ్రహ్మాండ్రామర పూజితాంఘ్రియుగళా బాలేందుచూడా

మణీ, బ్రహ్మాండ్రాదులఁ బట్టి వ్రేల్చు టది మద్బాహుబలప్రా

ధికిన్, బ్రహ్మాంబే పరమేశ నీవుఁ బ్రణుతింపం గర్వదుర్వారు

లన్, బ్రహ్మాదుల్ *దెగ రూపడంతు నొకఁడన్ బ్రహ్మాండ

భాండావళుల్.

65

మ. నడతున్ దక్షునిమీఁదఁ గయ్యమునకున్ నారాచఘోరా

గ్నులన్, బుడమిం దేవగణంబులం దునిమి సంపూర్ణాహు

తుల్ పోసెదన్, గడిమిం గెల్చెదఁ గూల్చెదం గలచెదం

గాలించెదన్ జంపెదన్, గడిఖండంబులు జేసెదన్ నుటి

మెదన్ ఖండించెదన్ మించెదన్.

66

క. నాకెదురెవ్వరు జగముల

నీకెదురెవ్వరు మహేశ నిఖిలాధిపతీ

నాకీ తెరువునఁ బొడమఁగ

నీకంతవిషంబు నీవె నిర్తలమూర్తి.

67

*దెగడొంద రూపడంతు నే బ్రహ్మాండభాండావళుల్.

వ. అనిన విని మెచ్చి పార్వతీదేవి యవ్వీరశేఖరున కి ట్లనియె.

శా. కట్టల్కణ్ గణలోకనాథ నిను మత్కార్యార్థమై యీ
యెడన్, బుట్టించెన్ భుజగేంద్రభూషణుఁ డొగిన్ భూతేశు
నిందించి తాఁ, బెట్టన్ జన్నముదటుఁ డద్దివిజులన్ బిల్పిం
చినాఁ డాసభన్, గట్టుగ్రంబుగఁ గూల్చి ర మ్మనుచు నా
కళ్యాణి దీవించుచున్.

69

క. కట్టడ హరుడును దానును

బెట్టిరి తగ వీరసేను వీరముతోడన్

నెట్టనఁ బ్రణమిల్లి వెసన్

జెట్టిమగండైన వీరశేఖరుఁ డెలమిన్.

70

వ. అట్టిపనిఁ బూని దక్షయాగంబువైఁ బోవ గమకించి వీర
భద్రుం డతులితరౌద్రాకాసుం డై యి ట్లని విచారింపం
దొణంగె.

71

ఉ. శూలము యూషగంబమును శోణితధారలు వేయబాణ
ముల్, చాలినదర్భలుం గుణము చప్పుడు మంత్రము
సృక్కులుం దొనల్, గ్రాలురణోర్వి మంటపముగా సుర
గోవులసోమయాజి యై, వ్రేలుచు రోషణాగ్నులను
వీరుఁడు భద్రుఁడు శంభుప్రీతిగన్.

72

వ. అని సకలలోకంబులుం గొనియాడ వీరయాగంబు సేయ
వలయు నని విచారించి.

73

శా. యుంకార భుకుటాననుం డయి ధరాచక్రంబు ఘూర్జిల్లఁ గా
హుంకారించిన భద్రమేన లయకాలోగ్నికీలావళిన్
సంకాశోద్ధతకోపచిత్తులు రణోత్సాహుల్ జగద్భీషణా

హంకారుల్ ఘను లంతకాంతకు లుదగ్రాగ్నుల్ మహావిక్ర
ముల్. 74

ఉ. సాహసదైర్యమానసులు చంద్రఫణీంద్రవిభూషణుల్ శివ
ద్రోహరగండకీర్తు లతిదోర్బలగేయులు భూరితీవ్రహః
లాహలజ్యంభితుల్ శిఖివిలంబితనేత్రులు చారుగోపతీ
వాహులు వైరివీరమదవారణసింహులు పుట్టి రుగ్రతన్.

వ. ఇట్లు పుట్టిన. 76

ఉ. ఎక్కడఁజూడ వారెయి యేపున లక్షలుఁ గోట్లు నెందఱో
దిక్కులు పిక్కటిల్ల నతితీవ్రత లెక్కకుదాఁటి యుగ్రతన్
జుక్కలు మోవ నేచి యలచుక్కలు రాల సుదగ్రమూర్తి
యై, యొక్కట యార్పుగొన్నఁ బ్రతిహంకృతిఁ జేసె
నజాండభాండముల్. 77

వ. అంతఁ దదీయగణనికాయంబులు తన్నుఁ బరివేష్టించి దండ
ప్రణామంబు లాచరించి సంభ్రమంబున. 78

— ప్రమథగణములతో వీరభద్రుఁడు దండెత్తుట. —

క. కొందఱు మొనలై నడువఁగఁ
గొందఱు పంతంబు పలుకఁ గొందఱుమూకల్
ల్పందడిఁ బాపఁగ మఱియును
గొందఱు దతుం దలంచి క్రోధింపంగన్. 79

క. గండఁడు శంభుద్రోహర
గండఁడు మహి నన్యదైవగండరులకుఁ దా
మిండఁడగు వీరభద్రుఁడు
దండెత్తె గణాళి గొల్వ దతునిమీఁదన్. 80

వ. ఇట్లు వీరరణనైన్యాధిష్టితుండును గోరాజగమనుండును
భద్రైశ్వరీసహితుండును నారాచగదాదండభిండివాలత్రై
శూల దివ్యబాణనిశితాయుధవరివృతబాహుదండుండును
రణదుందుభీనిస్సహాణశంఖకాహళఘంటికారావభీరరుండును
నతులితకోపాటోపసంరంభుండును సమరసన్నాహుండును
వివిధవిలసితవీరలక్ష్మీవిలాసుండును వృషభకేతనాలంకారుం
డును నై పురంబులు సాధింప వసుంధరారూఢుండును
గౌరీసమేతుండును నై యదుదేంచుపురాతాతచందంబున
నతిసుందరుం డై వీరభద్రైశ్వరుం డరుగుదేంచుచున్న సమ
యంబున.

81

క. గణపాదహతులచేతను

వణఁకి గిరుల్ తరులతోడ వసుధం బడియెన్

కణఁగి వసుంధరగిరులును

ఫణిపతిపైఁ బడియెఁ గమతపతిపైఁ బడియెన్.

82

క. బలువిడి ప్రమథగణంబుల

బలముల వెనుధూళి గగనభాగముఁ గప్పెన్

అలరఁగ రేణువుఁ గప్పెను

జెలువుగ రవి మింటనుండి చీకటి గప్పెన్.

83

వ. అంత నవ్వీరభద్రుండు తుహినాచలశిఖరంబు . డాయం

బోయి కతిపయదూరంబున దక్షాధ్వరకలకలంబు విని గణం

బుల కి ట్లనియె.

84

సీ. ఘనులార వింటిరే గగనభాగంబెల్ల

హోమధూమము గప్పియున్న భంగి

వినవచ్చెనే మీకు వేదమంత్రంబులు
బలికెడుహోతలకలకలంబు

అల్లనయేతెంచు నదె హవ్యములు గోరి

క్రందైన నిర్జరబృందరవము

అల్లదె పాపాత్ము నధ్వరం బొనరించు

క్రతుశాల దవ్వునఁ గాన వచ్చె

ఆ. నింక దవ్వు లేదు యేర్పడఁ జూడుఁడో

శ్రీగిరిశు వేటుచేసినాఁడు

క్రొవ్వినాఁడు వీని క్రొవ్వు నణంపంగ

వలయు దేవదైత్యవరులతోడ.

85

వ. అని హెచ్చరించి మైపెంచి వీరజనచూడామణి యగు వీర

భద్రేశ్వరుండు.

86

సీ. బహుతంత్రములచేత భాసిల్లి యందంద

వేదనాదములచే వెలసి వెలసి

విదితవైభవముల విలసిల్లి విలసిల్లి

కలకలరవములఁ జెలఁగి చెలఁగి

హోతలపలుకుల నొప్పారి యొప్పారి

యాచార్యజనులచే నమరి యమరి

పృథుసదస్సులచేతఁ బెంపారి పెంపారి

వరయాగలక్ష్మిచే వ్రాలి వ్రాలి

ఆ. వెలుఁగుచున్న యట్టి వేదిపైఁ గూర్చుండి

బంధుకోటితోడ భాసురముగఁ

గొంతదనుకఁ గ్రతువునంతయు వేల్చిన

దక్షుఁ గనియె వీరదైవ మపుడు.

87

వ. ఇట్లు కాంచి తదీయమందిరంబు గణంబులుం దానును జుట్టు
ముట్టి విపులవీరావేశ కోపాటోపోప సంరంభుడును గరాళ
వదనుండును నై చెలంగి యార్చిన. 88

శా. కంధుల్ వండలి పిండుగాఁ గలఁగె ఘీంకారంబు రోధించె ది
గ్గంధేభంబులు గ్రుంగె భూతలము చుక్కల్ రాలె భూ
తంబులున్, మందిభూతము లయ్యెఁ దప్పె రవి బ్రహ్మం
డంబు భేదిల్లె ది, క్షంధుల్ ద్రెళ్లె జగంబులుం బెగడె వే
శంకించె నాబ్రహ్మాయున్. 89

క కలకలము నొందుయాగము
వెలవెలనై చిన్నబోయె వేల్పులమూఁకల్
కలఁగిరి ఋషిమునిముఖ్యులు
ఎలుఁగింతయు లేకయుండి రెంతయు భీతిన్. 90

ఉ. కొందఱు మూర్ఛవోయిరటఁ గొందఱు పాటిరి భీతచిత్తు లై
కొందఱు చచ్చి రచ్చటను గొందఱు దూరిరి శాలక్రంతలన్
గొందఱుఁ బుద్ధి మ్రాస్పడిరి గుండెలు ఝల్లని తల్లడింపఁగాఁ
గొందఱు సృష్టిసంహార మొకో యని నివ్వెఱఁగంది రాత్తులై.

వ. ఇట్లు సింహనాదంబు చేసి విజృంభితుం డై యిం దెవ్వ రేని
పాటిపోయెదరు వీరల మెదిలిపోనీకుం డని రభసంబున
నయ్యాగమంటపంబు చుట్టును ఖడ్గపరశుత్రిశూలహస్త
లై న ప్రమథగణంబులఁ గాపు వెట్టి తానును వీరగణసేవితుం
డై యవ్వీరభద్రుండు దక్షమఖమంటపంబుఁ దరియం
జొచ్చుసమయంబున వెఱచియు వెఱవని చందంబున దక్షుఁ
డి ట్లనియె. 92

క. ఇచ్చోటి కేల వచ్చెద

వెచ్చో టేయూరు నిన్ను నెవ్వఁడు పంపన్
వచ్చితివి యేమికార్యము

చెచ్చెర వినుపింపు మనినఁ జిత్తములోనన్.

93

ఆ. వెట్టివాఁడు వీఁడు వెంగలి మూఢుండు

భాగమెల్ల నేటుపటుపకున్న

మఱిగదాగణంగి మర్దించి నై చెద

నంచు నతనికనియె నలఘుబలుఁడు.

94

చ. ఎనయగ దేవదేవుఁ డగునీశ్వరదూతను వీరభద్రుఁడన్

బనివిని నీదుజన్న మునఁ బాలుగొనం జనుదెంచినాఁడ భ

క్తిని శివుభాగ మేది యిట తెచ్చి సమర్పణ మీవు నేయుమా

విను ననుఁ గూర్చి కుత్సితపువిద్యలు చేసినఁ బోదు వెంగలీ.

మ. తలఁపన్ దుర్జితవై యొనర్చు నపరాధంబుల్ శివుం గూర్చి

యున్, గల వెన్నేనియుఁ దొల్లి నీవలన నింకన్ వీరభద్రుం

డలం,తులఁ బోనేరఁడు నైఁప నేరఁడు వృథా దుర్బుద్ధివై

ప్రాణముల్, ఫలమున్ గోల్పడ నేల శంకరునకున్ భాగంబు

దెప్పింపుమా.

96

వ. అనిన నవ్వి దటుం డి ట్లనియె.

97

క. యాగములోపల శివునకు

భాగము గలదనుచు శ్రుతులు వల్కినచో నీ

భాగము నీకిచ్చెద నీ

యాగమములఁ దెలుపు మనిన నతివేగమునన్.

98

వ. అనిన విని ఋగ్యజుస్సామాధర్వంబులు మహావినయభీతచిత్తు

లై లేచి తదీయమఖమంటపంబున నున్న సదస్యులం జూచి

యి ట్లనియె.

99

సీ. నిఖిలతంత్రములకు నీలకంఠుఁడు వేల్పు
 భువి నగ్నదైవంబు పూజనేయ
 భాగ్యంబు కొఱతయే భావించి చూడుఁడ
 కర్తమానసులార కష్టులార
 పరమేశుతత్త్వంబుఁ బరికింప రేమిటి
 కీశానునిజతత్వ మెఱుంగరేల
 పరమోపదేశంబు పరమంబు పరమాత్మ
 శివుఁడౌట యెఱుంగరే సృష్టిననుచు
 ఆ. వేల్పు లేల్ల మాట వినకున్న దతుండు
 వినియు వినని యట్ల కనలి యున్న
 నచటనుండ వెఱచి యాగమంబులు బోయె
 బ్రహ్మలోకమునకు భయముఁ బొంది.

100

❧ వీరేశ్వరుండు దేవతల సంహరించుట. ❧

వ. ఇట్లు వేదంబులు వివరించుటయును వేల్పులు వినకుండుట
 యును వెంగలి యైన దతుండు విరోధించుటయును వీర
 భద్రుండు వీక్షించి తత్సభవారల కి ట్లనియె.

101

శా. కామధ్వంసుఁడు సర్వతంత్రములకుఁ గర్తారుఁ డంచుఁ
 శ్రుతి, స్తోమంబుల్ వినిపింప నేఁడు వినమిఁ దుర్వృత్తి
 నున్నారిలఁ, స్వామిద్రోహులు మీరు మిష్టుఁ గడిమిం
 సంగ్రామరంగస్థలిఁ, వేమాటుం బరిమార్చి వైతు నిక
 దోర్విర్యం బవార్యంబుగన్.

102

వ. అని పలికి.

103

సీ. జంకించి మైవెంచి శంఖంబు పూరించి
 గగనభాగం బెల్ల గలయఁ దిరిగి

అనికి సంరంభించి యార్వులఁ జెలగించి
 బ్రహ్మాండభాండంబుఁ బగులఁజేసి
 భుజశాఖ లడలించి భూస్థలి నంకించి
 బలువిడి నాయుధంబులు ధరించి
 అరులగుండెలు చించి యడిదంబు ఝలిపించి
 దర్పించి సింహనాదంబుఁ జేసి

ఆ అతికరాళభ్రుకుటితాస్యఁడై కన్నుల
 నిష్పలౌలుక సురలు నెఱిఁ దలంక
 వీరగణవిభుండు విలయకాలానల
 రౌద్రమూర్తి వీరభద్రమూర్తి. 104

వ. ఇట్లు మహావీరావేశంబున భేరిధంకారనినాదంబులు గగన
 మండలంబునిండి చెలంగ వెండియు నిట్లనియె. 105

ఉ కంటక మైనయాగ మిది గౌరిశివార్పణ మంచు నార్పు మి
 న్నంటంగ నగ్గణంబులకు నందఱికిం జెయి సన్నఁజేసి తా
 మంటలకన్ను విచ్చి మఖమండపశాలలు నీటుచేసియున్
 మింటమిణుంగురుల్ మెఱయ మేదిని యెల్లఁ గణంగి ఘూర్ణి
 లన్. 106

క. పదనంబున రోషాగ్నులు
 వెదఁ జల్లుచు ఘోరవీరవైశ్వానరుఁ డై
 పదపడి నానాగతులను
 విదళించెన్ వీరవిభుఁడు వేల్పులమూకన్. 107

వ. మఱియుఁ బ్రళయకాల నీలజీమాతపటలంబులంబోలి పోనీక
 వెనుతగిలి పలుదెసలం బాఱి విసరు పెనుగాడ్చుచందంబునఁ
 జరాచరజంతుసంఘంబుల మండలీభూతసముద్బండ్ కోదం

డుం డై వైభవాడంబరం బగుబ్రహ్మాండంబుల నొండొండఁ
 జేర్చి చెండాడెడు ఘోరాడంబరం డగు నఖండదండధర
 వైరివిధంబున దివిరాసి యరితూల యడుగులపయింబడి
 యంకిలి లేక దరికొని గరలి వడి గాలి దోడుగాఁగల్గు విల
 యకాలానలంబుకైవడిఁ గవిసి గిరిగవ్వారగహనగుహఁత
 ర్గతశయనసుప్తంబులై న మదగంధగజయూథంబుల ఘీంకా
 రంబుచేత ప్రబోధితంబై వాని వెనుదవిలి కుంభస్థలమాం
 సంబు నఖదంష్ట్రంబులం జించి చెండాడుసింగంబుపగిది
 మహార్ణవాంతరంగంబున మత్స్యకచ్ఛపకర్కటక తిమి
 తిమింగిలాది జంతుసంతానంబులాగున పయగిపారావార
 మధ్యంబున నమృతాహరణార్థంబు దిరుగు మహామందరంబు
 తెఱంగున మహాభీకరంబుగాఁగఁ గలసి కరాళించి విలయ
 సమయవిజృంభిత జీమూతనిర్ఘాత ప్రచండఘనరవభయంక
 రంబుగా శంఖంబుఁ బూరించి విడంబించి యెక్కడఁ జూచినఁ
 దానయై హరిపురందరవిరించాదులు దిగులుకొని బెదరి
 బెదరి పఱవఁ బోసక యదరంటందాకి గుడుసువడి వీకమై
 వెఱచఱచి పఱచునట్లుగా దేవగణంబుల మాకల కులికి
 యగ్గణరాజకంఠీరవుం డగ్గలిక మెఱయ బలువీడిఁ గడువడి
 కెరలి పిడుగులం బోలినబాణజాలంబులు పఱపుచు శూలం
 బులఁ బొడుచుచు నేలపాలుచేయుచుఁ గతారంబులఁ బొడు
 చుచుఁ గుతారంబుల ఖండించుచుఁ బరశువుల నఱకుచు
 నత్తశంబుల నొత్తుచుఁ జక్రంబులఁ ద్రైంచుచు భిండివాలం
 బుల ఖండించుచుఁ జంచువుల విజృంభించుచు నఖంబులఁ
 జేరుచు పాదంబులఁ జవురుచు పిడికీళ్ల రువ్వుచు నరచేతులం

బాదుచుఁ దూపులఁ బటపుచుఁ గవిసియుఁ దనివిఁ గొనక
 వెండియు నానావిధపదఘట్టనంబుల మహీమండలంబులఁ
 గప్పుచు మార్తాండమండలంబు తెఱంగున నతనివెయిచేతుల
 విడంబించి యఖండవివిధవిలసిత విశిఖవ్రాతంబుల నందఱకు
 నన్నిరూపులై తోచి గొడుగులు విటుచుచుఁ జామరంబులఁ
 బొడిసేయుచు శిరంబులు గూల్చుచు శిఖలుపెఱుఁకుచు వద
 నంబులు ద్రుంచుచు నూరువులుఁ బదంబులు వ్రచ్చుచు
 గళంబులు గోయుచు భుజంబులు విడిపించుచు నాలుకలు
 గోయుచు ముక్కులు జిదుముచు చెక్కులు గమకించుచు
 ప్రేగులు ద్రెంచుచు కన్నులుబెఱుకుచు చెవులు ద్రెంచుచుఁ
 గిరిటంబులు పదతాడనంబున రాల్చుచు కండలు చెండుచు
 రక్తంబులు గ్రోలుచు నెముకలు రాల్చుచుఁ బడద్రోచి పండ్లు
 పీఁకుచుఁ గొందఱ హోమగుండంబుల నిండను వ్రేల్చుచు
 నుదరంబులు ఖండించుచు యిట్లు మఱియుం గలంచుచు
 గుదించుచుఁ గోలాహలంబుసేయుచు యేపుమాపియుఁ జమ
 రియుఁ జక్కడిచియు నెఱిచఱచియు నేలపా లొనర్చియు
 ననంతసమరకేళీవిహారం బొనరింప దేవసంఘంబులు సైరింపఁ
 జాలక నలంగియుఁ దొలంగియు నొచ్చియుఁ జచ్చియుఁ జర్జ
 రితులై మూర్ఛిల్లియుఁ జెల్లాచెదరై పాఱియు నొండొరు
 వులఁ జొచ్చియు నున్నం గనుంగొని వీరభద్రేశ్వరుండు. 108

సీ. పోకు నాముందఱ పోరాదుదేవేంద్ర

పోయినఁ బోవునే భుజగళయన

యెటుపోయె దెటుపోయె దెందుఁ బోయెద వగ్ని

నిలు నిలు నిలు నిలు నీరజాస్త

బంటుతనము గాదు పాటకు యమరాజ
 పవమాన యెక్కడఁ బాటె దింక
 పంద వైతివి యేమి చందురమగవాఁడ
 రణమునఁ బాటెదే రాజరాజ

ఆ. వీరు లైనవారు వెనుకకుఁ బోదురే
 మగతనంబు విడువఁ దగునె వరుణ
 పోకుఁ డింక మీరు పోయినఁ బోకున్నఁ
 బోటు సిద్ధ మెల్లభంగు లందు. 109

వ. అని ముదలకించి యవ్వీరభద్రుండు రాద్రోదేకంబునఁ
 బ్రళయకాలరుద్రుం డై. 110

❧ వీరభద్రుఁ డింద్రుండు మున్నగువారిని శిక్షించుట. ❧

క. పాడు వైనకొండశిఖరము
 విడువక పగులంగ పిడుగు ప్రేసినభంగిన్
 పుడమిఁ బడి మన్నుగటువఁగ
 సుడివడ దేవేంద్రుఁ దన్నె సురసురస్రుక్కన్. 111

క. చెన్నార నీవు సన్నగఁ
 బన్నగధరు విడచి వచ్చి పాపాత్ముఁడ వై
 యున్నాఁడవనుచు సూర్యునిఁ
 దన్నిన రక్తంబుఁ గ్రక్కె దారుణవృత్తిన్. 112

ఉ. ఆలరిదటునింటఁ జని హవ్యములం దిను చేతు లేవి నీ
 నాలుక లేవిరా దహన నాకు మొఱంగిన నేడుపోదురా
 వాలునఁద్రెంతు నంచుఁ గరవాలు మొఱుంగులురాలఁ బట్టి
 తా,నాలములోనఁ ద్రుంచె వడి నగ్నికణంబులు ఘోర
 జిహ్వలన్. 113

ఆ. దండధరుని బట్టి దమకించి పడవైచి
ముష్టిఘాతపాతదృష్టి ముంచి
ఱొమ్మద్రొక్కి నిలిచి రూపించె ఘనబాహు
దండలీలమెఱయ దండివేల్పు. 114

క. బడబాగున్నలొలుకఁ జూపులఁ
గడుమిడుగురు లెగయఁ బేర్చి గదయెత్తి వడి
న్నడివడ నైరృతిప్రేసెను
జడధీశుని వరుణుఁ గాంచి జగతిం గూలన్. 115

క. తనియని కోపదవాగున్నలు
మునుమిడి దరికొల్ప వీరముఖ్యుఁడు గడిమిన్
దనయార్పులచేఁ గాలెచ్చె
న్తునుకొను నసురాదియక్షమూకల నలుకన్. 116

క. రుద్రుఁడు శంకరు డుండఁగ
రుద్రులమని ప్రేలుచున్న రుద్రులె యంచున్
రౌద్రత నెత్తురుఁ గ్రక్కగ
రుద్రులఁ గట్టలుకఁ బొడిచె రోషముచేతన్. 117

క. హరుఁ డఖిలగురుండని యు
ర్వరమ్రాయఁగ నిచటి కేలవచ్చితి చెపుమా
వరద యనుచుఁ దుదిగోరున
సరసాకృతివాణిముక్కు సయ్యనఁ జిదిమెన్. 118

క. మఱి రాహుచేత మధ్యము
గరువంబడి యున్న పూర్ణకమలారిగతిన్
గఱగళుఁడు ముక్కుఁ జిదిమినఁ
దెఱవకు భారతికి మోముధృతి నొప్పారెన్. 119

క. నెత్తురుధారలు మొగమునఁ

జొత్తిల్లఁగ నగ్ని దేవుసుందరి ముక్కున్
వృత్త స్తనశిఖరంబులు
నత్తరి తుదిగోరఁద్రుంచి యవ్వలవై చెన్.

120

క. వనితలచనులకు నీడైఁ

జనియెడు నని పంచశరుఁడు జక్కవదోయిం
గొనముక్కులు కోసినక్రియఁ
జనుముక్కులు దనరె వహ్ని సతికి రణోర్విన్.

121

మ. భగునిన్ గూఁకటిఁ బట్టి నిష్ఠురగతిన్ బండ్లూడ నోరంతయుం
బగులన్ ప్రేసి కుదించుచుం బదరుచుం బాపాత్మునిం దత్తునిన్
దగవే చూచిన కన్ను లేవి యనుచుం ధట్టించి లీలాగతిన్
భగుకన్నుల్ వెఱికెన్ సురల్ బెగడఁగా భద్రుండు
రౌద్రాత్తుఁ డై.

122

శా. యోషాగాధలు పల్కు మంత్రములుఁ దా నెచ్చోటికిం
బోయెరా, పూషాదిత్య దురాత్మ యంచుఁ బెలుచన్ భూమిం
బడే నైచ్చి నిర్దోషుం డాతనిపండ్లు డుల్చె నది హేతు
ఖ్యాతి గా ధాత్రిలో, భాషల్ తప్పులు వోయె నాతనికిఁ
దా భాషించుచో నెప్పుడున్.

123

శా. చంద్రా నిన్ను ధరించియున్న పరమున్ సర్వేశ్వరుం బాసి
యీ, యింద్రాదిత్యులభంగి నేఁడు భువిపై నేతెంచి
యిచ్చోట మ,త్సాంద్రక్రోధహతుండ వైతి వనుచుం
జంకించి పాదంబులం, జంద్రుం భూగతుఁ జేసి ప్రామె
చిదుకన్ సంగ్రామరంగంబునన్.

124

వ. తదనంతరంబ.

125

చ. పెనిమిటిఁ బ్రాముచోఁ బురుషభిక్షుము వెట్టు మటంచుఁ
దారకాం, గన లరుదెంచి మ్రొక్కు క్రియఁ గ్రక్కుననొత్తి
శశాంకుఁ ద్రొక్కుగా, జననమునొంది పెల్లెగసి సర్వజనంబు
నకు న్విచిత్ర మై, యొనరఁగ భద్రపాదముల నొప్పె
సుధాజలబిందుసంఘముల్.

126

వ. మఱియు సముచితాలాపంబులు పలుకు యుగాంతకాల
రుద్రుండునుం బోలె నట్టహాసంబు నేయుచు మహితమందర
మహీధ్రమథిత మహార్ణవకల్లోలచయంబునుం బోలె శోషిం
చుచు కంఠీరవంబునుంబోలె గర్జించుచు మదాంధసింధురం
బునుం బోలె మ్రోయుచు వర్షాకాలమేఘంబునుం బోలె
శరవృష్టి గురియుచు రాహుమండలంబునుం బోలె నొడి
యుచు గంతులు ద్రొక్కుచుఁ దాండవంబాడు పురాఠాతి
యుంబోలె వింతగతుల రణవిహారంబు సలుపుచుఁ బెనుగా
లియుం బోలెఁ దూలుచు బడబాగ్నియుంబోలె నార్పుచు
నంధకారంబునుంబోలెఁ గప్పుచు నేలయునింగియునొక్క
టియై పొడువుపొడువు పోనీకుఁ బోనీకు చంపు చంపు మని
యెఱింగించుచు దశశతకోటిసహస్రలక్షానేకకోటిసంఖ్యలై
దేజరిల్లుచు యూపంబులఁ బెలుకుచు నాచార్యుల నడచుచు
హోతలప్రాణంబులు హోమంబులకు నాహుతులు గావిం
చుచు పశువుల నసువులు బాపుచు గంధర్వులకంధరంబులు
ద్రెంచుచు సిద్ధసాధ్యచయంబుల ధట్టించుచు సూర్యులం
దూలించుచు తాపసుల విచారించుచు మునిజనులదండకమం
డలయజ్ఞోపవీతములు తుత్తుమురులు నేయుచు బ్రహ్మ
శిరంబుఁ గుదియించుచు సురాసురజాతంబుల నెరియించుచు

నిష్పలౌలుకుచూపుల నందఱం గప్పి తలలు కోసి కుప్పలు
పెట్టుచుఁ బ్రేవులు పోగులువైచుచు కండలు చెండి కొండ
లుగా వైచుచు పీనుఁగుపెంటలనడుమ నెత్తురుపేలులు
గావించుచు దేవభటులమాంసంబు లిచ్చి భద్రకాళి మెప్పించుచు
భూతప్రేతపిశాచగణంబులం దనుపుచు వీరజయలక్ష్మీ
విలాసుం డై ప్రజ్వరిల్లుచు వీరభద్రేశ్వరుండు. 127

లయగ్రాహి.—

నిక్కీ గణనాథుఁ డొకయక్కజపు విల్లు వడి
నెక్కిడి గుణధ్వనుల దిక్కు లొగి మ్రోయన్
గ్రక్కున మిణుంగురులు గ్రక్క బలుభూతములు
చక్క దొడఁగేయనగవెక్కసము దోచన్
లెక్కలకు దాఁటిచని యొక్కట సురాదులను
జక్కడచె నప్పు డతి చిక్కువడి మ్రొక్కన్
డొక్కడువు నిక్కుఁ డను దిక్కురులనాదములఁ
జుక్క లురలం ధరణి గ్రక్కదలుచుండన్. 128

వ. మఱియు వీరావేశంబున. 129

సీ పట్టినంబులఁ ద్రుంచి పలుబాణముల నొంచి
ముసలాయుధంబుల మోది మోది
అలుగుల నాటించి యరచేతులను వ్రేసి
ముష్టిఘాతంబుల ముంచి ముంచి
కత్తుల నెఱయించి గదల క్రు శ్లఱగించి
భూరిశూలంబులఁ బొడిచి పొడిచి
శక్తులఁ దూలించి చక్రాలఁ బరిమార్చి
పటునారసంబులఁ బఱపి పఱపి

తే. పెనఁచి నరములు ప్రేగులు పెఱికిఁ బెఱికి
 చెనఁకి మేనులపట్టలు చీరిచీరి
 డాసి చెక్కులు ముక్కులు గోసి కోసి
 వీరభద్రుండు వేల్పులఁ దోలఁ దొడఁగె.

130

శా.వీచు న్నెత్తురు గమ్ముదేర నణఁచున్ వీరంబు దోరంబుగా
 వైచున్ నింగికి నేలకున్ దిశలకున్ వజ్రప్రహారంబులన్
 దాఁచుం గూల్చునదల్చు నేర్పుఁ గరముల్ ఖండించి హోమా
 గ్నిలోఁ, ద్రోచుం గూఁకటి బట్టి మొత్తి సురలన్ దుర్వా
 రగర్వోద్ధతిన్.

131

శా.నిక్కున్ తాంకృతినేయఁగాఁ జెలఁగు భృంగీ ఘోషఘోషం
 బుగాఁ, ద్రొక్కున్ సర్వవసుంధరావహుఁ డనంతుం డెంత
 యున్ రోజఁగాఁ, జొక్కున్ భీకర మైనహుంకృతులచే
 జుక్కల్ వెసన్ రాలఁగా, దిక్కుల్ మ్రోయ నజాండ
 భాండములు భీతిన్ బెల్లు ఘూర్నిల్లఁగన్.

132

సీ. ఒకమాటు కత్తుల నొరలంగఁ గుత్తుకల్
 విడిపించి తనతోటి వెలఁది కిచ్చు
 నొకమాటు హోతల కుఱికి మధ్యంబులు
 ఖండించి భూతసంఘముల కిచ్చు
 నొకమాటు నఖముల నూరుస్థలంబులు
 వ్రచ్చి జేతాళక వ్రజము కిచ్చు
 నొకమాటు గదలచే నూరుతలంబులు
 మురియించి మృగసంఘములకు నిచ్చు

ఆ. ఒక్కమాటు గముల నొక్కటఁ జెండాడు
 నొక్కమాటు సురల నొల్లఁ బుచ్చు

వీరభద్రురణము వే తెవ్వరిని బోల్ప
వచ్చు నతనిఁ బోల్ప వచ్చుఁ గాక.

133

వ. ఇట్లు రణంబు నేయుచు నవ్వీరజనచూడామణి యగు వీర
భద్రుండు దత్తు నుపలక్షించి

134

❧ దత్తుని శిరంబుఁ ద్రుంచుట. ❧

సీ. యెఱిగితే మనములో నీశానుతత్త్వంబు

నెఱిగింతు నిచ్చోట యెఱుంగ వేని

యిఁకనైన నిచ్చె దే యీశ్వరుభాగంబు

వెంగలి కొల్వులో వేల్పులెల్ల

ఏపాట్లు బడియెద రిక్షించి చూడరా

యాలింపరా యోరి జేల యనుచు

నలుగులనాటించి యఖిలశూలంబులఁ

గ్రొమ్మెఱుంగులు వెసఁ గ్రుమ్మఁబట్టి

ఆ. దత్తుబంధుజనులు దత్తునికూతులు

మోదుకొనుచు బిట్టు మొఱులు వెట్టు

దత్తుశిరముఁ ద్రుంచి తగ భద్రకాళిచే

సమ్మదమునఁ గేలినలుప నిచ్చె.

135

వ. అంత భద్రకాళియు మహాకాళియుం బోలెఁ గరాళించి
దారుణాభీలశూలహస్తయై రణంబున మాఱు లేక తిరు
గుచు వీరభద్రుం డిచ్చిన దత్తునిమస్తకంబు గని మహాభ
యంబున.

136

మ. ప్రియుఁ జూచుం దలయాచు నారుచులకుం బిల్చున్ నగు
న్వేడుకం, బయలం బాఱుగ వైచు నేచు నడుమన్ బంతం
బుతోఁ బట్టుటన్, నయలీలన్ గబళించు దంచు దివివై

నాడించుఁ దూలించు నిర్భయతం దక్షుశిరంబు కందుక
గతిఁ భద్రాణి వేభంగులన్. 137

వ. తత్సమయంబున నయ్యాగపురుషుండు మాయామృగా
కారుం డై తిరిగి పోవుటం గనుంగొని పోకు పోకు నిలు
నిలు మింక నెటు బోయెదు మతోపబడబానలంబు
బాటిఁ బడితివి గాక యని విల్లు మోపెట్టి బెట్టిదం బగు
నయ్యర్థచంద్రబాణంబుఁ దొడిగి కడువడి నతనిశిరంబుఁ
బుడమిం బడనేసి కూల్చి బిట్టార్చి చిక్కిన మూకలపైఁ
గవియుచుండ భయంపడిన దేవజనంబు లెల్లను నార్తారా
వంబుల మహాదైన్యంబున. 138

❧ వీరభద్రుడు విష్ణువుతో యుద్ధము చేయుట. ❧

చ. అరిమురి నన్నిదిక్కులకు నాలములోపలఁ జొచ్చి భీతు లై
పఱచుటఁ జూచి మాధవుడు పాఱకుపాఱకుఁ డేను గల్గఁగా
వెఱవఁగ నేల రం డనుచు వేల్పుల నందఱ నిల్పి మొత్తమై
వెఱవక నిల్చి వీరమున వీరునకుఁ గిరివోలె నడ్డ మై. 139

వ. ఇవ్విధంబున. 140

ఉ. ఆలము సేయఁ బూని కడు నాయితమై హతశేషు లైన దే
వాళియు సేన యై నడువ నార్చుచు పన్నగవైరి వాహుఁ డై
వ్రాలుచు భద్రుపైఁ గవినె వారిజనాభుఁడు వాసుదేవుఁ డా
భీలవిహారి యై మృగము బెబ్బలి నుగ్రత చేరునాకృతిన్.

వ. తత్సమయంబున. 142

❧ బ్రహ్మ వీరేశ్వరునకు రథము తెచ్చుట. ❧

సీ. లలితనానాయుధాలంకార మగుదాని
గోరాజుపడగచేఁ గొమరుదాని

అనిలవేగములగు హారులు గట్టినదాని
 నమరాద్రియునుబోలె నమరుదాని
 దినపబింబముభంగిఁ దేజరిల్లెడుదాని
 మహాసీయ కాంచనమణులదాని
 దుందుభిఘంటికాతూర్యధ్వనులదాని

* దృగ్గోచరంబునై తోచుదాని

తే. నొక్కరథము శంభుఁ డుగ్రతఁ బుత్రైరఁ
 బద్ధభవుఁడు వీరభద్రుఁడకుఁ
 దెచ్చి కేలుమొగిచి తేవిరి యిట్లని విన్న
 వించె భక్తితోడ వెఱపుమెఱయ.

143

శా ఓవీరాగ్రణి యీతపోవనములో నున్నాఁడు శంభుండు యా
 దేవిం దాను సురప్రజంబు గెలువన్ దేరిష్టు పుత్రైంచె రా
 జీవాక్షుండును వీడె కయ్యమునకుం జేరెన్ రథారూఢుఁడై
 వేవేగన్ రిపు గెల్తు గాక కడిమిం వీరప్రతాపాంబుధీ. 144

ఉ. రాజధరుండు తొల్లి ద్రిపురంబులపైఁ జనునాఁడు వేదముల్
 వాజిగణంబు లై పఱవ వారక రొప్పుటఁ జేసి దైత్యుఘో
 రాజిని గెల్చె నీశ్వరుఁడు రమ్యత నీకును నేడు దేరికిన్
 వాజులు రొప్పెడిం గడిమి వైరుల గెల్పుము వీరవారిధీ. 145

వ. దేవా యీదివ్యరథారూఢుండ వై సమరకేళీవిహారంబు
 సలుపుదువు గాక యని విన్నవించిన నగుంగాక యని యుద
 యధరణీధరశిఖరంబు ప్రవేశించుదినరాజుచందంబునఁ దన
 మనోరథంబునకు హితమైన దివ్యరథం బెక్కి యుక్కు
 మిగిలి గుణయాధంబు లిరుగెలంకులయందును నందంద

* బ్రహ్మ సారథియునై పరఁగుదాని.

వీరభేరిమృదంగశంఖకాహళ నిస్సాణాది వాద్యంబులు
చెలంగ నిలింప శ్రేష్ఠుం డగు పరమేష్ఠి దనకు సారథియై
చరియింప నకంపితవిక్రమం డై ప్రళయకాల భైర
వుండునుం బోలె సింహనాదంబులు నేయుచు దేవగణంబుల
మనంబులు వ్రయ్యలై పగులునట్లుగా శంఖంబు పూరించి
కుంభినీధరంబుపైఁ గవయు దంభోళిధరునిచందం బై
పురందర గోవిందాదులం గదిసి వీరభద్రేశ్వరుండు. 146

ఉ. తన్ననిలోనఁ దాఁకి ఘనదారుణబాణము వేయు వెన్నుని
గన్నులనిప్పు లొల్కుఁ గని గర్జితసింహకరాశమూర్తి యై
యెన్నఁగ నొక్కవింట వడి నెక్కిడి టంకృతి చేసి బాణముల్
పన్నగశాయిపైఁ బటపె భాసురసంగరకేళి నొప్పుచున్. 147

ఉ. గ్రక్కున విష్ణుఁడుం గదిసి కయ్యమున న్వెనువెంట నార్పు
చున్, బెక్కుశరావళుల్ దొడిఁగి బింకముతో గణనాథు
నేసెఁ బెం, పెక్కి గణాధినాయకుఁడు నేసెను వెన్నుని నత
లోపలన్, జిక్కినలావుతో మెఱసి శ్రీపతి నేసిన నేసె వెండి
యున్. 148

మ. హరి మున్నేసిన కోప మంది వితతాహంకారుఁ డై బాణ
ముల్, పారి సంధించి లలాట మేసె నతనిన్ బుంఖానుపుం
ఖంబులై, దొరఁగన్ దీవ్రత నేసె నేసె హరియుం దోర్నండ
శౌరోన్మతిన్, బెరయన్ భద్రభుజంబు బాణమున
నొప్పించెం సురల్ పొంగఁగన్. 149

వ. అంత. 150

క. వీరావేశముతోడను

బోరున రుద్రుండు విష్ణుభుజములు గాఁడన్

ఘోరశరంబులఁ బఱపిన

బీరంబులు మాని దేవబృందము స్రుక్కెన్.

151

వ. మఱియు నయ్యవసరంబున జగంబులఁ బెన్నుద్దలైన
బలుమింటిజోదు లిద్దరు నొండొరులం గైకొనక గెలుపు
తలంపులు గైకొని మదంబునఁ దమతమలాఘవంబుల
మెచ్చక మత్సరంబులు రెట్టించి బెట్టిదంబు లగుపంతం
బులు పలుకుచు నగణితగుణఘోషంబుల దిగంతరాశం
బులు దిగులు కొలుపుచు గుడుసువడి యుండఁ గోదండం
బులఁ దెగటాన్పుచు సురసిద్ధసాధ్యసంఘాతంబులకు
భయంబు బుట్టించుచు మహితమార్గంబు నిండ నభో
మండలంబున మంటలెగయించుచు మర్తంబులు గాడిపార
ననేకదివ్యబాణంబులు పఱపుచు సంహరించుచు ననోన్యన్య
శరీరజాలంబులు తుత్తుమురు సేయుచు నిప్పునిప్పును గరిఁ
గరియును ధరణిధరణియును మహార్ణవము మహార్ణవంబును
గిరింద్రము గిరింద్రంబును బ్రహ్మాండము బ్రహ్మాండంబునుం
దాకి తనవి చనక పోరాడుచందంబున సములై యసమాన
రణవిహారంబులు సలుపుచు కాలసర్పంబులుంబోలె మ్రోగుచు
కంతీరవంబులుం బోలె గర్జించుచు జలధరంబులుంబోలె శర
జాలంబుల భూమండలంబుఁ గప్పుచు కాలరుద్రులుంబోలె
నడరుచు ధారాధరంబులుంబోలెఁ గప్పుచుఁ దారౌటఁ
దెలుపుచుఁ బరస్పరభల్లభ గ్నాంగు లై మార్చిల్లుచుఁ దెలి
యుచు సింహనాదంబులు సేయుచు బిట్టల్కు నట్టహాసంబు
సేయుచు నార్చుచు నిజసాయకంబుల నభోభాగభూభాగం
బులు వెల్లి విఱియించుచు నజాండభరితంబు లగుహంకా

రంబు లొనరించుచుఁ దుహినదహనవరుణాంధకార గంధ
వాహంబులనం గలఘోరశరంబులు ప్రయోగించుచు నిరు
వురుఁ గరలాఘవంబులఁ బరిభ్రమించుచుఁ బుంఖానుపుంఖం
బుగా నేయుచు సదల్చుచు నతిభయంకరంబుగా సంగరంబు
నేయుచుండి రయ్యవసరంబున. 152

క. నలి నంపకయ్య మప్పుడు
సొలయక బలుమేటివింటిజోదులు పెలుచన్
సలుపఁగ నెచ్చెలువమునకు
వెలయగఁ బెల్లార్చిరపుడు వేలుపు లెల్లన్. 153

క. దేవత లార్పులు పొడఁగని
వావిరిఁ గోపించి కడఁగి వాఁడిశరంబుల్
వేవేగ భద్రుఁ డేసిన
నావిష్ణునియురము గాఁడి యవనిం బడియెన్. 154

మ. పడియున్ వేగమె తేరి శౌరి పఱపన్ బాణంబు లేన్నే
నియున్, నడుమం ద్రుంచె గణాధిపుండు కడఁక న్నారా
యణాస్త్రంబుఁ దాఁగడిమిన్ మాధవుఁ డేసె నేయుటయు
వేగన్ వీరభద్రాస్త్రమున్, వెడలించెన్ వడిఁ ద్రుంచి వైచె
బొడిగా వీరుండు తద్బాణమున్. 155

మ మఱియుం భద్రుఁడు తీవ్రబాణతతులన్ మానాధుకోదం
డమున్, విఱిచెన్ దార్మ్యని టెక్కలన్ దునిమినన్ విష్ణుండు
రోషించి య, త్తఱి నత్యుగ్రుల శంఖచక్రధరులన్ దర్పా
ధ్యులన్ వీఁకఁ గొం,దఱఁబుట్టించె దహించె వారి శిఖనేత్ర
జ్వాలలన్ భద్రుఁడున్. 156

వ. అయ్యవసరంబున. 157

క. ఆహవమున నిజచక్రము

బాహుటోపమున భద్రుపై నటు వైవణ్

సాహసమున భద్రుండును

ఆహా యెట వైచె దింక ననవుడు భీతిన్.

158

ఉ. ఏపున నేయఁగా వెఱచి యెత్తిన చక్రముతోడ భీతి ల

క్షీపతి సింహము న్గదిసి చిక్కినయెనుఁగుఁ బోలె నేలపైఁ

జూపులు చేర్చి చేడ్పడినఁ జూచి దిగీంద్రులు డాయ కుండఁ

గాఁ, గోపము నొంది భద్రుండును క్రూరశరంబుల నేసె

నుగుఁ డై.

159

వ. మఱియు నయ్యవసరంబున నిర్వికారనిశ్చేతనుండై విరథుండై

యున్న మాధవుం జూచి యవ్వీరుండు తనబాణజాలంబుల

నతనిప్రాణంబులు గొన సమకట్టి యీశ్వరప్రియుం డని

మనంబునం దలంచి ప్రమథగణంబులచేత నచ్చక్రంబు

నులిమి తెప్పించి తదనంతరంబ.

❖ వీరభద్రుం డింద్రాదులతోఁ బోరాడుట. ❖

క. ఎక్కడ వచ్చెద రిచటికి

వ్రక్కలు గావించునన్న వాసవుఁ డనిలో

గ్రక్కున వజ్రము వైచెను

చిక్కెను వజ్రంబు వీరసింహునిచేతన్.

161

క. అందంద వీరకాహళ

దుందుభినిస్సాణశంఖతూర్వరవంబుల్

క్రందిల్లె వీరసారథి

బృందారకబృంద మెల్లఁ బొరిఁబొరి వణఁకెన్.

162

వ. ఇట్లు తన కెదురుపడ నారాయణేంద్రాదిదేవగణంబుల
 నాలంబున పలాయమానంబులం జేసి తనివించననికోపంబున
 నొకనికొకనికిం బడి నూటు వేయు లక్ష కోటిరూపులై
 విజృంభించి ప్రళయకాలాగ్నిచందంబున వలయాకారంబుఁ
 గొని కొఱవిద్రిప్పినతెఱంగున నెక్కడఁ జూచినఁ దాన యై
 కనుపట్టి చంపుచు నెదురులేనిమదగజేంద్రంబుచందంబున
 నవ్వీరగణ కంఠీరవుండు ఘోరవీరతాండవాడంబరుండై
 సమరకేళీవిహారంబు సలుపుచున్న సమయంబున నిలింపదేవ
 సంఘంబులు వీరభద్రునిచే భల్లభగ్నాంగులై శిరంబులు
 దెగి అర్థచంద్రనిశితవిశిఖంబులఁ గంతంబులు దెగి పడి బెగడి
 జేవురు గొండలతెఱంగున నెత్తుటఁ జొత్తిల్లువారును తమ
 బంధుజనంబులం బాయఁజాలక వారికెదురుపడి చచ్చువా
 రును గుముద్లు కట్టి వీరభద్రురణంబు చూచి భీతచిత్తులై
 ప్రాణంబులు విడుచువారును దావానలంబునంబడి కాలు
 భూరి జంతుచయంబులచాడ్చున భద్రుఫాలానలంబున
 భస్మీభూతు లగువారును మఱియు శివద్రోహుల మగు
 పాపకర్తుల కింత వలవదే యని తమలోన నెఱింగించుకొను
 వారును మఱియుఁ గులశైలగుహాంతరములలో డాగువా
 రును గాఱడవుల దూటువారును నేరుల మునుంగువా
 రును నెఱ్ఱెలు చొఱఁ బాటువారును బీనుఁగుల మఱువుదీసి
 కొనువారును రూపు చెడి దేహయస్థి తుత్తుమురులైన
 వారును వీరభద్ర వీరభద్రా శరణంబు శరణం బనువారును
 భల్లాయుధంబులచేత దేహంబులు వ్రయ్యలై పలుమాటు
 నెలుంగెత్తి యెడ్చువారును పూరి గఱచుకొని నిరాయుధు

లై పదువారును నై రయ్యవసరంబున కొండలరాసులు
 ప్రేగులప్రోవులు నెముకలతిప్పలు మాంసంబులు పీనుఁగు
 తలలు పెంటలు మెదడు రొంపియు నెత్తురుపేరులును నై
 పీనుంగులు జలచరంబులచాడ్పునను ధవళచామరంబులు
 వెలినురుఁగుల చందంబునను గంధర్వదివిజశల్యంబుల తెట్టలు
 కొండలకైవడియు నై పడియున్న దేవభట్టారకు లరవిందపుఁ
 మాండ్లభంగియుఁ దునిసినధవళఛత్రంబులు పుండరీకంబుల
 కరణియు రాలినకరకంకణాదిభూషణజాలంబులు మరాళాది
 జలపక్షులలాగునను గుప్పలుగొని పడియున్న శిరంబులు
 శంఖంబులును దట్టంబులు నానాద్వీపంబులును మార్తాండ
 మండలకిరణంబులవలనఁ దేరి చూడరానినెత్తురుపేరులును
 శరంబులచేత నురంబులు పగిలి పఱచు నిలింపసంఘంబులు
 తరంగంబులచందంబునను మహాభీతచిత్తులై పఱచు నార్తా
 రవంబులు మ్రోతయు నై మహాన్లవంబుతో ననుకరించె
 నప్పుడు శరచ్చంద్రికామయాఖిలసితుం డైనచందురుం
 డునుం బోలె రక్తాన్లవంబు నుబ్బించుచు వీరభద్రుం డొప్పు
 చుండె నయ్యవసరంబున.

163

మత్తకోకిల.—

ఓహటించె రణంబులోఁ బడియున్న మాధవముఖ్యులన్
 సాహసంబునఁ జేరి వెండియుఁ జండకోపముతో శివ
 ద్రోహు లిద్దఱు నెల్లవెంటనఁ దూలి పోవఁగ నీక మీ
 రాహవంబునఁ బట్టు డిందఱి నంచుఁ బల్కె గణాధిపుల్.

శరల. కఱకువేల్పులఁ బట్టువారలకాళ్లు నేతులు పొట్టులున్
 మొఱలు కూతలు వెట్ట నుగ్రత ముష్టిఘాతల నొంచుచున్

- పటవగం జననీక శృంఖలబంధనంబులు చేసి తా
నరిమురిన్ రణకేళి సల్పెను నాత్మ నెంతయు సోలుచున్. 165
- వ. అనిన విని మునీంద్రులు విస్తయాత్తుకు లై వాయుదేవు
నుపలక్షించి తమలో ని ట్లనిరి. 166
- క. శివనిందయు స్మృతినిందయు
శివభక్తులుగానివారి నేవించుటయున్
భువనమునఁ గాదు దక్షుఁడు
శివనిందను దలచి యిట్లు చెడియెన్ ధరణిన్. 167
- నీ. సలలితంబుగ జన్న శాలలు భస్మమై
తోరణంబులు డుస్సి ధూళిఁ గలసె
హోమగుండము లెల్ల నొగి నెత్తురులఁ దోఁగి
బ్రహ్మలు వేల్పులు పరఁగఁ జచ్చె
బృందారకావలిఁ బొలియించెఁ గులవధూ
జనవిలాపంబులు సందడిల్లె
భాసురం బగులక్ష్మీపతిఁ బట్టి కట్టిరి
తపసులు పెద్దలు ధరణిఁ గూలె
- గీ. బెరసితలలగములు పీనుఁగుపెంటలు
మదపుకుప్పలైన మాంసములును
రక్తనదులు మెదడురాసులు నెముకలు
గుట్టలయ్యెఁ జెప్పఁ జెట్టలగుచు. 168
- ఆ. గిరిశుఁ గూర్చి నేయు గురుపాతకంబైన
పుణ్య మధికమగుచుఁ బొరయుచుండు
శ్రీగిరిశు వేటునేయుపుణ్యంబైన
పాతకంబు నెల్లభంగులందు. 169

వ. అని మునీంద్రులు సముచితాలాపంబులఁ బల్కుచు వాయు
దేవుం జూచి మహాత్మా మఱియును దత్సంగ్రామంబున వీర
భద్రుఁ డెవ్విధంబునం జరియించె వినుపింపు మని యడిగిన
నతం డి ట్లనియె. 170

క. ఈవిధమున గణనాథులు
దేవానీకములఁ బట్టి తెరలనిబలిమిన్
బోవనిశృంఖలబంధము
గావించిరి సంగరమునఁ గలుషాత్తుకులన్. 171

వ. తత్సమయంబున. 172

క. చారుతరభ క్తితోడను
సారథి యై మెలఁగుచున్న చనవునఁ బ్రీతిన్
వీరగణాధీశ్వరునకు
భారతిపతి మ్రొక్కి నిలిచి పలికెన్ గడఁకన్. 173

శా. వీరాంభోనిధి నేఁడు, మీయలుకకున్ వీరెంతవారయ్య త్వ
త్కారుణ్యంబునఁ గాతు గాక యని యాకష్టాత్తులన్
బోగిలోఁ, గాఢింపం గబళింప నీప్రమథుఁ డొక్కం డైన
జాలందె దు,శ్చారుల్ దివ్యులు వీరి నెన్నక మదిన్ పైరించి
రక్షింపవే. 174

క. తప్పులు చేసినబిడ్డల
తప్పులకును శిక్షఁ బెట్టి తండ్రులు దెలియం
జెప్పుదురుగాక యెందును
తప్పులకును ద్రుంతురయ్య తరుణేందుధరా. 175

క. తారే పెట్టినతరువుల
తారే పెలుకుదురె పతికి దాసీజనముల్

నేరక యెఱుంగక చేసిన

నేరంబులు సైఁప వలదె నీలగ్రీవా.

176

క. అని యిట్లు బ్రహ్మదేవుఁడు

వినుతులు సేయంగఁ బ్రీతి వీరాధిపుఁడు

న్యనమున దయ గరుణించుట

గని హరియును సురలు బ్రహ్మ ఘటితాంజలులై.

177

వ. ఇట్లు స్తుతియింపం దొణంగిరి.

178

క. జయజయ నిర్జరమదహర

జయజయ రణరంగభీమ శౌరోధ్విద్యామా

జయజయ వీరాంభోనిధి

జయజయ లోకైకవీర సంతతధీరా.

179

దండకము. శ్రీనీరరూపా శివద్రోహగండా ప్రచండప్రతాపా
 సుపర్వాణసంఘా తమోభానుబింబప్రదీపా మహాకోప
 రూపాదివీరాంకవీరా పురారాతిసంహార ఘోరావతారా
 శివాచారమందార బృందారకాధీశ గర్వాపహారా దయా
 కార నాగేంద్రహారా సనందాదియోగీంద్రచేతోవిహారా
 జనాధార నీదివ్యతత్త్వంబు భావింపఁగా లేక గర్వాంధ
 కారాంధు లేమైతిమో నీదురూపంబు రూపింప నజ్ఞాన
 బంధంబులం జిక్కి వేదప్రకారంబులన్ మించి యిచ్చోటికిం
 దక్షయాగంబు వీక్షింపగా నిన్ను మారాకయెల్లం గడుం
 దప్పులై యుండు సైరింపవే దేవదేవా శివద్రోహు లై నట్టి
 మమ్మున్ విజృంభించి శిక్షించి తీవరిక నీదెనవైరంబు
 చాలింపు తండ్రి మముం గూర్చి మేమెంతవారమ్ము నీయా
 నతిం గాదె యీబ్రహ్మలోకంబులం బ్రాణనిర్దాణుఁ డై

యుంట నీయానతిఁ గాదె యీవిష్ణులోకైకరక్షాభుజా
 దక్షుఁడై యుంట నీయానతిం గాదె రుద్రుండు సర్వ
 ప్రపంచారి యై యుంట నీయానతిం గాదె రేయుం దినం
 బుల్ వెలుంగొందుచుం జంద్రసూర్యాదులుఁ భవ్యులై
 యుండ నీయానతిం గాదె వేపేంద్రనాగేశముఖ్యుల్
 ప్రతాపించి దిక్పాలులై యుంట నీయానతిం గాదె
 దేవోఘముఖ్యుల్ సులోకోపకారార్థులై యుంట నీయందుఁ
 గాదే సరోజాతజాతాండముల్ దొంతులై యుంట
 నీయున్న చందంబు నేమెంత యూహింపఁగా వచ్చు వేదం
 బులు న్నీవ వాదంబులు న్నీవ ధైర్యంబులు న్నీవ మర్తం
 బులు న్నీవ యీబ్రహ్మాయు న్నీవ యీవిష్ణువు న్నీవ యీ
 రుద్రుఁడు న్నీవ సర్వంబును న్నీవ సుమ్మి జగన్నాథ నీపెంపు
 నీకుం దలంపంగఁ జిత్తంబు మాబోటివారెల్ల మిమ్ముఁ
 విచారింపఁగా నేర్తురే మీరు కారుణ్యదృష్టిఁ బ్రసన్నుండ
 వై వీరు నావారు నాదాసు లంచుఁ ముదం బొప్ప మన్నించి
 దివ్యప్రబోధప్రసాదంబులఁ జేసి రక్షింపఁగా నీకు
 భారంబు గా కుండు నజ్ఞానభావంబులం బాపిసుజ్ఞాన మార్గం
 బులం జేసి నిష్కర్తులై నిత్యసమ్మోదులై యేకచిత్తంబునం
 బొంది నిర్వాణులై నిష్కలంకంబులఁ బొంది మిన్నంది
 మీయందు భావంబు గీలించి నీదివ్యరూపంబు దా నెట్టిదాఁ
 గాక యంచుం దలం పొంది భావించువా రెల్లదృగ్గోచరం
 బైనని న్నేర్పడం గానఁగా లేక విభ్రాంతులై చిక్కు
 వడ్డార దెందేనిమిత్తంబునం జేసి నీచందము న్నీవిలా
 సంబులుఁ నీదురూపంబునుం జూచియు న్నీవు చేజేత

దండించు పుణ్యంబులు నొప్పందఁ గల్గెన్ మహాధన్యుల
 మైతిమో దేవదేవాదిదేవా మహాదేవ నీలెంక లై నట్టి
 నీదాసు లై నట్టి మమ్ముం దయాళుండ వై ప్రీతి రక్షింపవే
 దేవ వీరెవ్వరుం గానఁ గాలేరు నేరంబు సైరింపవే దేవ
 మన్నింపవే దేవ శ్రీవీరభద్రా శరణ్యంబు రుద్రా నమస్తే
 నమస్తే నమస్తే నమః. 180

క. జయజయ లోకారాధిత

జయజయ ఫాలాగ్ని నేత్ర శశిరవినయనా
 జయజయ సూలాయుధకర
 జయజయ సోమార్థజూట సర్వజ్ఞ నిధి. 181

క. నినుఁ గాన లేవు చదువులు

నినుఁ గానవు జగము లిట్టు నీ విచ్చోటం
 జనుదెంచి శిక్ష పెట్టుట
 పనిగొని మాతపము లెల్ల పండుట గాదే. 182

క. పాపం బని చింతింపక

పాపాత్ముని దక్షుఁ గూడి మతిమూలి వెసం
 బాపపుఁ జన్నముఁ జూచిన
 పాపాత్ముల కింత వలదె పాపము ధరణిన్. 183

శా. భూమి న్బాలురు సేయువెట్టితనముల్ పోషించి యెవ్వారలం
 బ్రేమ స్తుద్దులు సేయఁ గావలయునో పెంపార నూహింపుమా
 మేమెల్లన్ భవదీయపుత్రులము గామే తండ్రి మానేరముల్
 స్వామిద్రోహరగండ సైచి కరుణన్ సంప్రీతి రక్షింపవే. 184

క. అవధారు వీరవిక్రమ

భవదీయ మహాగ్రకోప పావకకీలన్

వివరంబున నిట్టైతిమి

భవమత్తుల కింత వలయుఁ బావనమూర్తి.

185

క. రక్షింపుము కరుణాకర

రక్షింపుము లోకనాథ రమ్యాకారా

రక్షింపుము రిపుసంహర

రక్షింపుము వీరభద్ర రౌద్రసముద్రా.

186

వ. అని మఱియు ననేక ప్రకారంబుల దామోదరవిరించింద్రాది
సురగణంబులు వినుతింప ననుకంపాయ త్తమానసుం డై వీరా
వేశంబుఁ జాలించి గోవిందపురందర దేవగణసమూహంబులకు
శృంఖలాబంధమోచనంబులు చేయించి యప్పరమేశ్వరుం
డున్న యెడకుఁ జనుదెంచి సాష్టాంగదండ ప్రణామంబు లాచ
రించి తనకడిమిమెఱసి దక్షాధ్వరంబు చుట్టుముట్టుకొని పట్టి
తెచ్చిన దేవతలను దదీయాంగకంబులును నవ్వుహాదేవు
సన్నిధిం బెట్టి వేర్వేఱ నెఱింగించువాఁడై యిట్లనియె. 187

❧ { పరమేశ్వరునితో వీరేశ్వరుండు ధ్వంసవృత్తాంత } ❧
మంతయుఁ చెల్పుట.

సీ. ఇది సరస్వతిముక్కు యిదిదత్తుతుండంబు

యిదె వహ్నినాలుక లవధరింపు

మిదె హవ్యవాహునియిల్లాలి చను ముక్కు

భాసురం బగుచున్న నాసికంబు

యివె పావకునిచేతు లివె దేవతలతలల్

నిడుదముక్కును భర్గునేత్రములును

*ఇవె గజదంతంబు లివెదేవగణముల

కాళ్లును చేతులు కాయచయము

* ఆదిత్యుదంతంబులవె.....కాయములును.

- ఆ. తెచ్చినాడ సురల నచ్యుతు నాదిగాఁ
బట్టి తెచ్చినాడఁ బరఁగ నింక
నేమిసేయవాడ నీశానయానతి
నీవె నాకుఁ గరుణ నేర్పడంగ. 188
- వ. అని విన్నవించి ముకుళితహస్తుం డై వీరభద్రేశ్వరుండు
నిలిచియున్న సమయంబున. 189
- క. కలఁగుచు తలఁగుచుఁ గొంకుచు
వెలవెల నై సిగ్గుపడుచు వెఱపున నమరుల్
జలరుహనయనుఁడు మొదలుగఁ
బలుమరు బ్రణమిల్ల నంత భవుఁ డి ట్లనియెన్. 190
- సీ. మిమ్మెల్లఁ గాఁచితి మేలైన కరుణను
వెఱవకుండుఁడు మీరు వేల్పులార!
యేను గోపించిన మానుషింపఁగ మీకు
దిక్కేది చెప్పఁడా దివిజులార!
మఱియు దత్తుని గూడి మ విట్లు మఱతురే
తెలసియుండవలదె దివ్యులార!
యవుఁగాక మీసేయు నపరాధములు గాచి
యభయంబు లిచ్చితి నమరులార!
- ఆ. అనుచు నీలకంఠుఁ డల్లననగవుతో
నానతిచ్చి కరువు నమరియున్న
చచ్చి మరలఁ బుట్టి వచ్చినవారైరి
సంతసిల్లె దేవ సంఘమెల్ల. 191
- వ. అయ్యవసరంబున సరోజసంభవుండు పరమేశ్వరునకు సాష్టాంగ
-దండప్రణామంబు లాచరించి కరకమలంబులు నిటలంబున

ఘటియించి విశేషతాత్పర్యచిత్తుం డై సర్వేశ్వరా యొక్క
విన్నపం బవధరింపు మని యి ట్లనియె. 192

క. తప్పులు చేసినవీరలఁ
దప్పులకుఁ దగినభంగి దండించి దయం
జెప్పుదును నీ క్రమంబున
నిప్పుడు మన్నించుటొప్పు నిభచర్తధరా. 193

క. పుట్టింప నీవె నేర్తువు
నెట్టన రక్షింప నీవె నేర్తువు గడిమిం
గిట్టింప నీవె నేర్తువు
యిట్టిదయారసమె చెల్లు నీకు మహేశా. 194

క. సురసంఘములకు నీచేఁ
బొరిఁ జచ్చుట వారివారిపుణ్యము సుష్టా
సురుచిరముగఁ బ్రాణంబులు
పరమేశా యేము మగుడఁ బడయుట గాదే. 195

క. దేవతల యంగకంబులు
దేవరచేజేతఁ ముట్టి తెచ్చె ననంగా
దేవతలకుఁ బెద్దరికము
దేవా ప్రాప్తించె వినుము దేవాధిపతీ. 196

క. ఖండేందుజూట నీచే
ఖండింపఁగఁ బడినచోట్లు క్రతుభుక్కులకుఁ
మండనములు దొడిగినక్రియ
నొండొండ వెలింగి యొప్పుచున్నవి దేవా. 197

వ. అని విన్నవించిన నప్పరమేశ్వరుండు. 198

ఉ. లోలదయాళుఁ డై నిఖిలలోకవిభుండు శివుండు కొండరా
చూలిముఖేందుమండలముఁ జూచుచు నిట్లను వీరభద్రుఁడు
వేలుపుమూకలన్ గనలి వేగఁ గలంచి యలంచెఁ గోపమున్
జాలును వీరల న్తనకు నైరణచేయఁగఁ బోలు నంగనా. 199

క. నేరము చేసినవీరుల

వీరిం దెగటార్ప మనము వీక్షించినచో

వారింప దిక్కుయెవ్వరు

గౌరీ యింకఁ గరుణతోడఁ గావఁగవలయున్.

200

వ. అని సకలభువనప్రతిష్ఠం డగుపరమేశ్వరుండు కరుణా
కటాక్షుం డై. 201

❀ శివుండు బ్రహ్మమొదలగువారి ననుగ్రహించుట. ❀

సీ. పావకజిహ్వాలు బాహుఖండంబులు

వలనొప్పఁ బిలిపించి వహ్ని కిచ్చె

పూషుదంతంబులు పూషున కిప్పించె

భర్తనినయనంబు భర్త కిచ్చె

భారతిముక్కును భారతి కిప్పించి

ముక్కున కొకమంచిముత్య మిచ్చె

అగ్ని దేవునియాలి నల్లన రప్పించి

చనుముక్కులును ముక్కు సతికి నిచ్చె

తే. మఱియు భద్రుండు దెచ్చిన సురలయంగ

కంబులెల్లను మరలంగఁ గరుణ నిచ్చె

దెగినవారల జీవుల మగుడ నిచ్చి

యభయమిచ్చి సంభావించె నభవుఁ డపుడు.

202

క. హరికి సురపతికిఁ గరుణను

వరుసన్ బిలిపించి చక్రవజ్రాయుధముల్

- కరిచర్మధరుం డిచ్చెను
సరభసమున సురలు బ్రహ్మ సంస్తుతిసేయన్. 203
- క. శంకరదేవునిపంపున
పంకజభవుఁ డొక్క తగరు పడియున్న నిరా
టంకముగ దానిశిరమును
లంకించెను దక్షుతనువు లక్షణ మొదవన్. 204
- వ. ఇవ్విధంబున. 205
- క. దక్షునితల యంటించిన
దక్షుఁడు నలుదెసలు చూచి తనచిత్తములో
నక్షీణభక్తి వెలయఁగ
దక్షారికి మ్రొక్కె సిగ్గు దనరఁగఁ బ్రీతిన్. 206
- క. నినుఁ దెలియక మతిమాలితి
నినుఁ దెలియక ఖలుఁడ నైతి నీలగ్రీవా
నినుఁ దెలియక గతిఁ దప్పితి
నినుఁ దెలియక మరులుకొంటి నిరుపమమూర్తి. 207
- క. నీ వేల నాకు నొందెడు
నీవు దురాత్ములను నెల్ల నేరవు బ్రోవన్
నీవిధముఁ దెలియ వశమే
నీవెఱవుఁ దలంపఁ దరమె నిర్మలకీర్తి. 208
- క. బంధురనానాకల్మష
బంధంబులు చుట్టముట్టి భావములోనన్
బంధించి బలిసి యున్నవి
బంధంబులఁ బాపి కరుణఁ బాటింపు శివా. 209
- క. నిను నేవిధమునఁ గొలుతును
నిను నేవిధమునఁ దలంతు నిను నెబ్బంగిన్

- వినుతింతు నానతీవే
యనుపమగుణహార త్రిజగదభినవరూపా. 210
- క గంగారమణిమనోహర
గంగారంగ త్తరంగ కలితశిరోజా
గంగాసలిలవిनోదన
గంగాతటినీసమీప గమనవిహారా. 211
- క. గౌరీకుచపరిరంభణ
గౌరీముఖచంద్రబింబ గంధ * సరోజా
గౌరీమానసరంజన
గౌరీనయనారవింద కమలాధిపతీ. 212
- వ. అని మఱియు శరణంబువేడితి దత్తునిం గనుంగొని రజతగిరి
మందిరుం డి ట్లనియె. 213
- ఆ. మమ్ము మఱవఁ దగునె మహనీయమగుబుద్ధి
గలిగినడువు మెల్ల కార్యములను
నీకు నివ్వధంబు నీనేరమునఁ గాని
మత్కృతంబుగాదు మానుదత్తు. 214
- క. అని పరమేశుఁడు ప్రియమునఁ
దనగణనాయకులలోన దత్తుని నునిచెన్
ఘనుఁడు దయాళుఁడు శంభుఁడు
వనజాక్ష ప్రముఖసురలు నారక పొగడన్. 215
- వ. మఱియు తదీయావసరంబున నారాయణబ్రహ్మాండ్రాదిదేవ
గణంబులు దండప్రణామంబు లాచరించి కరకమలంబులు
ఫాలంబునఁ జేర్చి యిట్లని స్తుతియింపఁ దొడంగిరి. 216

సీ. భుజగేంద్రభూషాయ భూతాధినాథాయ
 నిత్యానురాగాయ నిర్మలాయ
 గంగావతంసాయ ఖండేందుజూటాయ
 దేవాదిదేవాయ దిక్పటాయ
 వేదాంతవేద్యాయ వీరప్రతాపాయ
 కైవల్యనాథాయ ఘనఘనాయ
 రణరంగవీరాయ రమణీయరూపాయ
 భువనాభిరామాయ పురహరాయ

ఆ. ఓంనమశ్శివాయ ఓంకారరూపాయ
 శంకరాయ రిపుభయంకరాయ
 మదనసంహరాయ మానితకైలాస
 మందిరాయ నీలకంఠరాయ.

217

క. జయజయ గౌరీవల్లభ
 జయజయ కైలాసనాథ జయ కరుణాచ్ఛీ
 జయజయ త్రిజగన్తోహన
 జయజయ లోకైకమాత జయశర్వాణి.

218

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబుల నయ్యాదిదంపతుల స్తుతి
 యింప నంత నప్పరమేశ్వరుండును వీరభద్రునిం జూచి
 కరుణావిశేషమానసుండై భద్రకాళియును నీవు నిందు
 రమ్మని చేరం బిలిచి సమ్మదమున గాఢాలింగనంబు చేసి తన
 యంకపీఠంబున నునిచి వినుతించె వారల గౌరీదేవియును
 కృపాకటాక్ష యై యుల్లంబున సంతసిల్లి వీక్షించె నివ్విధం
 బున సతియునుఁ బతియును గౌరవించి యిరువురు నిట్లని
 యానతిచ్చిరి.

219

క. లోకంబులు గల్పింపఁగ

లోకంబులు గావ నణఁప లోకై కనిధి

నీకును భారము మీఁదట

నాకాధిపవినుతచరణ నాగేంద్రధరా.

220

❖ శివుండు వీరభద్రునకుఁ బట్టంబు గట్టుట. ❖

వ. అని పలికి.

221

మ. బలభిద్వహ్ని కుబేరభానుజహరి బ్రహ్మాదులం బిల్చి యీ
బలియుం డాధ్యుండు వీరభద్రుఁ డఖిల బ్రహ్మాండ భేద్యుండుస
ల్లలితానందుండు ముజ్జగంబులకు నెల్లఁ దాన కర్తారుఁ డై
వెలుఁగం దైవము మీఁకు నీతఁ డనియెన్ విశ్వేశుఁ డత్యు
న్నతిన్.

222

క. గిరిజాధీశ్వరు నానతి

పరఁగఁగఁ జేపట్టి భువనభరదక్షకుఁ డై

కరుణఁ జగంబులన్నియుఁ

బరిపాలన సేయు వీరభద్రుం డెలమిన్.

223

వ. అనిన విని వీరభద్రవిజయప్రకారంబుఁ దెలియ విన్నవించిన

వాయుదేవున కమృతహామును లిట్లనిరి.

224

క. వాయుపురాణాంభోనిధి

నాయక శీతాంశుభంగి నానందకరం

బై యున్ననీప్రసంగము

ధీయుత నీచేత నేఁడు దెలసితి మనఘా.

225

క. శ్రీరమ్య మైనయీకథ

వారక వినువారు చదువువారును లిఖిత

ప్రారంభు లైనవారును

వారు గదా శంభుకొల్వవారు సమీరా.

226

క. పంచాననచరితము ని

శ్చంచలభక్తిమెయి విన్నఁ జదివినఁ జాలున్
కించిన్మాత్రం బైనను
పంచమహాపాతకములు పాయు మహాత్మా.

227

వ. అని పలికి సఫలమనోరథు లై వాయుదేవుని స్తుతియించి
రని యివ్విధంబున.

228

క. నాకుం దోఁచినవిధమున

నీకథఁ గైకొంటిఁ గాక నీలగ్రీవా
నీకథమహిమాతిశయము
వాక్రువ్వఁగ నిందువశమే వనజజువశమే.

229

క. నాకలిగిన నేరుపులును

నాకలిగిన నేరములును నాగేంద్రధరా
నీకు సమర్పణ సుమ్మి
లోకేశ్వర భక్తజనక లోకాధారా.

230

మ. ఇలయెందాఁక సురేంద్రపర్వతవిభుం డెందాఁక బృందారకా
వలి యెందాఁక రవీందుమండలములున్ వారాసు లెందాఁకని
చ్చలు నానందకరంబు లై త్రిజగతిం సంధిల్లు నందాఁక ని
ర్మల మై యీకథ సర్వలోకనుతమై మానిత్యమై యుండె
డున్.

231

లయగ్రాహి.—

శంకరహాలాహలభయంకరపినాకధర
కింకరదిగీశ యకశంకతరమూర్తి
పంకజభవాభినుత పంకజభవాండభవ
సంకలితదైత్యకులసంకట సుధాప

ర్యంకనుతనాగకరకంకణవిరాజితక
 శంక గిరిజాకుచ శుభాంకపరివిలస
 త్పంకితనితాంతపులకాంకిత యురస్థస్థలమృ
 గాంకశతకోటినిభ పంకజదళాక్షా.

232

క. త్రిపురాటవీ ధనంజయ

త్రిపురాసుర ఘోరశైల దేవాధిపతీ
 త్రిపురాంబుధి బడబానల

విపులదయాంభోధిచంద్ర విశ్వస్తుత్యా.

233

మూలిని —

అఖిలభువనపాలా హస్తకాంతత్రిశూలా

శిఖినయనలలాటా శీతధామార్థజూటా

నిఖిలనిగమసంగా నిర్వికారాంతరంగా

మఖసమయవిజృంభా మంగళస్ఫూర్తిధామా.

234

గద్య. ఇది శ్రీమత్తహామహేశ్వర యివటూరిసోమనారాధ్య
 దివ్యశ్రీపాదపద్మా రాధక కేసనామాత్యపుత్ర పోతయనామ
 ధేయప్రణీతంబైన శ్రీవీరభద్రవిజయం బనుమహాపురాణ
 కథయందు దక్షయాగంబును దధీచివివాదంబును దేవతల
 పరాజయంబును వనజనయన వనజభవప్రముఖులు మహేశ్వ
 రుని స్తుతించుటయు వారల మహేశ్వరుండు కరుణించు
 టయు నన్నది సర్వంబును జతుర్థాశ్వాసము.

వీరభద్రవిజయము

సంపూర్ణము.

చెన్నపురి : వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారి

‘వావిళ్ల’ ప్రెస్సున ముద్రితము. — 1942.

ప్రతి 1-కి ద్వ. అ.

అంధభారతవిమర్శనము, మల్లాది సూర్యనారాయణకృతి గారిది	0	8
అంధభాషాభూషణము, విమర్శతో	...	0 6
అంధభాషార్థము, అట్టబైందు	...	0 12
,, కాలికోబైందు	...	1 2
అంధనామసంగ్రహము, అంధనామశేషము, సాంబనిఘంటువు,		
టీకానుక్రమణికాసహితము	...	1 4
డిటా కాలికోబైందు	...	1 8
డిటా మూలము	...	0 3
డిటా సటీక	...	0 6
అంధచంద్రాలాకము, సటీక	...	0 12
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటిపాపరాజప్రణీతము, చక్కనికూర్పు	3	8
ఉత్తరహరివంశము, నాచనసోమనాథకృతము	...	1 12
కవికర్ణరసాయనము, (మాంధాతచరిత్ర)	...	1 8
కవిసంశయవిచ్ఛేదము, అడిదము సూరకవిది	...	0 8
కాశీఖండము, చక్కనికొత్తకూర్పు	...	1 8
కుచేలోపాఖ్యానము, సటీక, (భాగవతము)	...	0 6
డిటా గట్టుపభుకృతము	...	0 8
కృష్ణరాయవిజయము, కుమారధూర్జటికృతము	...	0 8
గజేంద్రమోక్షము, సటీక, చక్కనికూర్పు	...	0 10
గద్యపద్యసంగ్రహము	...	0 8
గోపీనాథరామాయణము, 2 సంపుటములు, శ్రీమద్రామాయణమునకు		
సరియైనపద్యము, కవనము మిక్కిలి సొంపు, పీఠిక అతివిపులము	10	0
గరుడాచలము, యక్షగానము, పెద్దచ్చు.	...	0 3
చాటుపద్యమణిమంజరి, కొత్తకూర్పు, ప్రథమభాగము	...	1 8
చెన్నబసవపురాణము, పాపకవికృతము	...	1 4
జైమినీభారతము, అశ్వమేధపర్వము	...	1 4
దసరాపద్యములు	...	0 2
తెనుగుసమస్యలు	...	0 3
దశకుమారచరిత్రము, పద్యకావ్యము, కేతనకవికృతము, చక్కనిప్రతి	1	8

	ప్రతి	1-కి	రవ్వ.	అ.
దశావతారచరిత్ర, నూతనముద్రితము	...	3	0	
సరసభూపాలీయము, ఆట్టబైండు	...	1	0	
నలోపాఖ్యానము, సటీక, చిన్నసైజు	...	0	10	
సలచరిత్ర, ద్వీపద	...	2	0	
నిర్వచనోత్తరరామాయణము, మేలుప్రతి	...	1	0	
నీతిపద్యసంగ్రహము, సటిప్పణము	...	1	4	
నిరంకుశోపాఖ్యానము, రుద్రకవికృతము	...	1	6	
పంచతంత్రము, నారాయణకవికృతము	...	1	0	
డిటా కాలికోబైండు	...	1	6	
పంచతంత్రము, వేంకటనాథరాజకవికృతము	...	1	4	
డిటా కాలికోబైండు	...	1	10	
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, క్రొత్తకూర్పు	...	0	12	
బ్రహ్మోత్తరఖండము, క్రొత్తకూర్పు	...	1	8	
పారికాతాపహరణము, చిన్నసైజు, క్రొత్తకూర్పు	...	0	12	
డిటా సురభివ్యాఖ్యసహితము	...	3	0	
బసవపురాణము, పిడపర్తి సోమనాథకవి	...	2	8	
భాస్కరరామాయణము	...	6	0	
భోగినీదండకము	...	0	2	
మనుచరిత్ర, సటీక, వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రి గారివ్యాఖ్యానముతో				
చిన్నసైజున మేలుకాగితములమీద స్ఫుటమైన అక్షరములతో				
చక్కంగ ముద్రితము	...	4	0	
మూన్నాళ్లముచ్చట, వే ప్రభాకరశాస్త్రి	...	0	4	
మార్కండేయపురాణము	...	2	8	
మొల్లరామాయణము	...	1	0	
డిటా కాలికోబైండు	...	1	8	
యయాతిచరిత్ర, పొన్నిగంటి తెలగనార్య	...	1	0	
రాజశేఖరవిలాసము	...	0	8	

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్,

292, ఎన్.జి. నేడ్, చెన్నపురి.